

ЧЕРНІГІВСЬКА ОБЛАСНА УНІВЕРСАЛЬНА НАУКОВА
БІБЛІОТЕКА ІМЕНІ В.Г. КОРОЛЕНКА

**ЛІТЕРАТУРА
ПРО ЧЕРНІГІВСЬКУ ОБЛАСТЬ
ЗА 2012 РІК**

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК

ЧЕРНІГІВ – 2014

ББК 91.9

Л 64

**ЛІТЕРАТУРА про Чернігівську область за 2012 рік:
бібліогр. покажч.** /уклад. Гонза Н.Ф., Каганова І.Я., Солонікова В.І.,
Студьонова Л.В.; відп. за вип. Аліференко І.М. – Чернігів, 2014. – 182 с.

У щорічнику «Література про Чернігівську область за 2012 рік» вміщено бібліографічний опис книг і статей з різноманітних за змістом періодичних видань. Матеріал систематизований за розділами, які в комплексі відображають основні питання краєзнавства. Література згрупована згідно рекомендацій Національної історичної бібліотеки України.

Бібліографічний опис супроводжується короткими анотаціями. Довідковий апарат складається з алфавітного покажчика авторів і назв книг та статей, іменного та географічного покажчиків.

Щорічник «Література про Чернігівську область за 2012 рік» може бути корисним викладачам і студентам вузів, журналістам і літераторам, бібліотечним і музейним працівникам, всім, хто вивчає історію рідного краю.

Опис літератури здійснено відповідно існуючих державних стандартів.

Укладачі: Гонза Н.Ф., Каганова І.Я.,
Солонікова В.І., Студьонова Л.В.
Відп. за випуск Аліференко І.М.
Комп'ютерний набір Студьонова Л.В.
Комп'ютерна верстка Попович О.П.
Друк на ризографі Герасименко К.А.
Тираж 35 прим.

© Чернігівська ОУНБ
ім. В.Г. Короленка,
2014 рік

ОБЛАСТЬ У ЦІЛОМУ

1. ВДОВЕНКО С.М., Вдовенко Ю.С., Рогова О.В. Транскордонне співробітництво: Єврорегіон «Дніпро»: наук.-практ. вид. /С.Вдовенко, Ю.Вдовенко, О.Рогова. – Чернігів: Десна Поліграф, 2012. – 247 с.: іл., табл.

2. ВПРОВАДЖЕННЯ рекомендацій Комітету ООН з прав дитини в Чернігівській області. Від намірів до дії: інформ. посіб. /[С.Ю. Буров та ін.]. – Чернігів: Десна, 2012. – 101 с.: табл.

3. КОВАЛЕНКО О. Ювілеї Сіверщини – мов парад планет /Олександр Коваленко; розмовляла Л.Пархоменко //Деснян. правда. – 2012. – 22 листоп. – С.1.

Бесіда із директором інституту історії, етнології і правознавства ім. О.Лазаревського ЧНПУ ім. Т.Шевченка з приводу 210-річчя Чернігів. губ. та 80-ліття Чернігів. обл.

4. КОРБАЧ І. Не вмирай, моє село /Іван Корбач //Деснян. правда. – 2012. – 11 лют. – С.3.

Відомий укр. письменник, лауреат премії ім. М.Коцюбинського, уродженець Березни Менського р-ну порушує проблему вимираючих сіл області і розповідає про кн. «Сіверські скрижалі. Красзнавчий портрет Чернігівщини», яку підготувало і видало Чернігівське земляцтво у Києві.

5. ЛІТОШКО Т. Магія сивої давнини /Тетяна Літошко //Отчий поріг. – 2012. – №4 (квіт.). – С.1, 4-5.

Поїздка керівників земляцьких об'єднань по древній Сіверській землі: Козелеччина, Батурин, Ічнянщина (знайомство з історією і достопам'ятностями).

6. НАУМЕНКО В., Тищенко М. Перші вісім десятиліть /Валентина Науменко, Микола Тищенко //Деснян. правда. – 2012. – 29 листоп. – С.1-2.

Звіт про урочистості з нагоди 80-річчя утворення Чернігів. обл. і 210-ї річниці від появи Чернігів. губ. Публ. Укази Президента України про нагородження орденами, медалями та почесними званнями діячів культури, мистецтва, медицини і виробничників Чернігівщини.

7. ЧЕРНІГІВСЬКІЙ губернії – 210 років: зб. док. і матеріалів /ДАЧО; [упоряд. Р.Б.Воробей, І.І.Гаврись, І.М.Рябчук]. – Чернігів: Десна Поліграф, 2012. – 383 с.: іл.: табл.

8. ЧЕРНІГІВСЬКІЙ області – 80 років : [фотоальбом] / [Чернігів. ОДА, ДАЧО; упоряд.: І.І.Гаврись, Н.М.Лобанова, І.М.Рябчук]. – Чернігів: Десна Поліграф, 2012. – 47 с.

ДЕМОГРАФІЯ

9. ВОРОНКО О. Особливості етномовних процесів у сучасній Україні: регіональний аспект проблеми /Олег Воронко //Сіверян. літопис. – 2012. – №3-4. – С.176-184.

У ст. на базі стат. підсумків Всесоюз. перепису населення 1989 р. та Всеукр. перепису населення 2001 р. здійснено аналіз основних тенденцій розвитку етномовних процесів в тому числі і в Чернігів. обл.

10. НАЗАРЕНКО В. Економічна демографія /Віталій Назаренко //Деснян. правда. – 2012. – 22 трав. – С.2.

Демографічний стан у Чернігів. обл., яка є дотаційним регіоном.

11. У ЧЕРНІГОВІ намітився демографічний позитив: [з повідомлення Гол. упр. статистики у Чернігів. обл.] //Чернігів. відом. – 2012. – 29 лют. – С.3.

12. ЧАЙКА Х. У нашому регіоні стали більше народжувати хлопчиків /Христина Чайка //Деснянка вільна. – 2012. – 23 лют. – С.10.

ВИДАТНІ ДІЯЧІ І ОБЛАСТЬ.

ВИДАТНІ УРОДЖЕНЦІ ОБЛАСТІ

13. ГЕРОЇ – освітяни і науковці України /упоряд.: О.А.Сай та ін. – 2-е вид., доп. – К.: Генеза, 2012. – 462 с.: фото. – (НАПН України, Ін-т педагогіки НАПН України, КНУ ім. Т.Г.Шевченка).

Із змісту: Яковенко П.В. Петренко Василь Григорович (18.06.1922-9.08.1988). Герой Радянського Союзу, с.75-77.

Народився у с.Шиловичі Ічнянського р-ну.

Костенко Н.М. Коровай Іван Андрійович (10.07.1928). Герой Соціалістичної Праці, с.133-135.

Народився у Носівці. Випускник НДПІ ім. М.Гоголя. Заслужений вчитель УРСР.

Суярко В. Батюк Яків Петрович (12.05.1918-7.09.1943). Герой Радянського Союзу, с.314-317.

Керівник Ніжинського підпілля. До війни займався адвокатською практикою в Ніжині.

Гулий Максим Федотович (3.03.1905-23.05.2007). Герой України, с.361.

Народився у с.Нова Басань Бобровицького р-ну. Біохімік. Академік АН УРСР.

Бондарчук С., Дзюба Є. Збанацький Юрій Олефірович (1.01.1914-25.04.1994). Герой Радянського Союзу, с.375-377.

Народився у с.Борсукив Козелецького р-ну. Працював вчителем. Командир партизанського з'єднання ім. Щорса, який діяв на Остерщині. Відомий письменник.

14. З ВЕРХОВИН півстоліття: Національній премії імені Тараса Шевченка – 50 /Віталій Аблицов та ін.; упоряд. В.Костюченко. – К.: Либідь, 2012. – 390 с.: іл.

Книга містить відом. про чернігівців, удостоєних цієї високої премії:

С.97-98: Л.Большаков (1924-2004) – шевченкознавець, письменник, уродженець м.Щорс, удостоєний премії 1994 р. Жив і працював в Оренбурзі.

С.105-106: М.Коцюбинська (1931-2011) – літературознавець, текстолог. Дитинство і юність провела у Чернігові. Племінниця М.М.Коцюбинського.

С.108-109: І.Качуровський (1918) – видатний культурний діяч української діаспори. Народився у Ніжині.

С.118: Л.Коваленко (разом із В.Маняком) – лауреат премії 1991 р. за видання «33-й: голод. Народна книга-меморіал». Народилася і вчилася у Чернігові.

С.128-129: Л.Ревуцький (1889-1977) – композитор, відзначений премією у 1966 р. Народився у с.Іржавець Ічнянського р-ну.

С.158: В.Нечепя (1950) – тенор, кобзар-лірник, народний артист України, лауреат премії 2006 р. Народився у Носівці.

С.170-171: В.Лопата (1941) – графік, відомий мистецьким оформленням грошових знаків укр. гривні, лауреат премії 1993 р. Народився у Новій Басані Бобровицького р-ну.

С.184-185: В.Ковтун (1958) – народний художник України, лауреат премії 2010 р. Народився у с.Мезин Коропського р-ну.

С.224-225: Готель «Градецький» у Чернігові. Колектив проекту удостоєний премії 1984 року.

С.369-371: Комітетські будні. Засідання 22 лют. 1962 р., на якому обговорювалася кандидатура П.Тичини як претендента на Шевченківську премію.

15. ФУРСА В.М. Славні імена Носівщини /В.Фурса. – 2-ге вид., перероб. та доп. – Ніжин: Аспект-Поліграф, 2012. – 384 с.: іл.

16. ЧУМАК Т., Шевченко В. Літератори Ічнянщини. 100 імен; 700 відомих ічнянців: митці, науковці, діячі культури: довід.-хрестом. /Тетяна Чумак, Віталій Шевченко. – Київ; Ічня: Гнозис; Фонд Віталія Шевченка, 2012. – 284 с.

17. ШЕВЧЕНКОВ. «Все місто говорить про ваші пожертвування...» /Віктор Шевченко //Деснян. правда. – 2012. – 2 серп. – С.6.

Меценатська діяльність родини Безбородьків.

18. НАЗАРЕНКО Д. Володимир Бец: у медицині й поза нею /Дмитро Назаренко //Скарбниця української культури. – Чернігів, 2012. – Вип.14. – С.251-275.

В.О.Бец (26.04.1834-12.10.1894) – видатний укр. анатом і гістолог, педагог, громад. діяч, професор Київ. ун-ту, член багатьох наукових товариств. Народився у с.Татарівщина, передмісті Остра.

19. СОТНИК Н. Біля колиски незалежності стояв наш земляк Віталій Бойко /Ніна Сотник //Деснянка вільна. – 2012. – 9 лют. – С.5,8.

Бесіда з В.Ф.Бойком (30.09.1937) – укр. юристом, Головою Верховного Суду України з 21.12.1994 до 24.10.2002 р., Головою ЦВК (організатор проведення референдуму з питання незалежності України 20 років тому), уродженцем с.Кропивне Ніжин. р-ну.

20. БРИГИНЕЦЬ О. Під високочолім небом /Олександр Бригинець //Отчий поріг. – 2012. – №5 (трав.). – С.10-11.

Розповідь про себе і час колишнього легального розвідника 1960-х рр., викладача іноземних мов, уродженця с.Мутичів Ріпкинського р-ну.

21. РУСИЧ Л. Лікар божою милістю /Леонід Русич //Отчий поріг. – 2012. – №6 (черв.). – С.11.

Про О.М.Вахненка (25.06.1952) – засл. лікаря України, кандидата мед. наук, віце-президента Асоціації стоматологів України, уродженця Мени.

22. ДОВБНЯ В. М. Філософсько-педагогічна спадщина Григорія Ващенко в контексті української інтелектуальної традиції: монографія /В.Довбня. – Ніжин: Аспект-Поліграф, 2012. – 444 с.

Г.Г.Ващенко (1878-1967) – укр. педагог, професор, уродженець с.Богданівка Прилуцького р-ну. Його ім'ям названо Всеукр. пед. товариство.

23. ГЕОРГІЙ Вороний: погляд у майбутнє [Образотворчий матеріал]: [фотоальбом] /упоряд.: І.І.Гаврись, І.М.Рябчук. – Чернігів: Десна Поліграф, 2012. – 33 с.: іл.

24. ГЕОРГІЙ Вороний та його родинне оточення. Крізь терни – у вічність. Відновимо імена – відродимо Україну: зб. ст. і матеріалів /Благод. фонд ім. Г.Вороного; відп. ред. Г.М.Сита [та ін.]. – Чернігів: Десна Поліграф, 2012.– 607 с.

Видання присвячені Г.Ф.Вороному (28.04.1868-20.11.1908) – видатному укр. математику, члену-кореспонденту Російської Академії наук, професору Варшавського університету, уродженцю с.Журавка Варвинського р-ну.

25. ПРО ВІДЗНАЧЕННЯ 150-річчя з дня народження вченого-кристалологіка Георгія Вульфа: постанова Верх. Ради України від 05.07.2012 р. //Уряд. кур'єр. – 2012. – 24 лип. – С.5.

26. КОЖУШКО Б. Дещо про українське коріння родоводу Г.В.Вульфа – видатного фізика-кристалолога /Богдан Кожушко //Ніжинська старовина. – К., 2012. – Вип.13. – С.96-104.

Г.В.Вульф (22.06.1863-25.12.1925) народився у Ніжині. Помер у Москві.

27. ТОЛОЧКО П.П. В.И.Довженок – археолог и историк /Петр Толочко //Матеріальна та духовна культура Південної Русі: матеріали міжнар. польового археол. семінару, присвяченого 100-літтю від дня народження В.Й.Довженка. – К.; Чернігів, 2012. – С.13-19.

В.Й.Довженок (23.04.1909-16.12.1976) народився в с.Кропивна Стародубського пов. Чернігів. губ.

28. МЕДВІДЬ П. З Довженкових криниць /Петро Медвідь //Отчий поріг. – 2012. – №1 (січ.). – С.7.

До 70-річчя Н.П.Земної (5.01.1942) – народної цілительки, Президента Товариства природолікування «Зелена планета», яка народилась у с.Крехаїв Козелецького р-ну.

29. КОВАЛЕНКО В. Слово про земляка /Володимир Коваленко //Отчий поріг. – 2012. – №6 (черв.). – С.12-13.

Нарис про М.І.Зубка (1.01.1949) – академіка Академії вищої освіти України, дійсного члена Академії педагогічних і соціальних наук РФ, уродженця с.Суличівка Ріпкинського р-ну.

30. МАЙКО І. Товариш Ернста Всеволод Зуммер /Інна Майко //Пам'ятки України. – 2012. – №10 (жовт.). – С.48-55.

В.М.Зуммер (27.09.1885-16.12.1970) – історик східного мистецтва, археолог, ісламознавець, професор. Проживав в Острі після повернення із середньоазійського заслання, де працював у місцевому краєзн. музеї (1952-1956). Помер в Острі.

31. ЄМЧУК О. Федір Ернст та Сергій Маслов /Оксана Ємчук //Пам'ятки України. – 2012. – №10 (жовт.). – С.38-42.

С.І.Маслов (29.11.1880-11.1957) – укр. літературознавець, книгознавець, історик літератури і педагог, професор, член-кореспондент АН УРСР, уродженець Ічні. В його архіві збереглися матеріали про Ф.Л.Ернста (9.11.1891-28.10.1942) – укр. історика, мистецтвознавця і музеєзнавця. У 1908 р. перебував під наглядом Чернігівської жандармерії. В радянський час опікувався пам'ятками Чернігівщини.

32. ФОМІЧОВ А. Розсекречений Колосков /Андрій Фомічов //Деснянка вільна. – 2012. – 9 серп. – С.16.

Ю.О.Колосков (3.11.1924-1980) – конструктор у галузі ракетобудування, піонер освоєння космосу, лауреат Держ. премії СРСР, уродженець Чернігова. Його батько О.І.Колосков – талановитий інженер, лауреат Ленінської і двох Держ. премій СРСР.

33. ГОЯН Я. «В дитинстві снились чудо-солов'ї» /Ярема Гоян //Укр. літ. газ. – 2012. – 1 черв. – С.18-19.

П.П.Кононенко (31.05.1931) – доктор філолог. наук, професор, лауреат Міжнар. премії Й.Г.Гердера, засновник і директор Інституту українознавства. Взяв участь дитячому Міжнар. конкурсі з українознавства. Народився у Марківцях Бобровицького р-ну.

34. ГАЙДУК С. Експерт-алмазник світового рівня живе в Чернігові /Сергій Гайдук //Деснянка вільна. – 2012. – 3 трав. – С.6-7.

Бесіда із В.І.Коптілем – розвідником алмазних місць, засл. геологом Якутії, кандидатом геолого-мінералогічних наук, нагородженим багатьма урядовими відзнаками. Народився у с.Слобода Чернігів. р-ну, закінчив Чернігів. школу №4 зі срібною медаллю.

35. ЦЕРКОВНЯК-ГОРОДЕЦЬКА О. Родина Косачів в українській культурі: стародубські Косачі /О.Церковняк-Городецька //Слов'янські обрії: зб. наук. праць. – К., 2012. – Вип.4. – С.336-338.

У ст. йдеться про родину батька Л.Українки, яка походить із північної Чернігівщини.

36. ЗОЦЬ Т. Дідівці – садиба творчості й добра /Тетяна Зоць //Формоутворення культурно-побутового середовища палацо-паркових комплексів другої половини XVIII – початку XX століття: матеріали міжнар. наук. конф.: 175-річчю від дня народження В.В. Тарновського-молодшого присвячується. – Чернігів, 2012. – С.170-181.

Історія садиби в с.Дідівці Прилуцького р-ну. Про життя і діяльність тут відомого укр. і рос. історика, етнографа, фольклориста, письменника М.І.Костомарова (16.05.1817-19.04.1885).

37. САПОН В.М., Шеченко В.М. Одиссея Юрія Лисянського /Володимир Сапон, Віктор Шевченко. – Ніжин: Ніжин-Принт; Чернігів: Лозовий В.М., 2012. – 37 с.

Ю.Ф.Лисянський (1773-26.02.1837) – видатний мореплавець, географ, океанограф, засновник рос. наукової океанографії, капітан 1-го рангу. Народився у Ніжині.

38. КОТЕНКО Т. Нарис П.С.Морачевського про будівництво й освячення церкви в с.Шняківка і роль особистості автора у цій Божій справі /Т.Котенко //Пам'ять століть. – 2012. – №1-2. – С.121-132.

П.С.Морачевський (1806-1879) – просвітитель середини XIX ст., педагог, письменник, перекладач, книгознавець, уродженець с.Шестовиця Чернігів. р-ну. Один з меценатів побудови у 1863-1874 рр. церкви Введення у храм Пресвятої Богородиці в с.Шняківка Ніжинського р-ну.

39. МАРЧЕНКО М. Для рідного села – краплиночки на мапі... /Микола Марченко //Деснян. правда. – 2012. – 4 лют. – С.3.

До 10-річчя Охінківського шкільного благодійно-заохочувального фонду М.Макаренка. М.В.Макаренко (6.02.1937) – доктор біолог. наук, професор, академік Аерокосмічної академії, засл. діяч науки і техніки України, випускник школи с.Охінки Прилуцького р-ну.

40. ЖУРАВЛЬОВА Т. З родини Миколи Могилянського. Дружина, донька /Тетяна Журавльова //Скарбниця української культури. – Чернігів, 2012. – Вип.14. – С.245-250.

З арх. слідчих справ 30-х років XX ст., серед яких док. Управління ФСБ Росії по Санкт-Петербургу і Ленінградської області, що стосуються дружини і доньки етнографа, антрополога, професора М.М.Могилянського (18.12.1871-1933), уродженця Чернігова. Копії цих матеріалів поповнили колекцію ЧІМ ім. В.В.Тарновського.

41. ЧУХНО В. Основні етапи життя та наукової діяльності Івана Івановича Пантюхова /Володимир Чухно //Сіверян. літопис. – 2012. – №3-4. – С.161-169.

І.І.Пантюхов (19.07.1836-15.06.1911) – видатний укр. лікар, антрополог, етнограф і публіцист, уродженець с.Кривonosівка Новгород-Сіверського пов. Чернігівської губ. (нині село Середино-Будського району Сумської області).

42. КОТЕЛЬНИЦЬКИЙ Н.А. Громадська та суспільно-політична діяльність І.І.Петрункевича в Україні. (1866-1879 рр.): автореферат дис. ... канд. іст. наук /Назар Котельницький; НАН України, Інститут історії України. – К., 2012. – 20 с.

43. ДОРОХІНА Т. Юрій Пінчук. Штрихи до портрета вченого: (з нагоди 75-річчя від дня народження) /Тамара Дорохіна //Київ. старовина. – 2012. – №4. – С.172-174.

Ю.А.Пінчук (3.11.1937-22.12.2012) – укр. історик, доктор істор. наук, професор, засл. діяч науки і техніки України. Народився у Києві в родині музичного майстра з Чернігова.

44. ПРИМАКОВ Віталій Маркович (30(18).12.1897-11.06.1937) – військовий діяч //Енциклопедія історії України. – К., 2012. – Т.9. – С.8-9. Народився в м.Семенівка. Жертва сталінських репресій.

45. ПРОКОПОВИЧ Петро Іванович (10.07.1775-03.04.1850) – бджоляр і педагог //Енциклопедія історії України. – К., 2012. – Т.9. – С.27.

Народився в с.Митченки Бахмацького р-ну.

46. СЕРДЮК Н. З таємниць роду бджолиного: три томи вибраного Петра Прокоповича /Наталія Сердюк //Деснян. правда. – 2012. – 12 лип. – С.4.

До 237-річчя з дня народження великого бджоляра, винахідника рамкового вулика П.Прокоповича благодійний фонд його імені у Харкові перевидав праці видатного вченого. Урочистості на його батьківщині в с.Митченки Бахмацького р-ну.

47. ПТУХА Михайло Васильович (07.11.1884-03.10.1961) – демограф, історик демографічної і статистичної думки, професор, дійсний член АН УРСР //Енциклопедія історії України. – К., 2012. – Т.9. – С.58-59.

Народився в Острі.

48. РАДЧЕНКО Костянтин Федорович (20.05.1872-22.04.1908) – історик, філолог-славист, професор Ніжинського ІФІ ім. кн. Безбородька //Енциклопедія історії України. – К., 2012. – Т.9. – С.115.

Помер у Ніжині, похований у Києві.

49. ВІТКОВСЬКА І. Гордість країни – феномен забуття /Інга Вітковська //Чернігів. відом. – 2012. – 14 берез. – С.6.

Й.А.Раппопорт (14.03.1912-31.12.1990) – рад. вчений-генетик, член-кореспондент АН СРСР, лауреат Ленінської премії, Герой Соціалістичної Праці, уродженець Чернігова.

50. ЄРМАК В. Пам'ять серця – Україна /Володимир Єрмак //Деснян. правда. – 2012. – 3 берез. – С.3.

Про С.Ф.Русову (18.02.1856-5.02.1940), яка народилась у с.Олешня Ріпкинського р-ну, та її нащадків Ліндфорсів-Русових, розкиданих по світу.

51. ГРИЦЕНКО І. Життєвий шлях та військова діяльність генерал-хорунжого Володимира Савченка-Більського /Ігор Гриценко //Сіверян. літопис. – 2012. – №1-2. – С.102-105.

В.О.Савченко-Більський (14.06.1867-21.09.1955) – уродженець с.Олишівки Чернігів. р-ну. Помер у Франції.

52. ПАРХОМЕНКО Л. Мрія леді Валентини /Людмила Пархоменко //Деснян. правда. – 2012. – 20 верес. – С.1.

Перебування на Ріпкинщині англ. графині В.Скулінг-Коростовець, родово коріння якої у с.Пересажа, де збереглася садиба її предків.

53. ЗОЗУЛЯ С. II Міжнародні Спаські читання в Ніжині та Батурині /Сергій Зозуля //Краєзнавство. – 2012. – №4. – С.202-205.

І.Г.Спаський (8.03.1904-4.11.1990) – рад. історик, провідний фахівець з рос. нумізматики, працював у відділі нумізматики Державного Ермітажу, уродженець Ніжина.

54. ШАПОВАЛ І. Науковий подвиг Степанця /Іван Шаповал //Отчий поріг. – 2012. – №5 (трав.). – С.7.

О.І.Степанець (24.05.1942-13.10.2007) – видатний укр. математик, доктор фізико-математичних наук, уродженець с.Комарівка Борзнянського р-ну.

55. ГОРЛАЧ Л. Літо майстра /Леонід Горлач //Отчий поріг. – 2012. – №6 (черв.). – С.1,3.

До 70-річчя талановитого графіка, народного художника України М.І.Стратілата (6.06.1942), уродженця с.Макіївка Носівського р-ну.

56. МАТЯШ В. Літописець землі Чернігівської /Віталій Матяш //Отчий поріг. – 2012. – №1 (січ.). – С.14.

М.М.Ткач (4.01.1942) – письменник, науковець, кандидат істор. наук, керівник Менського районного відділення т-ва «Чернігівське земляцтво», уродженець с.Ленінівка Менського р-ну.

57. БЛАКИТНИЙ М. Генерал від інфантерії Віталій Миколайович Троцький /Максим Блакитний //Сіверян. літопис. – 2012. – №1-2. – С.95-101.

В.М.Троцький (19.12.1835-9.05.1901) народився на хуторі поблизу с.Волосківці Менського р-ну. Маловідомий військовий і держ. діяч Рос. імперії. Рід походив від значкового товариша Чернігівського полку Петра Троцького.

58. ВЕРХУША В. Пам'яті вчителя /Віталій Верхуша //Отчий поріг. – 2012. – №4 (квіт.). – С.3.

Спогади про М.В.Туделя (10.02.1924-2012) – лауреата Держ. премії України, кандидата техн. наук, засл. працівника сільського господарства, уродженця с.Сокиринці Срібнянського р-ну.

59. КОРБАЧ І. Славний син Сіверського краю: штрихи до портрета /Лван Корбач //Отчий поріг. – 2012. – №1 (січ.). – С.8-9.

В.Є.Устименко (18.01.1937) – держ. і громад. діяч, член т-ва «Чернігівське земляцтво» у Києві, уродженець с.Жукля Корюківського р-ну.

60. АДРУГ-ДАРАГАН Г. Брати з наддніпрянського села /Ганна Адруг-Дараган //Отчий поріг. – 2012. – №3 (берез.). – С.10.

М.П.Черінько (1925-2002) – вчений-ендокринолог, лауреат Нац. премії ім. Шевченка та його брат І.П.Черінько (1923-1997) – директор місцевої школи, яким в їх рідному селі Дніпровське Чернігівського р-ну відкрито меморіальну дошку.

61. З РОСИ і води Вам, професоре!: [до 85-річчя Д.Ф.Чернеги (5.10.1927) – укр. вченого в галузі металургії, доктора технічних наук, професора, члена-кореспондента НАН України, академіка АН ВШ України, уродженця с.Миколаївка Борзнянського р-ну] //Деснян. правда. – 2012. – 8 листоп. – С.8.

62. СОТНИК Н. Права рука Патона: [бесіда із А.К.Шидловським (10.10.1933) – вченим у галузі електротехніки та електроенергетики, професором, членом-кореспондентом АН УРСР, лауреатом Державної премії УРСР, уродженцем с.Веприк Бобровицького р-ну] /Ніна Сотник //Деснянка вільна. – 2012. – 8 листоп. – С.16.

63. МЕДВІДЬ П. Від Остерки-Істри до Дніпра-Славути /Петро Медвідь //Отчий поріг. – 2012. – №7 (лип.). – С.12-13.

А.В.Шостак (3.07.1947) – доцент Національного університету біоресурсів і природокористування України, член-кореспондент АН вищої освіти України, професор Рос. Академії природознавства, уродженець Козельця.

64. ХУДОБЕЦЬ М. Чернігівський сибіряк: [М.К.Яковлев – колишній головний архітектор м. Томська, уродженець Чернігова] /Михайло Худобець //Отчий поріг. – 2012. – №7 (лип.). – С.7.

ПАМ'ЯТКИ ІСТОРІЇ ТА КУЛЬТУРИ

65. АДРУГ В. Юрій Сбітнев: «Що побачимо під Спаським собором» /Віталій Адруг //Деснянка вільна. – 2012. – 12 січ. – С.4.

Зпрес-конф. відомого рос. історика та письменника Ю.Сбітнева під час перебування у Чернігові, на якій він представив результати детального дослідження ґрунту під Спасо-Преображенським собором.

66. БЕЛЬМАН С. Еврейский некрополь Чернигова /Семен Бельман //Тхия. – 2012. – 14 нояб. – С.2.

67. ВИЗНАЧНІ пам'ятки древнього Любеча [Образотворчий матеріал]: колаж із 4 мал. /худож. А.Архипов, підгот. до друку, післямова: О.Б.Коваленко, О.О.Коваленко, худож. оформ. Л.М.Посьмашна. – [Б. м.]: Gold Future, 2012. – 1 арк : іл. – назва колажу: Святыни древнего города Любеча. Зміст: Любеч и его достопримечательности: (выдержка из «Всемирной иллюстрации», 1886. – 911. – С.14) /Г.А.Милорадович.

68. ВІДКРИЙТЕ для себе Гетьманську Україну – відвідайте Батурин = Discover Hetman Ukraine – visit Baturyn! – Мена: Домінант, [2012]. – 1 розг. арк.: іл. – укр., англ.

69. ДОМОЦЬКИЙ Б. Пам'ятник – від слова пам'ятати /Борис Домоцький //Деснянка вільна. – 2012. – 19 квіт. – С.6-7.

Пам'ятки цивільної архітектури м. Новгорода-Сіверського.

70. ДРОЗДОВА К. Усім матерям землі нашої /Катерина Дроздова //Гарт. – 2012. – 26 квіт. – С.1,3.

Пам'ятник «Усім матерям землі нашої» у Чернігові, реалізований настоятелем храму Різдва Христового отцем Анатолієм.

71. КАРАНДА Я. Таємниці менської «полуторки», або Як непомітно ми втрачаємо історичні цінності /Ярослав Каранда //Деснян. правда. – 2012. – 5 лип. – С.5.

Журналістське розслідування щодо пам'ятника водіям Великої Вітчизняної війни, який було встановлено у вересні 1986 р. на постаменті біля шестовицького автомобільного мосту через Десну.

72. КАЧАНІВКА. Подорож у вічність. – [Б.м.: б.в.], [2012]. – 20 с.: іл.

73. КОРЕНЮК Ю. Фрески кінця XI століття в церкві Михаїла в Острі: реставраційні колізії /Юрій Коренюк //Пам'ятки України. – 2012. – №1 (січ.). – С.2-9.

У ст. порушується питання про необхідність врятування залишків стін вівтарної частини невеликої церкви Михаїла в с.Старгородка (нині в межах м.Остер).

74. МОРОЗОВА А. Чернігів і відомий, і невідомий /Анна Морозова //Сіверян. літопис. – 2012. – №1-2. – С.43-46.

Нарис про долю родини Гортинських – колишніх власників садибного комплексу в м.Чернігові по вул. Магістрацькій, 19 та історію цього архітектурного ансамблю.

75. НАЗАРЕНКО В. Москвичі відкрили в Чернігові 4-тонний пам'ятник князю Ігорю /Віталій Назаренко //Деснянка вільна. – 2012. – 6 жовт. – С.8.

Між Спаським і Борисоглібським соборами відкрито пам'ятник великому князю Чернігівському і Київському Ігорю Ольговичу – подарунок православної громаді міста від російської «Балтійської будівельної компанії».

76. НАЗАРОВА З. Меморіал у Корюківці /Зоя Назарова //Деснянка вільна. – 2012. – 25 лют. – С.2.

Бесіда з головою Корюківської РДА О.Довгалем про оголошений конкурс на кращу проектну пропозицію Меморіального комплексу пам'яті жителів спаленої фашистськими окупантами 1-3 берез. 1943 р. Корюківки.

77. ОСТАШКО І. Про Качанівку знають навіть у Китаї, Америці та Об'єднаних Арабських Еміратах: подібних панських маєтків з 200-річною історією, що в нас, в Ічнянському районі, в Україні немає /Дрина Осташко //Деснянка вільна. – 2012. – 26 жовт. – С.20.

78. ПАМ'ЯТНИКИ національного культурного наследия Украины. Неизведанная Украина: автомобильно-туристический атлас 1: 500 000 [сост.: А.Глазовой и др.]. – К.: Балтия-Друк, 2012. – 287 с. : ил., карт.

В т. ч. і на території Чернігівської обл.

79. СОБОР Різдва Богородиці в Козельці [авт. кол.: А.Доценко, О.Ванжула, С.Кийкова]; НАІЗ «Чернігів стародавній». – Чернігів: Лозовий В.М., 2012. – 294 с.: іл.

80. СОКОЛ С. Про кіно, мораль, культуру /Світлана Сокол //Деснянка вільна. – 2012. – 26 трав. – С.4-5.

Про долю кінотеатру імені Щорса у Чернігові, відкритого у 1939 році, який є пам'яткою архітектури, орендується приватними підприємцями і руйнується на очах громадськості.

81. ТАРАНУШЕНКО С.А. Постройки украинского полесья. Хаты, стебки, клуни /Стефан Таранушенко; Нац. б-ка Украины им. В.И.Вернадского НАН Украины. – Х.: Харьк. част. музей гор. усадьбы, 2012. – 84 с.: фото. – Україна першої третини ХХ ст. у фотографіях Стефана Таранушенка.

С.А.Таранушенко (1889-1976) – видатний дослідник монументальної архітектури Лівобережжя, в тому числі і Чернігівщини. Серед його монографій широко відоме дослідження «Лизогубівська кам'яниця у м.Седневі».

82. ТКАНКО В. За крок до сенсації /Віктор Тканко; зап. Є.Тютюнник //Уряд. кур'єр. – 2012. – 25 лют. – С.21.

Бесіда з заст. голови ОДА про початок нового проекту – сканування площі навколо Спаського собору у Чернігові з метою розкриття його таємниці.

83. ТОВСТОЛЯК Н.М. До історії Качанівського палацу П.О.Рум'янцева-Задунайського /Надія Товстоляк //Література та культура Полісся. – Ніжин, 2012. – Вип. 71. – С.245-253.

84. ТЮТЮННИК Є. Дитинець приросте скульптурами: на істор. центр Чернігова чекають кардинальні зміни /Євдокія Тютюнник //Уряд. кур'єр. – 2012. – 25 січ. – С.20.

85. ТЮТЮННИК Є. Сучасники називають пам'ятку Чернігівськими Афінами: презентовано нове видання про унікальну архітектурну споруду – Колегіум /Євдокія Тютюнник //Уряд. кур'єр. – 2012. – 19 черв. – С.11.

86. ТЮТЮННИК Є. У кишеню не покладеш: у Чернігові презентували пам'ятну монету із зображенням Успенського собору /Євдокія Тютюнник //Уряд. кур'єр. – 2012. – 3 серп. – С.6.

87. ФОРМОУТВОРЕННЯ культурно-побутового середовища палацо-паркових комплексів другої половини XVIII – початку ХХ століття: матеріали міжнар. наук. конф.: 175-річчю від дня народження В.В.Тарновського-молодшого присвячується. 1-2 серп. 2012 /відп. за вип. В.Б.Буренко та ін. – Чернігів: Лозовий В.М., 2012. – 336 с.

88. ЧЕРНІГІВСЬКИЙ колегіум /Нац. архіт.-іст. заповідник «Чернігів стародавній»; [авт. колектив О.Травкіна та ін.; кер. проекту А.Курданов]. – Чернігів: Лозовий В.М., 2012. – 237 с.: іл., фото.

89. ЧИРВА А. Іржа на статусі: [стан історичних пам'яток Козельця] /Андрій Чирва //Уряд. кур'єр. – 2012. – 2 серп. – С.11.

90. ШЕВЧЕНКО Б.В. Качанівка, душі спочинок [Образотворчий матеріал]: фотоальбом /Богдана Шевченко; авт. тексту Григорій Петренко. – 3-є вид., доп. – К.: Гнозис, 2012. – 124 с.

91. ШЕВЧЕНКО Б.В. Тростянець [Образотворчий матеріал]: фотоальбом /Богдана Шевченко. – К.: Гнозис, 2012. – 93, [2] с. – (Місця, де маєш побувати).

КРАЄЗНАВСТВО

92. ДЕМЧЕНКО Т. «Великий терор»: пам'ять і дослідження /Тамара Демченко //Краєзнавство. – 2012. – №2. – С.151-152.

«Круглий стіл» на тему «Політичні репресії радянської доби на Чернігівщині: дослідницькі рефлексії та інтерпретації», який відбувся з ініціативи Чернігів. обл. орг. Нац. спілки краєзнавців України.

93. ДЕМЧЕНКО Т. Історичне краєзнавство на сторінках «Літературного Чернігова» /Тамара Демченко //Літ. Чернігів. – 2012. – №3. – С.204-208.

94. МОЄ коріння тут, у цьому краї...: краєзн. портрет Щорсівщини /Щорс. центр. б-ка ім. 40-річчя Перемоги; [уклад.: Н.П.Мокросноп, Л.А.Куса]. – Щорс, 2012. – 59 с.

95. ТОЦЬКА Ж.В. Розвиток історичного краєзнавства на Чернігівщині в першій половині ХІХ ст.: автореф. дис. ...іст. наук /Жанна Тоцька; ЧНПУ ім. Т.Г.Шевченка. – Чернігів, 2012. – 19 с.

ПЕРСОНАЛІЇ

96. СЕРДЮК Н. Співець Батуринаського краю /Наталія Сердюк //Деснян. правда. – 2012. – 14 січ. – С.3.

Пам'яті В.М.Бондаренка (1941-12.06.1984) – уродженця с.Матіївка Батуринаського (нині Бахмацького р-ну), кандидата філолог. наук, військового викладача, краєзнавця і дослідника Батуринаської старовини.

97. ЯСНОВСЬКА Л.В. Ю.С.Виноградський – дослідник давньоруських старожитностей //Людмила Ясновська //Матеріальна та духовна культура Південної Русі: матеріали міжнар. польового археол. семінару, присвяченого 100-літтю від дня народження В.Й.Довженка. – К.; Чернігів, 2012. – С.364-367.

Ю.С.Виноградський (5.05.1873-4.03.1965) – український краєзнавець і діалектолог, уродженець Сосниці, організатор і перший директор Сосницького краєзн. музею.

98. ПАРХОМЕНКО Л. Купив магазин і відкрив у ньому... народний музей /Людмила Пархоменко //Деснян. правда. – 2012. – 4 лют. – С.1.

Нарис про Ю.Дахна з с.Москалі Чернігівського р-ну – дослідника історії рідного села і збирача фольклор. та етнограф. експонатів.

99. МУСІЄНКО Р. Фельдкур'єр історії: [відомий чернігів. краєзнавець О.Добриця] /Ростислав Мусієнко //Деснян. правда. – 2012. – 21 квіт. – С.1.

100. ГОРІЛА Г. З почуттям обов'язку та вірою /Галина Горіла //Град Прилуки. – 2012. – 24 жовт. – С.21.

До 65-річчя від дня народження М.І.Куриленка (24.10.1947-6.01.2008) – відомого у місті Прилуки та області краєзнавця, автора п'яти книг про історію рідного краю.

101. КАРАНДА Я. Тростянець: приватний музей старожитностей [місцевого краєзнавця-аматора Р.Маляренка] /Ярослав Каранда //Деснян. правда. – 2012. – 5 лип. – С.9.

102. БАЛАБАЙ В. Костянтин Самбурський: краєзнавець, дослідник старожитностей /В.Балабай //Чумак Т., Шевченко В. Літератори Ічнянщини. 100 імен; 700 відомих ічнянців: митці, науковці, діячі культури: довід.-хрестоматія /Тетяна Чумак, Віталій Шевченко. – К.; Ічня, 2012. – С.167-168.

К.І.Самбурський (29.05.1867-1934) – псаломщик церкви с.Гужівка Ічнянського р-ну, який зібрав тисячі предметів мистецтва, народного побуту тощо і відкрив музей у звичайній селянській хаті.

103. СПОВНЕНА творчих сил: [вітаємо з ювілеєм краєзнавця, бібліографа, бібліотекаря Чернігів. ОУНБ ім. В.Г.Короленка Л.В.Студьонову] //Сіверян. літопис. – 2012. – №1-2. – С.177.

ІСТОРІЯ ОБЛАСТІ. АРХЕОЛОГІЯ. ЕТНОГРАФІЯ

ІСТОРІЯ

104. ВОЩЕВСЬКА М. Мій край: люди і долі /Марія Вощевська; ред. Н.Л.Осипова. – Х.: Фактор, 2012. – 288 с.; іл.

Кн. присвячена с.Галиця Ніжинського р-ну та історії родини Вощевських.

105. ДОМОЦЬКИЙ Б. Панське село Юхнів [Новгород-Сіверського р-ну] /Борис Домоцький //Деснянка вільна. – 2012. – 26 січ. – С.4,9.

106. ДОМОЦЬКИЙ Б. Щоб пам'ятали нащадки /Борис Домоцький //Деснянка вільна. – 2012. – 26 квіт. – С.6-7.

З історії землі новгород-сіверської.

107. ДРОБЯЗКО Н. Родове дерево Кочубеїв /Наталія Дробязко //Формоутворення культурно-побутового середовища палацо-паркових комплексів другої половини XVIII – початку XX століття: матеріали міжнар. наук. конф.: 175-річчю від дня народження В.В.Тарновського-молодшого присвячується. – Чернігів, 2012. – С.243-252.

Історія родини, яка чотири століття пов'язана з Батурином.

108. ЗАЙЧЕНКО В.В. Новобілоуська метрична книга та її персоналії /Віра Зайченко; Чернігів. істор. музей ім. В.В.Тарновського. – Чернігів: Лозовий В.М., 2012. – 95 с.: іл.

109. КИРИЧОК Б. Що в імені твоїм? /Борис Киричок //Сіверян. літопис. – 2012. – №5-6. – С.198-206.

Топоніми сіл Дмитрівка, Щуча Гребля Бахмацького р-ну та їх околиць. Назви прив'язані до топографічної карти Рос. імперії.

110. КОНОТОПСЬКІ читання. Вип. III /Відділ культури і туризму Конотопської міської ради Сумської обл.; Конотопський міський краєзн. музей ім. О.М.Лазаревського. – Конотоп, 2012. – 203 с.

Зб. ст. науковців та краєзнавців з Києва, Сум, Чернігова, Глухова, Ніжина, Ромен, Батурина та Конотопа висвітлює історію, етнографію, культуру та побут Лівобережної України.

111. КУРДАНОВ А.Л. Літописи сіл Чернігівського району: Ковпитська сільська рада /Андрій Курданов; Укр. ін-т нац. пам'яті; Чернігів. район. орг. Всеукр. спілки краєзнавців. – Чернігів, 2012. – 87 с.; іл.

112. КУРДЮК М. Забута Линовиця /Михайло Курдюк //Деснян. правда. – 2012. – 12 лип. – С.9.

Історія с-ща Линовиця Прилуцькому р-ну та колишня садиба де Бальменів.

113. ЛЕП'ЯВКО С. Чернігів: історія міста /Сергій Леп'явко. – К.: Темпора, 2012. – 432 с.: іл.

114. ЛІТЕРАТУРА та культура Полісся: зб. наук. праць /відп. ред. і упоряд. Г.В.Самойленко. –

Вип. 70. – Ніжин, 2012. – 247 с.

Вип. 71. – Ніжин, 2012. – 359 с.

115. ЛОЗОВИЙ О.М. Мала Дівиця: історія села. Ч.1: з найдавніших часів до кінця XVIII століття /О.Лозовий. – Прилуки: Прилуц. міська друкарня, 2012. – 308 с. – (Рідні місця українців).

116. ЛУГИНА О.В. Сміт Михайло-Коцюбинське – давньоруське селище, польське містечко, монастирське село: історія смт Михайло-Коцюбинське [Чернігівського р-ну] до кінця XIX ст. /Олексій Лугина. – Ніжин: Лисенко М.М., 2012. – 95 с.: іл.

117. НІЖИНСЬКА старовина. Ніжинознавчі студії. №9: зб. регіон. іст. та пам'яткознавства. Вип. 13 (16) /редкол.: С.І.Посохов (гол. ред.), О.Б.Коваленко (заст. гол. ред.), О.М.Титова та ін. – К.: Центр пам'яткознавства НАН України, 2012. – 208 с.: іл., табл.

Вип. 14 (17). – К., 2012. – 188 с.: іл.

До зб. увійшли ст., які відтворюють історію Ніжинщини козацької, імперської та постімперської доби, історію пам'яток і культурного життя регіону та ін.

118. ПЕНСЬКИЙ А., Мотовиловець Л. Бобруйківська родина: історія і сьогодення села Бобруйки [Козелецького району] /Анатолій Пенський, Лідія Мотовиловець. – Козелець: Новини Придесення; Остер: Злагода, 2012. – 172 с.: іл.

119. ПОПИК В. Формування вітчизняних ресурсів біографічної інформації: від витоків Національного відродження до здобуття

Україною незалежності /Володимир Попик //Бібліотечний вісник. – 2012. – №3. – С.21-31.

У ст. йдеться і про внесок у справу «олюднення» української історії дослідників Г.О.Милорадовича, О.М.Бодянського, С.І.Пономарьова, М.О.Максимовича, М.І.Костомарова, О.М.Лазаревського, О.П.Стороженка, В.П.Горленка та ін., які життям і діяльністю пов'язані з Чернігівщиною.

120. РОДОВІ таємниці Сіверянського краю: зб. матеріалів II-х іст. – генеалог. читань. Вип.2 /Новгород-Сіверське міське іст. – генеалог. т-во та ін.; редкол.: М.Ю.Мануйлович та ін. – К.; Новгород-Сіверський : Десна, 2012. – 160 с.

121. САВЕРСЬКА-ЛИХОШВА В. Топоніми Варви /Валентина Саверська-Лихошва //Сіверян. літопис. – 2012. – №5-6. – С.207-209.

122. СКАРБНИЦЯ української культури: зб. наук. праць: вип.14 /редкол.: О.Б.Коваленко (голова), С.Л.Лаєвський, Л.П.Линюк (відп. ред.) та ін. – Чернігів, 2012. – 280 с.: 16 с.: іл. – (ЧИМ ім. В.В.Тарновського, Чернігів. відділ. Ін-ту укр. археографії та джерелознавства ім. М.С.Грушевського НАН України, Чернігів. обл. орг. Нац. спілки краєзнавців України).

До зб. вміщені історико-краєзнавчі матеріали і дослідження.

123. СПАССКИЙ Ф. Предания города Нежина /Феодосий Спасский //Ніжинська старовина. – 2012. – Вип. 13. – С.75-89.

Ф.Г.Спаський (1897-1979) – представник славетної ніжинської родини Спаських, жив у Парижі (церковно-громадський діяч діаспори у Франції), де і написав дану статтю.

124. СТАРИЙ Седнів у творах художників XIX ст. [Образотворчий матеріал] /ЧИМ ім. В.В.Тарновського; /[упоряд. і авт. тексту: О.Б.Коваленко, С.О.Половнікова]. – Чернігів: Лозовий В.М., 2012. – 1 тека (10 окр. листівок): іл.

125. СТАСЕНКО І.О. Минуле і сучасне села Привільне [Щорського р-ну] /Іван Стасенко; Щорс. центр. район. б-ка ім. 40-річчя Перемоги. – Щорс, 2012. – 24 с.; 1 арк. портр.

126. ТРУДОМ і звитягою освячені /[авт. ідеї і кер. проекту П.Шаповал]. – Чернігів: Лозовий В.М., 2012. – 194 с. : іл.

Історія с.Жовтневе Коропського району.

127. ТЮТЬКАЛО І. Дніпровське: від сивої давнини до сучасності /Гор Тютькало //Деснянка вільна. – 2012. – 11 лют. – С.4.

Сторінки історії села Чернігівського р-ну.

128. ТЮТЬКАЛО І. Рогоща: маленьке село з великою історією /Ігор Тютькало //Деснянка вільна. – 2012. – 17 берез. – С.5.

Історія і достопам'ятності с.Рогощі Чернігівського р-ну.

129. ТЮТЬКАЛО І. Седнівські обереги: [історія, достопам'ятності селища] /Ігор Тютькало //Деснянка вільна. – 2012. – 14 січ. – С.4-5.

130. ТЮТЬКАЛО І. Стольне – застольне [село Менського р-ну] /Ігор Тютькало //Деснянка вільна. – 2012. – 3 берез. – С.4.

131. ЯКУБЕЦ В.Д. Наша Семеняговка [Чернігівського р-ну] [Текст] /В.Якубец. – Чернигов: Лозовой В.М., 2012. – 199 с.: ил.

IX – XVIII ст.

132. ВІЛКУЛ Т. Хроніка Амартола в Київському літописному зводі /Тетяна Вілкул //Київ. старовина. – 2012. – №3. – С.69-78.

У ст. досліджуються запозичення з «Хроніки» візантійського хроніста IX ст. і монаха з Константинополя доби імператора Михаїла III Георгія Амартола до Київського літописного зводу поч. XIII ст., який є головним джерелом з історії Чернігівської давньоруської землі.

133. ГОРОБЕЦЬ С.М., Ситий І.М. Ройська сотня: історія створення, населені пункти, сотенна старшина /Сергій Горобець, Ігор Ситий. – Чернігів, 2012. – 167 с.: іл. – (Чернігівщина козацька).

134. ДЕГТЯРЬОВ С.І. Документи про спроби домогтися визнання українських чинів владою Російської імперії (друга половина XVIII – початок XIX ст.) /Сергій Дегтярьов //Сумська старовина. – 2012. – №№XXXVIII-XXXIX. – С.100-126.

У ст. йдеться про чиновників Новгород-Сіверського і Чернігівського намісництв. Публ. док., підписані гетьманом К.Г.Розумовським, Чернігів. губ. маршалом дворянства М.М.Стороженком про інкорпорацію укр. службової еліти до бюрократичної системи Рос. імперії у середині XVIII – на поч. XIX ст.

135. ДЕЯКІ козацькі та селянські роди с.Роїще Роїської сотні Чернігівського полку /упоряд. О.Ляшев. – [Б. м.: б. в.], 2012. – 21, 12, 7, 8, 13 с.: фото, табл.

136. КОРОТКИЙ опис Малоросії (1340-1776) /підгот. до друку, вступ. ст. А.Бовгирі; відп. ред. О.Удод. – К.: Стилос, 2012. – 190 с., [16] с. : іл. – (НАН України, Ін-т історії).

Видатна пам'ятка укр. істор. думки XVIII ст., де містяться історичні факти від витоків козацтва, виникнення й утвердження козацької державності до згасання автономного устрою на схилі XVIII ст., які мали місце в Батурині, Борзні, Ічні, Козельці, Ніжині і Ніжинському полку, Новгороді-Сіверському, Носівці, Острі, Прилуках і Прилуцькому полку, Стародубі і Стародубському полку, Чернігові і Чернігівському полку.

137. КРИВОШЕЯ В.В. Українське козацтво в національній пам'яті: Чернігівський полк: у 2-х т. /Володимир Кривошея. – К.: НВЦ «Пріоритети», 2012. –

Т.1. – 516 с.

Т.2. – 508 с.

138. КУЛАКОВСЬКИЙ П. Ланові козацькі хоругви на Чернігово-Сіверщині у XVII столітті /Петро Кулаковський //Сіверян. літопис. – 2012. – №5-6. – С.3-11.

139. ЛАЄВСЬКИЙ А. Стародубщина другої половини XVII-XVIII ст. в архівному зібранні Чернігівського історичного музею імені В.В.Тарновського /Артем Лаєвський //Ніжинська старовина. – 2012. – вип.14. – С.134-140.

140. ЛЕСИК Л.В. Розвиток пожежної безпеки в містах Гетьманщини у XVII-XVIII ст.: [на прикладі міст Ніжина, Полтави, Прилук і Чернігова] /Людмила Лесик //Література та культура Полісся. – Ніжин, 2012. – вип.71. – С.156-162.

141. ЛУНЯК Є. Відображення Конотопської битви в листах французького дипломата П'єра де Нуас /Євген Луняк //Ніжинська старовина. – 2012. – вип.14. – С.60-70.

Українсько-московська війна 1659 р., найяскравішим епізодом якої стала битва під Конотопом (тоді сотенне містечко Чернігівського полку), очима французького дипломата.

142. ПАВЛЕНКО С. На Чернігівщині знайдено найдавніші в Україні календарі /Сергій Павленко //Голос України. – 2012. – 29 груд. – С.11.

143. ПАВЛЕНКО С. Учасники походу Карла XII залишили на Чернігово-Сіверщині не тільки могили, а й села зі шведами /Сергій Павленко //Гарт. – 2012. – 20 груд. – С.6.

144. ПИРІГ П. Петро Конашевич-Сагайдачний: істор. нариси життя та діяльності /Петро Пиріг //Сіверян. літопис. – 2012. – №1-2. – С.18-34.

У ст. відтворені деякі події, що мали місце на Чернігово-Сіверщині першої пол. XVII ст.

145. ПОТРЕБЕНКО А. Батуринаська економія за часів К.Г.Розумовського /Альона Потребенко //Формоутворення культурно-побутового середовища палацо-паркових комплексів другої половини XVIII – початку ХХ століття: матеріали міжнар. наук. конф.: 175-річчю від дня народження В.В. Тарновського-молодшого присвячується. – Чернігів, 2012. – С.211-218.

146. «ПРОТОКОЛ, или потребность» Менського намісництва 1720-1735 років /упоряд.: І.Ситий, Д.Казіміров. – К.: Темпора, 2012. – 186 с.: іл. – (Сосницький краєзн. музей ім. Ю.С.Виноградського, ЧІМ ім. В.В.Тарновського).

147. СОКИРКО О.Г. Артилерія козацької держави: створення, розвиток, внутрішня організація (1648-1781 рр.) /Олексій Сокирко //Укр. істор. журн. – 2012. – №4. – С.35-51.

У тому числі, на прикладі Чернігів., Ніжин., Стародубського полків і укріплення Батурина.

148. СОКИРКО О. Канцелярія та архів Генеральної артилерії Гетьманщини середини XVII – кінця XVIII ст. /Олексій Сокирко //Київ. старовина. – 2012. – №2. – С.38-50.

Ст. присвячена історії виникнення, структурі й діяльності вищого органу управління артилерії Козацького Гетьманату середини XVII – кінця XVIII ст., в тому числі у Ніжинському, Стародубському полках, а також за правління К.Розумовського. Показані Короп, Батурин, Глухів як маєтності Генеральної артилерії.

149. СОРОКА Ю. В. Безгетьманія та останній гетьман України /Юрій Сорока; худож. – оформлювач П.С.Риженко. – Х.: ПЕТ, 2012. – 120 с.

Чорна рада 1663 р. у Ніжині. Указ Петра I 1722 року про створення Малоросійської колегії. Знищення створеної Б.Хмельницьким козацької держави і скасування Гетьманщини, внаслідок чого в Україні розпочався період Безгетьманщини. Остання спроба К.Розумовського переломити хід подій і відродити гетьманат. Указ Катерини II про позбавлення його гетьманства, після якого Україна остаточно втратила незалежність.

150. ХАРЧЕНКО О. Дипломатичний етикет гетьманського Батурина за Івана Самойловича /Олена Харченко //Ніжинська старовина. – 2012. – вип.14. – С.90-96.

151. ХЕНРІКССОН Х. «У жилах багатьох шведів тече українська кров...» /Хокан Хенрікссон; розмовляв С.Павленко //Голос України. – 2012. – 29 трав. – С.22.

Бесіда із шведським істориком-архівістом, який у Чернігові взяв участь у публічних лекціях, де виступив з темою «Невідомі сторінки українсько-шведських відносин: військовополонені козаки в Швеції під час Великої Північної війни» XVIII ст.

152. ЧУГАЄВА І.К. Чернігівське літописання XI-XIII ст.: автореф. дис. ... канд. іст. наук /Ірина Чугаєва. – Чернігів, 2012. – 20 с.

153. ЧУХЛІБ Т.В. Гетьмани України-Русі /Тарас Чухліб; худож. О. Перепелиця – Донецьк: ТОВ «ВКФ «БАО», 2012. – 304 с.: іл.

У вид. змальовано тридцять три істор. портрети найбільш відомих володарів гетьманської булави давньої України-Русі, серед яких гетьмани, життям і діяльністю пов'язані з Чернігівщиною.

154. ЩЕРБИНА С.В. Кравецькі та ткацькі цехи на території Північного Лівобережжя у XVII – на початку XVIII ст. /С.Щербина //Література та культура Полісся. – Ніжин, 2012. – вип.70. – С.46-56.

На прикладі Чернігів., Ніжин., Стародубського та Київського полків.

ПЕРСОНАЛІЇ

155. ДЗЮБА О. М. Приватне життя козацької старшини XVIII століття (на матеріалах епістолярної спадщини) /Олена Дзюба; відп. ред. В.А.Смолій. – К.: Ін-т історії України НАНУ, 2012. – 347 с.: іл.

В монографії на док. матеріалах аналізується приватне життя козацької старшини XVIII ст.: проблемні родинні взаємини між батьками й дітьми, одруження, інтимне листування, подружнє життя, виховання дітей тощо на прикладі таких чернігівських осіб, як брати Безбородьки, О.Бодяньський, Г.Галаган, І.Гамалія, С.Гамалія, В.Дунін-Борковський, І.П.Забіла, Г.Кониський, О.Лазаревський, І.Лашкевич, Я.Лизогуб, О.Маркович, Миклашевські, Милорадовичі, В.Л.Модзалевський, Г.А.Полетика, П.Полуботок, Розумовські, Скоропадські, Ханенки та інші.

156. КАРАСЬОВ Ю. Ой, Богуне, Богуне... /Юрій Карасьов //Деснян. правда. – 2012. – 23 лют. – С.4.

Вшанування пам'яті І.Ф.Богуна (26.05.1618-27.02.1664) – полководця середини XVII ст. на місці його загибелі поблизу Новгород-Сіверського, де встановлено великий хрест.

157. ВАСЮТА О. Ігор Ольгович і митрополит Костянтин: політика і святість у середині XII ст. на Русі /Олег Васюта //Чернігівські старожитності. – Чернігів, 2012. – вип.1(4). – С.31-42.

У ст. здійснено спробу визначити основні причини й уточнити час канонізації князя Ігоря Ольговича та митрополита Костянтина, а також проаналізовано події церковно-політичного життя Чернігова в 40-60-х рр. XII ст.

158. У ПОШУКАХ поховання князя Ігоря: [як науковці шукають у Чернігові поховання князя Ігоря Чернігівського та Київського] //Дем. Україна. – 2012. – 27 січ. – С.24.

159. МИЦИК Ю., Тарасенко І. З переказів про Івана Мазепу та Семена Палія /Юрій Мицик, Інна Тарасенко //Сіверян. літопис. – 2012. – №5-6. – С.56-58.

З особистого фонду укр. історика та етнографа М.М.Білозерського (1833-1896) – брата Г.Барвінок.

160. ШУМІЛЮ С. Оповідання про Миколу Святошу у Києво-Печерському патерику: досвід прочитання /Світлана Шумило //Київ. старовина. – 2012. – №3. – С.3-8.

Микола Святоша (1080-14.10.1143) – в миру князь Святослав-Панкратій Давидович Чернігівський. Син чернігів. князя Давида Святославича, печерський чудотворець.

161. ГОНЧАРУК Т.Г. Дем'ян Многогрішний [1631-1703]: [істор. нарис про Чернігів. полковника і гетьмана України] /Тарас Гончарук. – К.: Прадес, 2012. – 120 с.

162. ЧУГАЄВА І. Мстислав Володимирович в усній традиції /Рина Чугаєва //Чернігівські старожитності. – Чернігів, 2012. – Вип.1(4). – С.156-161.

Ст. присвячена характеристиці Мстислава Володимировича Тмутороканського і Чернігівського у джерелах, що відобразили усну традицію.

163. СИНЮК С. Онука святого, дружина філософа: про життя волинської княгині Ольги Романівни /Сергій Синюк //Сила м'якого знака, або Повернення Руської правди. – вид. 3-є, стереотипне. – К., 2012. – С.387-396.

Істор. нарис про внучку князя Михайла Всеволодовича Чернігівського, племінницю і кузину середньовічних письменниць.

164. ГОРОБЕЦЬ В.М. Старшина Гетьманщини: неслужбовий вимір службової кар'єри провідної соціальної верстви /Віктор Горобець //Укр. істор. журн. – 2012. – №4. – С.52-66.

Досліджуються механізми формування соціальної спільноти на прикладі відомих чернігів. родин Розумовських, Забіл, Полуботків, Жураківських, Лизогубів, Дуніних-Борковських, Галаганів тощо.

С.61-66: Роль Н.Розумовської (мати гетьмана) в становленні службової кар'єри деяких осіб.

165. КОЛЯДА І.А., Милько В.І. Кирило Розумовський /І.Коляда, В.Милько. – К.: Укрвидавполіграфія, 2012. – 126 с.

Гетьман України. Народився у с.Лемешах Козелецького р-ну.

166. «РОЗУМОВСЬКІ зустрічі»: матеріали наук. – практ. конф. Вип.1 /Сіверський ін-т регіональних досліджень; Ін-т законодавства Верховної Ради України та ін. – Чернігів, 2012. – 222 с.

167. РУДЧУК Ю.А. Світліший князь Андрій Кирилович Розумовський – видатний державний діяч, протектор мистецтва, талановитий музикант /Ю.Рудчук //Мистецтвознавчі записки. – К., 2012. – № 22. – С. 11-18.

А.К.Розумовський (1752-1836) – граф, пізніше князь, дипломат, син останнього гетьмана України К.Г.Розумовського, приятель і меценат Бетховена. Народився у Глухові.

168. ЦАПКО Ю. Батуринський період життя Андрія Розумовського /Юлія Цапко //Формоутворення культурно-побутового середовища палацо-паркових комплексів другої половини XVIII – початку XX століття: матеріали міжнар. наук. конф.: 175-річчю від дня народження В.В.Тарновського-молодшого присвячується. – Чернігів, 2012. – С.231-237.

А.К.Розумовський (22.10.1752-24.09.1836) – відомий політик, дипломат, син останнього гетьмана України К.Г.Розумовського, народився у Глухові.

169. ШАРИКОВ Д.І. Граф Олексій Кирилович Розумовський – видатний діяч народної освіти Росії, меценат, добродійник /Д.Шариков //Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури. – К., 2012. – Вип.29. – С. 475-483.

170. КЕЛЕМБЕТ С. Рюрик – Костянтин Ольгович – загадковий Чернігівський князь XIII століття /Станіслав Келембет //Сіверян. літопис. – 2012. – №1-2. – С.3-10.

171. АДРУГ А. Перша друкована книга в Чернігові та Лівобережній Україні /Анатолій Адруг //Сіверян. літопис. – 2012. – №5-6. – С.22-27.

Ст. присвячена книзі «Перло многоцінне» Кирила Транквіліона Ставровецького, яка була надрукована у Чернігові 1646 року.

172. ПАВЛЕНКО С. Село, де були варяги і Наполеон, виявилося ще й батьківщиною козацького гетьмана [І.М. Сулими (? – 12.12.1635)] /Сергій Павленко //Голос України. – 2012. – 13 верес. – С.22.

Йдеться про с. Рогощі Чернігів. р-ну та про тамтешню церкву Успіння Пресвятої Богородиці, збудовану у 1753 р. – найстарішу дерев'яну споруду Чернігівщини.

XIX – XX ст.

173. БЕРЕЗКІНА О. Творці історії міста [Чернігова – фотографії XIX ст.] /Олена Березкіна //Чернігів. відом. – 2012. – 2 трав. – С.20.

174. БЛАКИТНИЙ М. З життя Чернігова початку XX століття: міські крамниці і магазини /Максим Блакитний //Скарбниця української культури. – Чернігів, 2012. – вип.14. – С.147-161.

175. БОРЩЕНКО В. Малі садиби Ічнянщини /Вікторія Борщенко //Формоутворення культурно-побутового середовища палацо-паркових комплексів другої половини XVIII – початку XX століття: матеріали міжнар. наук. конф.: 175-річчю від дня народження В.В.Тарновського-молодшого присвячується. – Чернігів, 2012. – С.135-146.

176. БУРЕНКО В. Провінційне життя та побут дворян XIX – початку XX століття на прикладі качанівської садиби /Валентина Буренко //Формоутворення культурно-побутового середовища палацо-паркових комплексів другої половини XVIII – початку XX століття: матеріали міжнар. наук. конф.: 175-річчю від дня народження В.В.Тарновського-молодшого присвячується. – Чернігів, 2012. – С.77-85.

177. ВЕРТІЛЬ О. Місто омріяного Сонця /Олександр Вертіль //Уряд. кур'єр. – 2012. – 12 січ. – С.18.

Нарис про Хрестовоздвиженське братство, засноване М.М.Неплюєвим (11.09.1851-1908) на х.Воздвиженському Глухівського пов. Чернігівської губ.

178. ВІТКОВСЬКА І. Чернігів 1963-го: за принципом доміно /Інга Вітковська //Чернігів. відом. – 2012. – 29 лют. – С.20; 21 берез. – С.27.

Побутове і суспільно-політичне життя міста того року.

179. ГЕРАСИМЧУК О. Виступи селянства Чернігівської губернії проти столипінського землевпорядкування в роки Першої світової війни (серпень 1914 – червень 1917 р.) /Олександр Герасимчук //Сіверян. літопис. – 2012. – №3-4. – С.102-110.

180. ДЕМЧЕНКО Т. Документ часів боротьби за скасування утисків української мови /Гамара Демченко //Сіверян. літопис. – 2012. – №5-6. – С.81-95.

Публ. машинописна копія доповідної записки (лют. 1905 р.), що зберігається в особовому фонді І.Шрага ДАЧО.

181. ЕВРЕИ Левобережной Украины. История и культура: материалы VII-го Междунар. науч. семинара /редкол.: С.Бельман, И.Липкина, В.Мудрицкая, А.Чеван. – Чернигов: Лозовой В.М., 2012. – 144 с.: 8 с. ил.

До кн. вміщено матеріали про історію і культуру євреїв Чернігівщини XIX – XX ст.

182. ІВАНИЦЬКА С. Кадети та влада на Чернігівщині в роки Першої російської революції /Світлана Іваницька //Шрагівські читання: зб. ст. і матеріалів – Чернігів, 2012. – вип.2. – С.113-127.

183. ІЛЬІН О. Білоруська соціал-демократична громада Чернігівщини [кінця XIX – поч. XX ст.] /Олександр Ільїн //Сіверян. літопис. – 2012. – №1-2. – С.61-63.

184. КОВАЛЕЦЬ Я. Крізь війну і терни: з історії афганського руху на Чернігівщині //Деснян. правда. – 2012. – 14 лют. – С.3.

Участь чернігівців у війні на території Афганістану 1979-1989 рр.

185. КОНОНЧУК І.М. Національні проблеми України та Чернігівщини 20-х рр. XX ст. /Іван Конончук //Література та культура Полісся. – Ніжин, 2012. – вип. 71. – С.202-221.

186. КУРАШ Т. Качанівка в стилі технічного прогресу кін. XIX – поч. XX ст. /Тетяна Кураш //Формоутворення культурно-побутового середовища палацо-паркових комплексів другої половини XVIII – початку XX століття: матеріали міжнар. наук. конф.: 175-річчю від дня народження В.В. Тарновського-молодшого присвячується. – Чернігів, 2012. – С.86-92.

Телефонізація, електрифікація, створення водогінної системи і каналізацій, перебудова опалювальної системи.

187. ЛЕМІШ Н.О. Особливості побудови, функціонування та реорганізації Чернігівського губернського правління у першій половині XIX ст. /Наталія Леміш //Сумська старовина. – 2012. – №№XXXVI-XXXVII. – С.52-61.

188. МАЛЫШКО-БЕРЕЗОВСКАЯ Е., Сачивец Г. О чем не молчат газеты /Елена Малышко-Березовская, Галина Сачивец //Главная /Любимая чернигов. газ. – 2012. – 26 нояб. – С.3.

Культурне і громад. життя Чернігова і Чернігів. губ. 1912 р. на стор. газети «Черниговское слово».

189. МАШКІН О.М. П.А.Столипін та Україна /Олександр Машкін //Укр. істор. журн. – 2012. – №2. – С.73-97.

У ст. розглядається вплив столипінських реформ 1906-1911 рр. на економічне, політичне, соціальне й культурне життя укр. губ. Російської імперії, серед яких – Чернігівська.

190. МОРОЗОВ В. Участь дворянства Чернігівської губернії в редакційно-видавничій діяльності пореформеного періоду /Віталій Морозов //Сіверян. літопис. – 2012. – №3-4. – С.71-75.

191. МОРОЗОВА А. Документи Держархіву Чернігівської області про військовополонених Великої армії в Чернігівській губернії /Анна Морозова //Сіверян. літопис. – 2012. – №5-6. – С.59-70.

Публ. арх. джерела, які розкривають різноманітні аспекти перебування військовополонених Великої армії Наполеона на Чернігівщині у 1813-1815 рр.

192. МОРОЗОВА А. «... чтоб общество сие могло узнать всех таковых трудолюбивых мужей...»: (спроба розповсюдження діяльності Вільного економічного товариства в Чернігівській губернії) /Анна Морозова //Сіверян. літопис. – 2012. – №3-4. – С.61-70.

У ст. запроваджуються до наукового обігу відомості 1804 року про дворян Чернігів. губ., які співробітничали із Імператорським Вільним економічним товариством.

193. МОРОЗОВА А. «... Эти знамена не были немymi свидетелями наполеоновского нашествия на русскую землю, но что они окрещены в бою...»: прапори Чернігівського ополчення 1812 року /Анна Морозова //Скарбниця української культури. – Чернігів, 2012. – вип.14. – С.110-117.

194. НЕСТЕРЕНКО Л. Іванківці в XVII – поч. XX ст. /Лідія Нестеренко //Сіверян. літопис. – 2012. – №5-6. – С.28-35.

У ст. проаналізовано еволюцію розвитку с.Іванківці Срібнянського р-ну за матеріалами ДАЧО, працями О.М.Лазаревського та ін.

195. НЕСТЕРЕНКО Л. Контроль волосних правлінь Чернігівської губернії в першій пол. XIX ст. за виконанням населенням натуральних повинностей /Лідія Нестеренко //Сіверян. літопис. – 2012. – №3-4. – С.90-101.

196. ОСТРЯНКО А., Аскерова Л. Чернігів у XIX – на початку XX ст.: формування міського середовища /Андрій Острянко, Людмила Аскерова //Красзнавство. – 2012. – №3. – С.5-12.

197. ПЕТРЕНКО О. Побут малоросійської поміщицької садиби XIX століття. Качанівка /Оксана Петренко //Формоутворення культурно-побутового середовища палацо-паркових комплексів другої половини XVIII – початку XX століття: матеріали міжнар. наук. конф.: 175-річчю від дня народження В.В.Тарновського-молодшого присвячується. – Чернігів, 2012. – С.67-76.

198. ПОДВЕРБНИЙ А. Громадське життя Чернігова на початку I світової війни: (за матеріалами преси) /Андрій Подвербний //Сіверян. літопис. – 2012. – №5-6. – С.164-172.

199. ПРОХОРОВ Д. Виникнення громад караїмів на території губерній Північно-Дніпровського Лівобережжя в другій половині XIX – на початку XX ст. /Дмитро Прохоров //Ніжинська старовина. – 2012. – вип.14. – С.33-38.

У ст. також визначено географію розселення караїмів територією Чернігів. губ. з середини XIX ст. (Суразький, Остерський, Кролевецький, Новозибківський, Мглинський, Новгород-Сіверський повіти, Ніжин, Чернігів).

200. РУСАНОВ Ю.А. Студентське земляцтво Чернігова початку XX століття /Юрій Русанов //Отчий поріг. – 2012. – №2 (лют.). – С.15.

201. СТАРОВОЙТЕНКО І. Чернігів та Чернігівщина у віддзеркаленні матеріалів першої щоденної газети Наддніпрянщини «Громадська думка» (1906 р.) /Інна Старовойтенко //Шрагівські читання: зб. ст. і матеріалів. – Чернігів, 2012. – вип.2. – С.17-43.

202. ТОВСТОЛЯК Н. Повсякденне життя мешканців качанівської садиби наприкінці XIX – початку XX століття: (за документами Державного архіву Чернігівської області) /Надія Товстоляк //Формоутворення культурно-побутового середовища палацо-паркових комплексів другої половини XVIII – початку XX століття: матеріали

міжнар. наук. конф.: 175-річчю від дня народження В.В. Тарновського-молодшого присвячується. – Чернігів, 2012. – С.58-66.

203. ШЕВЧЕНКО В. До характеристики категорій земельних власників України другої половини ХІХ – початку ХХ ст.: міщани /Віктор Шевченко //Сіверян. літопис. – 2012. – №5-6. – С.156-163.

Характеризується землеволодіння міщан Чернігів. губ.

204. ШЕВЧЕНКО В.М. Перерозподіл земельного фонду в 1861 р. та його вплив на формування земельного ринку в Україні /Віктор Шевченко //Сумська старовина. – 2012. – №№XXXVIII-XXXIX. – С.13-20.

Перерозподіл земельної власності між дворянами та представниками інших верств населення, зокрема селянства, в тому числі і в Чернігів. губ.

205. ШРАГІВСЬКІ читання: зб. ст. і матеріалів: вип.2 /редкол.: О.Б.Коваленко (відп. ред.), С.В.Бутко, Т.П.Демченко (відп. секретар), І.Ю.Коцюбинський. – Чернігів: Просвіта, 2012. – 204 с.

До зб. увійшли матеріали ІV Шрагівських читань, які відбулися у Чернігові у вересні 2011 р. і були присвячені І.Л.Шрагу (1847-1919) – відомому громадсько-політичному діячеві, уродженцю Седнева.

206. ЯСНОВСЬКА Л. Участь чернігівців у підготовці та проведенні ХІV Всеросійського Археологічного з'їзду [у серпні 1908 року] /Людмила Ясновська //Шрагівські читання: зб. ст. і матеріалів. – Чернігів, 2012. – вип.2. – С.128-136.

ПЕРСОНАЛІЇ

207. СТУДЬОНОВА Л. Губернатор О.К.Анастасьєв як благодійник Спаського собору /Людмила Студьонова //Чернігівські старожитності. – Чернігів, 2012. – вип.1(4). – С.136-142.

У ст. вперше розкривається позитивна роль Чернігів. губернатора О.К.Анастасьєва (1837-1900) у реставрації та збереженні для нащадків Спаського собору – унікальної пам'ятки монументального кам'яного зодчества періоду розквіту Київської Русі.

208. ШЕВЧЕНКО В. «Листи з Чернігівщини» І.Шрага як історичне джерело /Віктор Шевченко //Шрагівські читання: зб. ст. і матеріалів. – Чернігів, 2012. – вип.2. – С.4-9.

Говорячи про «Листи з Чернігівщини» як про історичне джерело, автор приділяє значну увагу критичному ставленню І.Шрага до чернігівського губернатора О.Анастасєва.

209. САМОХІНА Н. Чернігів за часів губернатора Євгена Андрєєвського [1893-1903] /Наталія Самохіна //Скарбниця української культури. – Чернігів, 2012. – вип.14. – С.120-145.

210. ГЕЙДА О. «Біобібліографічний словник видатних уродженців Чернігівщини» Д.Бочкова про І.Шрага та його оточення /Ольга Гейда //Шрагівські читання: зб. ст. і матеріалів. – Чернігів, 2012. – вип.2. – С.147-152.

Праця маловідомого на сьогодні дослідника історії Чернігівщини Д.П.Бочкова (1887-1985), значна частина якої зберігається у відділі краєзнавства Чернігівської ОУНБ ім. В.Г.Короленка.

211. СКОРЕНОК С. А.В.Верзилов: віхи життя та громадської діяльності /Світлана Скоренок //Шрагівські читання: зб. ст. і матеріалів. – Чернігів, 2012. – вип.2. – С.73-79.

212. СКОРЕНОК С. А.В.Верзилов як засновник Чернігівської української громади /Світлана Скоренок //Ніжинська старовина. – 2012. – вип. 14. – С.176-182.

А.В.Верзилов (8.12.1867-14.07.1931) – історик, краєзнавець, громадський діяч, голова Чернігів. міської думи, уродженець с.Ковчин Чернігівського р-ну. Помер у Чернігові

213. ФОМІЧОВ А. «Захисник Петрова града» /Андрій Фомічов //Деснянка вільна. – 2012. – 26 січ. – С.5.

Нарис про П.Х.Вітгенштейна (1768-1843) – генерал-фельдмаршала і командувача Російської армії, героя Вітчизняної війни 1812 року, кавалера чотирьох орденів Святого Георгія, уродженця Ніжина.

214. ШУЛЬГА О. Відродимо пам'ять про минуле /Олександр Шульга //Формоутворення культурно-побутового середовища палацо-паркових комплексів другої половини XVIII – початку XX століття: матеріали міжнар. наук. конф.: 175-річчю від дня народження В.В. Тарновського-молодшого присвячується. – Чернігів, 2012. – С.308-313.

Хутір Романівщина під Ічнею – маєток князя Дабижи, де вирувало світське життя і розвивалися культурно-мистецькі традиції.

215. МОРОЗОВА А. Вітчизняна війна 1812 р. в долі Домініка П'єра де ля Фліза – українського лікаря й етнографа /Анна Морозова //Ніжинська старовина. – 2012. – вип.14. – С.154-160.

Д.П. де ля Фліз – укр. лікар й етнограф французького походження, який опинився на Чернігівщині з партією військовополонених Великої армії Наполеона. Публ. док., виявлені у Держ. архіві Чернігів. обл.

216. СТУДЬОНОВА Л. Нащадок Слабинського сотника /Людмила Студьонова //Сіверян. літопис. – 2012. – №3-4. – С.170-175.

М.О.Домонтович (24.11.1830-8.10.1902) – уродженець і поміщик с.Кудрівка Сосницького р-ну, один з маловідомих в Україні військових діячів царської Росії, автор книги «Материалы для географии и статистики России. Черниговская губерния» (1865).

217. ПОЛОВНИКОВА С. До витоків садиби «Качанівка» – представники роду Коченовських /Світлана Половнікова //Формування культурно-побутового середовища палацо-паркових комплексів другої половини XVIII – початку XX століття: матеріали міжнар. наук. конф.: 175-річчю від дня народження В.В. Тарновського-молодшого присвячується. – Чернігів, 2012. – С.49-57.

218. ПОЛОВЕЦЬ В. Михайло Васильович Красовський (1851-1911) /Володимир Половець //Сіверян. літопис. – 2012. – №5-6. – С.147-152.

219. РАХНО О., Казимир Ю. М.В.Красовський: віхи життя та громадсько-політичної діяльності /Олександр Рахно, Юлія Казимир //Сіверян. літопис. – 2012. – №1-2. – С.144-149.

М.В.Красовський (25.07.1851-29.04.1911) – держ. і громад. діяч, гласний Чернігів. губ. зем. зібрання у 1903-1911 рр., член Державної ради від Чернігів. земства, який активно підтримував реформи П.А.Столипіна. Уродженець с. Гоголеве Остерського пов. Чернігів. губ. Помер у своєму маєтку с.Озеряни Козелецького пов. (нині Бобровицького р-ну).

220. ГЕРАСИМЕНКО Н. Олександр Лазаревський: життя і творчість (1834-1902 рр.) /Н.Герасименко. – К.: Ін-т історії НАН України, 2012. – 180 с.

О.М.Лазаревський (20.06.1834-13.04.1902) – укр. історик і генеалог. Життям і діяльністю пов'язаний з Черніговом.

221. КОВАЛЕНКО О.Б., Рахно О.Я. Гніздо вільнодумства і гуманності: садиба Ліндфорсів-Русових в Олешні та її мешканці /Олександр Коваленко, Олександр Рахно. – Чернігів: Лозовий В.М., 2012. – 29 с.: іл. – (Благод. Фонд ім. Софії Русової, ЧНПУ ім. Т.Г.Шевченка, Чернігів. обл. орг. Нац. спілки краєзнавців України).

222. ГАВРИК В. Ісак Мазепа: перші кроки у великій політиці /Віктор Гаврик //Сіверян. літопис. – 2012. – №1-2. – С.106-111.

І.П.Мазепа (16.08.1884-18.03.1952) – укр. політ. і держ. діяч, керівник уряду УНР періоду Директорії, уродженець с.Костобобрів Семенівського р-ну. Помер у ФРН.

223. РЯБЧУК І. Опанас Маркович: братчик, фольклорист, етнограф /Лрина Рябчук //Деснян. правда. – 2012. – 11 лют. – С.3.

До 190-річчя від дня народження О.В.Марковича (8.02.1822-1.09.1867) – громад. діяча і діяча культури, життям і діяльністю пов'язаного з Черніговом. Похований в цьому місті на Болдиних горах.

224. КОВАЛЕНКО О. Спасо-Преображенський собор у науковій спадщині та громадській діяльності Г.Милорадовича [1839-1905] /Ольга Коваленко//Чернігівські старожитності. – Чернігів, 2012. – вип.1(4). – С.85-89.

Г.О.Милорадович (6.10.1839-26.1905) – укр. історик і генеалог, генерал-лейтенант, граф, чернігів. предводитель дворянства.

225. ДУБОВ В. Помилка Наполеона: 200 років тому французький імператор побачив міць російської армії, в складі якої воювали українські дивізії і полки /Вольт Дубов //Уряд. кур'єр. – 2012. – 23 черв. – С.21.

У лавах рос. армії воювали чернігів. полки під командуванням генерал-лейтенанта, графа М.А.Милорадовича (12.10.1771-14.12.1825), уродженця Чернігова.

226. КАРНАУХ А. Наполеона зупинив... українець /Андрій Карнаух; інтерв'ю зап. С.Довгаль //Україна молода. – 2012. – 5 верес. – С.10.

Дніпропетровський дослідник доводить, що під час Бородинської битви французькі війська були зупинені артилерією під командуванням графа, генерал-лейтенанта М.А.Милорадовича (1771-1825), батько якого А.С.Милорадович був Чернігів. намісником. Милорадовичі – дворянський рід з Чернігів. губ.

227. РЯБЧУК І. Оберігач музею старожитностей: до 130-річчя від дня народження Вадима Модзалевського /Лрина Рябчук //Деснян. правда. – 2012. – 21 квіт. – С.4.

В.Л. Модзалевський (9.04.1882-3.08 1920) – укр. історик, археограф, архівіст і генеалог, автор численних наукових праць. Життям і діяльністю пов'язаний з Черніговом.

228. РАХНО О.Я. Земська діяльність графа В.О.Мусіна-Пушкіна /Олександр Рахно //Сумська старовина. – 2012. – №№XXXVI-XXXVII. – С.127-136.

Життєвий шлях та земська діяльність Сосницького повітового та Чернігів. губ. предводителя дворянства графа В.О.Мусіна-Пушкіна (7.11.1868-17.04.1918). Зробив чимало корисного для піднесення життєвого та культурного рівня населення Чернігів. губ. наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. Помер у Носівці.

229. ТЕРЕЩЕНКО М. Честь і вірність – гасло родини Паскевичів /Микола Терещенко; спілкувалася О.Маслова //Деснянка вільна. – 2012. – 17 трав. – С.8.

Ічнянський краєзнавець і письменник розповідає про мало відомого в рідних краях І.Ф.Паскевича (22.05.1782-26.01.1856) – генерал-фельдмаршала, одного з найяскравіших героїв Рос. імперії.

230. ПРИШИБА П. Моє життя: зошит перший (дитинство): (уривки) /Павло Пришиба //Літ. Чернігів. – 2012. – №4. – С.137-156.

231. ТКАЧ М. Українець за океаном /Михась Ткач //Літ. Чернігів. – 2012. – №4. – С.132-136.

Політ. емігрант із США П.В.Пришиба (1909-1997), уродженець с.Чемер Козелецького р-ну, дочка якого і надіслала до «Літ. Чернігова» його спогади.

232. РАХНО О. З оточення І.Л.Шрага: І.Г.Рашевський /Олександр Рахно //Шрагівські читання: зб. ст. і матеріалів. – Чернігів, 2012. – вип.2. – С.44-51.

І.Г.Рашевський (27.01.1849-1921, лип.) – відомий художник, скульптор і громад. діяч, уродженець Чернігова.

233. КОВАЛЬ Р. Іван Ремболович: істор. нарис /Роман Коваль. – К.; Вінниця: Холодний Яр, 2012. – 464 с.

І.С.Ремболович (?-8.09.1950) – отаман півсотні Вільного козацтва на Чернігівщині 1918 р., підполковник армії УНР, сотник дивізії «Галичина», учасник підпілля ОУН на Прикарпатті у 1944-1949 рр., уродженець Городні.

234. МОЦІЯКА П. Кавказька війна генерала Л.П.Рудановського /Петро Моціяка //Ніжинська старовина. – К., 2012. – вип. 13 (16). – С.117-129.

Л.П.Рудановський (21.11.1814-20.08.1877) – випускник Гімназії вищих наук у Ніжині, генерал-лейтенант. Уродженець Ніжина. Похований у Мрині Носівського р-ну.

235. БЛАКИТНИЙ М. До історії поховань на цвинтарях кафедральних соборів у Чернігові /Максим Блакитний //Чернігівські старожитності. – Чернігів, 2012. – вип.1(4). – С.11-16.

С.14: Біографічні відомості про М.П.Рудова (12.10.1845-1912, верес.) – генерал-лейтенанта, начальника Чернігів. губ. жандармського управління.

236. ЄРМАК В. Подвижник української ідеї /Володимир Єрмак //Деснян. правда. – 2012. – 26 трав. – С.3.

М.О.Русов (29.10.1876-1909) – діяч укр. нац.-визвольного руху, уродженець с.Олешня Ріпкинського р-ну. Син Софії та Олександра Русових.

237. ДЕМЧЕНКО Т. Софія Русова про революціонерів-народовольців /Тамара Демченко //Сіверян. літопис. – 2012. – №3-4. – С.129-133.

238. ЛАНЬКО Н. Реалізація ідей Софії Русової на Чернігівщині: історія і сучасність /Надія Ланько //Філософія освіти і педагогіка. – Чернігів, 2012. – №26. – С.12-20.

239. РАХНО О. Подружжя Олександр та Софія Русови у суспільно-політичному житті України другої половини ХІХ – початку ХХ ст. /Олександр Рахно //Сіверян. літопис. – 2012. – №5-6. – С. 131-138.

240. СОФІЯ Русова. З маловідомого і невідомого: навч. посібник /Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника; упоряд.: З.І.Нагачевська, О.В. Джус. – Івано-Франківськ: Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2012.

Ч. 3 : «Я не поетеса... Я не вчена... Я громадянка...». – 2012. – 604 с.

С.Ф.Русова (1856-1940) – педагог та культурно-освітня діячка, одна із засновниць Чернігів. громадської бібліотеки (нині ОУНБ ім. В.Г.Короленка), член уряду УНР з питань освіти. Народилася в с.Олешня Ріпкинського р-ну. Померла у Празі.

241. КОЛОСОВА Н.А. Меценатська діяльність родини Тарновських в культурному розвитку України /Н.Колосова //Вісн. Держ. акад. керівних кадрів культури і мистецтв. – 2012. – № 3. – С.74-78.

242. НЕВТОМНИЙ збирач духовних скарбів: до 175-річчя від дня народження В.В.Тарновського (1837-1899) //Календар знаменних і пам'ятних дат. – 2012. – №2. – С.27-35.

243. ПЕТРЕНКО О. Васючок: до 140-річчя В.Тарновського /Оксана Петренко //Гарт. – 2012. – 29 берез. – С.19.

В.В.Тарновський (23.03.1872-жовт.1932) – син відомого мецената, постать досить колоритна і загадкова. Народився у Качанівці на Ічнянщині. Помер і похований у Берліні.

244. ШЕВЧЕНКО Т. Постать В.В.Тарновського-молодшого в світлі національного романтизму другої половини ХІХ ст. /Тарас Шевченко //Формоутворення культурно-побутового середовища палацо-паркових комплексів другої половини ХVІІІ – початку ХХ століття: матеріали міжнар. наук. конф.: 175-річчю від дня народження В.В. Тарновського-молодшого присвячується. – Чернігів, 2012. – С.26-48 : іл.

245. ТЕРЕЩЕНКО М. Перший олігарх. Михайло Іванович Терещенко (1886-1956): надзвичайна історія життя мого діда, як її розповіла б мені моя бабуся /Мішель Терещенко. – К.: Ніка-Центр, 2012. – 253 с. : іл.

Багатий укр. підприсмець, цукрозаводчик та землевласник, видатний укр. меценат. Походив з козацько-міщанського роду на Глухівщині Чернігів. губ., який 1870 року отримав дворянський статус.

246. КАРАНДА Я. Земляк із французького легіону /Ярослав Каранда //Деснян. правда. – 2012. – 6 верес. – С.6.

Нарис про В.Я.Трембу, уродженця с.Фастівці Бахмацького р-ну, який воював у складі Російського експедиційного корпусу у Європі під час Першої світової війни, залишився у Франції, де і помер.

247. ДЕМЧЕНКО Т. Листи Олександра Лотоцького до Іллі Шрага /Тамара Демченко //Скарбниця української культури. – Чернігів, 2012. – вип.14. – С.61-74.

О.Г.Лотоцький (1870-1939) – видатний громад.-політ., культурний, церковний та держ. діяч. Відвідував Чернігів, брав участь в урочистостях з нагоди 25-річчя громад. діяльності І.Л.Шрага.

248. САПОН В. Той знаменитий шрагівський обід /Володимир Сапон //Деснян. правда. – 2012. – 4 жовт. – С.11.

Док. оповідь про одну із важливих подій у житті відомого чернігів. адвоката І.Л.Шрага (23.08.1847-11.04.1919), яка сталася наповесні 1900 року.

249. ГЕЙДА О. Маловідомі факти до біографії Миколи Ілліча Шрага /Ольга Гейда //Проблеми вивчення історії української революції 1917-1921 рр. – К., 2012. – вип.8. – С.247-255.

М.І.Шраг (8.05.1894-2.02.1970) – економіст і громад.-політ. діяч. Заступник голови Центральної Ради УНР (1917-918). Син І.Л.Шрага, народився у Чернігові. Доктор економ. наук. Жив і працював у Львові.

1917-1920 рр.

250. ДЕМЧЕНКО Т. На схилі віку: останній рік життя Іллі Шрага /Тамара Демченко //Шрагівські читання: зб. ст. і матеріалів. – Чернігів, 2012. – вип.2. – С.184-196.

У ст. дається аналіз ситуації в Чернігові та губернії у 1918 р.

251. ЕТКІНА І., Тіток А. Євреї-судді та засуджені революційним трибуналом м.Чернігова у 1919-1920 рр. /Ірина Еткіна, Андрій Тіток //Євреї Левобережної України. Історія и культура: материалы VII-го междунар. науч. семинара. – Чернигов, 2012. – С.34-42.

252. ЕТКІНА І. Сприйняття селянством Чернігівської губернії аграрної політики Центральної Ради /Ірина Еткіна //Шрагівські читання: зб. ст. і матеріалів. – Чернігів, 2012. – вип.2. – С.165-172.

253. ЛЕМІЖАНСЬКА О. Підготовка проекту закону про вибори до земств в українській державі (1918 р.) /Олена Леміжанська //Київ. старовина. – 2012. – №1. – С.64-72.

У ст. розглядається складний процес підготовки та ухвалення урядом проекту закону про вибори земських гласних, в основу якого було покладено повернення до дореволюційної куріальної системи. Розкрито участь у цьому процесі чернігівців Ф.Лизогуба (голова Ради Міністрів України), О.Свечина (діючий голова Чернігів. губ. земської управи).

254. МАСТЄРОВА В. Час збирати каміння? Чи розкидати?: діти розтерзаної епохи /Валентина Мастерова //Деснян. правда. – 2012. – 14 лют. – С.2.

Доля чернігівських дворян, громад. діячів Бакуринських і Товстолісів, знищених революцією 1917 р.

255. МОРЕНЕЦЬ В. Земляки Миколи Михновського в боротьбі за Українську державу /Віктор Моренець; за заг. ред. Р.Коваля. – К.: Холодний Яр; Вінниця: ДП «Державна картографічна фабрика», 2012. – 256 с.: фото. – (Б-ка істор. клубу «Холодний Яр»).

Життєвий і бойовий шлях старшин і козаків Армії УНР, вихідців з міста Прилук та Прилуцького пов. Полтавської губ. (тепер Прилуцького р-ну Чернігів. обл.).

С.178-226: Старшини і козаки Армії УНР – вихідці з Чернігівщини.

256. МОРОЗОВА А.В. З історії комуни «Хрестовоздвиженське трудове братство» (1919-1924 рр.) /Анна Морозова //Сумська старовина. – 2012. – №№XXXVI-XXXVII. – С.146-154.

У ст. висвітлена доля комуни «Хрестовоздвиженське трудове братство» Глухів. пов. Чернігів. губ. у 1919-1924 рр.

257. НІТЧЕНКО А.Г. Органи місцевого самоврядування та виконавчої влади Тимчасового уряду (на матеріалах Чернігівської губернії): автореферат дис. ... канд. істор. наук /Алла Нїтченко. – Чернігів, 2012. – 19 с.

258. СКАЛЬСЬКИЙ В. Село Піски у 1917-1918 рр. /Віталій Скальський //Шрагівські читання: зб. ст. і матеріалів. – Чернігів, 2012. – вип.2. – С.173-178.

Бобровицький р-н.

259. УКРАЇНСЬКИЙ з'їзд у Чернігові (8-10 червня 1917 р.) /упоряд.: В.М.Бойко, Р.Б.Воробей, Т.П.Демченко. – Чернігів, 2012. – 97с.: іл. – (ДАЧО, Сівер. центр післядиплом. освіти).

1921-1940 рр.

260. ГОРОХ М. З історії однієї фотографії: Добрянська крамниця «Торгсин» /Микола Горох //Євреї Левобережної України. История и культура: матеріали VII-го междунар. науч. семинара. – Чернигов, 2012. – С.70-80.

«Торгсин» – Всесоюзне об'єднання для торгівлі з іноземцями. Створено у січ. 1931 р., ліквідовано у січ. 1936 р. Під час Голодомору 1932-1933 рр. люди зносили у крамниці «Торгсину» свої коштовності, щоби натомість можна було купити продукти.

261. ДЕМЧЕНКО Т. Записи про жертв червоного терору в метричних книгах Чернігова початку 20-х рр. ХХ ст. /Тамара Демченко //Реабілітовані історією. – Чернігів, 2012. – кн.4. – С.554-575.

262. ЖМАКА В.М. Прибуткові частини бюджетів міст Лівобережної України в 20-ті роки ХХ ст. /Віталій Жмака //Сумська старовина. – 2012. – №№XXXVIII-XXXIX. – С.21-33.

Автор залучив матеріали фондів держ. архівів Полтавської, Сумської і Чернігів. обл. Відображені відомості про бюджети міст Ніжина і Прилук 1923/24 бюджетного року.

263. КНИГА учета лиц состоявших на особом учете бывших белых офицеров в органах ГПУ Украины в 4-х тт.: Т.2 /предисл. Я.Тинченко. – Х.: САГА, 2012. – 489 с.

Видання містить поіменні дані про білих офіцерів, які були взяті на облік органами ЧК, ГПУ в Чернігівській області. Більшість з них народжені на Чернігівщині, або працювали в різних установах області на момент взяття їх на облік.

264. КОВАЛЕНКО О., Аскерова Л. «Спецпоселенський проект» М.Хрущова: (до історії виконання Указів Президії Верховної Ради СРСР від 21 лютого та 2 червня 1948 року про виселення селян, які не виконали мінімуму трудовнів на Чернігівщині) /О.Коваленко, Л.Аскерова //Реабілітовані історією. – Чернігів, 2012. – кн.4. – С.10-21.

265. ЛОБАНОВА Н.М. Чернігівські організації допомоги борцям революції: [діяли на Чернігівщині з 1923 по 1947 рік] /Наталія Лобанова //Архіви України. – 2012. – № 6. – С.117-122.

266. НАСТРОЇ та поведінка населення Чернігівщини в умовах сталінської революції «згори», 1928-1938: зб. док. та матеріалів /упоряд.: О.Коваленко та ін. – Чернігів: Лозовий В.М., 2012. – 463 с.: табл. – (НАН України).

267. НЕПОТЕНКО І.В. Чернігів у 1920-х рр.: структури повсякденності: автореф. дис. ...канд. іст. наук ; 07.00.01 /Інна Непотенко. – Чернігів: Лозовий В.М., 2012. – 19 с.

268. РЕАБІЛІТОВАНІ історією: у 27-ми т. Чернігівська область. кн.4 /упоряд.: О.Б.Коваленко, Р.Ю.Подкур, О.В.Лисенко. – Чернігів: Лозовий В.М., 2012. – 630 с.

У кн. на основі виявлених арх. джерел розкриваються етапи застосування Указів Президії Верховної Ради СРСР від 21 лютого та 2 червня 1948 р. про виселення селян, які не виконали мінімуму трудовнів, у Чернігів. обл. Кн. містить добірку док. та матеріалів,

нариси про репресованих мешканців Чернігівщини, а також біографічні відомості про громадян, які зазнали репресій за часів тоталітарного режиму.

269. СЕРГЄЄВА С., Сидоренко О. «Контрреволюційна українська націоналістична організація» у Щорсі /Світлана Сергєєва, Олександр Сидоренко //Реабілітовані історією. – Чернігів, 2012. – кн.4. – С.230-234.

Нарис про вигадане антирад. угруповання, яке буцімто складалося з викладачів Сновської залізничної школи №38 наприкінці 1937 – на початку 1938 рр.

270. СЕРГЄЄВА С. Чернігів у роки непу /Світлана Сергєєва //Скарбниця української культури. – Чернігів, 2012. – вип.14. – С.174-196.

271. СПИСОК осіб, які підлягали виселенню згідно Указу Президії Верховної Ради СРСР від 21 лютого 1948 року, надісланий до Чернігівського обкому КП(б)У. Після 21 лют. 1948 р. //Реабілітовані історією. – Чернігів, 2012. – кн.4. – С.25-38.

272. ЧЕРНІГІВЩИНА. 1932-1933. Пошук... Память... /Ніжин. держ. ун-т ім. М.Гоголя; уклад.: В.К.Швець, О.Г.Самойленко. – Ніжин, 2012. – 255 с.: іл.

ПЕРСОНАЛІЇ

273. КАЗИМІР В., Коваленко О. Василь Дубровський: «Правда і добра воля переможуть» /Віра Казимір, Олександр Коваленко //Реабілітовані історією. – Чернігів, 2012. – кн.4. – С.223-229.

В.В.Дубровський (19.05.1897-23.04.1966) – історик, громад. діяч, орієнталіст, уродженець Чернігова. З 1933 до 1939 р. відбував покарання як звинувачений у контрреволюційній діяльності. З 1944 р. – емігрант. Помер у США.

274. АНДРІЙЧУК Т. Ананій Лебідь: трагедія людини та науковця /Тамара Андрійчук //Реабілітовані історією. – Чернігів, 2012. – кн.4. – С.202-211.

А.Д.Лебідь (11.01.1898-8.12.1937) – літературознавець, співробітник ВУАН, дослідник біографії і творчості М.Коцюбинського. Уродженець с.Вертіївка Ніжинського р-ну, випускник Чернігів. гімназії. Арештований у «справі СВУ» 1929 р. Загинув на Соловках. Публ. протокол його допиту.

275. АНДРІЙЧУК Т. Леонід Митькевич: один із когорти митців «розстріляного відродження» /Тамара Андрійчук //Реабілітовані історією. – Чернігів, 2012. – кн.4. – С.212-217; Шрагівські читання: зб. ст. і матеріалів. – Чернігів, 2012. – вип.2. – С.179-183; Літ. Чернігів. – 2012. – №4. – С.96-107.

Л.І.Митькевич (29.05.1896-27.07.1972) – вчитель математики за фахом і живописець за покликанням з гуртка М.Жука, уродженець с.Старий Білоус Чернігівського р-ну. Репресований у справі так званої терористичної організації М.Зерова. Реабілітований у липні 1956 р. Жив у Чернігові.

276. ЖУРАВЛЬОВА Т. «Я не признаю никакой диктатуры, я признаю демократический образ правления, как осуществляющий свободу» /Тетяна Журавльова //Реабілітовані історією. – Чернігів, 2012. – кн.4. – С.218-222.

С.М.Могілянська (1902-1974) – перекладачка і педагог, з відомої чернігів. родини Могілянських. Заарештована 1935 р. Перебувала на поселенні в Каракалпакії. У 1957 р. повернулася до Ленінграда.

277. БЕЛЬМАН С. Сергей Нилус: реанимация мифа /Семен Бельман //Евреи Левобережной Украины. История и культура: материалы VII-го междунар. науч. семинара. – Чернигов, 2012. – С.43-61.

Ст. присвячена невідомим сторінкам життя С.О.Нілуса (1862-14.01.1929), автора «Протоколов сионских мудрецов», який у 1926-1928 рр. проживав у Чернігові і був тут заарештований органами НКВС.

278. ДУДЕНОК Д. «Уши отрежу!»: [нарис про Д.А.Шмідта (1896-20.07.1937) – революціонера, уродженця Прилук, комдива Червоної Армії, репресованого і розстріляного] /Дмитрий Дуденок //Тхия. – 2012. – 16 марта. – С.3.

1941-1945 рр.

279. АКТУАЛЬНІ проблеми партизансько-підпільного руху в Україні в роки Великої Вітчизняної війни: матеріали Міжнар. наук. конф., м.Корюківка, 14 груд. 2011 р. /редкол.: В.М.Тканко (гол. редкол.), Л.І.Буряк, С.В.Бутко та ін.; упоряд.: С.В.Бутко, Р.І.Пилявець. – Чернігів: Десна Поліграф, 2012. – 144 с.

Із змісту: Світловська Л.В. З історії партизанського руху на Чернігівщині, с.72-77. Огієнко В.І. Корюківська трагедія 1943 року: меморіалізація та офіційні репрезентації, с.90-100. Бутко С.В. Вшанування пам'яті жертв Корюківської трагедії 1943 р. в контексті міжнародної історико-меморіальної практики, с.101-105. Толкачова О.О. Спогади свідків Корюківської трагедії 1943 року як джерело дослідження нацистського злочину, с.114-116. Трикашна Л.М. Спалені гітлерівськими окупантами населені пункти Чернігівщини (1941-1943 рр.), с.117-123. Лопата О.А. Козарівська трагедія 1943 року, с.137-140.

280. АЛББОМ партизанської слави українського народу у Великій Вітчизняній війні 1941-1945 рр.: книга-пам'ятник /Коміс. у справах колиш. партизанів ВВВ при Верхов. Раді України, Всеукр. спілка учасн. війни; авт. ідеї Л.В.Василюк; уклад. О.Г.Соколенко. – К.: Об'єднання «Всесвіт», 2012. – 1429 с.: фото + 1 карта-схема.

С.1046-1309: Партизанський рух на території Чернігів. обл.

281. БЕЛЬМАН С. Долг живых: [к 70-летию расстрела фашистскими оккупантами евреев в Городне] /Семен Бельман //Тхия. – 2012. – 22 мая. – С.3.

282. БУЛЮ колись в Україні: краєзн. альм.: вип. 11 /упоряд. А.П.Потьомкін. – [К.], 2012. – 40 с.: іл.

До альманаху вміщено спогади колишнього керівника антифашист. підпілля у с.Орлівка Куликівського р-ну П.Ф.Конашевича, твори учениць орлівської школи на тему «Что я пережила во время немецкой оккупации».

283. ГАРБАР І. Вічна пам'ять /Іван Гарбар //Гарт. – 2012. – 5 берез. – С.21.

Житель с.Озеряни Варвинського р-ну розповідає про трагедію, яка сталася 19 березня 1943 р., коли німецько-фашистські окупанти спалили живцем 186 людей і знищили вогнем 200 хат.

284. ГОГУН А. Сталинские коммандос: укр. партизанские формирования, 1941-1944 /Александр Гогун. – 2-е изд., испр. и доп. – М.: РОССПЭН, 2012. – 527 с. – (История сталинизма).

У монографії відомого рос. науковця найбільшу увагу приділено історії діяльності партизан С.Ковпака (Сумське з'єднання) та О.Федорова (Чернігівське з'єднання).

285. ЕТКІНА І. Чернігівщина напередодні німецької окупації очима сільського вчителя (Дмитра Захаровича Браженка) /Ірина Еткіна //Сіверян. літопис. – 2012. – №3-4. – С.44-60.

Вперше опубл. сторінки щоденника з 22.06 до 25.08.1941 р. сільського вчителя с. Андріївка Понорницького (нині Коропського) р-ну Чернігів. обл.

286. КОХАН М. Козари: біль і пам'ять /Микола Кохан //Деснянка вільна. – 2012. – 29 берез. – С.4.

Вшанування пам'яті загиблих від рук німецько-фашистських окупантів 4 800 місцевих жителів с.Козари Носівського району. Людей розстріляли і спалили 11 березня 1943 року.

287. МАЙБОРОДА Л. Голокост на Чернігівщині: (за матеріалами архіву Управління СБУ в Чернігівській області) /Людмила Майборода //Єврей Левобережної України. История и культура: материалы VII-го междунар. науч семинара. – Чернигов, 2012. – С.100-105.

288. МАЙБОРОДА Л. «Мои впечатления за время пребывания немцев в Чернигове»: (спогади очевидців) /Людмила Майборода //Скарбниця української культури. – Чернігів, 2012. – вип.14. – С.205-209.

289. МАКСИМЕЦЬ М. Тривожна тиша... в Лісограді /Микола Максимець //Деснян. правда. – 2012. – 20 верес. – С.8.

Подорож партизанськими шляхами Чернігівщини, починаючи з Єлінських лісів на Щорсівщині. Чому перекреслюються героїчні вчинки партизанів.

290. МІЛЬСЬКА Л.Г. Партизани Добрянського загону /Лариса Мільська //Деснянка вільна. – 2012. – 27 верес. – С.16.

Мало відомі сторінки діяльності Добрянського партизанського загону ім.Ворошилова (Ріпкинщина).

291. НЕГОДА В. Життя в окупованому Чернігові за публікаціями газети «Українське Полісся» /Віктор Негода //Скарбниця української культури. – Чернігів, 2012. – вип.14. – С.197-204.

292. НОСЕНКО О. В. Українська Хатинь: [Корюківська трагедія] /О.Носенко //Архіви України. – 2012. – № 6. – С. 94-99.

293. ПОГОРІЛИЙ І. За Присеймівську землю... /Гор Погорілий //Деснян. правда. – 2012. – 1 листоп. – С.4.

Героїзм і мужність рад. солдатів під час визволення Бахмацького р-ну від німецько-фашистських загарбників у вересні 1943 року.

294. ПРО ЗАХОДИ у зв'язку з 70-ми роковинами Корюківської трагедії [Електронний ресурс]: розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.04.2012 №235-р. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua>.

295. САМОЙЛЕНКО Г. Знівечене дитинство: [чернігівці – колишні малолітні в'язні фашистських концтаборів] /Ганна Самойленко //Гарт. – 2012. – 12 квіт. – С.6.

296. СЕВРЮК В. Непокоренный монитор «Смоленск» /Владимир Севрюк //Слово Черниговщины. – 2012. – 1 февр. – С.18.

Останній бій судна з німецько-фашистськими загарбниками у вересні 1941 р. на Десні біля с.Ладинка Чернігів. р-ну.

297. СТРАШКО Є., Шпитяк В. Фінансово-господарське забезпечення Ніжинської фельдшерсько-акушерської школи у контексті професійно-освітньої політики Третього Рейху (1941-1943 роки) /Євгенія Страшко, Валерій Шпитяк //Ніжинська старовина. – К., 2012. – вип. 13 (16). – С.42-51.

298. ТРИКАШНА Л. Німецький окупаційний режим на Чернігівщині: трагедія сіл Клубівка і Пізнопали [Ріпкинського р-ну] у березні 1943 року /Людмила Трикашна //Скарбниця української культури. – Чернігів, 2012. – вип.14. – С.210-213.

299. ШКОЛОБЕРДА М. Славний початок. Безславний кінець? /Михайло Школоберда //Деснян. правда. – 2012. – 8 трав. – С.3.

Пошуковці Вороб'ївської ЗОШ Новгород-Сіверського р-ну, які закінчили роботу над матеріалами про існування на станції Узруй Новгород-Сіверського (раніше Грем'яцького) р-ну групи підпільників та невідомого партизанського загону, що діяв на території району з жовтня 1941 р. по 5.02.1942 р.

300. ЭНТИН В. Грустный юбилей /Владимир Энтин //Тхия. – 2012. – 22 мая. – С.3.

Спогади колишнього в'язня гетто м.Прилук про масовий розстріл євреїв 20 травня 1942 р. у Плискунівському яру.

ПЕРСОНАЛІЇ

301. ФОМІЧОВ А. «Бородатий партизан Артазей» /Андрій Фомічов //Деснянка вільна. – 2012. – 30 серп. – С.16.

Г.С.Артозеев (17.10.1911-17.11.1999) – партизан з'єднання М.М.Попудренка, Герой Радянського Союзу, уродженець с.Машеве Семенівського р-ну.

302. ШМАТОК З. Як Вас звати, лікарю Безродний? /Зоя Шматок //Деснянка вільна. – 2012. – 22 верес. – С.6.

Г.М.Безродний (?-1967) – колишній головний лікар Корюківської районної лікарні, засл. лікар УРСР, рятував партизанів і людей, що вижили під час Корюківської трагедії, нагороджений партизанськими медалями і орденами Трудового Червоного Прапора і Знак Пошани.

303. ВАЙСМАН Д. Судьба солдата – из хроник одной семьи /Демьян Вайсман. – Чернигов: издатель О.В.Брагинец, 2012. – 68 с.: фото.

Док. нарис про М.І.Бланка (1898-1941) – командира 15-го стрілецького корпусу, який захищав Чернігів у серпні 1941 р. Полковник Бланк загинув. Похований у Чернігові. Одна з вулиць міста названа його ім'ям.

304. ПОПРУГА В. У небі під Новоросійськом... /Володимир Попруга //Деснян. правда. – 2012. – 8 трав. – С.2.

Ф.І.Буленко (1917) – колишній фронтовий льотчик, відзначений урядовими нагородами, уродженець с.Углова Рудня Ріпкинського р-ну.

305. ПОТАПЕНКО Г. «За радощі і печалі одержав ордени й медалі» /Григорій Потапенко //Деснянка вільна. – 2012. – 5 трав. – С.6.

В.С.Велігорський з Тупичева Городнянського р-ну – учасник бойових дій під час Великої Вітчизняної війни, нагороджений трьома орденами Червоної Зірки, орденом Богдана Хмельницького, медаллю «За відвагу».

306. ПРИГОРОВСЬКИЙ В.М. Полковник Гавриш. Вірив у зорю щастя /Віталій Пригоровський. – Ніжин: Аспект-Поліграф, 2012. – 55 с.: іл.

Кн. присвячена ветерану Великої Вітчизняної війни, уродженцю с.Лосинівка Ніжинського р-ну.

307. ШЕВЧЕНКО М. Ю. Партизанський фотолітопис Якова Давидзона: (за док. Меморіального комплексу «Національний музей історії Великої Вітчизняної війни 1941–1945 років») /М.Шевченко //Архіви України. – 2012. – № 2. – С. 165-175.

Я.Б.Давидзон (1912-1998) – укр. фотомитець, лауреат Держ. премії України ім. Тараса Шевченка. В 1942 році перебував у Чернігів. партизанському з'єднанні М.М.Попудренка, О.Ф.Федорова.

308. КОВАЛЬ В. Полковник Владимир Драгунов – человек, которого знал весь Советский Союз /Владимир Коваль //Главная /Любимая чернигов. газ. – 2012. – 6 авг. – С.2,4.

В.Д. Драгунов (21.07.1919-1997) – керівник обл. штабу «Пошук» та авт. кол. «Книги пам'яті» по Чернігів. обл. Нагороджений Почесною Відзнакою Президента України.

309. ДУБОВ В. Генерал М.П.Кирпонос /Вольт Дубов //Наука і суспільство. – 2012. – №5-6. – С.7-10.

310. К 120-ЛЕТІЮ со дня рождення Героя Советского Союза генерал-полковника Михаила Петровича Кирпоноса //Воен. – истор. архив. – 2012. – № 1. – С. 3-5.

М.П.Кирпонос (21.01.1892-20.09.1941) – генерал-полковник, командувач Південно-Західним фронтом СРСР у 1941 р., Герой Радянського Союзу (1940), уродженець с.Вертіївки Ніжинського р-ну.

311. ШМАТОК З. Віщий сон онуки кулеметника, або Як у Білорусі шукали могилу українця Єгора Клюя /Зоя Шматок //Деснянка вільна. – 2012. – 5 січ. – С.8.

О.Є.Коробко з с.Рейментарівка Корюківського р-ну завдяки білоруським пошуковцям знайшла могилу батька Є.Клюя. Загинув на початку січня 1944 р.

312. ДИМИЧ А. Верили. Выстояли. Победили /Андрей Димич //Слово Черниговщины. – 2012. – 11 апр. – С.18.

Нарис про 86-річну чернігівку М.Ф.Масленнікову, яка з 1942 р. перебувала у Німеччині, концтабір Аушвіц (Освенцім).

313. СЕВРЮК В. Честь имею родине служить /Владимир Севрюк //Слово Черниговщины. – 2012. – 22 февр. – С.5.

В.С.Острянюк (10.02.1921) – моряк-підводник Північного флоту, капітан 2-го рангу, нагороджений орденом Червоного Прапора, уродженець с.Браниця Бобровицького р-ну.

314. ТКАЧЕНКО В. «Залізна леді» з Лосинівки /Віктор Ткаченко //Гарт. – 2012. – 10 трав. – С.1,5.

Н.Д.Петрик (1927) – медсестра, яка пройшла дорогами війни від Білорусії до Берліна, нагороджена 13 медалями та кількома орденами. Народилась у Єльці (Росія), після війни оселилася на малій батьківщині чоловіка у с.Лосинівка Ніжинського р-ну.

315. ПІДЛІСНИЙ М.Н. Слідами 15-літнього остарбайтера /Микола (Новомир) Підлісний. – Чернігів: Лозовий В.М., 2012. – 117 с.: фото.

Автор спогадів народився 7.02.1927 р. у с. Петрівка Щорського р-ну.

316. ЯНОВСЬКИЙ О. Невідомий переможець /Олег Яновський //Гарт. – 2012. – 26 січ. – С.6.

М.І.Потапов (3.10.1902-26.01.1965) – генерал-полковник Червоної Армії, командувач 5-ї армії, що боронила Чернігівщину влітку 1941 р.

317. ПАВЛЕНКО С. «Ой, сестри, не хочу вмирати у неволі...» /Сергій Павленко //Голос України. – 2012. – 19 трав. – С.62.

Розповідь про А.К.Смаль із с.Смолянка Куликівського р-ну, насильно вивезену до Німеччини у 1942 році.

318. ШМАТОК З. Підніміть голову і подивіться. Під тополею – могила Федора і Серафима... /Зоя Шматок //Деснянка вільна. – 2012. – 5 трав. – С.2.

Село Кийнка Чернігівського р-ну: пам'ятник старого зразка, де поховані уродженці Росії С.О.Спаський (1914) і Ф.П.Дерябін (1925). Обидва загинули 19 і 20 вересня 1943 р. під час визволення села.

319. ІСАЧЕНКО М. Усе життя Петро Тимошенко мріяв стати батьком /Марія Ісаченко //Гарт. – 2012. – 5 лип. – С.20.

П.Л.Тимошенко (1.01.1922) – учасник оборони Севастополя, у липні 1942 р. потрапив у полон і опинився у концтаборі 326 (VI-К) Зенне-Штукенброк (Західна Німеччина). Народився в с.Ларинівка Новгород-Сіверського району. Проживає у Щорсі.

320. ШМАТОК З. На Корюківщині міг бути ще один Герой Радянського Союзу /Зоя Шматок //Деснянка вільна. – 2012. – 12 квіт. – С.5.

П.Л.Тищенко – колишній партизан з'єднання М.Салая, якого 1944 р. було представлено до звання Героя Радянського Союзу, але він його так і не отримав. Жив у Корюківці.

321. КРАВЧЕНКО О.О. Життя та діяльність партизанського командира М.І.Шукаєва: (за документами ЦДАГО України) /О.Кравченко //Архіви України. – 2012. – № 5. – С. 103-114.

М.І.Шукаєв (1907-1975) – командир партизанського з'єднання, яке здійснило один з самих глибоких рейдів у тил фашистів (11 000 км). З'єднання формувалось у Більських лісах під Ніжином, де починало бойові дії з 1943 року, дійшло до Чехословаччини.

322. ТКАЧЕНКО В. 90-річний годинкар: [М.Я.Яроцький з Борзни – унікальний майстер, володар цікавої колекції годинників, який пережив німецький полон] /Віктор Ткаченко //Гарт. – 2012. – 2 лют. – С.6.

АРХЕОЛОГІЯ

323. АРХЕОЛОГИЧЕСКИЕ исследования в Еврорегионе «Днепр» в 2011 г.: [науч. ежегод.] /Чернигов. ОДА, Ин-т археологии, ЧНПУ им. Т.Г.Шевченко и др.; [редкол.: П.П.Толочко и др.]. – Чернигов: Десна Полиграф, 2012. – 166 с.: ил. – рус., укр.

Кн. містить відом. про археолог. дослідження на території Чернігів., Брянської та Гомельської обл..

С.11-111: Ст. дослідників Чернігівщини, присвячені розвідкам на території Чернігівського р-ну, біля села Пересаж Ріпкинського р-ну, в Любечі, Острі, Батурині, Чернігові, на території Новгород-Сіверського р-ну.

324. БОНДАР О.М. Укріплення літописного Листвена в контексті еволюції давньоруської фортифікації /Олександр Бондар //Сумський історико-архівний журнал. – 2012. – №XVI-XVII. – С.161-167.

У ст. розглядається проблема еволюції фортифікаційних споруд Північного Лівобережжя X-XIII ст. на прикладі городищ с.Малий Листвен Ріпкинського р-ну.

325. ГРЕБЕННИКОВ І., Фатюк О. Археологічна розвідка берегів річок басейну Десни /Ігор Гребенніков, Олексій Фатюк //Ніжинська старовина. – 2012. – вип.14. – С.104-107.

326. ДЕСНИНСКИЕ древности. Вып. 6.: материалы межгос. науч. конф. «История и археология Подесенья», посвящ. памяти брян. археолога и краеведа, заслуж. работника культуры РСФСР Ф.М.Заверняева (28.II.1919-18.VI.1994). – Брянск, 2012. – 520 с.: ил.

327. ІГНАТЕНКО І. Обґрунтування віртуальної 3D реконструкції Верхнього замку в Чернігові на зламі XVII-XVIII ст. /Ігор Ігнатенко //Ніжинська старовина. – 2012. – вип.14. – С.121-128.

328. КАПУСТІН К. Археологічні пам'ятки Дніпровського Лівобережжя середини XIII-XV ст.: (за матеріалами розвідок 40-х-70-х рр. XX ст. /Кирило Капустін //Сіверян. літопис. – 2012. – №3-4. – С.9-20: мал.

У ст. проаналізовано археологічні колекції, зібрані в ході розвідок на території Чернігів. та ін. обл.

329. КОВАЛЕНКО В.П. Вікінги на сході Європи: в пошуках слави чи нової Батьківщини? /Володимир Коваленко //Матеріальна та духовна культура Південної Русі: матеріали міжнар. польового археол.

семінару, присвяченого 100-літтю від дня народження В.Й.Довженка. – К.; Чернігів, 2012. – С.147-165.

Наслідки дослідження Виповзівського археолог. комплексу у Козелецькому р-ні і Шестовицького комплексу у Чернігівському р-ні.

330. МОСКАЛЕНКО О.Ю. Трансформації у духовній сфері людності Північного Лівобережжя бронзової доби, або Про що говорять артефакти? /Олександр Москаленко //Література та культура Полісся. – Ніжин, 2012. – вип. 71. – С.118-125.

Предметом аналізу даної ст. є духовна складова буття населення бронзової доби Чернігівщини і Сумщини (територіальний вимір комплексу археологічних джерел).

331. МОЦЯ О.П. Сіверянщина на зламі I-II тисячоліть н.е. /Олександр Моця //Матеріальна та духовна культура Південної Русі: матеріали міжнар. польового археол. семінару, присвяченого 100-літтю від дня народження В.Й.Довженка. – К.; Чернігів, 2012. – С.209-215.

332. РУДЕНОК В., Новик Т. Археологічні дослідження Чернігівського Спаса співробітниками НАІЗ «Чернігів стародавній» /Володимир Руденок, Тетяна Новик //Чернігівські старожитності. – Чернігів, 2012. – вип.1(4). – С.120-127.

333.РУДИЧ Т.О. Антропологічний склад населення давньоруських міст Середнього Подніпров'я /Тетяна Рудич //Археологія. – 2012. – №2. – С.36-48.

Поповнення палеоантропологічних джерел дозволили авторові ст. по-новому оцінити склад населення давньоруських міст Чернігова і Любеча.

334.СИТИЙ Ю. Топографія та структура укріплень давньоруського Чернігова в різні періоди його історії /Юрій Ситий //Сіверян. літопис. – 2012. – №1-2. – С.35-42.

335. СИТИЙ Ю., Кондратьєв І. Етапи існування Любецького замку в XIV-XVII ст.: (за матеріалами археологічних досліджень Б.О.Рибакова) /Юрій Ситий, Ігор Кондратьєв //Сіверян. літопис. – 2012. – №5-6. – С.12-21.

336. ЧЕРНЕНКО О. У золотому світлі пекторалі /Олена Черненко; [зап. Р.Мусієнко] //Деснян. правда. – 2012. – 2 серп. – С.4.

Про ґрунтовні археолог. розкопки біля Спасо-Преображенського собору у Чернігові розповідає керівник експедиції, кандидат істор. наук О.Черненко.

337. ЯСНОВСЬКА Л. Дослідження пам'яток IX – XIII ст. на Чернігівщині співробітниками Чернігівського державного музею у 1920-х-1930-х роках /Людмила Ясновська //Скарбниця української культури. – Чернігів, 2012. – вип.14. – С.103-109.

ПЕРСОНАЛІЇ

338. ІВАНИЦЬКА С. «Український шістдесятник» Вільям Беренштам – дослідник місцевих старожитностей /Світлана Іваницька //Краєзнавство. – 2012. – №1. – С.57-66.

В.Л.Беренштам (22.11.1839-23.11.1904) – педагог, літератор, представник Старої громади, уродженець Кисва. Відомий як дослідник локальних пам'яток культури, насамперед археолог. краєзнавства Чернігівщини.

339. МАТЕРІАЛЬНА та духовна культура Південної Русі: матеріали міжнар. польового археол. семінару, присвяченого 100-літтю від дня народження В.Й.Довженка (Чернігів – Шестовиця, 16-19 лип. 2009 р.) /редкол.: П.П.Толочко (гол. ред.) та ін. – К.; Чернігів, 2012. – 368 с.

В.Й.Довженко (24.04.1909-16.12.1976) – рад. вчений-славіст, дослідник історії Давньої Русі. Доктор істор. наук, професор. Віце-президент Міжнародної унії археологів-славістів. Народився у с.Кропивна Стародубської волості Чернігів. губ.

340. КРОТОВА О.О. До 80-річчя Валентини Іванівни Непріної /О.Кротова //Археологія. – 2012. – №1. – С.140-141.

В.І.Непріна (1.01.1932) – дослідниця первісної доби України, кандидат істор. наук. У 60-х рр. XX ст. досліджувала низку неолітичних пам'яток на Чернігівщині.

341. КЛЮЧКО Ю.М., Пустовалов С.Ж. До ювілею С.Я.Ольговського /Юлія Ключко, Сергій Пустовалов //Археологія. – 2012. – №3. – С.130-131.

С.Я.Ольговський (5.01.1952) – відомий укр. археолог, завідувач кафедри історії України та музеєзнавства КНУКІМ, професор, уродженець Чернігова, випускник НДПІ ім. М.Гоголя.

ЕТНОГРАФІЯ

342. ЛИТВИН К. Етнографічні студії представників духовенства Чернігівської єпархії за матеріалами журналу «Вера и жизнь» (1912-1917) /Катерина Литвин //Ніжинська старовина. – 2012. – вип.14. – С.53-59.

343. СЕМЕНОВА О. Кустарний шкіряний промисел українців середньої Наддніпрянщини в кінці XIX століття /Оксана Семенова //Українознавство. – 2012. – №4. – С.151-158.

На прикладі Чернігівської, Полтавської та Київської обл.

344. ШЕВЧЕНКО А. «Пряля» вже 40 років із піснею... /Альона Шевченко //Деснянка вільна. – 2012. – 14 черв. – С.7.

Святкування 40-річчя від дня заснування місцевого фольклорно-етнограф. ансамблю «Пряля» у с-щі Олишівка Чернігівського р-ну.

ПРИРОДА І ПРИРОДНІ РЕСУРСИ ОБЛАСТІ

345. ДОМОЦЬКИЙ Б. Золотий дар Новгород-Сіверського Полісся /Борис Домоцький //Деснянка вільна. – 2012. – 22 берез. – Бонусна стор.

Поклади будівельної сировини (крейда, глина, піски тощо).

346. ДОРОШ О. Території семи районів області звільнено від невикористаних та неопізнаних пестицидів /Олекса Дорош //Деснянка вільна. – 2012. – 9 черв. – С.2.

Із прес-конф. у прес-клубі «Ділове слово», яку провели керівники Держ. еколог. інспекції в області. Йшлося про екологічну ситуацію на Чернігівщині та основні причини забруднення довкілля.

347. ЗАЄЦЬ О. Земська меліорація на Чернігівщині, або Чому на Лівобережному Поліссі так мало боліт /Олена Заєць //Сіверян. літопис. – 2012. – №1-2. – С.127-133.

348. ЛОЗИЦЬКИЙ В. А лісам рости! /Валерій Лозицький; підгот. М.Тищенко //Деснян. правда. – 2012. – 4 лют. – С.2.

Про роботу обл. упр. лісового та мисливського господарства розповідає його начальник.

349. МЕТЕОРОЛОГІЧНІЙ станції в Острі – 90 років //Деснянка вільна. – 2012. – 23 серп. – С.4.

350. НАЗАРЕНКО В. Зникає вода, хворіють люди... /Віталій Назаренко //Деснян. правда. – 2012. – 13 берез. – С.2.

Непроста екологічна ситуація, яка склалася у нафтовидобувних районах Чернігівщини.

351. ОСТАШКО І. Цьогоріч стихії завдали Чернігівщині збитків майже на 29 мільйонів гривень /Ірина Осташко //Деснянка вільна. – 2012. – 15 листоп. – С.3.

352. ШЕВЕЛЬ А. Що п'ємо – так і живемо /Андрій Шевель //Деснян. правда. – 2012. – 22 берез. – С.2.

Стан водних ресурсів Чернігівщини.

353. ШИЛО О. Стрижень – річка невеличка /Олександр Шило //Деснян. правда. – 2012. – 19 лип. – С.8.

Як просувається очищення річки у межах Чернігова і якими можуть бути наслідки.

354. ШИЛО О. Що буде з Ялівщиною? /Олександр Шило //Деснян. правда. – 2012. – 2 серп. – С.5.

«Круглий стіл» у міському прес-клубі «Експертна думка», за яким зібрались фахівці для обговорення питання: як зберегти зелене улюблене місце відпочинку чернігівців для майбутніх поколінь.

НАРОДНЕ ГОСПОДАРСТВО

355. ЕКОНОМІЧНЕ і соціальне становище Чернігівської області за 2011 рік /держ. ком. статистики України, голов. упр. статистики у Чернігів. обл.; відп. за вип. О.М.Радченко. – Чернігів, 2012. – 85 с.: табл.

356. НОВІ горизонти розвитку підприємництва /гол. упр. економіки облдержадміністрації //Деснян. правда. – 2012. – 30 серп. – С.3.

Аналіз малого підприємництва на Чернігівщині.

357. ПОЛОЖЕННЯ про постійно діючий Третейський суд при Чернігівській регіональній торгово-промисловій палаті: затв. рішенням Ради Чернігівської регіональної торгово-промислової палати від 23.12.2010 р. //Сіверські партнери. – 2012. – №1. – С.9-22.

358. ЧЕРНІГІВЩИНА в цифрах у 2011 році: стат. зб. /держ. служба статистики України, голов. упр. статистики у Чернігів. обл.; [за ред. Д.І.Ашихміної; відп. за вип. Т.В.Козар]. – Чернігів, 2012. – 177 с.: табл.

359. ЧЕРНІГІВЩИНА: здобутки, рубежі і плани: тези звіту голови Чернігівської облдержадміністрації в обласній раді «Про хід виконання Програми економічного і соціального розвитку та бюджету області за січень-жовтень 2012 року» //Деснян. правда. – 2012. – 20 груд. – С.1-3.

ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ ЕКОНОМІКИ

360. ДОРОШ О. А фініш ще підкоректує /Олекса Дорош //Деснянка вільна. – 2012. – 1 груд. – С.2.

З розширеного засідання колегії ОДА, на якому підбито підсумки виконання програми економ. і соц. розвитку, місцевих бюджетів за три квартали року.

361. ДОРОШ О. Що мали в торішньому кошику: бюджет і фінанси //Деснянка вільна. – 2012. – 1 берез. – С.3.

З розширеної колегії головного фін. упр. ОДА.

362. КАРАНДА Я., Мусієнко Р., Тищенко М. Загати для «ріки» з бюджетних коштів /Ярослав Каранда, Ростислав Мусієнко, Микола Тищенко //Деснян. правда. – 2012. – 28 квіт. – С.2.

З розширеного засідання колегії ОДА, на якому розглядався стан фінансово-бюджетної дисципліни на Чернігівщині.

363. НАЗАРЕНКО В. Тристороння співпраця /Віталій Назаренко //Деснян. правда. – 2012. – 12 квіт. – С.2.

Про підписання угоди про співробітництво між Держ. фондом сприяння місцевому самоврядуванню в Україні, ОДА та облрадою, що сприятиме залученню додаткових бюджетних коштів для територіальних громад.

364. ПЕРШІ відвідувачі – і перші схвальні відгуки /Відділ взаємодії із засобами масової інформації та громадськістю ДПС у Чернігівській області //Деснянка вільна. – 2012. – 31 берез. – С.2.

Про відкриття у Ніжині першого на Чернігівщині Центру обслуговування платників податків у рамках програми модернізації та реформування Держ. податкової служби України.

ФІНАНСОВА І БАНКІВСЬКА СИСТЕМИ ОБЛАСТІ

365. ВОЛОШОК Л. «Для мене нема таємниць у банківській сфері»: ексклюзивне інтерв'ю для «Деснянської правди» [начальника

Управління НБУ в Чернігів. обл.] /Леонід Волошок; розмовляла Л.Пархоменко //Деснян. правда. – 2012. – 25 лют. – С.1-2.

366. ПОГУЛЯЙ М. УкрСиббанк відкриває нові можливості для чернігівських клієнтів /Міла Погуляй //Деснянка вільна. – 2012. – 10 трав. – С.7.

367. ПРИХОДЬКО Т. Що ширший вибір має клієнт, то більша його довіра до банку /Тетяна Приходько //Гарт. – 2012. – №27 (5 лип.). – С.5.

До 20-річчя VAB Банку: його розвиток на ринку банківських послуг.

ПРОМИСЛОВІСТЬ

368. ГРИГОРЕНКО А. 1986: Челленджер, Чернобыль, Черниговская ТЭЦ... /А.Григоренко //Главная /Любимая чернигов. газ. – 2012. – 19 нояб. – С.3.

Розповідь очевидця про одну з невідомих сторінок історії Чернігова – аварії на ТЕЦ у 1986 р.

369. КАРАНДА Я. Про тепло: сьогодні і на перспективу /Ярослав Каранда //Деснян. правда. – 2012. – 11 лют. – С.2.

Чернігівська ТЕЦ – стратегічне для обласного центру підприємство.

370. МУСІЙ О. Медтехніка світового рівня на Чернігівщині /Ольга Мусій //Гарт. – 2012. – 12 квіт. – С.5.

Ніжинське підприємство «Метекол» виготовляє медтехніку світового рівня (протиопікові ліжка, дефібрилятори, діагностичні автоматизовані комплекси «Кардіо+»).

371. НАЗАРЕНКО В. Чого чекати від нового цукрового сезону? /Віталій Назаренко //Деснянка вільна. – 2012. – 29 верес. – С.4.

Цукровари Чернігівщини.

372. НЕСТОР А. Інвестиції + інновації + екологія = очисні споруди [Чернігівського] пивкомбінату /Андрій Нестор //Чернігів. відом. – 2012. – 20 черв. – С.6.

373. ПАРХОМЕНКО Л. «Золота рибка» Чернігівщини, або журналістський фестиваль, 17 гектарів лісу і допомога дитячим будинкам /Людмила Пархоменко //Деснян. правда. – 2012. – 7 квіт. – С.2.

Журналістський десант на Прилуцьку тютюнову фабрику «Бритіш Американ Тобакко» та її дивовижна «філософія» виробництва.

374. ПИРОГ А. «Пожспецмаш» підбиває підсумки і будує нові плани /Алла Пирог //Деснянка вільна. – 2012. – 8 берез. – С.6-7.

Бесіда з ген. директором ТОВ «Завод Пожспецмаш» і благодійником О.В.Авер'яновим. Підприємство розташоване у с-щі Ладан Прилуцького р-ну.

375. СТЕЖЕРИНСЬКИЙ А. Прийшов час вирішувати долю ТЕЦ /Аркадій Стежеринський //Чернігів. відом. – 2012. – 4 квіт. – С.5.

Презентація концепції можливого вдосконалення роботи Чернігів. ТЕЦ. Аудит ТЕЦ виконували чеські експерти.

376. СТЕЖЕРИНСЬКИЙ А. «ЧеЗаРа» замість ВАТ стає ПАТ і змінює керівництво /Аркадій Стежеринський //Чернігів. відом. – 2012. – 27 черв. – С.2.

Відоме підприємство віднині має назву Публічне акціонерне товариство «Чернігівський завод радіоприладів» з ген. директором А.Свириденком на чолі.

377. СТЕЖЕРИНСЬКИЙ А. «ЧеЗаРа» зустрічає свій ювілей з надією /Аркадій Стежеринський //Чернігів. відом. – 2012. – 15 лют. – С.6.

До 45-річчя (14.02.1967) Чернігів. радіоприладного заводу.

378. ТКАЧЕНКО В. Ічня «дивиться» в майбутнє /Віктор Ткаченко //Гарт. – 2012. – 7 черв. – С.3.

Урочисте відкриття нового цеху із виробництва ультрапастеризованого молока та згущеного молока преміум-класу на ПАТ «Ічнянський молочноконсервний комбінат».

379. ТКАЧЕНКО В. «Менська Остреч» – найкраща /Віктор Ткаченко //Гарт. – 2012. – 12 лип. – С.13.

За підсумками щорічного Міжнар. дегустаційного конкурсу мінеральних вод, соків, безалкогольних, слабоалкогольних та алкогольних напоїв «BEST DRINK 2012», перше місце у номінації «Найкраща мінеральна столово-лікувальна вода» посіла «Менська Остреч», яку випускає ПАТ «Продовольча компанія «Ясен».

380. ЧЕРНІГІВСЬКИЙ «Ясен» – одне з кращих підприємств СНД /прес-служба ДП «Чернігівстандартметрологія» //Деснянка вільна. – 2012. – 13 верес. – С.9.

Чернігівська «Продовольча компанія «Ясен» – володарка спец. призу Міжнар. конкурсу у Мінську на здобуття премії СНД за досягнення у сфері якості.

381. ШЕВЧЕНКО Т. Ціна на молоко. Аби «скипіло» і не збігло... /Тетяна Шевченко //Деснян. правда. – 2012. – 16 серп. – С.2.

Про соц. угоду, яку уклали керівники молокозаводів Чернігівщини з керівництвом області під час проведення наради в ОДА.

БУДІВНИЦТВО

382. АБИ ЖИЛО село //Деснян. правда. – 2012. – 14 січ. – С.2.

Підтримка індивідуального житлового будівництва на селі через реалізацію регіон. програми «Власний дім» на Чернігівщині (підсумки за 12 років).

383. ДОРОШ О. Кадри для будівельної сфери. Як їх сьогодні готують? /Олекса Дорош //Деснянка вільна. – 2012. – 22 груд. – С.2.

384. НАЗАРЕНКО В. Квартирне питання Чернігівщини: доступне житло //Деснян. правда. – 2012. – 12 лип. – С.3.

385. СІВЕРСЬКИЙ В. Чернігівські довгобуди: непривабливі та небезпечні? /Володимир Сіверський //Главная /Любимая чернигов. газ. – 2012. – 24 дек. – С.3-4.

У ст. довгобуди розглядаються не лише як унікальний спадок СРСР, але й як ганебна машкара міської архітектури і потенційна загроза для жителів міста.

ЗВ'ЯЗОК

386. ГОРОХ М. З історії телефонізації Чернігівської губернії (1894-1917 роки) /Микола Горох //Скарбниця української культури. – Чернігів, 2012. – вип.14. – С.162-173.

387. ПАНАСКО Г. Вже близько 4000 посилок із телетюнерами отримала Чернігівська дирекція «Укрпошти» [для приймання сигналів цифрового телерадіомовлення] /Галина Панаско //Деснянка вільна. – 2012. – 14 лип. – С.2.

388. САЧИВЕЦ Г. На Вал прибыл почтовый дилижанс... /Галина Сачивец //Главная/ Любимая чернигов. газ. – 2012. – 15 окт. – С.1,2.

Як Чернігів став центром поштового округу.

389. СИНЕЛЬНИКІ. У Чернігові презентовано першу безкоштовну WI-FI-зону /Ірина Синельник //Чернігів. відом. – 2012. – 6 черв. – С.5.

1 черв. 2012 р. у сквері М.М.Попудренка у центрі Чернігова відкрилася безкоштовна WI-FI-зона (підключення до мережі Інтернет).

КОМУНАЛЬНЕ ГОСПОДАРСТВО

390. ЄЛІСЄЄВА М. Визнання: [нарис про підприємство «Чернігівбудінвест», яке визнане одним із найкращих комун. підприємств України] /Марта Єлісєєва //Чернігів. відом. – 2012. – 11 січ. – С.5.

391. КАРАНДА Я. А без води...: комунальний сектор /Ярослав Каранда //Деснян. правда. – 2012. – 3 квіт. – С.3.

Чернігів. водоканал: проблеми й перспективи водопостачання обласного центру.

392. ПИРОГ А. На Чернігівщині з'явився чотиризірковий еко-готель /Алла Пирог //Деснянка вільна. – 2012. – 7 лип. – С.2.

Перший у регіоні комплекс для відпочинку відкрито у с.Снов'янка Чернігів. р-ну як еко-готель ШішкіNN.

ТОРГІВЛЯ

393. БЕРЕЗКІНА О. За покупками – до пасажу!: [Чернігів торговий сто років тому] /Олена Березкіна //Чернігів. відом. – 2012. – 1 лют. – С.19.

394. КАРАСЬ М. Зорієнтована на реформи і соціально спрямована /Микола Карась; підгот. Л.Пархоменко //Деснян. правда. – 2012. – 5 лип. – С.8.

Про здобутки та досягнення галузі розповідає голова правління Чернігів. облспоживспілки М.Карась.

395. НИКОЛАЕНКО В. Авторынок Чернигова: возможности и перспектива /Владимир Николаенко //Главная /Любимая чернигов. газ. – 2012. – 26 нояб. – С.4; 3 дек. – С.4; 10 дек. – С.4.

ТРАНСПОРТ

396. ГРОМОВИЙ П. Перевізник, пасажир, автостанція. Як гармонізувати їхні стосунки? /Петро Громовий //Деснянка вільна. – 2012. – 9 лют. – С.3.

Розширені збори Асоціації підприємств автотранспорту «Чернігівтрансавто».

397. ДОМОЦЬКИЙ Б.Останнє плавання «Фламінго» /Борис Домоцький //Деснянка вільна. – 2012. – 15 берез. – С.8.

Нарис про Десну-трудівницю, чернігів. річковий флот і теплохід «Фламінго», який 24 грудня 2011 р. вирушив в останнє плавання від Новгород-Сіверського до Чернігова.

398. ДОМОЦЬКИЙ Б. У пошуках раю. В Угли-Завод... /Борис Домоцький //Деснянка вільна. – 2012. – 16 черв. – С.4-5.

Про залізничну станцію і селище Угли Семенівського р-ну.

399. КОВАЛЕНКО Т. О нашем троллейбусе замолвите слово /Тамара Коваленко //Слово Черниговщины. – 2012. – 18 апр. – С.18.

Історія і перспективи розвитку тролейбусного руху в Чернігові.

СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО

400. АДРУГ В. Білоруські фермери «дегустували» нашу картоплю /Віталій Адруг //Деснянка вільна. – 2012. – 3 берез. – С.1.

Перебування у товаристві «Забарівське» Корюківського р-ну групи білоруських фермерів з метою ознайомлення з особливостями вирощування насінневої картоплі..

401. ГАЛЕТА Л. Баран Боря, кролики, мурчаки та білі миші – жителі... ВІВАРІО [Текст] /Лариса Галета //Деснянка вільна. – 2012. – 27 верес. – С.12.

Діяльність дослідницької лабораторії Чернігівської ветеринарної лікарні.

402. ГАЛЕТА Л. Цип-цип-цип, мої курчатка... /Лариса Галета //Деснянка вільна. – 2012. – 12 трав. – С.2.

Птахогосподарства Чернігівщини.

403. ДОВІДКА: [про фермерські господарства Чернігівщини] //Деснян. правда. – 2012. – 24 січ. – С.2.

404. ДОМОЦЬКИЙ Б. Ветеринарна медицина /Борис Домоцький //Деснянка вільна. – 2012. – 9 лют.– С.4.

Успіхи і проблеми галузі у Новгород-Сіверському районі.

405. ДОРОШ О. Повернути в село українське село /Олекса Дорош //Деснянка вільна. – 2012. – 3 берез. – С.2.

Нарада у Прилуках, на якій йшлося про стан і перспективи розвитку агропром. виробництва та сільських територій.

406. ДОРОШ О. Щоб не пасти довіку задніх /Олекса Дорош //Деснянка вільна. – 2012. – 26 січ. – С.3.

Із засідання гол. упр. агропромислового розвитку ОДА, на якому було підбито підсумки річної госп. діяльності у тваринництві (відродження поруйнованого).

407. ЄМЕЛЬЯНОВ В., Коновальчук В. Розвиток агрономії на Ніжинщині на початку ХХ століття /Віктор Ємельянов, Валентин Коновальчук //Сіверян. літопис. – 2012. – №5-6. – С.153-155.

408. І БДЖОЛИ віднесуть його у вічність: [пам'яті М.А.Даниленка – голови обл. спілки бджолярів, доцента Чернігів. ін-ту економіки та управління] //Деснян. правда. – 2012. – 15 берез. – С.4.

409. КАРАНДА Я. «Магнат» з Великої Дороги. Його багатство – люди, земля, коні і досвід //Деснян. правда. – 2012. – 19 квіт. – С.1-2.

Нарис про М.Полуду – засновника ТОВ «Аграрно-промислова компанія «Магнат». Працює потужне господарство на 10 тис. га орної землі, орендованої у жителів сіл Ніжинщини та Ічнянщини – Велика Дорога, Талалаївка, Безуглівка, Дорогинка, Бакаївка.

410. КРОТ В.О., Крот Л.М. Діяльність дрібних сільськогосподарських товариств Чернігівської губернії на початку ХХ ст. /В.Крот, Л.Крот //Література та культура Полісся. – Ніжин, 2012. – вип.70. – С.93-100.

411. ЛЕВЧЕНКО Л. Здивування Майкла Хорша /Людмила Левченко //Деснян. правда. – 2012. – 12 лип. – С.3.

Придеснянська аграрна компанія «Дружба-Нова» – лідер АПК України у впровадженні новітніх технологій та міжнародного співробітництва.

412. ЛИСЕНКО О. Деякі аспекти участі сільських активістів у «великому терорі» 1937-1938 рр. /Олена Лисенко //Реабілітовані історією. – Чернігів, 2012. – кн.4. – С.576-580.

413. МІТЕРОВ О. Трудові ресурси селянського господарства Чернігівської губернії (1861-1917 рр.) /Олексій Мітеров //Сіверян. літопис. – 2012. – №1-2. – С.118-126.

414. МУСІЄНКО Р. Порятунок рядового теляти, або Працювати у парі з державою /Ростислав Мусієнко //Деснян. правда. – 2012. – 2 серп. – С.1.

Бесіда із С.Юхименком – директором першого на Чернігівщині проекту ПрАТ «Інтерагросистема», спрямованого на співпрацю з держ. програмою підтримки розвитку тваринництва.

415. НАЗАРЕНКО В. Економна економіка Козелеччини /Віталій Назаренко //Деснян. правда. – 2012. – 22 берез. – С.2.

Загальні збори Асоціації «Ради Чернігівщини». Відбулися на базі Козелецького р-ну, який може похвалитися своїми успіхами у сільському господарстві.

416. НАЗАРЕНКО В. Коли помре останній гречкосій... /Віталій Назаренко //Деснян. правда. – 2012. – 15 берез. – С.1.

Земельна реформа на Чернігівщині.

417. НАЗАРЕНКО В. Компанія, яка відроджує село /Віталій Назаренко //Деснян. правда. – 2012. – 5 лип. – С.4.

Аграрний холдинг «Індустріальна молочна компанія» заходить як інвестор на південні землі Чернігівщини.

418. НАЗАРЕНКО В. Чи має Чернігівщина перспективи відродження тваринництва? /Віталій Назаренко //Деснянка вільна. – 2012. – 1 груд. – С.3.

Проблеми і перспективи розвитку галузі.

419. ПАРХОМЕНКО Л. «Дружба – Нова»: інновації міжнародного зразка /Людмила Пархоменко //Деснян. правда. – 2012. – 11 жовт. – С.5.

Аграрна компанія СТОВ «Дружба – Нова» у Варвинському р-ні.

420. ПОЗНЯК О. Славетний символ Приостерського краю: до питання минувшини і сьогодення сорту огірка Ніжинський місцевий та промислу на його основі /Олександр Позняк //Ніжинська старовина. – К., 2012. – вип. 13 (16). – С.181-196.

421. САМОЙЛЕНКО Г. Чи краще в кооперативі, покаже час /Ганна Самойленко //Гарт. – 2012. – 26 квіт. – С.4.

Селянські кооперативи у Чернігів. та Городнянському р-нах, якими опікується Чернігів. молокозавод.

422. ЧЕРНІГІВЩИНА – в четвірці кращих регіонів України за темпами розвитку аграрного виробництва. Позиція фермерів //Деснянка вільна. – 2012. – 21 січ. – С.2.

423. ЧИКАЛО І. Боротьба зі «шкідництвом» у сільському господарстві на Чернігівщині /Ірина Чикало //Реабілітовані історією. – Чернігів, 2012. – кн.4. – С.581-584.

ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я. МЕДИЧНІ УСТАНОВИ

424. БЕРЕЗКІНА О. Лікарня №2 святкує 20-річний ювілей: [відкриття в Чернігові відбулося 18 червня 1992 року] /Олена Березкіна //Чернігів. відом. – 2012. – 13 черв. – С.6.

425. БЕРЕЗКІНА О. Школа, в якій навчають жити /Олена Березкіна //Чернігів. відом. – 2011. – 16 листоп. – С.18.

Діє при третьому поліклінічному відділенні Чернігів. міськлікарні №1 15 років.

426. БОГУН Л. Первый юбилей госпиталя /Людмила Богун //Главная /Любимая чернигов. газ. – 2012. – 4 мая. – С.1.

Обласному госпіталю для інвалідів і ветеранів Великої Вітчизняної війни – 10 років.

427. БОГУН Л. Современный метод лечения мочекаменной болезни – уже в Чернигове! /Людмила Богун //Главная /Любимая чернигов. газ. – 2012. – 29 окт. – С.4.

Ударно-хвильовий апарат, який встановлено в помешканні третьої міської лікарні.

428. ГАЛЕТА Л. Носівську райлікарню не впізнати! /Лариса Галета //Деснянка вільна. – 2012. – 12 січ. – С.1.

Капітальний ремонт у Носівській ЦРЛ.

429. ДРОЗДОВА К. І в районній лікарні є аси! /Катерина Дроздова //Гарт. – 2012. – 12 січ. – С.6.

Нарис про хірургів Срібнянської район. лікарні.

430. ДРОЗДОВА К. «Лікарі подарували мені друге життя!» /Катерина Дроздова //Гарт. – 2012. – 9 серп. – С.2.

Як лікарі неврологічного відділення Чернігівської міської лікарні №2 врятували життя людині з діагнозом інсульт завдяки тромболітичній терапії (Програма боротьби із серцево-судинними захворюваннями).

431. ДРОЗДОВА К. «У вас є проблеми? У нас є шляхи їх розв'язання!» – такий девіз «Клініки, дружньої до молоді», яка 1 серпня 2011 року відкрилася на базі КЛПЗ «Чернігівська обласна дитяча лікарня» /Катерина Дроздова //Гарт. – 2012. – 3 лют. – С.5.

432. ЗУБ В. Удосконалити медичну допомогу мешканцям області /Валерій Зуб //Гарт. – 2012. – 28 черв. – С.11.

Депутат облради, голова комісії з питань охорони здоров'я та захисту населення від наслідків аварії на ЧАЕС – про ухвалені програми розвитку медичної галузі в обл.

433. КАРЕТА О.П. «Зоряні війни» з імунodefіцитом /Олександр Карета; [зап. Р.Мусієнко] //Деснян. правда. – 2012. – 5 трав. – С.1.

Бесіда з засл. лікарем України, головним лікарем Чернігів. обл. дитячої лікарні, яка стала місцем проведення міжнар. наук.-практ. симпозиуму на тему «Первинні імунodefіцити у дітей – рання діагностика та лікування».

434. ЛАВРІНЕНКО Л.І. Охорона здоров'я на Чернігівщині (1960-1980-ті роки): автореф. дис. ... канд. іст. наук /Лідія Лавріненко; ЧНПУ ім. Т.Г.Шевченка. – Чернігів: Лозовий В.М., 2012. – 20 с.

435. НАУМЕНКО В. Хвороби очей лікуємо вдома /Валентина Науменко //Деснян. правда. – 2012. – 4 жовт. – С.2.

Урочисте відкриття міського центру малоінвазивної хірургії та лазерних методів лікування ока у Чернігівській міській лікарні №2.

436. НАЦІОНАЛЬНА академія медичних наук України та Чернігівська область підписали Меморандум /фото В.Кошмала //Деснянка вільна. – 2012. – 28 квіт. – С.3.

Меморандум передбачає надання високоспеціалізованої медичної допомоги населенню області.

437. ОСТАШКО І. Чернігівщина – в десятці областей з найвищими показниками поширення ВІЛ/СНІДу /Ірина Осташко //Деснянка вільна. – 2012. – 13 груд. – С.2.

438. ПЕТРИК О. Дійсно дешево в аптеках мережі «Бажаємо здоров'я» /Олег Петрик //Гарт. – 2012. – 29 берез. – С.6.

Чернігів. аптечна мережа, історія розвитку якої починається з 2001 р.

439. ПИРОГ А. Днями в обласному центрі відбулося урочисте відкриття травматологічного пункту, який прибудовано до адміністративно-господарського корпусу міської лікарні №2 [в Чернігові] /Алла Пирог //Деснянка вільна. – 2012. – 2 лют. – С.3.

440. САЧИВЕЦ Г. Медицина на грани /Галина Сачивец // Главная /Любимая чернигов. газ. – 2012. – 13 авг. – С.4.

Чернігівська медицина під кутом зору історії (друга пол. ХІХ – поч. ХХ ст.).

441. У ЧЕРНІГОВІ відкрито першу КОСМО – аптеку //Деснянка вільна. – 2012. – 27 верес. – С.11.

Мережа аптек «Космо» – це інноваційний формат аптечних закладів, де продаються ліки за низькими цінами,

442. ФЕДОСЕНКО Н. Чернігівському пологовому будинку подарували унікальне обладнання [телемедичний комплекс від американського «Фонду допомоги дітям Чорнобиля»] /Наталія Федосенко //Гарт. – 2012. – 1 листоп. – С.4.

443. ЧЕРНІГІВ другий у рейтингу журналу «Фокус» за рівнем медичного обслуговування //Деснянка вільна. – 2012. – 23 серп. – С.1.

444. ЧЕРНОБРОВ И.В. Первые санитарно-гигиенические обследования промышленных предприятий в Харьковском фабричном округе /Иван Чернобров //Сумська старовина. – 2012. – №№XXXVIII-XXXIX. – С.66-73.

Цей округ включав Харківську, Полтавську, Чернігівську, Катеринославську губернії та область Війська Донського.

ПЕРСОНАЛІЇ

445. ВИЗНАЧЕНО лауреатів премії імені Буяльського //Деснянка вільна. – 2012. – 16 черв. – С.2.

Премію засновано на честь І.В.Буяльського (6.08.1789-20.12.1866) – корифея медицини, визначного діяча європейської науки, уродженця с.Вороб'ївка Новгород-Сіверського р-ну. Вручається в День мед. працівника кращим медсестрі, лікарю, за інновації в медичній практиці, кращому працівнику галузі охорони здоров'я.

446. ЗУБ В. Гуртом боротися легше /Валерій Зуб; розмовляла Л.Пархоменко //Деснян. правда. – 2012. – 19 трав. – С.2.

Бесіда із В.О.Зубом – відомим далеко за межами Чернігова хірургом-онкогінекологом, завідуючим поліклінікою обл. онкодиспансеру, кандидатом мед. наук, гол. онкологом міста, членом Європейської та Міжнародної асоціації гінекологічних онкологів. Уродженець Варви.

447. ГАЙДУК С. Таких, двічі заслужених, у нас в області один – Павло Потапко /Сергій Гайдук //Деснянка вільна. – 2012. – 18 жовт. – С.16.

До 60-річчя П.І.Потапка – голови обл. комітету профспілки працівників охорони здоров'я, засл. лікаря України і засл. працівника профспілок України.

448. РАХНО О. Земський лікар А.Г.Розенель: віхи життя та діяльності /Олександр Рахно //Ніжинська старовина. – К., 2012. – вип. 13 (16). – С.129-136.

А.Г.Розенель (22.09.1852-6.11.1920) – ординатор Чернігів. губ. земської лікарні у 1890-1917 роках, викладач губ. зем. фельдшерської школи, громад. діяч. Уродженець Волині, похований у Чернігові.

449. БРИК О.Г. Врятуй життя...: [док. розповідь про М.М.Романюка] /Олексій Брик. – Чернігів: Десна Поліграф, 2012. – 87 с.: іл.

450. ПАРХОМЕНКО Л. З Божою іскрою в душі /Людмила Пархоменко //Деснян. правда. – 2012. – 1 листоп. – С.5.

Публ. ексклюзивне інтерв'ю гол. лікаря Чернігів. обл. лікарні, лауреата Національної Медичної Премії у номінації «Адміністратори закладів охорони здоров'я» М.М.Романюка.

451. ДИМИЧ А. Взгляд сквозь три покоління /Андрей Димич //Слово Черниговщины. – 2012. – 4 апр. – С.6.

Нарис про В.П.Фаля – гол. лікаря Чернігів. міської лікарні №2, засл. лікаря України, лауреата Державної премії України, який відзначив своє 60-річчя.

452. ГАЙДУК С. На його «медичній ниві» тисячі врятованих життів /Сергій Гайдук //Деснянка вільна. – 2012. – 10 листоп. – С.5.

Бесіда із А.І.Швидченком (11.11.1952) – засл. лікарем України, гол. лікарем Чернігів. обл. кардіологічного диспансеру, уродженцем і почесним громадянином Ічні, з нагоди його 60-річчя.

453. ЯЩЕНКО В. Дах над планетою вже їде /Володимир Ященко; [зап. Р.Мусієнко] //Деснян. правда. – 2012. – 1 листоп. – С.6.

Бесіда з гол. лікарем Чернігів. обл. психоневрологічної лікарні, якій виповнилося 210 років.

СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ НАСЕЛЕННЯ

454. БУШАЙ В. Без мами і тата, але в теплі та любові перебувають діти в центрі соціально-психологічної реабілітації дітей служби у

справах дітей облдержадміністрації /Віра Бушай //Живи з надією. – 2012. – 1 черв. – С.7.

455. ГАРМАШ О. «Козацькі розваги»: [про Ніжин. дитячий будинок-інтернат, нагороджений Почесною грамотою Міністерства соціальної політики України] /Олена Гармаш //Живи з надією. – 2012. – 1 черв. – С.6.

456. ДОРОШ О. Економіка безпеки праці: за і проти /Олекса Дорош //Деснянка вільна. – 2012. – 24 трав. – С.2.

З «круглого столу» у Федерації обл. профспілкових організацій з питань соц. захисту працівників на виробництві за участю Фонду соц. страхування... в області, інших зацікавлених організацій.

457. ДОРОШ О. Поглиблення адресності має йти в ногу з посиленням відповідальності соціальних працівників /Олекса Дорош //Деснянка вільна. – 2012. – 17 листоп. – С.2.

З розширеного засідання колегії гол. упр. праці та соц. захисту ОДА, на якій підбито підсумки роботи органів праці та соц. захисту населення за три квартали 2012 року.

458. КАРАНДА Я. Про інвестиції і зміни на ринку праці /Ярослав Каранда //Деснян. правда. – 2012. – 4 лют. – С.2.

З розширеного засідання колегії гол. упр. Пенсійного фонду України в області.

459. КОВАЛЕЦЬ Я. Що стоїть за словом «підвищення»?.. /Яків Ковалець //Деснянка вільна. – 2012. – 28 квіт. – С.3.

Збори членів обл. організації Всеукр. громад. організації інвалідів «Союз Чорнобиль України» та обл. від-ня Укр. нац. фонду допомоги інвалідам Чорнобиля, на яких розглянуто проблеми життєзабезпечення ліквідаторів аварії на ЧАЕС.

460. ЛОБОДА О. Про актуальні питання роботи Чернігівської міської виконавчої дирекції обласного відділення Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності /О.Лобода //Деснянка вільна. – 2012. – 8 верес. – С.7.

461. МАТВІЄНКО К. Територіальному центру – 20 років /Костянтин Матвієнко //Деснянка вільна. – 2012. – 19 квіт. – С.10; Чернігів. відом. – 2012. – 18 квіт. – С.2.

Територіальний центр обслуговування (надання соц. послуг) Деснян. районної ради в місті Чернігові, утворений 13.04.1992 р.

462. МУСІЙ О. Батьки і дитина разом: [нарис про Чернігів. обл. соц. центр «Батьки і дитина разом», який був створений шість років

тому для того, щоб запобігти відмові матері від своєї дитини] /Ольга Мусій //Гарт. – 2012. – 29 берез. – С.13.

463. ПИРОГ А. «Мамахи», «вояки», «погорільці», «інтелігенти», «хами». Хто вони? /Алла Пирог //Деснянка вільна. – 2012. – 21 січ. – С.3.

Нарис про бомжів та жебраків, «людей вулиці», яких на Чернігівщині сотні, і Чернігів. Центр соціальної адаптації безхатченків.

464. САМОЙЛЕНКО Г. Вони допомагають людям: [до 10-річчя з часу створення Козелецького районного центру соц. служб для сім'ї, дітей та молоді] /Ганна Самойленко //Гарт. – 2012. – 27 верес. – С.12.

БЛАГОДІЙНІСТЬ

465. ВІХИ доброчинства [районних відділень Чернігівського земляцтва у Києві 2011 р.] //Отчий поріг. – 2012. – №2 (лют.). – С.8-9.

466. ДОБРОВОЛЬСЬКА О. Українці з Канади – жителям Чернігова /Олена Добровольська //Деснянка вільна. – 2012. – 24 берез. – С.1-2.

Чернігів. міський центр соц. служб для дітей та молоді: благодійна акція передачі інвалідних візків, допоміжних засобів пересування для інвалідів обл. центру від канадської громад. організації «Суспільна служба українців Канади».

467. МІЛЦІОНЕРИ Чернігівщини зібрали на лікування двох тяжкохворих дітей 60 тисяч гривень /СЗГ УМВС України в Чернігів. обл. //Деснянка вільна. – 2012. – 29 листоп. – С.4.

468. НАУМЕНКО В. Японські віяла та глиняні баранчики /Валентина Науменко //Деснян. правда. – 2012. – 15 листоп. – С.7.

Про обл. благодійний фестиваль дитячої та юнацької творчості «Звичайне диво» для дітей сиріт та дітей з малозабезпечених сімей.

469. ОСТАШКО І. У Чернігові підбили підсумки VII-ї щорічної Всеукраїнської акції «Серце до серця» /Ірина Осташко //Деснянка вільна. – 2012. – 1 листоп. – С.9.

Благодійна акція, в ході якої волонтерам вдалося зібрати 50 тисяч гривень для закупівлі необхідних ліків та обладнання для дітей, хворих на діабет.

470. ПИРОГ А. Благодійники з Великобританії піклуються про хворих дітей Чернігівщини /Алла Пирог //Деснянка вільна. – 2012. – 4 лют. – С.4.

Про подружжя Мілз, яке разом із своїми однодумцями почало опікуватися Чернігів. центром медико-соц. реабілітації дітей-інвалідів «Відродження».

471. РЕБРОВА Н., Сердюк Н. Хай не тремтить рука щедрого! /Наталія Реброва, Наталія Сердюк //Деснян. правда. – 2012. – 13 груд. – С.4.

Сучасне благодійництво на Чернігівщині.

472. СОКОЛ С. Карітас вкотре прочинив двері для людського милосердя /Світлана Сокол //Деснянка вільна. – 2012. – 24 трав. – С.1,6.

Чернігів, район Олександрівка: новосілля будинку дитини, який належить Карітас – міжнародній мережі благодійних організацій. Подія стала важливою для римо-католицької громади Чернігова.

473. СОКОЛ С. 113 жителів Чернігівщини стали учасниками проекту «1000 дітей бачать, 1000 дітей чують»: благодійність /Світлана Сокол //Деснянка вільна. – 2012. – 18 лют. – С.1,4.

Проект реалізований в Україні завдяки благодійному Фонду братів Кличків і благодійній організації «Круглий стіл Німеччини». Діти з вадами слуху та зору отримали надсучасні слухові апарати і окуляри.

474. ШИЛО О. З вірою в добро /Олександр Шило //Деснян. правда. – 2012. –13 груд. – С.4.

Урочистості у Прилуках з нагоди вручення нагород переможцям обл. конкурсу «Благодійник року» імені меценатів Тарновських.

475. ЯНОВСЬКИЙ О. Народний Куровський: [нарис про нар. депутата України І.Куровського та його благодійницьку діяльність на Чернігівщині в сільській місцевості] /Олег Яновський //Гарт. – 2012. – 26 лип. – С.6.

ФІЗКУЛЬТУРА І СПОРТ. ТУРИЗМ

476. БЕРЕГОВИЙ В. Незрячі грають у футбол /Віктор Береговий //Деснянка вільна. – 2012. – 27 верес. – С.17.

Чернігів. футбольна команда сліпих (міжнар. кваліфікація Б-1). Перша і єдина поки що в Україні.

477. БЕРЕГОВИЙ В. Перша Всеросійська Олімпіада /Віктор Береговий //Деснянка вільна. – 2012. – 1 берез. – С.9.

Відбувалась з 20 до 24 серпня 1913 р. У змаганнях взяли участь і чернігівські спортсмени, серед яких піонери важкої атлетики в Чернігові К.Павленко (1892-1968) і О.Красовський.

478. БЕРЕГОВИЙ В. Чемпіони і призери прославляли чернігівську землю: святкова церемонія «Балу чемпіонів-2011 року» відбулася в обл. муз.-драм. театрі ім. Т.Г.Шевченка /Віктор Береговий //Деснянка вільна. – 2012. – 10 трав. – С.9.

479. ВІТКОВСЬКА І. Спорт по-чернігівські: як гартувалася сталь /Інга Вітковська //Чернігів. відом. – 2012. – 1 лют. – С.20.

Історія спорту з початку ХХ ст.

480. ВІТКОВСЬКА І. Чернігівський хокей: гра варта свічок! /Інга Вітковська //Чернігів. відом. – 2012. – 11 квіт. – С.20.

Відродження традицій чернігів. хокею.

481. ГАЙДУК С. Ох і гаряче було на рингу!: блискучою перемогою нашої області завершився чемпіонат України з кікбоксингу в Чернігові /Сергій Гайдук //Деснянка вільна. – 2012. – 31 берез. – С.6.

482. ГАЙДУК С. Триумф чернігівської школи в Тисовці [олімпійському комплексі у Карпатах] /Сергій Гайдук //Деснянка вільна. – 2012. – 15 берез. – С.9.

483. ГАЙДУК С. Срібний успіх чернігівців /Сергій Гайдук //Деснянка вільна. – 2012. – 27 верес. – С.17.

Здобутки вихованців Чернігів. спец. дитячо-спортивної школи олімпійського резерву з лижного спорту на XVII чемпіонаті світу з літнього біатлону в Уфі (Росія).

484. ГАЙДУК С. Яскраві миттєвості перемог /Сергій Гайдук //Деснянка вільна. – 2012. – 29 берез. – С.9.

Київ. міжнар. центр культури і мистецтв: всеукр. урочиста церемонія «Герої спортивного року», під час якої вшановували найкращих спортсменів, тренерів, фахівців та меценатів України за підсумками змагань 2011 року. Серед інших – група чернігівців.

485. ГРИГОР'ЄВ І. Товариство «Спартак»: фізкультурі і спорту – «Так!» /Ігор Григор'єв; підгот. Я.Каранда //Деснян. правда. – 2012. – 6 берез. – С.3.

Бесіда з головою обл. організації ФСТ «Спартак» про підсумки роботи, проблеми й перспективи, історію та сьогодення.

486. ГУСЕЙНГУЛІЄВ О. Коні не тільки катають, а й лікують /Олександр Гусейнгулієв //Гарт. – 2012. – 19 лип. – С.12.

с.Полуботки Чернігів. р-ну: діяльність кінноспортивного клубу «Елінор» та його засновниці М.Лагунець.

487. ДИМИЧ А., Студёнова Л. «Команда молодости нашей, команда, без которой мне не жить»: [спортивная жизнь Черниговщины в XX ст.] /Андрей Димич, Людмила Студёнова //Слово Черниговщины. – 2012. – 15 февр. – С.16.

488. КОЗЛЯНСЬКИЙ С. Чемпіонат світу з біатлону: кому шампанське, а кому «молоко» /Сергій Козлянський //Гарт. – 2012. – 22 берез. – С.21.

Містечко Рупольдінг (Німеччина). Участь у чемпіонаті збірної України, в складі якої три представника Чернігівщини. Підсумки змагань.

489. КОШМАЛ В. У Чернігові єдина траса в Україні, що відповідає світовим стандартам: наступного року тут проведуть чемпіонат світу з авіамодельного спорту /Віктор Кошмал //Деснянка вільна. – 2012. – 13 груд. – С.1,11.

490. КУДІНА В. Чернігів готується до Євро /Вікторія Кудіна //Главная /Любимая чернигов. газ. – 2012. – 26 марта. – С.1.

491. ЛАЗАРЕНКО М. І Льодовий палац, і будинок здоров'я та спорту /Микола Лазаренко //Деснян. правда. – 2012. – 24 берез. – С.3.

Нач. відділу з питань фізкультури і спорту ОДА – про розвиток спорту у Чернігів. обл.

492. НАУМЕНКО В. Над африканськими просторами /Валентина Науменко //Деснян. правда. – 2012. – 13 верес. – С.1.

Бесіда із О.Петренком – майстром спорту України, керівником авіамодельного гуртка при Чернігів. обл. центрі наук.-техн. творчості учнівської молоді і студентом ЧДТУ О.Чехом про участь у складі збірної України в чемпіонаті світу з авіамодельного спорту в Південно-Африканській Республіці (команда посіла четверте місце).

493. ОЛЕКСАНДРОВА К. Найкращі серед кращих /Катерина Олександрова //Гарт. – 2012. – 19 лип. – С.3.

Чернігівські майстри кікбоксингу у складі збірної України взяли участь у Чемпіонаті світу з кікбоксингу, який відбувся у Салоніках (Греція).

494. ЧАЙКА Х. Завершився другий етап змагань з лижних перегонів /Христина Чайка //Деснянка вільна. – 2012. – 11 лют. – С.8.

16 спортсменів Чернігів. дитячо-юнацької школи олімпійського резерву взяли участь у другому етапі всеукр. змагань з лижних перегонів і вибороли перше місце у змішаній естафеті.

ТУРИЗМ

495. ДУХ вічного оновлення //Деснян. правда. – 2012. – 24 трав. – С.1.

Про роботу міжрегіонального туристичного форуму у Новгороді-Сіверському, в якому взяли участь представники Чернігівської, Київської, Житомирської, Львівської, Миколаївської областей України, Гомельської та Могильовської областей Республіки Білорусь, музеї, національні заповідники та готельно-туристичні комплекси.

496. КАРАНДА Я. Туризм – не лише в перспективі /Ярослав Каранда //Деснян. правда. – 2012. – 11 жовт. – С.2.

Засідання Регіон. комітету з економ. реформ, на якому розглянуто шляхи та перспективи розвитку туристично-рекреаційної галузі обл.

497. ЩОРСІВЩИНА: туристичний калейдоскоп. ч.1. Лівобережжя /Щорс. центр. б-ка ім. 40-річчя Перемоги; [відп. за вип. Н.П.Мокросноп]. – Щорс, 2012. – 75 с.: іл.

Ч. 2. Правобережжя. – 48 с.: іл.

ПЕРСОНАЛІЇ

498. КОЗЛЯНСЬКИЙ С. Як чернігівці через Альпи переходили /Сергій Козлянський //Гарт. – 2012. – 13 груд. – С.21.

Чернігівське тріо у складі С.Семенова, А.Дериземлі та А.Прими – основа чоловічої команди укр. біатлоністів, що брала участь у другому етапі Кубка світу в містечку Хохфільцен (Австрія).

499. БЕРЕГОВИЙ В. Богатирське коріння у Козельці зародилося /Віктор Береговий //Деснянка вільна. – 2012. – 18 жовт. – С.17.

Зустріч срібного призера лондонської Олімпіади з вільної боротьби В.Андрійцева із земляками у Козелецькому будинку культури.

500. БЕРЕГОВИЙ В. Підкорювач гірських вершин /Віктор Береговий //Деснянка вільна. – 2012. – 12 лип. – С.9.

Нарис про Є.А.Білецького (20.11.1908-1979) – ушавленого альпініста, засл. майстра спорту СРСР, голову Федерації альпінізму Ленінграда, іменем якого названо вершину в Заалайському хребті і одну з відгалужень льодовика Корженевського. До 1925 року жив на батьківщині батька у с.Дмитрівка на Чернігівщині.

501. БЕРЕГОВИЙ В. П'ятиразова чемпіонка світу /Віктор Береговий //Деснянка вільна. – 2012. – 8 листоп. – С.17.

Тріумфальний виступ чернігівки А.Бойкової на чемпіонаті світу з боротьби сумо у Гонконгу (Китай).

502. ГАЙДУК С. Юлія Бригинець: «Ці сльози, емоції, радість на фініші не порівняти ні з чим» /Сергій Гайдук //Деснянка вільна. – 2012. – 25 лют. – С.1,8.

Юніорський чемпіонат світу з лижного спорту у Контіолахті (Фінляндія), на якому жіноча збірна України вперше в естафетній гонці підкорила золотий подіум. Серед золотих медалістів – майстер спорту з Чернігова Ю.Бригинець (15.12.1993).

503. БЕРЕГОВИЙ В. Чернігівка Марія Буйок привезла з Черкас золоту медаль /Віктор Береговий //Деснянка вільна. – 2012. – 20 верес. – С.18.

У Черкасах відбувся чемпіонат України з дзюдо серед молоді віком до 23-х років.

504. БЕРЕГОВИЙ В. Неспокій спортивного серця /Віктор Береговий //Деснянка вільна. – 2012. – 28 черв. – С.13.

Нарис про П.Денисенка (13.09.1920-1998) – триразового рекордсмена Європи у стрибках із жердиною, учасника XV Олімпійських ігор, засл. майстра спорту, засл. тренера СРСР і УРСР, уродженця Любеча.

505. ГАЙДУК С. Олександр Зарецький: «Мрію змагатися до 80-ти років» /Сергій Гайдук //Деснянка вільна. – 2012. – 7 лип. – С.4.

Бесіда з О. Зарецьким (1952) з Чернігова, учасником чемпіонату світу серед майстрів-ветеранів гирьового спорту у Республіці Білорусь, де він здобув золото.

506. БЕРЕГОВИЙ В. Друге паралімпійське «золото» Оксани Зубковської /Віктор Береговий //Деснянка вільна. – 2012. – 1 листоп. – С.17.

Бесіда з О.Зубковською – легкоатлеткою з вадами зору, яка завоювала одну із золотих медалей на Паралімпійських іграх у Лондоні. Уродженка Мени.

507. СТЕЖЕРИНСЬКИЙ А. Два срібла Альони Кисельової: дві срібні медалі на змаганнях Кубка України з плавання ... завоювала чернігівська плавчиня /Аркадій Стежеринський //Чернігів. відом. – 2012. –16 трав. – С.17.

508. ГАЙДУК С. Олена Костевич – краща спортсменка – [стрілець] за версією ISSF! /Сергій Гайдук //Деснянка вільна. – 2012. – 18 лют. – С.8.

509. ГАЙДУК С. Першу медаль на Олімпійських іграх у Лондоні принесла збірній України наша землячка Олена Костевич /Сергій Гайдук //Деснянка вільна. – 2012. – 2 серп. – С.17.

510. КОЗЛЯНСЬКИЙ С. Олена Костевич – вдруге володарка Кубка світу з кульової стрільби /Сергій Козлянський //Гарт. – 2012. – 1 листоп. – С.21.

511. АДРУГ В. Гросмейстер Тетяна Костюк-Дорнбуш із Чернігова перемогла в турнірі у Франції /Віталій Адруг //Деснянка вільна. – 2012. – 9 черв. – С.8.

Т.Костюк-Дорнбуш (1982) народилася, виросла і вчилася в Чернігові, є громадянкою України. Нині проживає у Франції.

512. ДЗЮБА С. Пробіг усю Європу! /Сергій Дзюба //Деснян. правда. – 2012. – 20 груд. – С.7.

Нарис про Г.І.Костянова – знаменитого марафонця з Чернігова, почесного працівника фізкультури і спорту України, стипендіата Президента України.

513. САКУН Л. Чемпіони народжуються в Чернігові! /Любов Сакун //Деснянка вільна. – 2012. – 21 лип. – С.1,8.

Бесіда з В.Кузьменком, старшим інспектором Держ. фін. інспекції в обл., золотим призером Чемпіонату світу з кікбоксингу в Греції.

514. БЕРЕГОВИЙ В. Людина із залізною волею /Віктор Береговий //Деснянка вільна. – 2012. – 24 трав. – С.9.

Нарис про В.Ліпсніса (6.12.1933) – майстра спорту СРСР з штовхання ядра, учасника XVII і XVIII Олімпійських ігор, дворазового срібного призера чемпіонатів Європи. Народився у Ніжині, проживав у Чернігові.

515. КОЗЛЯНСЬКИЙ С. Дмитро Митрофанов став дворазовим чемпіоном України: чернігів. боксер захистив титул чемпіона країни,

який він здобув минулого року /Сергій Козлянський //Гарт. – 2012. – 1 листоп. – С.21.

516. БЕРЕГОВИЙ В. Правильно розрахував сили /Віктор Береговий //Деснянка вільна. – 2012. – 13 верес. – С.17.

А.Остапенко з Чернігова – призер всесвітньої велогонки серед ветеранів, яка відбулася в австрійському місті Дойчландберг.

517. БЕРЕГОВИЙ В. Піонер важкої атлетики /Віктор Береговий //Деснянка вільна. – 2012. – 21 берез. – С.17.

К.В.Павленко (1892-28.01.1968) – важкоатлет, уродженець Чернігова, керівник важкоатлетичного товариства «Сокіл», відкритого у Чернігові 1909 року, учасник Першої всерос. олімпіади 1913 р., перший укр. рекордсмен світу.

518. БЕРЕГОВИЙ В. Дзвінка мелодія спринту /Віктор Береговий //Деснянка вільна. – 2012. – 15 листоп. – С.17.

В.В.Петровський (15.02.1922-25.08.2009) – засл. тренер УРСР і СРСР, кандидат біолог. наук, нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора, уродженець Чернігова.

519. ТОСЕНКО Ю. Чернігівець [юний футболіст О.Ремезов] серед прапороносців Євро-2012 /Юрій Тосенко //Чернігів. відом. – 2012. – 18 квіт. – С.20.

520. НА ПАРАОЛІМПІЙСЬКИХ іграх у Лондоні Чернігівщину представляє Анастасія Скок [майстер спорту з кульової стрільби] //Деснянка вільна. – 2012. – 1 верес. – С.8.

521. БЕРЕГОВИЙ В. Олександр Усик: «З Чернігівщиною мене багато що пов'язує» /Віктор Береговий //Деснянка вільна. – 2012. – 26 квіт. – С.9.

Бесіда із засл. майстром спорту з боксу, чемпіоном світу та Європи О.Усиком (17.01.1987), дитинство якого пройшло у с.Риботин Коропського р-ну, де і зараз мешкають його батьки. Живе у Симферополі.

522. БЕРЕГОВИЙ В. Золоте весло /Віктор Береговий //Деснянка вільна. – 2012. – 12 квіт. – С.9.

А.І.Хіміч (14.12.1937) – чемпіон Олімпіади 1964 року в Токіо на каное-двійці, засл. майстер спорту і засл. тренер УРСР, уродженець с.Макиївка Варвинського р-ну.

523. ЧАЙКА Х. Сергій Шурута – переможець «Скіфського берега» /Христина Чайка //Деснянка вільна. – 2012. – 23 черв. – С.8.

Чернігівець С.Шурута взяв участь у десятому міжнар. ювілейному легкоатлетичному забігу «Скіфський марафон»

(м.Саки) серед спортсменів-гонщиків із порушенням опорно-рухового апарату.

524. **БЕРЕГОВИЙ В.** «Сніговий барс» гірських вершин /Віктор Береговий //Деснянка вільна. – 2012. – 16 серп. – С.16.

І.В.Юхін (1905-1990) – засл. майстер спорту СРСР з альпінізму. Його іменем названо вершину 5075 у Заалайському хребті на Памірі. Народився у Чернігові.

525. **КОЗЛЯНСЬКИЙ С.** Екс-чернігівець Андрій Ярмоленко став найдорожчим українським футболістом /Сергій Козлянський //Гарт. – 2012. – 26 лип. – С.21.

ДЕРЖАВНА ВЛАДА ТА УПРАВЛІННЯ

526. **БАЛАМУТ А.** Формування місцевих органів влади Чернігівщини в роки незалежності України (1989-2004 рр.): (до визначення проблеми) /Андрій Баламут //Сіверян. літопис. – 2012. – №1-2. – С.150-157.

527. **БОЙКО В.** «Ми, за фактом, неповносправні...» /Володимир Бойко //День. – 2012. – 26 квіт. – С.4.

Самоврядування в Україні та європейські цінності. Історичні печатки Батурина, Коропа, Козельця, Ніжина, Остра, Прилук.

528. **ГРОМАДСЬКІ ради на Чернігівщині: перший рік діяльності /Чернігів. освіт центр «Ініціатива». – Чернігів, 2012. – 97 с.: табл.**

529. **УГОДА про співпрацю Чернігівської обласної державної адміністрації, Чернігівської обласної ради, Ради Товариства «Чернігівське земляцтво» в м. Києві на 2012 рік //Отчий поріг. – 2012. – №3 (берез.). – С.8-9.**

ОБЛАСНА РАДА НАРОДНИХ ДЕПУТАТІВ

530. **ГРОМОВИЙ П.** Головна програма року та її бюджетне наповнення /Петро Громовий //Деснянка вільна. – 2012. – 5 січ. – С.4.

Сьома сесія Чернігів. облради: розглянуто програму соц.-економ. розвитку області на 2012 рік та її бюджетне забезпечення.

531. **ДОРОШ О.** Як будемо жити завтра /Олекса Дорош //Деснянка вільна. – 2012. – 27 груд. – С.4.

Про одинадцяту сесію Чернігів. облради, на якій обговорено звіт голови ОДА В.М.Хоменка щодо роботи виконавчої гілки влади в 2012 р. та проект бюджету на 2013 р.

532. МЕЛЬНИЧУК В. Час повертати борги /Валентин Мельничук //Деснян. правда. – 2012. – 20 берез. – С.2.

Виклад виступу заст. голови Чернігів. облради з трибуни Верховної Ради України під час парламентських слухань на тему «Освіта в сільській місцевості: кризові тенденції та шляхи їх подолання».

ЧЕРНІГІВСЬКА МІСЬКА РАДА

533. НАЗВИ вулиць Чернігова будуть узгоджені з українським правописом //Чернігів. відом. – 2012. – 18 січ. – С.3.

Із засідання спостережної комісії при виконкомі Чернігів. міськради.

534. СОКОЛОВ А. «Я – не волшебник, я просто мэ́р этого города» /Александр Соколов; беседовала Л.Богун //Главная/Любимая чернигов. газ. – 2012. – 26 нояб. – С.1,3.

О.В.Соколов – про свої десять років перебування на посаді мера Чернігова.

535. ЧИЖОВА О. Вісімнадцята сесія: громадські організації все ж підтримали /Ольга Чижова //Чернігів. відом. – 2012. – 7 берез. – С.2.

Розглядався бюджет Чернігова на 2012 рік.

536. ЧИЖОВА О. «Майбутнє Чернігова» творитимуть самі чернігівці /Ольга Чижова //Чернігів. відом. – 2012. – 20 черв. – С.2.

З презентації фонду, створеного з ініціативи мера міста О.Соколова для консультації з городянами, щодо майбутнього Чернігова.

537. ЧИЖОВА О. Олександр Соколов: про здобутки й розчарування 2011-го /Ольга Чижова //Чернігів. відом. – 2012. – 4 січ. – С.2.

538. ЧИЖОВА О. Шістнадцята сесія: під ялинку – бюджет на 2012-й /Ольга Чижова //Чернігів. відом. – 2012. – 4 січ. – С.2.

539. ШИЛО О. Реформа чи мильна бульбашка? /Олександр Шило //Деснян. правда. – 2012. – 11 лют. – С.2.

Сесія Чернігівської міськради, на якій прийнято Програму реформування ЖКГ.

ОБЛДЕРЖАДМІНІСТРАЦІЯ

540. КАРАНДА Я. Позитивна динаміка: [з розширеного засідання Колегії ОДА, на якому підбито підсумки роботи області за три квартали 2012 року] /Ярослав Каранда //Деснян. правда. – 2012. – 6 груд. – С.2.

541. КАРАНДА Я. Соціальні ініціативи Президента на Чернігівщині [розглянуті на засіданні Регіонального комітету з економічних реформ у Чернігівській ОДА] /Ярослав Каранда //Деснян. правда. – 2012. – 8 листоп. – С.2.

542. КАРАНДА Я. У форматі діалогу: [зустріч голови ОДА В.Хоменка з Президією Громадської ради при ОДА, в ході якої обговорено ситуацію навколо лісопарку «Ялівщина» та його статусу, створення центрів надання адміністративних послуг тощо] /Ярослав Каранда //Деснян. правда. – 2012. – 12 лип. – С.2.

543. ПАРХОМЕНКО Л., Тищенко М. Стартовий майданчик і відправна точка руху. Наша «десятка» – показник роботи регіону /Людмила Пархоменко, Микола Тищенко //Деснян. правда. – 2012. – 3 берез. – С.2.

Колегія ОДА, на якій йшлося про підсумки виконання Програми соц.-економ. розвитку, місцевих бюджетів області за 2011 рік, основні завдання на 2012 рік.

544. ЧОТИРИ напрями, і всі важливі //Деснян. правда. – 2012. – 20 берез. – С.2.

Участь голови Чернігів. ОДА В.Хоменка у телепрограмі «Студія «Діалог», в ході якої він розповів представникам обл. та всеукр. ЗМІ щодо реалізації на місцевому рівні нових соціальних ініціатив Президента України.

ВИБОРИ ДО ВЕРХОВНОЇ РАДИ

545. ГРОМОВИЙ П. Кандидати в нардепи від Чернігівщини. Чи очікувати сюрпризів? /Петро Громовий //Деснянка вільна. – 2012. – 7 черв. – С.5.

Підготовка до виборів у Верховну Раду України.

546. ДИВІТЬСЯ, хто пройшов: [підсумки виборів до Верховної Ради на Чернігівщині] /підгот. В.Ткаченко //Гарт. – 2012. – 1 листоп. – С.1,3.

547. ДОРОШ О. Вибори-2012: підсумки і висновки /Олекса Дорош //Деснянка вільна. – 2012. – 3 листоп. – С.2.

Результати виборів до Верховної Ради в окремо взятій Чернігів. обл.

548. ІЛЛІН О. Проведення парламентських виборів у Чернігові відбудеться під пильним оком канадських спостерігачів: [перебування у місті протягом місяця представників Місії спостерігачів Канади, які досліджували умови організації проведення виборчого процесу та його відповідальність міжнародно-правовим стандартам] /Олександр Іллін //Деснянка вільна. – 2012. – 20 жовт. – С.3.

549. ОСТАШКО І. Як у Чернігові голосуватимуть люди з інвалідністю? /Рина Осташко //Деснянка вільна. – 2012. – 18 серп. – С.3.

550. ПЕРЕЛІК кандидатів у народні депутати України, зареєстрованих в одномандатних виборчих округах, утворених у межах Чернігівської області /ЦВК //Деснян. правда. – 2012. – 9 серп. – С.4.

551. РІЗЕНКО О. Обізнаність виборців – основа демократичних виборів: на початку жовтня Чернігів. обл. відділення Всеукраїнської громадської організації «Комітет виборців України» презентувало журналістам, експертам та учасникам виборчого процесу проект «Вебінари для виборців», що реалізується за підтримки Координатора ОБСЄ в Україні //Деснянка вільна. – 2012. – 13 жовт. – С.2.

552. ЦВК повідомляє [про відкриття поточного рахунку виборчого фонду кандидатів у нардепи від Чернігівщини, окружні виборчі комісії] //Деснян. правда. – 2012. – 30 серп. – С.4-5.

СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНЕ ЖИТТЯ

553. БІЛИЧ О. Срібнянські ювілеї: [920-річчя з часу заснування села Сокиринці і 140-річчя існування тут школи] /Олександра Білич //Деснянка вільна. – 2012. – 9 черв. – С.4.

554. ГРОМОВИЙ П. Огляд замовляли?: [зустріч міжнар. оглядачів від Ради Європи з керівниками обл. з нагоди проведення у 2012 р. огляду нац. молодіжної політики] /Петро Громовий //Деснянка вільна. – 2012. – 28 квіт. – С.2.

555. ДОРОШ О. Утверджуючи українську державність: [урочистості в Чернігові з нагоди 210-ї річниці з часу утворення губ.

і 80-річчя Чернігів. обл.] /Олекса Дорош //Деснянка вільна. – 2012. – 29 листоп. – С.2.

556. КАРАНДА Я. На Різдво Пресвятої Богородиці: [святкування Дня міста в Чернігові, в якому взяли участь делегації з 12 міст-партнерів, в тому числі з Росії, Болгарії, Польщі, Чехії] /Ярослав Каранда //Деснян. правда. – 2012. – 27 верес. – С.1.

557. КОЗАЧЕНКО В. Софія Русова й українська ідея: таку назву має громадсько-просвітницький проект чернігів. історика-краєзнавця Володимира Єрмака /Володимир Козаченко //Деснян. правда. – 2012. – 7 квіт. – С.4.

Презентація проекту відбулася у Чернігів. школі №20 та міський бібліотеці ім.М.Коцюбинського.

558. НАЗАРЕНКО В. Залпи на честь героїв: [меморіальні заходи з нагоди 94-ї річниці бою під Крутами] /Віталій Назаренко //Деснян. правда. – 2012. – 31 січ. – С.1.

559. НАУМЕНКО В. На дружній межі трьох держав: [масштабний Міжнар. молодіжний фестиваль «Дружба-2012» в с.Сеньківка Городнянського р-ну] /Валентина Науменко //Деснян. правда. – 2012. – 5 лип. – С.1.

560. НАУМЕНКО В. Ніхто і ніщо не забуті: [мітинг-реквієм з нагоди вшанування пам'яті жертв Корюківської трагедії 1943 року за участю керівників обл. і районної влади, істориків, науковців, ветеранів війни та свідків трагедії] /Валентина Науменко //Деснян. правда. – 2012. – 8 берез. – С.2.

561. ОСТАШКО І. Треба рятувати Ялівщину: [народний форум «Всі на захист Ялівщини», який згуртував довкола проблеми збереження зеленої перлини Чернігова тисячі жителів обл. центру] /Ірина Осташко //Деснянка вільна. – 2012. – 30 серп. – С.3.

562. ОСТАШКО І. У Чернігові вшанували переможниць міського конкурсу «Жінка року – 2012» /Ірина Осташко //Деснянка вільна. – 2012. – 15 груд. – С.5.

563. ПИСЕМКО І. Село моє – життя мого колиска! /Іван Писемко //Українознавство. – 2012. – №4. – С.261-264.

Святкування 200-річного ювілею с.Марківці Бобровицького району.

564. САПОН В. «Надія поруч із тривогою: Чернігів. обл. організації ветеранів – 25 років /Володимир Сапон //Деснянка вільна. – 2012. – 25 лют. – С.3.

Бесіда з А.І.Москаленком – головою обл. ради ветеранів про традиції ветеранських осередків Чернігівщини, про їх здобутки і проблеми.

565. СИНЕЛЬНИК І. Відкриваємо Чернігів світу /Ірина Синельник //Чернігів. відом. – 2012. – 27 черв. – С.20.

Зустріч Чернігів. міського голови О.Соколова з переможцями Міжнар. фестивалю з географічного маркетингу та брендингу OPEN, що відбувся у Мінську.

566. ЩЕРБОНОС В. Австрійські новинки та сюрприз із зеленого рюкзак /Василь Щербонос //Деснян. правда. – 2012. – 8 берез. – С.4.

Презентація у Чернігів. ЗОШ №1 з поглибленим вивченням іноземних мов серії дитячих книжок відомих австрійських письменників у перекладі укр. мовою. Організатор заходу – Німецький культурний центр «Взаємодія» м.Чернігова.

ОХОРОНА ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ

567. ГРОМОВИЙ П. «Ваша честь» – це справді честь. І відповідальність /Петро Громовий //Деснянка вільна. – 2012. – 16 серп. – С.9.

В.В.Добрянський (16.08.1954) – голова Чернігів. окружного адмін. суду, відзначений орденом «За заслуги» III ступеня, іншими нагородами. Уродженець Чернігова.

568. ДОРОШ О. Історія і сьогодення адмінсуду Чернігівщини /Олекса Дорош //Деснянка вільна. – 2012. – 12 трав. – С.7.

Про нову книгу «Адміністративний суд Чернігівщини. Історія і сьогодення», щойно видану у ПАТ «ПВК «Десна» у Чернігові.

569. КРІПАК В.В. Службі безпеки України – 20 років /Валерій Кріпак; інтерв'ю [у начальника Управління СБУ в Чернігів. обл.] взяв Я.Молочко //Гарт. – 2012. – 22 берез. – С.19; Чернігів. відом. – 2012. – 21 берез. – С.7; Деснян. правда. – 2012. – 24 берез. – С.1-2.

570. МИХАЙЛИК О.Г. Захищаємо конституційні права і свободи людей /Олександр Михайлик //Гарт. – 2012. – 20 груд. – С.5.

Стаття начальника УМВС України в Чернігів. обл. генерал-майора О.Г.Михайлика з нагоди професійного свята укр. міліції.

571. МУСІЄНКО Р. Суддівська мантия – закон і честь /Ростислав Мусієнко //Деснян. правда. – 2012. – 17 берез. – С.2.

З прес-конф. голови Чернігів. апеляційного суду С.Тагієва про стан справ із правосуддям в області.

572. ОСТАШКО І. Як колись і тепер: презентація вид. «Через роки та відстані», над яким працював колектив Чернігів. районного відділу міліції, відбулася 31-го серпня /Прина Осташко //Деснянка вільна. – 2012. – 6 верес. – С.17.

573. ПОГУЛЯЙ М. Правоохоронці Чернігівської, Брянської та Гомельської областей разом боротимуться з наркозлочинністю /Міла Погуляй //Деснянка вільна. – 2012. – 26 квіт. – С.2.

574. ЧЕРЕЗ роки та відстані: [історія і сучасність Чернігів. райвідділу внутрішніх справ] /упоряд. М.Будлянський. – Чернігів, 2012 (Десна). – 220 с. : фото.

ВІЙСЬКОВА СПРАВА

575. ГАЛЕТА Л. Експорт та імпорт – за новим Митним кодексом у... Корюківці /Лариса Галета //Деснянка вільна. – 2012. – 5 лип. – С.3.

Прес-тур у Корюківці, де розташовано відділ митного оформлення №2 митного поста «Щорс».

576. ГАЛЕТА Л. Міжнародний автомобільний пункт пропуску «Нові Яриловичі» відкрито! /Лариса Галета //Деснянка вільна. – 2012. – 14 черв. – С.5.

Подія сталася 7 черв. 2012 р. на укр.-білорус. кордоні в Ріпкинському р-ні.

577. ГАЛЕТА Л. Море, служба, романтика і... футбол /Лариса Галета //Деснянка вільна. – 2012. – 26 трав. – С.6.

Перебування в обл. центрі заст. командира морського тральщика «Чернігів» з виховної роботи капітан-лейтенанта О.Сікальчука.

578. ГАЛЕТА Л. На зв'язку – Ліберія і Конго /Лариса Галета //Деснянка вільна. – 2012. – 26 трав. – С.3.

Зустріч чернігів. журналістів з військовослужбовцями Чернігів. гарнізону, які у складі укр. миротворчого контингенту перебувають в Республіці Конго та Ліберії.

579. «ДЕСНА» відзначила сімдесятиліття: у 169-у навчальному центрі Сухопутних військ Збройних сил України, що в селищі Десна на Чернігівщині, відбулися урочистості з нагоди 70-річчя з дня створення військового формування //Деснянка вільна. – 2012. – 13 груд. – С.2.

Козелецький р-н.

580. ДОРОШ О. Попередні повідомлення про прибуття транспорту майже вчетверо скоротять час на його оформлення: [робоча зустріч голови Держ. митної служби України І.Калетніка та голови Держ. митного комітету Республіки Білорусь О.Шпілевського на пункті пропуску «Нові Яриловичі» Ріпкинського р-ну] /Олекса Дорош //Деснянка вільна. – 2012. – 25 лют. – С.2.

581. ДОРОШ О. Рядок в історію вписали: [до 70-річчя 105-го прикордонного полку військ НКВС з охорони тилу Ленінградського фронту, який з 1993 р. у Чернігові несе службу на державному кордоні] /Олекса Дорош //Деснянка вільна. – 2012. – 8 лют. – С.2.

582. ДРОЗДОВА К. Наші танки – найкращі!: [представники Королівства Таїланд на чолі з Головнокомандувачем Королівської Тайської армії генералом Прают Чан-О-Ча побували на військовому полігоні у Гончарівському Чернігівського р-ну, де побачили бойові можливості танка Т-84 «Оплот»] /Катерина Дроздова //Гарт. – 2012. – 5 квіт. – С.3.

583. КОВАЛЕЦЬ Я. Зв'язківці попрощалися... з прапором частини: [історія Чернігів. військового полку зв'язку, який розформований урядовим рішенням] /Яків Ковалець //Деснянка вільна. – 2012. – 9 серп. – С.9.

584. КОВАЛЕЦЬ Я. Куди летять чорнобильські вітри: авіаторам, які брали участь у ліквідації аварії на Чорнобильській АЕС, присвячується... /Яків Ковалець //Деснянка вільна. – 2012. – 13 груд. – С.12.

Хімічна служба ЧВВАУЛ на чолі із Т.М.Кузнецовим (27.08.1934-2008).

585. МУСІЙ О. Чернігівці кінця світу не бояться: [про стан чернігів. бомбосховищ розповідає Ю.Шикун – гол. спеціаліст сектора з питань цивільного захисту населення упр. з питань цивільного захисту населення Чернігів. міськради] /Ольга Мусій //Гарт. – 2012. – 20 груд. – С.4.

586. НАУМЕНКО В. Будні романтичної служби /Валентина Науменко //Деснян. правда. – 2012. – 26 трав. – С.4.

Про морський тральщик «Чернігів» на Чорному морі.

587. ПЕТРЕНКО В. Ракетний катер «Прилуки» – на доковому ремонті /Володимир Петренко //Деснянка вільна. – 2012. – 26 січ. – С.5.

Перебуває у складі Військо-Морських сил України. Крім ракетного катеру «Прилуки», є морський тральщик «Чернігів» та малий морський танкер «Бахмач».

588. РУСАНОВ Ю.А. В пасти Панджшера: (історико-док. повесть) /Юрій Русанов. – Х.: [ЧП «Модем»], 2012. – 319 с.: ил.

Ю.А. Русанов (10.08.1964) – кандидат істор. наук, доцент, зав. кафедри етнології і краєзн.-туристичної роботи ЧНПУ ім.Т.Г.Шевченка. Брав участь у бойових операціях в Афганістані. Нагороджений орденом Червоної Зірки, медалями уряду СРСР та Афганістану. Присвятив книгу пам'яті своїх бойових друзів і командирів.

589. ТКАЧЕНКО В. Нова «птиця» у прикордонному загоні... /Віктор Ткаченко //Гарт. – 2012. – 23 лют. – С.2.

З прес-конф., на якій представлено нового начальника Чернігів. прикордонного загону полковника О.Г.Птицю (8.02.1972), уродженця м.Куп'янськ Харківської обл.

590. ТОКОВ І. Північ – не тихий кордон /Ігор Токов; підгот. В.Вирва //Деснян. правда. – 2012. – 1 листоп. – С.4.

Бесіда з генерал-майором І.Токовим з нагоди 10-річчя Північного регіон. упр. Держ. прикордон. служби, яке він очолює.

591. ШИЛО О. Митний... Еверест: [підсумки роботи Чернігів. митниці у 2011 р.] /Олександр Шило //Деснян. правда. – 2012. – 24 січ. – С.2.

592. ШИЛО О. Реальна лінія кордону /Олександр Шило //Деснян. правда. – 2012. – 15 листоп. – С.2.

Урочисте відкриття першого прикордонного знака на укр.-рос. кордоні в пункті пропуску «Сеньківка» Городнянського р-ну.

ПЕРСОНАЛІЇ

593. ЯНОВСЬКИЙ О. Світлана Абдразакова: «Від нас вимагалось дотримання паритету...» /Олег Яновський //Гарт. – 2012. – 15 берез. – С.6.

Бесіда з підполковником у відставці, колишнім командиром загону кінологів миротворчого підрозділу МВС України на Балканах, жителькою Чернігова С.Абдразаковою.

594. МУСІЄНКО Р. Резидент ГРУ на хуторі під Меною /Ростислав Мусієнко //Деснян. правда. – 2012. – 3 берез. – С.1.

Бесіда з М.Артамоновим (1921) – рос. громадянином, генерал-майором колишнього ГРУ Генштабу Міноборони СРСР. Мешкає на хут. Веселий Поділ Менського р-ну.

595. САМОЙЛЕНКО Г. Був у гарячих точках, та найгарячіше виявилось на Батьківщині /Ганна Самойленко //Гарт. – 2012. – 19 квіт. – С.20.

Нарис про А.Д.Кірічка (1954) – офіцера зенітно-ракетних військ, який служив в Алжирі, Афганістані та інших гарячих точках. Нині очолює Прилуц. міську спілку офіцерів, ветеранів Афганської війни та воєнних конфліктів в інших державах.

596. МУСІЙ О. Льотчик живий – політ удався: [нарис про І.Коробку – полковника цивільної служби захисту, першого заст. командира спец. авіаційного загону оперативно-рятувальної служби цивільного захисту МНС України (єдиний в країні, дислокується в Ніжині)] /Ольга Мусій //Гарт. – 2012. – 15 листоп. – С.11.

597. СЕВРЮК В. Огромное небо – одно на двоих /Владимир Севрюк //Слово Черниговщины. – 2012. – 22 февр. – С.5.

Про полковника Ф.В.Мельника (25.03.1931), який 8.10.1968 р. зумів відвести від с. Ковпита Чернігівського р-ну літак МіГ-21 із зупиненим двигуном і посадити машину на галявині перед лісом. Це був перший випадок в СРСР.

598. ПАРИЙ А. Иван Остренко: «Только трудолюбивый и добрый человек может достигнуть в жизни всего, что задумал» /Александр Парий //Слово Черниговщины. – 2012. – 4 янв. – С.6.

Бесіда із І.А.Остренком, який влітку 1993 р., завдяки своїй наполегливості та досвідченості, на базі ЧВВАУЛ створив військовий лицей з посиленою фізичною підготовкою.

599. НАУМЕНКО В. Підкорювач «п'ятого океану» /Валентина Науменко //Деснян. правда. – 2012. – 23 лют. – С.1.

С.М.Сердюк – підполковник армійської авіації, учасник миротворчих акцій у Ліберії, уродженець Прилук.

НАУКА І ОСВІТА В ОБЛАСТІ

НАУКА

600. БУТКО С. П'яті Шрагівські читання у Чернігові /Сергій Бутко //Краєзнавство. – 2012. – №4. – С.201-202.

Присвячені життю і діяльності І.Л.Шрага (1847-1919) – відомого укр. громад. й політ. діяча, чернігів. адвоката, члена Української Центральної Ради, уродженця Седнева.

601. ДЕМ'ЯНЕНКО І.І. Відданість пошуку /Іван Дем'яненко; інтерв'ю взяв К.Миліч //Деснян. правда. – 2012. – 12 лип. – С.5.

Бесіда із Почесним розвідником надр, дійсним членом Української нафтогазової академії, головним науковим співробітником Чернігів. відділення УкрДГРІ І.І.Дем'яненком з нагоди його 75-річчя.

602. ЖУК П. Святкуватимемо на державному рівні? /Павло Жук //Літ. Україна. – 2012. – 15 берез. – С.11.

З Міжнар. наук. конф. «Християнізаційні впливи на Русі за часів князя Оскольда: 1150 років», проведеної на базі ЧНПУ ім.Т.Г.Шевченка.

603. ОНИЩЕНКО Н. Гоголь і в Дубліні Гоголь: 160-річчю з дня смерті свого найвідомішого випускника присвятив XI Міжнар. конф. «Творча спадщина Миколи Гоголя і світовий культурний контекст» Ніжинський держуніверситет імені Миколи Гоголя разом з інститутом літератури ім. Т.Г.Шевченка НАН України за підтримки виконкому Ніжинської міськради та Ніжинської міськрайонної благодійної організації «Благодійний фонд «Ніжен» //Деснянка вільна. – 2012. – 7 квіт. – С.3.

604. ОНИЩЕНКО Н. Полоністика Чернігівщини /Надія Онищенко //Деснянка вільна. – 2012. – 18 серп. – С.8.

П'ятий зб. ст. і матеріалів міжнар. наук.-практ. конф. «Полоністика Чернігівщини: історія й сучасність», укладений за ініціативи Ніжинської спілки поляків «Астер».

ОСВІТА

605. БУЛО колись в Україні: краєзн. альманах: вип. 9: джерела до історії шкільництва с.Рожнівка /упоряд. А.П.Потьомкін, Г.Г.Селезньова. – К.; Куп'янськ [б. в.], 2012. – 39 с.: іл.

Публ. док., що висвітлюють історію школи в селі Рожнівка Борзнянського пов. (нині Ічнянського р-ну) наприкінці XIX – на початку XX ст.

606. ВЕРЕМЕНКО Л. П'ємонт Нової Басані /Людмила Веремченко //Деснян. правда. – 2012. – 26 лип. – С.5.

Сторічний ювілей (1912) школи с.Нова Басань Бобровицького р-ну. Організатор і натхненник її будівництва – священик, панотець М.Полонський.

607. ДЕДОВИЧ Д. Фінансова криза загальноосвітньої школи та спроби її подолання на Чернігівщині у 20-і рр. ХХ ст. /Дарія Дедович, //Сіверян. літопис. – 2012. – №5-6. – С.139-146.

608. ДЗЮБА В. Сосницький сільгосптехнікум: життя вирує /Володимир Дзюба //Деснянка вільна. – 2012. – 5 берез. – Бонусна сторінка.

До 90-річчя учбового закладу.

609. ЛИСЕНКО І. Внесок С.Ф.Русової у розвиток освіти на Чернігівщині у кінці ХІХ – на початку ХХ століття /Рина Лисенко //Філософія освіти і педагогіка. – Чернігів, 2012. – №26. – С.3-6.

610. МАРТИНЕНКО К. Чернігів – його добра доля /Катерина Мартиненко //Гарт. – 2012. – 13 груд. – С.12.

В.Г.Бойко – викладач вищої категорії Чернігів. муз. училища ім. Л.Ревуцького, якого 1.12.2012 р. удостоєно звання «Заслужений працівник культури України».

611. МОРОЗОВА А. Приватні початкові єврейські училища Чернігова другої половини ХІХ – початку ХХ ст. /Анна Морозова //Євреї Левобережної України. Історія і культура: матеріали VII-го Междунар. науч. семинара. – Чернігов, 2012. – С.19-24.

612. НАУМЕНКО В. З дітей творити людей /Валентина Науменко //Деснян. правда. – 2012. – 18 лют. – С.2.

Підсумки обл. конкурсу «Учитель року-2012».

613. НАУМЕНКО В. Не школа, а палац /Валентина Науменко //Деснян. правда. – 2012. – 6 верес. – С.1.

Урочисте відкриття навч.-виховного комплексу у Седневі Чернігівського р-ну.

614. НЕМИРОВА А. Городнянський зорепад /Анастасія Немирова //Деснян. правда. – 2012. – 29 трав. – С.4.

До 45-річчя Городнянської муз. школи.

615. ПЕТЬКОВА З. Похвальна грамота Ольги Дроздової в зібранні Чернігівського історичного музею імені В.В.Тарновського /Зінаїда Петькова //Скарбниця української культури. – Чернігів, 2012. – вип.14. – С.82-83.

Док. з переданого до музею архіву Й.Г.Дроздова (1865-1940) – чернігів. громад. і земського діяча, публіциста.

616. ПЕТЬКОВА З. Чернігівська чоловіча гімназія в спогадах її вихованця Леоніда Рудановського /Зінаїда Петькова //Скарбниця української культури. – Чернігів, 2012. – вип.14. – С.118-121.

Л.Я.Рудановський (1828-1899) – дійсний стат. радник, гласний Чернігів. губ. зем. зібрання від Сосницького пов. у 1889-1897 рр., з 1893 р. – депутат Чернігів. дворянського депутатського зібрання від дворян Сосницького пов.

617. ПОТІЙ Н. Софія Русова про стан земської початкової освіти в Чернігівській губернії у II половині XIX ст. /Наталія Потій//Філософія освіти і педагогіка. – Чернігів, 2012. – №26. – С.6-12.

618. ПРИГОРОВСЬКА Л. Змітнівське училище в Сосниці /Лідія Пригоровська //Сіверян. літопис. – 2012. – №5-6. – С.36-41.

Про деякі маловідомі факти стосовно витоків жіночої початкової освіти – Змітнівського приходського жіночого училища у Сосниці.

619. ПРОВОЗИН П. Форпост науки: [Новгород-Сіверська гімназія, заснована 11.02.1789 р. як Головне народне училище] /Павло Провозін //Отчий поріг. – 2012. – №4 (квіт.). – С.15.

620. РОМАНЬКО А. А Сокиринці, земляче, пам'ятаєш? /Анатолій Романько //Деснян. правда. – 2012. – 22 трав. – С.3.

Історія Сокиринської школи Срібнянського р-ну, яка започаткована 1872 р. поміщиком-меценатом Г.Галаганом як народне училище.

621. СОКОЛЬСКИЙ Я. Еврейское образование в Черниговской губернии в XIX веке /Яков Сокольский //Евреи Левобережной Украины. История и культура: материалы VII-го Междунар. науч. семинара. – Чернигов, 2012. – С.25-33.

622. ФАЛЬЧЕВСЬКИЙ О. Скільки б літ не було ліцею, а його учні – завжди молоді! /Олександр Фальчевський //Деснянка вільна. – 2012. – 18 жовт. – С.16.

Чернігівському професійному ліцею побуту – 50 років.

623. ФІЛОСОФІЯ освіти і педагогіка: наук. – метод. зб. ЧОППО ім. К.Д.Ушинського. №26 /гол. ред. М.М.Коропатник; редкол.: В.П.Антипець, М.К.Бойко, О.А.Гальонка та ін. – Чернігів, 2012. – 67 с.

Присвячується 20-й річниці від дня присвоєння Олешнянській ЗОШ I-III ступенів Ріпкинського р-ну імені С.Ф.Русової.

624. ХРАМ, де формується душа //Отчий поріг. – 2012. – №7 (лип.). – С.14.

Історія прославленої на Чернігівщині Вільшанської середньої школи Бахмацького р-ну, яка у серпні 2012 р. відзначає 100-річний ювілей.

625. ЦИПЛЯК Н.О. Чернігівська духовна семінарія у соціокультурному та громадському житті Північного Лівобережжя (кінець XVIII – початок XX ст.): автореф. дис. ... іст. наук /Наталія Ципляк. – Чернігів, 2012. – 19 с.

626. ЧЕРНІГІВСЬКИЙ колегіум /Нац. архіт. – іст. заповідник «Чернігів давній»; авт. кол.: О. Травкіна (кер.) та ін. – Чернігів: Лозовий В.М., 2012. – 239 с.: іл.

627. ЧИЖОВА О. Американські школярі навчалися в Чернігові [у школі №1] /Ольга Чижова //Чернігів. відом. – 2012. – 11 квіт. – С.5.

628. ШАРА Л. Чернігівське реальне училище: між місцевими та загальнодержавними потребами й можливостями //Шрагівські читання: зб. ст. і матеріалів. – Чернігів, 2012. – вип.2. – С.80-90.

Стан навчального закладу на початку XX ст.

ВИЩА ОСВІТА

629. ГАЛЕТА Л. Перший випуск магістрів [в Чернігівському державному інституті економіки і управління] /Лариса Галета //Деснянка вільна. – 2012. – 16 черв. – С.8.

630. КОНОНЧУК І. Ніжинська вища школа та національне відродження на Чернігівщині 20-30-х років XX ст. /Іван Конончук //Ніжинська старовина. – К., 2012. – вип.13(16). – С.15-21.

631. КУЗЬМЕНКО Н.М. Вища освіта та педагогічна думка на Чернігівщині (XVIII – XX ст.): [монографія] /Надія Кузьменко. – К : Обрії, 2012. – 356 с.

632. МИСЮРА О. Володимир Половцю – 75! /Олександр Мисюра //Сіверян. літопис. – 2012. – №1-2. – С.175-176.

В.М.Половець (2.01.1937) – доктор істор. наук, професор, зав. кафедри ЧНПУ ім. Т.Г.Шевченка, уродженець с.Веприк Бобровицького р-ну.

633. МОШИК І. Джерельна база дослідження діяльності вищих навчальних закладів Чернігівщини у 20-30-ті роки XX ст. /Ірина Мошик //Ніжинська старовина. – 2012. – вип.14. – С.74-79.

634. МУСІЄНКО Р. Людина та епоха /Ростислав Мусієнко //Деснян. правда. – 2012. – 28 січ. – С.1,3.

Життєвий і науковий шлях 90-річного М.І.Штепи – колишнього декана фізичного ф-ту ЧДПУ ім. Т.Шевченка, відомого дослідника, дійсного члена Нью-Йоркської академії наук.

635. ПАРХОМЕНКО Л. «Нам вірять, як достойним, надійним партнерам»: [так говорить ректор Чернігів. технолог. ун-ту С.Шкарлет, який взяв участь у Форумі ректорів вищих навчальних закладів України і Китаю] /Людмила Пархоменко //Деснян. правда. – 2012. – 5 квіт. – С.1.

636. ШАКУН Н. Пам'яті чернігівського любомудра /Наталія Шакун //Сіверян. літопис. – 2012. – №1-2. – С.178-179.

Про Другі всеукр. філософські читання «Людина. Культура. Освіта», присвячені пам'яті чернігів. філософа В.І.Шевченка, що відбулися в ЧДІЕУ.

637. ЯНОВСЬКИЙ О. Стипендії від Президента [Л.Кучми студентам Чернігівського державного технологічного університету] /Олег Яновський //Гарт. – 2012. – 18 жовт. – С.3.

КУЛЬТУРНЕ І МИСТЕЦЬКЕ ЖИТТЯ ОБЛАСТІ

638. ГАЛЕТА Л. Історичні цінності від митників для музеїв і бібліотек //Деснянка вільна. – 2012. – 4 жовт. – С.17.

639. ДИМИЧ А. Увлекательная завлекаловка /Андрей Димич //Слово Черниговщины. – 2012. – 8 февр. – С.16.

Розвиток художньої самодіяльності на Чернігівщині в 1960-1970-х роках.

640. ДРОЗДОВА К. Цьогоріч на «Київській Русі» /Катерина Дроздова //Гарт. – 2012. – 23 серп. – С.13.

П'ятий фестиваль традиційної слов'янської культури та бойових єдиноборств «Київська Русь» у Любечі, в рамках якого відкрито пам'ятник Малуші та князю Володимиру і відреставровану кам'яницю гетьмана П.Полуботка тощо.

641. ЕЛЬБА У. «Гоголівка» в Ніжині: четвертий вимір /Уляна Ельба //Літ. Україна. – 2012. – 10 трав. – С.12.

Літ.-мистецький фестиваль у Ніжині на вшанування пам'яті М.Гоголя.

642. КОКТА Г. Побачення з Десною /Галина Кокта //Отчий поріг. – 2012. – №7 (лип.). – С.1,4.

Члени т-ва «Чернігівське земляцтво» відвідали Новгород-Сіверський з метою сприяння створенню у місті Міжнар. історико-культурного центру «Слово о полку Ігоревім».

643. КОШМАЛ В. Міністр культури України Михайло Кулиняк відвідав Чернігів /Віктор Кошмал //Деснянка вільна. – 2012. – 21 січ. – С.2.

644. МОЙСІЄНКО С. Перлини Сіверського краю: [здобутки і проблеми у сфері збереження та охорони культурної спадщини Чернігівщини] /Сергій Мойсієнко //Деснян. правда. – 2012. – 13 груд. – С.6.

645. НАУМЕНКО В. Ніжні барви «Седнівської осені» /Валентина Науменко //Деснян. правда. – 2012. – 4 жовт. – С.12.

Традиційне всеукр. літ.-мистец. свято у Седневі Чернігів. р-ну.

646. НИКОЛАЄНКО В. Кусочек Украины на Старом Арбате /Владимир Николаенко //Главная /Любимая чернигов. газ. – 2012. – 3 сент. – С.3.

Нац. культурний центр України у Москві, в якому працюють і чернігівці.

647. ОСТАШКО І. Мрії збуваються: [фестиваль творчої молоді «Чернігів the best»] /Ірина Осташко //Деснянка вільна. – 2012. – 28 черв. – С.16.

648. ПАРХОМЕНКО Л. «У маей старонце вечная весна...» /Людмила Пархоменко //Деснян. правда. – 2012. – 4 лют. – С.4.

Вечорниці в Чернігові, проведені громад. організацією «Білоруське національне культурне товариство «Сябри».

649. САВЧЕНКО В. Розвиток культурно-мистецьких традицій в Сокиринській садибі Галаганів в другій половині XVIII – початку XX століття /Валентина Савченко //Формоутворення культурно-побутового середовища палацо-паркових комплексів другої половини XVIII – початку XX століття: матеріали міжнар. наук. конф.: 175-річчю від дня народження В.В. Тарновського-молодшого присвячується. 1-2 серп. 2012. – Чернігів, 2012. – С.160-169.

650. САМОЙЛЕНКО Г.В. Традиційно-побутова культура Ніжина XVII – XVIII ст. /Григорій Самойленко //Література та культура Полісся. – Ніжин, 2012. – вип.70. – С.157-172.

651. СЕМЕНОВА М.В. Тенденції освітньо-культурного розвитку Чернігівщини у 90-х рр. XX ст.: соц.-економ. чинник в мережі культурно-освітніх закладів /М.Семенова //Література та культура Полісся. – Ніжин, 2012. – вип.70. – С.232-238.

652. ЩЕРБОНОС В. З ім'ям Шолом-Алейхема: [VIII міський фестиваль єврейської культури ім. Шолом-Алейхема, який відбувся у Чернігові] /Василь Щербонос //Деснян. правда. – 2012. – 7 квіт. – С.4.

653. ЩЕРБОНОС В. З концертами навзаєм: кілька днів тому майстри мистецтв та кращі аматорські колективи Чернігівщини успішно виступили з концертною програмою, присвяченою 67-й річниці Великої Перемоги, в м. Брянську Російської Федерації /Василь Щербонос //Деснянка вільна. – 2012. – 12 трав. – С.4.

БІБЛІОТЕЧНА СПРАВА

654. АМЕЛІНА Є., Пілярчук В. Інноваційні послуги сучасних українських бібліотек /Є.Амеліна, В.Пілярчук //Бібліотечна планета. – 2012. – №1. – С.14-19.

С.15-16: Діяльність Центру правової інформації у Чернігів. ОУНБ ім. В.Г.Короленка.

655. БИБЛИОТЕКА «вышла» в люди: [летний читальный зал Чернигов. ОУНБ им. В.Г.Короленко] //Главная/Любимая чернигов. газ. – 2012. – 13 авг. – С.1.

656. БІБЛІОТЕКА. З історії становлення у м.Щорс /Щорс. центр. район. б-ка ім. 40-річчя Перемоги; [підгот. Н.П. Мокросноп]. – Щорс, 2012. – 32 с.: іл.

657. БОЙКО В. «Історію українських міст і містечок треба переосмислити і перевидати» /В.Бойко, А.Івашина; підгот. М.Томок //День. – 2012. – 4 квіт. – С.6.

Спільний кн. проект «Європейське місто» Чернігів. центру підвищення кваліфікації держ. службовців та ЦЕІ ОУНБ ім. В.Г.Короленка.

658. ВИЛЕГЖАНИНА Т. Українські публічні бібліотеки: партнерство – запорука успіху розвитку бібліотечної справи /Тамара Вилегжаніна //Бібліотечна планета. – 2012. – №4. – С.4-5.

Як приклад співпраці бібліотек держав СНД автор наводить партнерські зв'язки бібліотек Чернігова, Гомельської (Республіка Білорусь) і Брянської (РФ) бібліотек.

659. ВІТАЄМО колектив Чернігівської міської бібліотеки для дітей імені О.П.Довженка з почесними нагородами! //Деснянка вільна. – 2012. – 31 трав. – С.3.

Бібліотека – учасниця всеукр. ярмарку «Сучасна бібліотека: розвиваємо місцеві громади», що відбувся у Києві. Нагороджена Почесною грамотою Міністерства культури України і почесною

відзнакою як переможець конкурсу у номінації «Вибір відвідувачів Ярмарку» та лазерним принтером.

660. ДУДЕНОК Д. Царский подарок из США /Дмитрий Дуденок //Тхия. – 2012. –19 апр. – С.4.

Чернігівська ОУНБ ім. В.Г.Короленка: прес-конференція (ведуча зав. відділу краєзнавства І.Я.Каганова) з приводу отриманого майже повного комплекту наукового журналу «Украинский историк» за 1965-2008 рр. Його подарувала родина відомого укр. історика Г.М.Кураса (1958-2008), який був читачем бібліотеки.

661. ЄЛІСЄЄВА М. Руками створена краса /Марта Єлісєєва //Чернігів. відом. – 2012. – 29 лют. – С.21.

Нова виставка у мистецькій галереї «Вернісаж у бібліотеці» Чернігів. центральної міської бібліотеки ім. М.М.Коцюбинського.

662. КАВІНСЬКА В. Книгозбірня ХХІ століття – яка вона? /Валентина Кавінська //Деснян. правда. – 2012. – 27 верес. – С.4.

Наукова бібліотека ЧНПУ ім. Т.Г.Шевченка.

663. КУЦЕНКО В. «... І на тім рушничкові оживе все знайоме до болю» /Валентина Куценко //Деснянка вільна. – 2012. – 15 листоп. – С.12.

Чернігів. ОУНБ ім. В.Г.Короленка: мистецька композиція «Я серце й душу в пісню переллю», присвячена 100-річчю від дня народження укр. поета А.С.Малишка.

664. ЛЕМЕШКО Є. Із піснюю по життю /Євгенія Лемешко //Живи з надією. – 2012. – 15 січ. – С.6.

Нарис про О.Мельник (8.02.1972) – бібліотекаря Дроздовицької бібліотеки-філії Городнянського р-ну, учасницю сільського пісенного ансамблю.

665. «ЛЮДИ-книги», або «Жива бібліотека» //Деснянка вільна. – 2012. – 13 верес. – С.11.

У Чернігів. ОУНБ ім. В.Короленка відбувся цікавий та новий для чернігівців захід – «Жива бібліотека», який організувала громадська організація «МАРТ».

666. МАРЧЕНКО П. Найкращий друг пенсіонера... /Павло Марченко //Деснянка вільна. – 2012. – 29 верес. – С.8.

В обл. бібліотеці для дітей ім. М.Островського окремо обслуговують читачів поважного віку.

667. НАУМЕНКО В. Жорна життя, долі, історії /Валентина Науменко //Деснян. правда. – 2012. – 28 квіт. – С.4.

Презентація роману чернігів. письменниці В.Грищенко за назвою «Жорна» в ОУНБ ім.В.Короленка.

668. ОСТАШКО І. Книжки від олімпійських чемпіонів: за ініціативи Національного олімпійського комітету (НОК) на Чернігівщині стартувала Всеукр. акція «Олімпійська книга» /Рина Осташко //Деснянка вільна. – 2012. – 15 листоп. – С.12.

Чернігів. ЦМБ ім.М.Коцюбинського: перша зустріч прославлених спортсменок Н.Лемеш, О.Коробки та Н.Давидової із школярами.

669. ОСТАШКО І. Не заросте дорога до «книжкового храму» /Рина Осташко //Деснянка вільна. – 2012. – 29 верес. – С.8.

Про фонд рідкісних видань Чернігів. ОУНБ ім. В.Г.Короленка.

670. ОСТАШКО І. Рідний край дитячими очима /Рина Осташко //Деснянка вільна. – 2012. – 1 груд. – С.5.

Чернігів. міська бібліотека ім. М.Коцюбинського: виставка робіт вихованців дитячої фотостудії «Пошук», що діє при обл. центрі науково-технічної творчості.

671. ОСТАШКО І. Співочий геній рідного краю: пам'ять видатного укр. кобзаря і лірника, уродженця Чернігівщини Терентія Пархоменка, вшанували в обл. універс. наук. бібліотеці ім. Короленка /Рина Осташко //Деснянка вільна. – 2012. – 3 листоп. – С.8.

Т.Пархоменко(28.10.1872-23.05.1910)народився у с.Волосківці Менського р-ну.

672. ПАМ'ЯТАТИ – наш обов'язок //Тхия. – 2012. – 17 фебр. – С.1.

Наук.-громад. читання, приурочені Міжнар. дню пам'яті жертв Голокосту, що відбулися в Чернігів. ОУНБ ім. В.Г.Короленка.

673. ПАРІЙ О. У Чернігові відзначили 185-річчя з дня народження видатного українського поета Леоніда Глібова /Олександр Парій //Деснянка вільна. – 2012. – 10 берез. – С.4.

ОУНБ ім. В.Г.Короленка: свято на честь поета і вручення літ. премії імені Л.Глібова.

674. ПЕТРЕНКО В. «Олімпійська книга» – в обласній бібліотеці ім. Короленка /Володимир Петренко //Деснянка вільна. – 2012. – 13 груд. – С.17.

Всеукр. акція НОК України «Олімпійська книга», яка дійшла до ОУНБ ім. В.Г.Короленка.

675. ПОВЕРНУТИ молоді книгу //Чернігів. відом. – 2012. – 27 черв. – С.20.

Акція «Молодість-книга-перспектива» в Чернігів. ОУНБ ім. В.Г.Короленка.

676. ПОГУЛЯЙ М. Новий Білоус, Семеняговка й Велика Вітчизняна очима дослідників /М.Погуляй //Наш край. – 2012. – 22 груд. – С.4.

На засіданні клубу «Краєзнавець» ОУНБ ім. В.Г.Короленка презентовані видавничі здобутки краєзнавців Чернігів. р-ну.

677. САЧИВЕЦ Г. Библиотечные ноу-хау /Галина Сачивец //Главная /Любимая чернигов. газ. – 2012. – 1 окт. – С.1,4.

Нарис про історію і сьогодення ОУНБ ім. В.Г.Короленка, яка відзначила 135-річчя з часу заснування.

678. СЕНЧЕНКО І. Побачила світ книга «Собор Різдва Богородиці» у Козельці /І.Сенченко //Новини Придесення. – 2012. 15 верес. – С.1,5.

Презентація кн. на засіданні клубу «Краєзнавець» ОУНБ ім. В.Г.Короленка

679. СОКОЛ С. Чи є ми частина Європи? А, може, Європа – це ми! /Світлана Сокол //Деснянка вільна. – 2012. – 17 берез. – С.1.

Чернігів. ОУНБ ім. В.Г.Короленка: презентація трьох видань проекту «Європейське місто» про Новгород-Сіверський, Козелець та Семенівку.

680. СТОГІН В. Надія Галковська пройшлася «Козацькими шляхами» далекого 1991 року: презентації /В.Стогін //Деснянка вільна. – 2012. – 28 січ. – С.5.

Презентація кн. відомої чернігів. поетеси та громад. діяча на засіданні клубу «Краєзнавець» ОУНБ ім. В.Г.Короленка.

681. У БІБЛІОТЕЦІ – «Кабінет для творчості» //Главная/Любимая чернигов. газета. – 2012. – 25 юня.

В ОУНБ ім. В.Г.Короленка відкрилась Мистецька вітальня..

682. ХРОНІКА подій УБА (липень-серпень 2012 року) //БібліоТека. – 2012. – №3. – С.4.

28 лип. – 7 серп. 2012 відбулась II Велонеконф. для бібліотекарів та пошанувачів бібліотечної справи країн Балтії, в роботі якої взяв участь провідний бібліотекар ОУНБ ім. В.Г.Короленка В.Даценко.

683. ШМАТОК З. Диктант у бібліотеці...: День рідної мови [в Корюківській район. бібліотеці] /Зоя Шматок //Деснянка вільна. – 2012. – 25 лют. – С.4.

684. ЯНОВСЬКИЙ О. «Опис землі Козелецької» /Олег Яновський //Гарт. – 2012. – 23 лют. – С.2.

Чернігів. ОУНБ ім. В.Г.Короленка, клуб «Краєзнавець»: презентація своєрідної краєзнавчої енциклопедії «Опис землі Козелецької», яку упоряд. редактор районної газети «Новини Придесення» А.Пенський та член т-ва «Чернігівське земляцтво» В.Гузій.

МУЗЕЇ. МУЗЕЙНА СПРАВА. АРХІВИ

685. АДРУГ В. Еволюція різдвяних та новорічних листівок у ХХ столітті /Віталій Адруг //Деснянка вільна. – 2012. – 6 січ. – С.8.

Чернігів. обл. художній музей: відкриття виставки різдвяних та новорічних листівок ХХ ст. (1900-1991) з приватної колекції чернігівця К.Ягодовського, авторських листівок чернігів. художників О.Савченка-Більського і О.Саранчова.

686. АКІЧЕВ Ш.М. Другі Конотопські читання [відбулись у Конотопському міському краєзнавчому музеї ім. О.М.Лазаревського] /Шаміль Акічев //Сумський історико-архівний журнал. – 2012. – №ХVІ-ХVІІ. – С.234.

У заході взяли участь краєзнавці, співробітники музеїв та архівів, в тому числі, із Батурина і Ніжина.

687. БІБІК Н. Художниці-єврейки та їх твори в колекції Чернігівського обласного художнього музею імені Григорія Галагана /Ніна Бібік //Євреї Левобережної України. Історія и культура: матеріали VII-го Междунар. науч. семинара. – Чернігов, 2012. – С.129-135.

688. БЛОХА Ю. На «прощу» до «Ганниної Пустині»... /Юрій Блоха //Деснян. правда. – 2012. – 15 трав. – С.3.

Садиба дворян Білозерських – нині обл. історико-меморіальний музей-заповідник П.Куліша «Ганнина Пустинь» на хуторі Мотронівка Борзнянського р-ну.

689. БУРЕНКО В. Ця неповторна Качанівка /Володимир Буренко //Деснян. правда. – 2012. – 15 трав. – С.3.

Діяльність Нац. історико-культурного заповідника «Качанівка».
690. ВОРОБЕЙ Р. Неприхована правда про далеке і близьке минуле [в Державному архіві Чернігівської області] /Раїса Воробей //Деснян. правда. – 2012. – 23 серп. – С.7.

691. ГУТНИК Ю. Колекція дукачів НКЗ «Гетьманська столиця»: каталогізація, проблеми формування та дослідження /Юлія Гутник //Ніжинська старовина. – 2012. – вип. 14. – С.107-113.

Йдеться про колекцію Батурина. Нац. історико-культурного заповідника «Гетьманська столиця».

692. ДЕМЧЕНКО Т. Матеріали особового фонду Іллі Шрага в Чернігівському історичному музеї імені В.В.Тарновського як джерело вивчення культурної спадщини України /Тамара Демченко //Ніжинська старовина. – 2012. – вип. 14. – С.114-121.

693. ЄЛІСЄЄВА М. «Красою ми перемаємо, красою ми молимося, красою ми об'єднуємося» /Марта Єлісєєва //Чернігів. відом. – 2012. – 21 берез. – С.32.

З вист. «Японія. Традиції та майстерність», організованої НАІЗ «Чернігів стародавній» спільно з Японським фондом.

694. ЗАПОВІДНИК «Чернігів стародавній» передали до сфери управління Міністерства культури України //Чернігів. відом. – 2012. – 18 січ. – С.3.

695. КАРАНДА Я. Повернення з Франції /Ярослав Каранда //Деснян. правда. – 2012. – 4 лют. – С.3.

У ЧІМ ім. В.Тарновського презентували унікальні фотографії Чернігова 1913-1918 років із приватної колекції родини М.В.Шамбона, колишнього викладача франц. мови Чернігів. реального училища, колезького радника, що емігрував до Франції 1921 року.

696. КОЦЮБИНСЬКА Н. І осередок літературного життя... /Наталія Коцюбинська //Деснян. правда. – 2012. – 15 трав. – С.3.

Чернігів. літ.-мемор. музей-заповідник М.Коцюбинського.

697. ЛАЄВСЬКИЙ С. Між минулим і майбутнім /Сергій Лаєвський //Деснян. правда. – 2012. – 15 трав. – С.3.

ЧІМ ім. В.Тарновського сьогодні і на перспективу.

698. ЛИНЮК Л., ЛАЄВСЬКИЙ С. Звіт про роботу Чернігівського історичного музею імені В.В.Тарновського у 2011 році /Людмила Линюк, Сергій Лаєвський //Скарбниця української культури. – Чернігів, 2012. – вип.14. – С.84-102.

699. НАЗАРЕНКО В. Леонід Куравльов передав до Чернігова унікальні фото зі зйомок фільму «Вій»: у фонді Нац. архіт.-істор. заповідника «Чернігів стародавній» нове поповнення історичної колекції //Деснянка вільна. – 2012. – 20 груд. – С.12.

Картина знімалась у Чернігові 1966 р.

700. ОЛЯНІНА С. Парні рельєфи архангелів Гавриїла і Михаїла та їх первинне призначення /Світлана Оляніна //Пам'ятки України. – 2012. – №1 (січ.). – С.10-17.

Пам'ятки із збірки Прилуц. краєзн. музею датуються серединою XVIII ст. і походять з с.Радківка Прилуцького р-ну.

701. ОСТАШКО І. Повернення у 41-й...: про нові надходження до Військово-істор. музею – відділу Чернігів. істор. музею ім.В.Тарновського /Ірина Осташко //Деснянка вільна. – 2012. – 1 листоп. – С.11.

Виставка з понад 200 оригінальних предметів, серед яких – архів політвідділу 195-ї стрілецької дивізії, яка героїчно боронила Чернігів від фашистів у верес. 1941 р.

702. ОСТАШКО І. Срібну ювілейну монету до 800-річчя Успенського собору Єлецького монастиря презентували у Чернігові /Ірина Осташко //Деснянка вільна. – 2012. – 2 серп. – С.19.

Макет монети створили фахівці НАІЗ «Чернігів стародавній».

703. ОСТАШКО І. Хто автор?: працівники Третьяковської галереї у Москві 17 серпня були у Чернігові і намагалися встановити автентичність двох живописних полотен, авторство яких приписують відомому рос. художнику Миколі Ге /Ірина Осташко //Деснянка вільна. – 2012. – 23 серп. – С.17.

Мова йде про картини «Дівчина у червоній хусточці» та портрет Єфросинії Хір'якової, які зберігаються у фондах ЧХМ ім. Г.Галагана.

704. ПИРОГ А. Безкоштовний квиток до «шоколадної країни» – гарні оцінки у щоденнику /Алла Пирог //Деснянка вільна. – 2012. – 21 квіт. – С.4.

Єдиний у світі пересувний музей шоколаду із Черкас – у Чернігові.

705. ПИРОГ А. Про сосницьких вампірів, мамонтів та скарби /Алла Пирог //Деснянка вільна. – 2012. – 29 берез. – Бонусна стор.

Сосницький краєзн. музей.

706. «ПРЕМІАЛЬНІ» чернігівці //Деснян. правда. – 2012. – 13 груд. – С.2.

З презентації кн. «Чернігівці – лауреати державних премій», яку підгот. у ЧІМ ім. В.Тарновського.

707. РАЛЬЧЕНКО І. Метаморфози задля мистецтва /Лрина Ральченко //Деснян. правда. – 2012. – 15 трав. – С.3.

Нові форми і методи роботи Чернігів. худож. музею ім.Г.Галагана.

708. РУБЛЁВА Т. В Новый год – с новым именем /Татьяна Рублёва //Слово Черниговщины. – 2012. – 11 янв. – С.2.

Сесія облради наприкінці 2011 р. ухвалила рішення – комунальній установі «Чернігівський обласний художній музей» надано ім'я Григорія Галагана.

709. СЕРДЮК Н. Наша «Гетьманська столиця» [Національний історико-культурний заповідник у Батурині] [Текст] /Наталія Сердюк //Деснян. правда. – 2012. – 15 трав. – С.3.

710. СУГОНЯКО М. На гостини до князя Ігоря /Микола Сугоняко //Деснян. правда. – 2012. – 15 трав. – С.3.

Просвітницька діяльність істор.-культ. музею «Слово о полку Ігоревім» у Новгороді-Сіверському.

ПЕРСОНАЛІ

711. ЧАЙКА Х. «Зустріч зі «Словом»: найбільшу колекцію матеріалів про «Слово» зібрав наш земляк Святослав Воїнов /Христина Чайка //Деснянка вільна. – 2012. – 4 лют. – С.8.

До 70-річчя від народження С.Воїнова – краєзнавця і дослідника «Слова о полку Ігоревім», першого директора Новгород-Сіверського музею стародавньої писемної пам'ятки.

712. ДЗЮБА С. Наш Юлій Романович: [нарис про Ю.Р.Коцюбинського (1934-2000) – директора Чернігів. літ.-меморіального музею свого діда М.М.Коцюбинського] /Сергій Дзюба //Деснян. правда. – 2012. – 22 листоп. – С.5.

713. СИМОНЕНКО Н. Хранитель мезинської перлини /Ніна Симоненко //Деснян. правда. – 2012. – 24 берез. – С.3.

В.Є.Куриленко (1930-16.03.2011) – засновник та незмінний директор Мезинського археолог. наук.-дослідного музею у Коропському р-ні. Народився у с.Курилівка поблизу Мезина.

714. КОВАЛЕНКО О. Модзалевський – завідувач [Чернігівського] музею українських старожитностей В.Тарновського /Олександр Коваленко //Літ. Чернігів. – 2012. – Спецвип. «Толока». – С.192-198.

В.Л. Модзалевський (28.03.1882-3.08.1920) – укр. історик, археограф, архівіст і генеалог, автор численних наук. праць.

715. ОСТАШКО І. Про музей УМВС України в Чернігівській області знають навіть в Естонії, Ізраїлі, Англії та Америці: [нарис про цей дивовижний музей та його директора М.Ф.Савченка – ветерана міліцейської служби] /Ірина Осташко //Деснянка вільна. – 2012. – 13 груд. – С.4.

716. ТКАЧЕНКО В. Ічнянський будинок-музей /Віктор Ткаченко //Гарт. – 2012. – 12 січ. – С.12,21.

Про М.Терещенка (1954) з Ічні, який багато років збирає книги, документи, фотографії, монети, поштові марки з усіх країн світу, кераміку тощо.

ЗАСОБИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

717. ДИМИЧ А., Полоцкий Д. Рождение «Слова» /Андрей Димич, Дмитрий Полоцкий //Слово Черниговщины. – 2012. – 25 апр. – С.10.

До першої річниці нового незалежного тижневика «Слово Черниговщины».

718. ЗАДОРЖНИЙ О. Редакція, яка має свій Гімн /Олександр Задорожний //Деснянка вільна. – 2012. – 2 лют. – С.6.

Урочистості з нагоди 80-ї річниці з дня виходу у світ першого номера район. газети «Носівські вісті».

719. КОЧУПАЛОВА В., Ключніченко О. Книги України в дзеркалі бібліографії: (за матеріалами держ. бібліогр. покажч. «Літопис книг» за 2010-2011 рр.) /В.Кочупалова, О.Ключніченко //Вісн. Кн. палати. – 2012. – №10. – С.7-12; №11. – С.10-16.

Представлена також видавнича діяльність Чернігів. обл. Є стат. дані.

720. МАТВІЄНКО Н. Про світ та людей у ньому /Наталія Матвієнко //Деснян. правда. – 2012. – 21 лют. – С.4.

Презентація нової чернігів. газети «СВІТ-інфо», засновник і гол. ред. якої – відомий журналіст П.Я.Антоненко.

721. ОНИЩЕНКО Н. У поєднанні традицій: «Ніжинському віснику» – 95! /Надія Онищенко //Деснянка вільна. – 2012. – 21 квіт. – С.2.

722. ПОГУЛЯЙ М. Редакційний «арсенал» поповнився чималою кількістю відзнак і нагород /Міла Погуляй //Деснянка вільна. – 2012. – 9 черв. – С.5.

Підсумки обл. XII журналістського фестивалю «Золотий передзвін Придесення».

723. САПОН В., Брик О. «Для відродження українського єврейства...» /Володимир Сапон, Олексій Брик //Деснян. правда. – 2012. – 27 груд. – С.6.

До 15-річчя щомісячної газети «Тхия» Чернігів. єврейської громади.

724. ТКАЧ М. Шлях у двадцять років: [до 20-річчя часопису «Літературний Чернігів»] /Михась Ткач //Літ. Чернігів. – 2012. – №3. – С.5-8.

725. ФЕДОСЕНКО Н., Мартиненко К. Китайські журналісти відвідали Чернігів /Наталія Федосенко, Катерина Мартиненко //Гарт. – 2012. – 27 груд. – С.3.

Візит представників ТРК «China Business Network» у рамках вивчення торгово-економ. інвестиційного потенціалу України.

ПЕРСОНАЛІ

726. ЛЕУС В. Евакуація /Віталій Леус //Деснян. правда. – 2012. – 1 берез. – С.4.

Пам'яті Т.Баскіної (1923-2011) – ветерана чернігів. журналістики. Працювала кореспондентом «Деснян. правди». Про одну із трагічних сторінок її життя.

727. СЕМЕНОВ Г. Нагорода за нагородою /Григорій Семенов //Гарт. – 2012. – 12 квіт. – С.21.

І Всеукр. конкурс серед спорт. журналістів провідних друкованих видань та електронних ЗМІ 2011 р.: у номінації «Найкращі спортивні радіожурналісти року» лауреатом став засл. журналіст України С.Гайдука – голова Чернігів. асоціації спорт. журналістів.

728. ЧАЙКА Х. Сергій Гайдук – переможець Всеукраїнського конкурсу «Здоровим бути вигідно!» /Христина Чайка //Деснянка вільна. – 2012. – 2 квіт. – С.1.

729. АДРУГ В. Віктор Кошмал і Валерій Шайгородський знову в лауреатах /Віталій Адруг //Деснянка вільна. – 2012. – 4 лют. – С.5.

Чернігів. журналісти – переможці всеукр. конкурсу серед спорт. журналістів «Україна олімпійська» та лауреати конкурсу на крашу спорт. фотографію за підсумками 2011 р.

730. МУСІЄНКО Р. Талант людяності /Ростислав Мусієнко //Деснян. правда. – 2012. – 12 квіт. – С.1.

Спогади про І.І.Музиченка (1927-2012) – редактора газ. «Деснянська правда».

РОЗВИТОК МИСТЕЦТВА В ОБЛАСТІ

731. ЖОЛТОВСЬКИЙ П.М. Звіт за відрядження на Чернігівщині 30 червня – 8 вересня 1930 р.: [з іст. діяльності музею укр. мистецтва] /Павло Жолтовський; Харків. приват. музей міськ. садиби. – Х., 2012. – 56 с.

П.М.Жолтовський (1904-1986) – доктор мистецтвознавства. Як науковець і музейний працівник зробив великий внесок у дослідження та збереження пам'яток сакрального мистецтва України, в т.ч. – Чернігівщини.

732. МУСІЙ О. На крилах надії /Ольга Мусій //Гарт. – 2012. – 1 листоп. – С.13.

З V Всеукр. фестивалю творчості людей з обмеженими можливостями, що відбувся у Чернігові.

733. ОСТАШКО І. Дітей Чернігівщини об'єднало «Звичайне диво» /Ірина Осташко //Деснянка вільна. – 2012. – 8 листоп. – С.11.

«Звичайне диво» – традиційний дитячий фестиваль у Чернігові.

ПЕРСОНАЛІЇ

734. БЕЛЬМАН С. Еврейский народ в лицах: [з виставки чернігів. фотохудожника Р.Віленського «50 портретів євреїв, які символізують 50 емоційних аспектів душі»] /Семён Бельман //Тхия. – 2012. – 10 окт. – С.4.

735. СОТНИК Н. Війна та мир Олександра Клименка /Ніна Сотник //Деснянка вільна. – 2012. – 15 листоп. – С.10-11.

Нарис про О.П.Клименка – фотокореспондента газети «Голос України», автора світлин, присвячених 20-річчю миротворчої діяльності українців. Уродженець Чернігова.

736. СМІЛИК М. Фотографію проніс через все життя... /Микола Смілик; розмову вів В.Ткаченко //Гарт. – 2012. – 12 лип. – С.13.

Бесіда із М.М.Сміликом (7.01.1953) – відомим фотографом з Ічні, учасником багатьох фотоконкурсів в СРСР, Німеччині, Україні, творчість якого відзначена дипломами і призами.

737. ОСВІДЧЕННЯ в любові //Літ. Чернігів. – 2012. – №2. – Між с.126-127.

Представлення нового фотоальбому чернігів. фотохудожника М.Тищенка.

АРХІТЕКТУРА

738. СЕВРЮК В. В устьє Стрижня построят старинный замок /Владимир Севрюк //Слово Черниговщины. – 2012. – 14 марта. – С.5.

Проект майбутнього тур. комплексу, створеного в архітектурному бюро «С.К.П. – плюс», яким керує чернігів. архітектор В.Бережний.

739. СОТНИК Н. Людина, що повернула Чернігову обличчя /Ніна Сотник //Деснянка вільна. – 2012. – 13 груд. – С.4.

Нарис про М.В.Холостенка (7.12.1902-3.05.1978) – укр. архітектора, автора проектів реставрації Борисоглібського та Спаського собору, П'ятницької церкви у Чернігові, архітектурних пам'яток Новгород-Сіверського тощо.

740. ХОДАРЧЕНКО Н. Культурно-рекреаційні об'єкти в структурі центру Чернігова /Наталія Ходарченко //Чернігівські старожитності. – Чернігів, 2012. – вип.1(4). – С.152-155.

741. ЧЕПУЛЬ О. Архітектурні споруди качанівської садиби втрачені в радянський час /Ольга Чепуль //Формоутворення культурно-побутового середовища палацо-паркових комплексів другої половини XVIII – початку XX століття: матеріали міжнар. наук. конф.: 175-річчю від дня народження В.В. Тарновського-молодшого присвячується. – Чернігів, 2012. – С.93-104: іл.

ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО. СКУЛЬПТУРА

742. ВІДКРИТО виставку, присвячену 860-річчю від дня народження князя Ігоря /Прес-служба Чернігів. ОДА //Деснянка вільна. – 2012. – 16 серп. – С.4.

Подія відбулась 14.08.2012 р. у Чернігів. музеї сучасного мистецтва «Пласт-Арт» за участі рос. письменника Ю.Сбітєва та керівника Центру укр. досліджень Інституту Європи В.Мироненка (Москва).

743. ЄЛІСЄЄВА М. Мистецтво не знає кордонів /Марта Єлісєєва //Чернігів. відом. – 2012. – 1 лют. – С.21.

Майстер-клас, який дав учням Чернігів. обл. художньої школи відомий німецький скульптор Рудольф Хюрт.

744. ЩЕРБОНОС В. «Деснянська палітра»: виставкові хроніки: [до 30-річчя нар. творчого об'єднання художників Чернігівщини «Деснянська палітра»] /Василь Щербонос //Деснянка вільна. – 2012. – 27 груд. – С.17.

ПЕРСОНАЛІЇ

745. НАУМЕНКО В. Коктейль із... вернісажу /Валентина Науменко //Деснян. правда. – 2012. – 22 листоп. – С.6.

З виставки трьох чернігів. художників О.Корнієнко, А.Черниша, Д.Бугрова.

746. ІСАЧЕНКО М. «У моїй долі був Афганістан»: [виставка картин художника Ю.Борща у Щорському історичному музеї] /Марія Ісаченко //Гарт. – 2012. – 9 лют. – С.12.

747. БЕРЕЗКІНА О. Краєвиди Чернігова на львівській землі /Олена Березкіна //Чернігів. відом. – 2012. – 28 берез. – С.7.

Про художню виставку чернігівки О.Грицюк-Загреби у Дрогобичі.

748. ЄЛІСЄЄВА М. Золота соломка: [з виставки в Чернігові творів М.Дорошенка інкрустованих соломкою] /Марта Єлісєєва //Чернігів. відом. – 2012. – 1 лют. – С.21.

749. ЧИЖОВА О. Геннадій Єршов: український скульптор ніде не пропадає /Ольга Чижова //Чернігів. відом. – 2012. – 15 лют. – С.21.

Бесіда з Г.Єршовим – скульптором з Чернігова, автором відомих пам'ятників у цьому місті. Нині з родиною мешкає у польському Гданську.

750. АДРУГ А. Графічні знаки Василя Леоненка /Анатолій Адруг //Літ. Чернігів. – 2012. – №4. – С.108-110.

Про виставку відомого чернігів. художника-графіка В.Ф.Леоненка за назвою «Світ графіки Василя Леоненка», яка відкрилася в ОУНБ ім. В.Г.Короленка.

751. ШИЛО О. Митець з поліською душею /Олександр Шило //Деснян. правда. – 2012. – 20 груд. – С.12.

Персональна виставка чернігів. художника В.Наталушка відкрилася у виставковій залі обл. організації Спільки художників України.

752. ДЕМЧЕНКО С. Жінки і кактуси, або Доля майстра /Світлана Демченко //Деснян. правда. – 2012. – 17 січ. – С.4.

До 85-річчя чернігів. художника М.Прокопюка (13.11.1926-2001) – уродженця с.Суличівка Ріпкинського р-ну.

753. АНДРЕЄВА Л. Академік М.С.Самокиш та українські музеї (1929-1941 рр.) /Лариса Андрєєва //Красзнавство. – 2012. – №4. – С.126-132.

Внесок видатного художника М.С.Самокиша (20.10.1860-18.01.1944), уродженця Ніжина, у зберігання і примноження музейних колекцій, в тому числі і м.Чернігова.

754. НАШ вернісаж: Саченко Ольга Володимирівна (17.11.1968) //Літ. Чернігів. – 2012. – №1. – Між с.106-107.

Репродукції з картин художниці, народженої в Чернігові.

755. СИДОРОВА В. Украинский супергерой родился в Чернигове /Виктория Сидорова //Главная /Любимая чернигов. газ. – 2012. – 17 сент. – С.1.

Комікс про першого укр. супергероя, «батьком» якого став чернігів. художник О.Синельник.

МУЗИЧНЕ ЖИТТЯ

756. АНУФРІЄВ В. Чернігівські таланти змагалися у виконанні військово-патріотичної пісні /Віктор Ануфрієв //Деснянка вільна. – 2012. – 1 листоп. – С.20.

З III-го міського конкурсу-фестивалю патріотичної пісні «Поклик серця».

757. БАДАЛОВ О.П. Творчість ансамблю пісні і танцю «Сіверські клейноди» як фактор збереження традицій аутентичного хорового виконавства Чернігівщини /Олег Бадалов //Народознавчі студії пам'яті В.Т.Скуратівського: зб. наук. пр. – К., 2012. – С.153-157.

758. БОРЩ М. Заключний феєрверк!: [Різдвяні музичні вечори у Чернігові] /Микола Борщ //Деснян. правда. – 2012. – 7 лют. – С.4.

759. ГАЛЕТА Л. Бонжур Шалон-сюр-Саон! або За що європейці аплодували українським військовим музикантам? /Лариса Галета //Деснянка вільна. – 2012. – 8 берез. – С.4.

Участь Військово-музичного центру Сухопутних військ Збройних Сил України, який дислокується в Чернігові, на міжнар. фестивалі у Франції.

760. ГАРТМАН В. «Червона рута»: чернігівські паростки /Василь Гартман //Гарт. – 2012. – 20 верес. – С.3.

Підсумки відбірного конкурсу XIII Всеукр. фестивалю сучасної пісні та популярної музики «Червона рута», що відбудеться 2013 року.

761. ЄЛІСЄЄВА М. І знову звуки музики... /Марта Єлісєєва //Чернігів. відом. – 2012. – 7 берез. – С.12.

Міжнар. фестиваль у Чернігові «Сіверські музичні вечори».

762. КАРПЕНКО Ю. Успіх юних обдарувань Чернігівщини /Юрій Карпенко //Гарт. – 2012. – 17 трав. – С.12.

З 20-го ювіл. Всеукр. огляду-конкурсу учасників програми укр. Фонду культури «Нові імена України», на якому перемогли музиканти і вокалісти з Чернігова, Корюківки, Ніжина.

763. КУЗЬМІНА Т. І Літня музична академія... [в Чернігові під керівництвом художнього керівника та головного диригента академ. симфонічного оркестру «Філармонія», засл. діяча мистецтв України М.Сукача] /Тетяна Кузьміна //Деснян. правда. – 2012. – 12 лип. – С.12.

764. МУСІЄНКО Р., Тищенко М. Струмки і струни Голубих озер /Ростислав Мусієнко, Микола Тищенко //Деснян. правда. – 2012. – 12 лип. – С.12.

У с.Олешня Ріпкинського р-ну започатковано міжнар. фестиваль бардівської пісні.

765. НАЗАРЕНКО В. «Квітка миру» полонила чернігівців: [Міжнар. дитячий музичний фестиваль завершився у Чернігові] /Віталій Назаренко //Деснянка вільна. – 2012. – 24 листоп. – С.4.

766. ОНИЩЕНКО Н. Лелеча пісня: [як Ніжин відзначив 30-річчя хору «Сяйво»] /Надія Онищенко //Деснянка вільна. – 2012. – 17 трав. – С.6.

767. ОСТАШКО І. Вони душею відчують Сіверський край /Лрина Осташко //Деснянка вільна. – 2012. – 22 листоп. – С.1,10.

Бесіда з С.Вовком – художнім керівником та гол. диригентом академ. ансамблю пісні і танцю «Сіверські клейноди» з нагоди 10-річчя колективу.

768. РОГОЗА О. Натхнення від школи мистецтв /Олексій Рогоза //Гарт. – 2012. – 3 трав. – С.12.

Про II-й Всеукр. фестиваль бандуристів-композиторів «Бандура дарує натхнення», який відбувся у Чернігові.

769. СЕРДЮК Н. Музична феєрія в палаці Розумовського /Наталія Сердюк //Деснян. правда. – 2012. – 1 листоп. – С.7.

Музичний конкурс-фестиваль імені Андрія Розумовського в Нац. істор.-культ. заповіднику «Гетьманська столиця» в Батурині.

770. ЩЕРБОНОС В. І музика палка, що ніжно серце тисне... /Василь Щербонос //Деснянка вільна. – 2012. – 6 жовт. – С.8.

IV фестиваль інструментальної музики «Його Величність Кларнет», що відбувся в Чернігів. філармонійному центрі фестивалів і концертних програм.

ПЕРСОНАЛІЇ

771. БОБИК А. «Научить танцевать можно каждого» /Александр Бобик; беседовала Г. Сачивец //Главная /Любимая чернигов. газ. – 2012. – 1 окт. – С.3.

О.Бобик (25.08.1976) – укр. хореограф-постановник, танцювальний продюсер, засновник і керівник однієї з найбільших шкіл в Україні DanceCentreMuway, уродженець Чернігова.

772. НАУМЕНКО В. Тече ріка, як музика... /Валентина Науменко //Деснян. правда. – 2012. – 6 груд. – С.12.

Р.Борщ (19.11.1952) – керівник Чернігів. капели бандуристів ім. О.Вересая, засл. артистка України. Народилася в с.Атюша Коропського р-ну.

773. ГОРЛЕНКО В.В. Марине: песни и романсы на стихи М.Цветаевой в сопровождении гитары /Владимир Горленко. – Чернигов: Лозовой В. М., 2012. – 31 с.

Композитор народився, живе і працює у Чернігові.

774. ОНИЩЕНКО Н. Школа Дорохіна: [святкування 25-річчя викладацької роботи в НДУ ім. М.Гоголя, засл. артиста України, відомого баяніста В.Дорохіна] /Надія Онищенко //Деснянка вільна. – 2012. – 17 трав. – С.7.

775. МЕРКУЛОВА В. Фіни назвали Дениса Жданова українським романтиком /Валентина Меркулова //Деснян. правда. – 2012. – 1 листоп. – С.5.

Д.Жданов – чернігів. музикант, який отримав другу премію на Міжнар. конкурсі молодих піаністів імені Май Лінд у столиці Фінляндії Гельсінкі.

776. ПАРИЙ А. Валентин Мязь: «Я счастливый человек» /Александр Парий //Слово Черниговщины. – 2012. – 7 марта. – С.6.

В.О.М'язь – військовий диригент, який понад тридцять років очолював полкові оркестри, а нині є викладачем Чернігів. муз. училища ім. Л.Ревуцького.

777. ШКУЛІПА А. Оксані сніться не царичині черевички, а – Євробачення /Анатолій Шкуліпа //Деснян. правда. – 2012. – 16 лют. – С.1.

Нарис про співачку О.Нестеренко (Кривець) – уродженку Ніжина, яка на міжнар. конкурсі «Музика ХХ століття» завоювала першу премію.

778. НАУМЕНКО В. Сила і зброя кобзаря-лірника [В.Нечепи] /Валентина Науменко //Деснян. правда. – 2012. – 22 листоп. – С.6.

В.Нечепа (1.09.1950) – нар. артист України, лауреат Нац. премії України імені Т.Шевченка. Народився у Носівці.

779. ЄЛІСЄЄВА М. Юний чернігівець підкорив Брно /Марта Єлісєєва //Чернігів. відом. – 2012. – 7 берез. – С.13.

І.Овчаренко з Чернігова – єдиний представник від України, який посів третє місце серед юних піаністів на 18-му міжнар. конкурсі «Амадеус – 2012» у м.Брно (Чехія).

780. ДОМОЦЬКИЙ Б. Він українське береже: до 70-літнього ювілею кобзаря-бандуриста Володимира Пашкова [з Новгород-Сіверського] /Борис Домоцький //Деснянка вільна. – 2012. – 20 груд. – С.12.

781. ЯНОВСЬКИЙ О. Примадонна, що співає для Бога /Наталія Федосенко, Катерина Мартиненко //Гарт. – 2012. – 27 груд. – С.12.

Л.В.Роговець – народна артистка України, солістка Чернігів. обл. філармонійного центру фестивалів і концертних програм.

782. КОШМАЛ В. Хвилини насолоди від чернігівського маестро /Віктор Кошмал //Деснянка вільна. – 2012. – 1 листоп. – С.11.

Творчий вечір композитора, засл. діяча мистецтв України А.Ткачука.

783. АНУФРІЄВ В. Чернігівська солістка підкорила Москву: солістка військово-музичного центру Сухопутних військ Збройних сил України Світлана Філін стала переможницею престижного міжнар. фестивалю армійської пісні «Віват, Перемога!», присвяч. 67-й річниці перемоги у Великій Вітчизняній війні /Віктор Ануфрієв //Чернігів. відом. – 2012. – 16 трав. – С.20.

784. ОНИЩЕНКО Н. Зів'яла троянда: 120-річчю з дня народження укр. співачки Марії Шекун-Коломийченко присвятили вечір-концерт студенти ф-ту культури й мистецтв Ніжин. держ. ун-ту ім. Миколи Гоголя /Надія Онищенко //Деснянка вільна. – 2012. – 15 груд. – С.6.

ТЕАТР. КІНОМИСТЕЦТВО

785. АНЦИБОР Є. Єдиний фільм жахів у СРСР знімали в Чернігові /Євгенія Анцибор //Гарт. – 2012. – 13 верес. – С.13.

Зйомки фільму «Вій» відбувались 1966 р. у Чернігові, Седневі, селах Киїнка і Павлівка Чернігів. р-ну.

786. БЕРЕЗКІНА О. На історичному перехресті з «Машиною часу» /Олена Березкіна //Чернігів. відом. – 2012. – 13 черв. – С.24.

Зйомки циклу програм про турист. потенціал Чернігова для «5 каналу» ТБ.

787. В ЧЕРНІГОВІ знову знімають [багатосерійний фільм «Растоптанные лилии»] //Главная/Любимая чернигов. газ. – 2012. – 12 нояб. – С.1.

Сюжет – сімейна драма II пол. XX ст.

788. ГОЛОВАТЕНКО О. Єгор Бероєв і Дмитро Нагієв... /Олег Головатенко //Деснян. правда. – 2012. – 22 берез. – С.4.

Про зйомки на аеродромі у Ніжині романтичної комедії. Головні ролі виконують відомі рос. актори Є.Бероєв і Д.Нагієв.

789. ГОРЛАЧ Л. Коли не спить душа: [Ніжин театральний] /Леонід Горлач //Отчий поріг. – 2012. – №1 (січ.). – С.12-13.

790. ГОЛЬЦОВ В. Світ театру: дати і стереотипи /Віталій Гольцов //Літ. Чернігів. – 2012. – №1. – С.118-122.

Автор ст. – худож. керівник театру ляльок у Чернігові, лауреат літ.-мистецької премії ім. М.Коцюбинського.

791. ЗАБАРНИЙ О. Коли душа висвічує зорі: (нотатки з театр. фестивалю) /Олександр Забарний //Літ. Чернігів. – 2012. – №4. – С.110-119.

VIII Міжнар. театр. фестиваль жіночої творчості ім. М.Заньковецької, що відбувся у Ніжині.

792. ЗЕЛЕНСЬКА О. Зворушливо – про волю і любов /Ольга Зеленська //Деснян. правда. – 2012. – 18 жовт. – С.6.

Прем'єрна вистава «Назар Стодоля» Чернігів. академ. укр. музично-драм. театру ім. Т.Шевченка з нагоди відкриття 87-го театрального сезону.

793. ЗЕЛЕНСЬКА О. Театральна Шевченкіана [на чернігівській сцені] /Ольга Зеленська //Деснян. правда. – 2012. – 6 берез. – С.4.

794. МАСЛОВА О. Прилуцькій «Рампі» – 60!: [ювілей народного театру] /Олена Маслова //Деснянка вільна. – 2012. – 29 берез. – С.12.

795. МАСЛОВА О. Фестиваль [театрального мистецтва] «Мрій-Дім» [у Прилуках] /Олена Маслова //Деснянка вільна. – 2012. – №30 (14 квіт.). – С.5.

Захід відкрила нар. артистка України Р.Недашківська. Публ. інтерв'ю з нею.

796. НАУМЕНКО В. Маріонетки зі старинних валіз /Валентина Науменко //Деснян. правда. – 2012. – 13 груд. – С.12.

Виставка унікальних ляльок у Чернігів. обл. театрі ляльок ім. О.Довженка.

797. НАУМЕНКО В. Одного разу навесні... /Валентина Науменко //Деснян. правда. – 2012. – 3 квіт. – С.4.

Прем'єра вистави юних акторів Творчої експериментальної майстерні обл. лялькового театру ім. О.Довженка за назвою «Одного разу навесні».

798. НАУМЕНКО В. Чернігівський «Голівуд» /Валентина Науменко //Деснян. правда. – 2012. – 3 берез. – С.4.

Фестиваль акторської майстерності, краси і таланту «Студ-Голівуд – 2012».

799. ПАРХОМЕНКО Л. Фестивальні скрижалі на грудневому тлі. Театр не може бути стадіоном... /Людмила Пархоменко //Деснян. правда. – 2012. – 6 груд. – С.7.

Грудневі театральні вечори у Молодіжному театрі.

800. САВЧЕНКО Г.А. Хроніка діяльності театральної студії НДУ ім. М.Гоголя: життя за 25 літ /Г.Савченко //Література та культура Полісся. – Ніжин, 2012. – вип.70. – С.239-244.

801. ЩЕРБОНОС В. Це диво, що наймення йому – цирк... /Василь Щербонос //Гарт. – 2012. – 24 трав. – С.13.

Перший Відкритий мандрівний фестиваль-конкурс естрадно-циркового мистецтва «Сіверська феєрія», який відбувся в Мені.

ПЕРСОНАЛІЇ

802. СИДОРОВА В. Фарс-мажор в драматическом театре /Виктория Сидорова //Главная/Любимая чернигов. газ. – 2012. – 19 нояб. – С.3.

Бесіда із А.Бакіровим – художнім керівником Чернігів. акад. укр. муз.-драм. театру ім. Т.Г.Шевченка про репертуар, режисерські задумки і акторську трупку.

803. ЗЕЛЕНСЬКА О. А ми його за голос полюбили... /Ольга Зеленська //Деснян. правда. – 2012. – 27 берез. – С.4.

Бесіда з Е.М.Брагідою – популярним артистом-вокалістом Чернігів. акад. укр. муз.-драм. театру ім. Т.Г.Шевченка, уродженцем с.Тараса Шевченка Ріпкинського району.

804. ЗАПОЧАТКОВАНО обласну премію імені Марії Заньковецької //Деснянка вільна. – 2012. – 26 жовт. – С.1.

Рішення Чернігів. ОДА на вшанування пам'яті видатної актриси М.К.Заньковецької (3.08.1854-4.10.1934), що народилась у с.Заньки Ніжинського р-ну.

805. ПРО ВІДЗНАЧЕННЯ державними нагородами України [Електронний ресурс]: Указ Президента України № 216/2012 від 27 берез. 2012 р. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua>.

Званням «заслужений артист України» відзначено О.Д.Зеленську – артистку Чернігів. акад. укр. муз.-драм. театру ім. Т.Г.Шевченка.

806. ІСАЧЕНКО М. Щорські зустрічі Володимира Конкіна /Марія Ісаченко //Гарт. – 2012. – 6 груд. – С.12.

Перебування В.Конкіна засл. артиста України і нар. артиста Росії В.Конкіна у м.Щорс з виставою «Чоловік, дружина і сищик».

807. СИДОРОВА В. Олег Посполитак – весёлый клоун с грустными глазами /Виктория Сидорова //Главная/Любимая чернигов. газ. – 2012. – 27 февр. – С.3.

О.Посполітак – клоун і засновник Театру «Балаганчик» у Чернігові, випускник істор. ф-ту ЧДПІ ім. Т.Г.Шевченка.

808. РОГОВЦЕВА А. Жінка на все життя /Ада Роговцева; розмову вела Л.Пархоменко //Деснян. правда. – 2012. – 27 груд. – С.1.

Інтерв'ю нар. артистки СРСР і УРСР, Героя України А.М.Роговцевої (16.07.1937) під час її перебування у Чернігові.

809. ПРО ВІДЗНАЧЕННЯ державними нагородами України з нагоди Дня Соборності та Свободи України: Указ Президента України № 28/2012 від 21 січ. 2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua>.

Серед відзначених О.О.Симоненко – гол. художник Чернігів. акад. укр. муз.-драм. театру ім. Т.Г.Шевченка (звання «засл. працівник культури України»).

НАРОДНО-ПРИКЛАДНЕ МИСТЕЦТВО

810. БЕРЕЗКІНА О. Чарівний світ дитячої творчості: [презентація робіт учнів шкіл міста Чернігова – учасників конкурсу декоративно-ужиткового мистецтва «Перлини рідної Сіверщини»] /Олена Березкіна //Чернігів. відом. – 2012. – 18 квіт. – С.21.

811. ГОНЧАРЕНКО В. Кераміка Олешні та Грабова у зібранні Чернігівського історичного музею імені В.В.Тарновського: каталог: твори І.І.Бібіка /Вікторія Гончаренко //Скарбниця української культури. – Чернігів, 2012. – вип.14. – С.8-46.

Розвиток гончарства у с.Олешні Ріпкинського р-ну.

812. ДОМОЦЬКИЙ Б. 20 років «Княжій скарбниці» /Борис Домоцький //Деснянка вільна. – 2012. – 1 берез. – С.4.

Ювілей аматор. колективу нар. творчості Новгород-Сіверського району.

813. ЄРМАК В. Гончарне коло повертає на круги своя /Володимир Єрмак //Деснян. правда. – 2012. – 13 груд. – С.8.

Історія гончарства в Олешні Ріпкинського р-ну, пов'язана з родиною Ліндфорсів-Русових. Поетичне ремесло братів Денисенків.

814. ЗАЙЧЕНКО В. Гаптарство на Чернігівщині. Осередки гаптування /Віра Зайченко //Скарбниці української культури. – Чернігів, 2012. – вип.14. – С.228-238.

815. НАУМЕНКО В. Ляльки «на подіумі» /Валентина Науменко //Деснян. правда. – 2012. – 12 квіт. – С.4.

З виставки «Українська лялька: від давнини до сучасності», яка відкрилася в літ.-мемор. музеї-заповіднику Михайла Коцюбинського в Чернігові.

816. ЩЕРБАНЬ О., Щербань А. Хабанський вплив на гончарство Лівобережної України /Олена Щербань, Анатолій Щербань //Київ. старовина. – 2012. – №3. – С.137-141.

Зокрема, на прикладі Чернігівщини показаний вплив переселених сюди 1770 р. колоністів-гугтерів з території сучасної Словаччини (у літ. їх називають хабанами) на гончарну традицію у Новгороді-Сіверському, в с.Вишеньки Коропського р-ну та ін.

817. ЩЕРБОНОС В. Побачити, захопитися, долучитися... /Василь Щербонос //Деснянка вільна. – 2012. – 13 верес. – С.17.

Чернігів. Центр народних ремесел для дітей та юнацтва обл. навч.-метод. центру культури і мистецтв.

ПЕРСОНАЛІЇ

818. СИДОРОВА В. Лоскуток к лоскутку, стежок к стежку – так рождаються картини /Викторія Сидорова //Главная/Любимая чернигов. газ. – 2012. – 25 июня. – С.3.

Нарис про Т.О.Баженову (3.06.1936) – засл. майстра народної творчості України. Живе і працює в Чернігові.

819. ТОНКИХ Н. Твори Анатолія Івановича Колошина [(8.06.1941) – самобутнього різьбяр, уродженця Новгорода-Сіверського] у чернігівських зібраннях: каталог /Наталія Тонких //Скарбниці української культури. – Чернігів, 2012. – вип.14. – С.47-60.

820. СТРИКУН Т. Вишита елегія Валентини Котлобулатової: у Бахмацькому районному істор. музеї проходила виставка вишитих робіт неповторної майстрині /Тетяна Стрикун //Живи з надією. – 2012. – 15 черв. – С.6.

821. ДОМОЦЬКИЙ Б. Писанки у заповіднику: 22 березня у Новгород-Сіверському заповіднику «Слово о полку Ігоревім»

відкрилася виставка місцевої писанкарки, відвідувачки клубу народного вжиткового мистецтва «Княжа скарбниця» Раїси Левдик /Борис Домоцький //Деснянка вільна. – 2012. – 31 берез. – С.8.

822. ДРОЗДОВА К. Львовський умілець: [нарис про М.Мельника із с. Льгів Чернігів. р-ну – художника-самоука, який малює пейзажі на березовій корі, виробляє дерев'яні статуєтки та кулони з коров'ячих рогів, свинячих зубів і фруктових кісточок] /Катерина Дроздова //Гарт. – 2012. – 30 серп. – С.12.

823. ПИРОГ А. Писанкарка Тетяна Стадніченко створює пасхальні шедеври і вчить цьому дітей //Деснянка вільна. – 2012. – 14 квіт. – С.4.

Т.Стадніченко – керівник студії художнього розпису Центру народних ремесел для дітей та юнацтва у Чернігові.

ЛІТЕРАТУРНА ЧЕРНІГІВЩИНА

824. ВИЗНАЧЕНО лауреатів обласної премії імені Михайла Коцюбинського //Деснянка вільна. – 2012. – 16 серп. – С.9.

Лауреатами стали С.Шевченко (поезія, Київ), О.Сердюк (проза, смт Михайло-Коцюбинське), авт. колектив НАІЗ «Чернігів стародавній» (народознавство), Р.Худяшов (театр.-муз. мистецтво, Чернігів), О.Саченко (декоративне мистецтво, Чернігів).

825. ЗАСНОВАНО Премію імені Анатолія Погрібного [(3.01.1942-9.10.2007), Шевченківського лауреата, уродженця с.Мочалище Бобровицького р-ну] //Слово Просвіти. – 2012. – 30 трав. – С.4.

Серед перших лауреатів П.Я.Антоненко – чернігів. журналіст, літератор, уродженець с.Авдіївки Куликівського р-ну.

826. КОТЕНКО А.Л. До питання про творення українського національного простору в журналі «Основа» /Антон Котенко //Укр. істор. журн. – 2012. – №2. – С.42-57.

Публ. журналу «Основа» (започаткованого В.Білозерським, братом Г.Барвінок, у січні 1861 р.) крізь призму нової просторової історії. З «Основою» співробітничав П.Куліш.

827. КУЗЬМЕНКО В. «Оповідати без марнослів'я найкраще деталями...» /Володимир Кузьменко //Літ. Чернігів. – 2012. – Спецвипуск «Толока». – С.180-191.

Творчість чернігівських прозаїків.

828. ОСТЕРСЬКІ весни: літ. сьогодення древнього міста [Остра]. – Чернігів: Лозовий В.М., 2012. – 199 с.

829. ПАВЛЮК І. Названо лауреатів літературно-мистецької премії імені Пантелеймона Куліша за 2012 рік /Ігор Павлюк //Літ. Чернігів. – 2012. – №1. – С.190-191.

Лауреати-чернігівці: І.Плющ (держ. діяч, Герой України, уродженець Борзни) Т.Дзюба, М.Ткач (письменники, Чернігів), С.Поляк (художник, посмертно).

830. ЧУМАК Т., Шевченко В. Літератори Ічнянщини. 100 імен; 700 відомих ічнянців: митці, науковці, діячі культури: довідник-хрестоматія /Тетяна Чумак, Віталій Шевченко. – Київ; Ічня: ТОВ «Гнозис»; Фонд Віталія Шевченка, 2012. – 284 с.: іл.

С.235-238: Лауреати літ.-мистецьких премій Ічнянщини (літ. премії ім. С.Васильченка, ім. В.Чумака, журналістська премія ім. В.Плюща).

ПЕРСОНАЛІЇ

831. САМОЙЛЕНКО Г.В. Видатний вчений України /Григорій Самойленко //Література та культура Полісся. – Ніжин, 2012. – вип.70. – С.4-7.

До 60-річчя О.Г.Астаф'єва (10.08.1952) – відомого літературознавця, доктора філолог. наук, професора, який у 1986-2001 р.р. працював у Ніжин. педінституті (університеті).

832. БЕЗРУЧКО О. В. Архівна спадщина Олександра Довженка: монографія в 10-ти т. /Олександр Безручко; Київ. міжнар. ун-т. – К.: КМУ, 2012 –

Видання містить матеріали про маловідомі сторінки життя О.Довженка.

833. ДУБИКІВСЬКА-КАЛЬНЕНКО Л. Історично-культурний феномен Чернігова: поети «розстріляного Відродження» Микола Вороний і Марко Антіох (за матеріалами архіву Івана Гончара) /Лідія Дубиківська-Кальненко //Київ. старовина. – 2012. – №3. – С.86-92.

М.К.Вороний (6.12.1871-7.06.1938) – укр. письменник, перекладач, поет, режисер, актор, один із засновників Української Центральної Ради. Розстріляний за вироком особливої трійки УНКВС Одеської обл. Марко Антіох (М.М.Вороний) (5.03.1904-

9.10.1937) – син М.К.Вороного, уродженець Чернігова. Розстріляний на Соловках.

834. ГОРБАТЮК В. «Стоїть гора високая...»: до 185-річчя Леоніда Глібова /Василь Горбатюк //Літ. Україна. – 2012. – 15 берез. – С.12.

Л.І.Глібов (4.03.1827-10.11.1893) – укр. письменник, поет, байкар, видавець, громад. діяч, життям і діяльністю пов'язаний з Ніжином і Черніговом.

835. САМОЙЛЕНКО Г.В. Нежинский список второго тома «Мертвых душ» Н.Гоголя /Григорий Самойленко. – Нежин: НГУ им. Н.Гоголя, 2012. – 360 с.

У кн. вперше розкрито історію списків другого тому «Мертвих душ» М.Гоголя і надрукований текст із текстологічним співставленням з академ. списками, які опубл. у повному зібранні творів письменника.

836. ЛІТЕРАТУРА та культура Полісся: зб. наук. праць: вип.68. спадщина Євгена Гребінки у соціокультурному контексті (до 200-річчя від дня народження письменника)/відп. ред. і упоряд. Г.В.Самойленко. – Ніжин: НДУ ім. М.Гоголя, 2012. – 119 с.

837. ШЕВЧЕНКО В. Сося Грін (1883-1972): амер. письменниця і видавець /Віталій Шевченко //Чумак Т., Шевченко В. Літератори Ічнянщини. 100 імен; 700 відомих ічнянців: митці, науковці, діячі культури: довід.-хрестоматія /Тетяна Чумак, Віталій Шевченко. – К.; Ічня, 2012. – С.14-16.

Письменниця народилася в Ічні 16.03.1883 р., померла в США 26.12.1972 р. Публ. її оповідання «Четверта ранку».

838. ПРО ВІДЗНАЧЕННЯ 150-річчя з дня народження Бориса Грінченка: постанова ВР України від 4 лип. 2012 р. №5050-VI //Уряд. кур'єр. – 2012. – 24 лип. – С.4.

839. ЄСИПЕНКО Д. Коли автор і редактор односторонці: до історії публ. художніх текстів Бориса Грінченка в «Киевской старине» /Дмитро Єсипенко //Київ. старовина. – 2012. – №4. – С.113-122.

Чернігів. період творчості Б.Д.Грінченка (1899-1902).

840. ЄСИПЕНКО Д. Повість Бориса Грінченка «Під тихими вербами»: історія створення, перші публ. /Дмитро Єсипенко //Сіверян. літопис. – 2012. – №3-4. – С.146-160.

Твір написаний у Чернігові.

841. СТАСЕНКО С. Олександр Деко відзначив 85-річний ювілей /Станіслав Стасенко //Укр. літ. газ. – 2012. – 24 лют. – С.7.

Письменник народився у Чернігові. Живе в Ізраїлі.

842. КОВАЛЕЦЬ Я. І лауреат Чернігівської премії: Анатолію Дімарову – 90! /Яків Ковалець //Літ. Чернігів. – 2012. – №2. – С.120-126.

Нарис про життєвий і творчий шлях відомого укр. письменника, лауреата Нац. премії ім. Тараса Шевченка та Чернігів. обл. премії ім. М.Коцюбинського.

843. ЗАСЕНКО П. Зорепади сивочолого звіздаря: [творчий портрет О.П.Довгого (8.08.1929) – укр. поета, уродженця с.Городище Менського району] /Петро Засенко //Літ. Чернігів. – 2012. – №3. – С.110-113.

844. ПРО ВІДЗНАЧЕННЯ 120-річчя від дня народження Олександра Довженка: Указ Президента України №430 від 3 лип. 2012 р. //Уряд. кур'єр. – 2012. – 12 лип. – С.14.

845. ПАНАСЕНКО Т.М. Олександр Довженко /Т.Панасенко. – К.: Укрвидавполіграфія, 2012. – 119 с.

846. ПЕТРУШЕНКО М. Україна матиме «Зачаровану Десну» /Микола Петрушенко //Уряд. кур'єр. – 2012. – 11 верес. – С.3.

Незабаром Держ. архів у Києві матиме всі фільмокопії О.Довженка.

847. У РОСІЇ планують видати всі щоденники Довженка /УНІАН //Укр. літ. газ. – 2012. – 27 лип. – С.2.

848. ЯНОВСЬКИЙ О. Іван Драч [– український поет, Герой України] у Чернігові /Олег Яновський //Гарт. – 2012. – 11 жовт. – С.3.

849. МАРИНЧИК С. Стежиною поступу /Станіслав Маринчик //Літ. Чернігів. – 2012. – №1. – С.123-133.

А.І.Євса (1.01.1927) – укр. письменник-перекладач, уродженець с.Іваниця Ічнянського р-ну.

850. ГОРЛАЧ Л. Жив заради добра /Леонід Горlach //Літ. Україна. – 2012. – 5 січ. – С.14; Отчий поріг. – 2012. – №1 (січ.). – С.10.

До 75-річчя від дня народження уродженця с.Поділ Срібнянського р-ну В.І.Кави (1937-2004) – укр. прозаїка, лауреата премії ім. Лесі Українки.

851. КУЖІЛЬНИЙ І. Прокладав мости до людських сердець /Іван Кужільний //Гарт. – 2012. – 9 лют. – С.6.

Спогади про В.Кезлю (6.02.1937-1984) – укр. прозаїка, уродженця с.Сибереж Ріпкинського р-ну.

852. МАЛІМОН Н. Волинські роми вшанували свого Кобзаря /Наталя Малімон //День. – 2012. – 28 лют. – С.2.

Волинська держ. обл. наук. бібліотека ім. О.Пчілки: вечір пам'яті Міхи Козимиренка (06.02.1938-19.07.2005) – циганського поета, перекладача творів Т.Шевченка на мову ромів, уродженця Чернігова.

853. МИСЮРА О. Олександр Кониський у спілкуванні з земляками /Олександр Мисюра //Шрагівські читання: зб. ст. і матеріалів. – Чернігів, 2012. – вип.2. – С.10-16.

О.Я.Кониський (18.08.1836-12.12.1900) – укр. письменник і громад. діяч, уродженець с.Переходівка Ніжинського р-ну.

854. У МЕРЕХТІННІ найдорожчих лиць. Згадуючи Михайлину Коцюбинську /упоряд. Е. Соловей. – К.: Дух і літера, 2012. – 576 с.

Книга спогадів про М.Х.Коцюбинську (1931-2011) – відомого літературознавця, лауреата Нац. премії ім. Т.Шевченка, племінницю М.М.Коцюбинського, дитинство і юність якої пройшли в Чернігові.

855. КОЛЯДА І.А., Кириєнко О.Ю. Михайло Коцюбинський /І.Коляда, О.Кириєнко. – К.: Укрвидавполіграфія, 2012. – 119 с.

856. НАУМЕНКО В. «Ганнина Пустинь» Панька Куліша /Валентина Науменко //Деснян. правда. – 2012. – 16 серп. – С.1,4.

857. НАУМЕНКО В. Добридень, рідна школо! /Валентина Науменко //Деснян. правда. – 2012. – 13 груд. – С.7.

Перебування у Старих Боровичах Щорського р-ну письменника і журналіста М.Максимця, уродженця цього села. Автор повісті «Таємниця гори діда Лева» про літа повоєнного дитинства в Старих Боровичах. Нині – гол. редактор Чернівецького видавничого дому «Букрек».

858. ОНИЩЕНКО Н. Апостол живих душ в епоху знецінення моралі /Надія Онищенко //Деснянка вільна. – 2012. – 21 січ. – С.4-5.

Бесіда з П.В.Михедом – професором, завідувачем Гоголезнавчого центру НДУ ім. М.Гоголя.

859. КОЖЕНЬОВСЬКА-БИГУН А. Анатолій Мойсієнко: «Співавтором моїх віршів – рідна мова» /Анна Коженьовська-Бігун //Укр. літ. газ. – 2012. – 27 січ. – С.10.

Відповідав на зап. кореспондента газети «Наше слово» (Польща) відомий поет, доктор філолог. наук, завідувач кафедри сучасної укр. мови Інституту філології КНУ імені Тараса

Шевченка А.Мойсієнко (9.07.1948), уродженець с.Бурівка
Городнянського р-ну.

860. ГАЛЬЧЕНКО С. «Щирий надійний українець»: Петро
Одарченко /Сергій Гальченко //Гальченко С. Скарби літературних
архівів /Сергій Гальченко. – К., 2012. – С.429-441.

П.В.Одарченко (20.08.1903-12.03.2006) – укр. літератор та
мовознавець, критик, педагог, член НСП України. Навчався та
викладав у Ніжин. ін-ті народної освіти. Помер у США.

861. ОЛІЙНИК О. Мій батько – поет розстріляного Відродження
/Олег Олійник //Літ. Чернігів. – 2012. – №4. – С.157-162.

Нарис про А.А.Олійника (9.11.1902-24.08.1936) – укр. поета,
уродженця Борзни.

862. ХОМЕНКО О. Спомини при книзі голосів: пам'яті Анатолія
Погрібного /Олександр Хоменко //Укр. літ. газ. – 2012. – 13 січ. – С.3.

Погрібний А.Г. – (3.01.1942-9.10.2007) – укр. літературознавець,
письменник, громад. і культурний діяч. Лауреат Нац. премії
ім. Тараса Шевченка. Народився у с.Мочалище Бобровицького
р-ну.

863. ЖУРАВЛЬОВА Т. Матеріали письменника А.Н.Рибакова
в колекції Чернігівського історичного музею імені В.В.Гарновського
//Євреи Левобережної України. История и культура: материалы VII-го
Международ. науч. семинара. – Чернигов, 2012. – С.106-113.

Рибаков А.Н. (14.01.1911-23.12.1998) – відомий рос.
письменник, лауреат Держ. премій СРСР і РРФСР. Народився у
Чернігові. Дитинство провів у м. Щорс.

864. СТЕПАНЕНКО О. «Добре написаний вірш заворожує, як
музика» /Олена Степаненко; розпитувала У.Ельба //Літ Україна. –
2012. – 9 жовт. – С.14.

Бесіда із О.Степаненко – відомою укр. поетесою, музикантом,
випускницею Чернігів. муз. училища ім. Л.Ревуцького,
уродженкою Талалаївського р-ну.

865. ГАЛЬЧЕНКО С. Між білим і чорним. Архів П.Г.Тичини.
Рукописи П.Г.Тичини. Історія архіву П.Г.Тичини /Сергій Гальченко
//Гальченко С. Скарби літературних архівів /Сергій Гальченко. – К.,
2012. – С.131-247.

Видатний укр. поет П.Г.Тичина народився у с.Піски
Бобровицького р-ну.

866. САПОН В. Поет з діарію: [про щоденникові записи П. Тичини, пов'язані з його дитинством] /Володимир Сапон //Деснян. правда. – 2012. – 13 верес. – С.12.

867. МАТЯШ В. Славний син землі чернігівської /Віталій Матяш //Літ. Україна. – 2012. – 12 січ. – С.12; Отчий поріг. – 2012. – №1 (січ.). – С.14.

До 70-річчя від дня народження М.Ткача (4.01.1942) – відомого письменника, професора Київ. нац. ун-ту культури і мистецтв, уродженця с.Ленінівка (Сахнівка) Менського р-ну.

868. ДУДЕНОК Д. «Как я люблю этот город!» /Дмитрий Дуденок //Тхия. – 2012. – 11 июня. – С.2.

Про М.Д.Хазана – чернігів. поета передвоєнних років, який загинув у 1943 році.

869. ХЕМЛИН М.М. Дознаватель: роман /Маргарита Хемлин. – М. : Астрель, 2012. – 413 с.

М.М. Хемлін (6.07.1960) – рос. письменниця, уродженка Чернігова, де вона закінчила школу. Навчалась у Літературному інституті ім. М.Горького в Москві. Дія роману відбувається в Чернігові 1952 року.

870. БУКАЙ Є. Творчий діамант зі Старої Басані /Євген Букай //Слово Просвіти. – 2012. – 15-21 берез. – С.13.

З презентації в Києві двох книжок журналістки і письменниці Т.П.Череп-Пероганич (18.11.1974), уродженки х.Тимки в с.Стара Басань Бобровицького р-ну. у 2006-2010 рр. працювала директором Бобровицького районного історико-краєзнавчого музею.

871. МАРИНЧИК С. Сівач доброго-вічного: (слово про Станіслава Шевченка з нагоди його 65-річчя) /Станіслав Маринчик //Літ. Чернігів. – 2012. – №2. – С.13-21.

С.О. Шевченко (23.05.1947) – укр. поет, журналіст, перекладач, уродженець с.Грабів Ічнянського р-ну.

872. ШЛЯХАМИ Тараса Шевченка. Чернігівщина: [путівник] /[редкол., авт. тексту: С.Л. Ласєвський та ін.]. – К.: Богдана, 2012. – 273, [2] с.: іл.

ЧЕРНІГІВСЬКА ПИСЬМЕННИЦЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ

873. ЛЕЛЮК М. Гостини в Бояна /Микола Лелюк //Літ. Чернігів. – 2012. – №3. – С.212-217.

Відомий чернігів. поет розповідає про творчу зустріч рос., білорус. та укр. письменників в м.Трубчевську (РФ).

874. ЛІТЕРАТУРА в області розвивається: переможці конкурсу журналу «Літературний Чернігів» //Деснянка вільна. – 2012. – 8 верес. – С.3.

Підсумки конкурсу молодих дарувань на честь 20-річчя журналу «Літературний конкурс».

875. ПОЛОЖЕННЯ про літературно-мистецьку премію імені Любові Забашти «Квіт папороті» //Град Прилуки. – 2012. – 10 жовт. – С.4.

Премію засновано в місті Прилуки, де народилася видатна укр. поетеса Л.В.Забашта (3.02.1918-21.07.1990).

876. САПОН В. Два ювілеї: [20-а річниця з часу заснування журналу «Літературний Чернігів» та 75-річчя від дня народження його гол. ред. М.М.Ткача] /Володимир Сапон //Деснян. правда. – 2012. – 4 жовт. – С.6.

877. САПОН В. Побратими по слову /Володимир Сапон //Деснян. правда. – 2012. – 20 груд. – С.11.

Літ. вечір-пам'ять з нагоди 90-річчя чернігів. поетів К.Журби і Д.Куrowsького, який відбувся у літ.-мемор. музеї М.Коцюбинського.

878. СЛАПЧУК В. Нові лауреати із «Саду...» /Василь Слапчук //Деснян. правда. – 2012. – 22 листоп. – С.8.

Церемонія вручення Міжнар. літ. премії ім. Г.Сковороди «Сад божественних пісень», яка відбулася в Чернігові.

879. ТКАЧ М. Названо лауреатів Чернігівської обласної літературної премії імені Леоніда Глібова за 2012 рік /Михась Ткач //Літ. Чернігів. – 2012. – №1. – С.191-192.

Лауреатами стали: С.Дзюба, В.Кузьменко, Н.Ткаченко, В.Яковенко, О.Шкурат.

ТВОРИ ЛІТЕРАТОРІВ ЧЕРНІГІВЩИНИ

880. АДАМЕНКО М.П. В холодних обіймах зими (катрени) /М.П.Адаменко; Сосниц. район. б-ка. – Сосниця, 2012. – 53 с.

881. БОЖОК В.Н. Мечений рейс: роман /Виктор Божок. – Чернигов: Лозовой В.М., 2012. – 575 с.

Автор – журналіст із Корюківки. Народився у с.Держанівка Носівського р-ну.

882. БРИК О.Г. У зашморзі часу: роман /Олексій Брик. – Ніжин, 2012. – 412 с.

883. БУДЕННИЙ В.Й. Душі моєї обмолот: (поезії 2007-2012 рр.) /Василь Буденний. – Чернігів: Десна Поліграф, 2012. – 111 с.

884. БУДНІК В.М. Люблю я...: поезії, пісенні тексти, тости укр. та рос. мовами /Василь Буднік. – Чернігів: Лозовой В.М., 2012. – 55 с.

885. ВОЛОЩУК О. Сорок чотири дні /Олександр Волощук. – Чернігів: Лозовой В.М., 2012. – 216 с.

Чергова книга чернігів. мандрівника, журналіста є першою спробою написання художнього твору.

886. ГАРМАНЧУК В.О. Каштанові свічі: поезії /Василь Гарманчук. – Прилуки, 2012. – 95 с.

Самодіяльний поет В.О.Гарманчук (1936-2001) жив у Сосниці.

887. ГРИЦЮК Е.В. Сказки для взрослых: графика и стихи /Елена Грицюк. – Чернигов: Лозовой В.М., 2012. – 111 с.

Авторка – архітектор з Чернігова, член Конгресу літераторів України.

888. ДЗЮБА С. Троянці /Сергій Дзюба. – Чернігів: Лозовой В.М., 2012. – 576 с.

889. ЕПИХИН В.А. Здравствуй, Чернигов-княже!: стихи 2010-2012 гг. /Василий Епихин. – Чернигов: ПП ОПЦ, 2012. – 87 с.

Автор народився на Луганщині. Живе у Чернігові. Друга книга поезій.

890. ЗАБАРНИЙ О. Під знаком «білої плями»: художньо-публіцистична повість /Олександр Забарний. – К.: Рада, 2012. – 344 с.

891. ЗНАЄМО і любимо рідне місто: конкурс дитячої творчості. – Чернігів: Десна Поліграф, 2012. – 63 с. – (НАІЗ «Чернігів стародавній»).

892. КАРПЕНКО Л.Г. Переймаю вітри: поезії /Любов Карпенко. – Ніжин: Лисенко М.М., 2012. – 103 с: іл.

893. КОНОНЕНКО В.О. Холодний ангел: [зб. поезій] /Валерій Кононенко. – Чернігів: Лозовий В.М., 2012. – 163 с.

В.О.Кононенко (24.04.1964) – уродженець с.Скитьки Ріпкинського р-ну.

894. КРАЧИЛО О.В. Арфи пізньої весни: [поезії] /О.Крачило. – Чернігів: Десна Поліграф, 2012. – 158 с.

895. КРИВЕНКО В. Погляд крізь тебе /Вікторія Кривенко. – Ніжин: Лисенко М.М., 2012. – 68 с.

Дебютна збірка молодої поетеси з Ніжина.

896. КУРОВСЬКИЙ Д.М. Далекі музики: поезії: вибране /Дмитро Куровський. – Чернігів: Десна Поліграф, 2012. – 255 с.

897. ЛИТОВЧЕНКО А.И. Память, обожженая войной: [стихи] /Антонина Литовченко. – Чернигов: Лозовой В.М., 2012. – 127 с.: ил.

А.І.Литовченко (14.08.1932) живе у Чернігові.

898. МИХАЙЛЕНКО В. І в радості, і в горі...: оповідання, образки /Валентина Михайленко. – Мена : Домінант, 2012. – 94 с.

899. МАРЧЕНКО О.П. Документи в порядку? Поїхали!: публіцистика та поезія /Олена Марченко. – Чернігів: Десна Поліграф, 2012. – 103 с.: іл.

Авторка – уродженка Чернігова, член Нац. спілки журналістів України.

900. МУСІЄНКО Р. У перехресті двох століть: [вірші] /Ростислав Мусієнко. – Чернігів: Лозовий В.М., 2012. – 45 с.

901. ОЛЕКСІЄНКО М.М. Різні долі: зб. віршів /Микола Олексієнко. – Чернігів: Лозовий В.М., 2012. – 151 с.

Автор живе у Чернігові.

902. ОСТАШКО О.Я. Сучасні кольори: рубаї /Олександр Осташко. – Ніжин: Аспект-Поліграф, 2012. – 93 с.: іл.

Автор народився у с.Вертіївка Ніжинського р-ну.

903. ПИНИЦА П.И. Ухожу в кленовые метели: [поэзия] /Пётр Пиница. – Чернігів: Сіверщина, 2012. – 99 с.

Посмертна книга поета, який жив у Чернігові.

904. БУЛО колись в Україні: краєзн. альманах. Вип. 7 [Куликівські етюди Л.О.Повозника] /упоряд. А.П.Потьомкін. – К.; Орлівка [б. в.], 2012. – 15 с.: фото.

До альманаху включено поезії Л.О.Повозника (24.11.1935) – уродженця с.Голубичі Ріпкинського р-ну, випускника Ніжин. педінституту. З 1957 року живе у Куликівці, працював вчителем, завідувачем краєзн. музею.

905. ПРИДЕСНЯНСЬКІ джерела: літ.-мистецький альманах /ред.-упоряд. В.Михайленко. – Мена: ТОВ «Домінант», 2012. – 148 с.: фото.

Альманах виданий до ювілею творчого клубу «Первоцвіти Коропщини», заснованого при Коропській центральній районній бібліотеці 8.08.2002 р.

906. ПОТЕБНЯ В.П. Щоденник моєї душі: [поезії] /Володимир Потебня. – Чернігів: Лозовий В.М., 2012. – 255 с.

907. СУШКО М.Ф. Дудів одуд над болотом: сатира і гумор /Михайло Сушко. – Чернігів: Лозовий В.М., 2012. – 103 с.: іл.

907а. ТЕРЕЩЕНКО О. Прогулянки з привидами: містичні легенди Чернігівщини /Олена Терещенко. – Чернігів: Десна Поліграф, 2012. – 55 с.: іл.

908. ТКАЧ М. Зерна слова: культуролог. ст., міні-рецензії, інтерв'ю /Михась Ткач. – Чернігів: Десна Поліграф, 2012. – 118 с.

Рец.: Кузьменко В. З вірою в майбутнє! /Володимир Кузьменко //Літ. Чернігів. – 2012. – №2. – С.165-168.

909. ТОЛОКА: зб. художніх творів письменників Чернігівщини /упоряд. В.Сапон і М.Ткач. – Чернігів: Десна Поліграф, 2012. – 200 с.

910. ТУРКІВСЬКИЙ М.П. Батьківська хата: (віршована повість) /Микола Турківський. – Прилуки: Прилуцька міська друкарня, 2012. – 81 с.: іл.

911. ТУРКІВСЬКИЙ М.П. Сузір'я Катерини Білокур: вірші /Микола Турківський. – Прилуки: Прилуцька міська друкарня, 2012. – 50 с.: іл.

912. ЧЕБЕРДА О.Д. Зерна любові: [вірші] /Олексій Чеберда; вступ. ст. В.Сапона. – Чернігів: Десна, 2012. – 61 с.: фото.

Автор народився на Варвинщині, живе у Чернігові.

913. ЧЕПУРНИЙ В.Ф. В осім барку!: [кн. публіцистики] /Василь Чепурний. – Мена: Домінант, 2012. – 247 с.

914. ЮРКОВ И. Стихотворения и поэмы /Игорь Юрков; вступ. ст., подгот. текста, примеч. С.Е.Хрыкина. – Спб.: изд-во Пушкин Дома, Издат. Центр «Гуманитарная Академия», 2012. – 256 с.

І.В.Юрков (16.07.1902-30.08.1929) – призабутий рос. поет, народився в Ярославлі у родині вченого. З 1914 р. жив з батьками в Чернігові, навчався в місцевій гімназії.

ПЕРСОНАЛІЇ

915. СУЧАСНІ письменники України: біобібліогр. довід. – вид. уточн. і доп. /упоряд. А.Гай; відп. ред. О.Курило. – Біла Церква: Буква, 2012. – 567 с.

Є дані і про письменників, життям і творчістю пов'язаних з Чернігівщиною.

916. СУЧАСНІ письменники України: контакти. – вид. уточн. і доп. /упоряд. А.Гай, відп. ред. О.Курило. – Біла Церква: Буква, 2012. – 200 с.

У довід. подаються адреси, контактні телефони, а також поштові скриньки, електронна пошта і сайти членів НСП України, в т. ч. і письменників Чернігівщини.

917. МУСІЄНКО Р. Сяйво людини на тлі сяйва полярного /Ростислав Мусієнко //Слово Просвіти. – 2012. – 26 квіт. – 2 трав. – С.7.

До 80-річчя від дня народження М.Адаменка (20.12.1931) – укр. письменника, уродженця с.Загребелля Сосницького р-ну. Мешкає у Сосниці.

918. БРИК О. Завжди вірив у мудрість людства! /Олексій Брик //Деснян. правда. – 2012. – 26 січ. – С.2.

Спогади чернігів. прозаїка про дитячі роки, які припали на воєнне лихоліття.

919. ЛЕУС В. Міжнародний літературний проект «Вірші Сергія і Тетяни Дзюби 50 мовами світу» перетнув «екватор» /Віталій Леус //Літ. Чернігів. – 2012. – №4. – С.194-195.

920. САПОН В. Мудрий і добрий: до 90-річчя від дня народження поета і журналіста Кузьми Журби /Володимир Сапон //Деснян. правда. – 2012. – 8 листоп. – С.7.

К.Т.Журба (11.11.1922-1982) народився в с.Хрещате Козелецького р-ну.

921. РУДНИК А. Пам'яті Дмитра Куровського /Алла Рудник //Деснян. правда. – 2012. – 1 листоп. – С.7.

922. МИЛІЧ К. Закоханий у слово: [чернігів. поетові і перекладачу] Миколі Лелюку – 70! /Костянтин Миліч //Літ. Чернігів. – 2012. – №4. – С.127-129.

923. ГОРЛАЧ Л. Продовжувач традицій /Леонід Горлач //Отчий поріг. – 2012. – №7 (лип.). – С.15.

924. МУШКЕТИК Ю. По власній колії /Юрій Мушкетик //Літ. Україна. – 2012. – 16 лют. – С.7.

Ст. присвячені 75-річчю від дня народження укр. письменника, режисера і кіносценариста С.Г.Маринчика (27.07.1937), засл. працівника культури України, лауреата премії ім. М.Коцюбинського, лауреата Міжнародної премії ім. М.Гоголя. Народився в Ічні.

925. ПОПОВНЕННЯ у лавах НСПУ //Укр. літ. газ. – 2012. – 24 лют. – С.3.

Серед прийнятих прозаїк з Чернігова Р.А.Мусієнко.

926. ФАЛЬЧЕВСЬКИЙ О. «Зі збіркою, Михайле Никифоровичу...» /Олександр Фальчевський //Деснянка вільна. – 2012. – 18 серп. – С.5.

Творчий портрет М.Н.Ребенка (11.01.1938-18.03.2002) – чернігів. поета, ред. радіогазети на КСК, уродженця с.Лукашівка Чернігів. р-ну, збірка творів якого за назвою «З глибин серця» побачила світ посмертно.

927. ВІДЦІШОВ у вічність Станіслав Реп'ях [14.05.1938-29.06.2012]: пам'ятаємо //Сіверян. літопис. – 2012. – №5-6. – С.214-215.

928. КВІТНИЦЬКИЙ С. Роман-трилогія з-під пера сільського бібліотекаря [А.Суховерського з с.Голубівка Прилуцького р-ну] /Сергій Квітницький //Деснян. правда. – 2012. – 6 груд. – С.5.

929. КУЗЬМЕНКО В. Література – його покликання і життя: Михасю Ткачу – 75! /Володимир Кузьменко //Літ. Чернігів. – 2012. – №3. – С.75-81.

930. САВЕНОК В. Михасю Ткачу – 75! /Владислав Савенок //Сіверян. літопис. – 2012. – №5-6. – С.196-197.

М.М.Ткач (19.09.1937) – гол. ред. журн. «Літературний Чернігів». Прозаїк, лауреат багатьох літературних премій. Засл. працівник культури України.

931. ТЕРЕЩЕНКО В. В гостях – як удома: (літ. свято на Менщині) /Валентина Терещенко //Літ. Чернігів. – 2012. – №4. – С.190-193.

Творча зустріч із письменниками-земляками – братами Михасем та Миколою Ткачами, яка відбулася у Менській ЦРБ.

932. БУРСОВ Г. Його вбивають. Хто? /Георгій Бурсов //Сучасність. – 2012. – №7-8. – С.190-203.

Про неоднозначне ставлення до М.Холодного як до людини, так і до поета.

933. БУРСОВ Г. Микола Холодний – поет, актор, біла ворона /Георгій Бурсов //Укр. літ. газ. – 2012. – 24 серп. – С.16-17; 7 верес. – С.17.

Нарис про трагічну долю талановитого укр. поета М.Холодного (30.07.1939-2006) – лауреата премії ім. В.Сосюри, Почесної премії Ватикану та ін. Жив і помер в Острі Козелецького р-ну. Народився у с.Карильському Коропського р-ну.

934. НАУМЕНКО В. В обіймах слова: [Творчий портрет сучасного чернігів. поета В.Щербоноса] /Валентина Науменко //Деснян. правда. – 2012. – 16 серп. – С.7.

ФОЛЬКЛОР

935. ЄЛІСЄЄВА М. Коляд, коляд, коляда, у віконце загляда: [на другому міському фестивалі «Чернігівська коляда – 2012»] //Чернігів. відом. – 2012. – 11 січ. – С.20.

936. ОРЕШКО А. Особливості діалекту с.Роїще Чернігівського району в історико-лінгвістичному контексті /Алла Орешко //Сіверян. літопис. – 2012. – №5-6. – С.210-213.

937. ХУДОБЕЦЬ К. Ніжинська «Калинонька» підкорила болгарські серця /Катерина Худобець //Деснянка вільна. – 2012. – 12 лип. – С.6-7.

Ніжин. зразковий фольклор. вокально-хореограф. театр «Калинонька» повернувся переможцем з молодіжного фольклор. фестивалю «Приморсько – 2012» (Болгарія).

938. ЩЕРБОНОС В. Завзята послідовниця Полевика [В.Лемещенко – керівник фольклор. колективу «Горлиця» Прилуцького міського будинку культури] /Василь Щербонос //Деснянка вільна. – 2012. – 1 груд. – С.8.

939. ЩЕРБОНОС В. І знову голос «Горлиці» лунає /Василь Щербонос //Деснянка вільна. – 2012. – 11 жовт. – С.16.

Фольклор. ансамбль «Горлиця» Шестовицького сільського будинку культури Чернігів. р-ну.

940. ЩЕРБОНОС В. Фестиваль «Поліське коло»: звуки, барви, емоції... /Василь Щербонос //Деснянка вільна. – 2012. – 30 серп. – С.10.

На VII Міжнар. Фольклор. фестивалі нац. культур «Поліське коло», що відбувся у Чернігові.

РЕЛІГІЯ. ДІЯЛЬНІСТЬ ЦЕРКВИ

941. ЄВСЄЄВА Т.М. Особливості збереження/порушення православним священством вірності пастирському служінню в контексті історії повсякдення (УСРР, 1930-ті рр.) /Тетяна Євсєєва //Укр. істор. журн. – 2012. – №5. – С.94-108.

С.98-99: Стан духівництва Срібнянського району 1930 р. (виселення, втрата служби, тяжке сімейне положення, зречення сану).

С.103-104: Заява від 20 січ. 1930 р. протоієрея і колишнього викладача Чернігів. семінарії, кандидата богослов'я Г.П.Смоличева про розрив з релігійним культом.

942. КОНЯВСКАЯ Е. Черниговские владыки и князья в церковных конфликтах середины – второй половины XII в. /Елена Конявская //Чернігівські старожитності. – Чернігів, 2012. – вип.1(4). – С.90-95.

943. ПАЛІЄНКО Г. Огляд джерельної бази до вивчення благодійництва та добродійства православної церкви у Чернігівській єпархії (друга половина XIX – початок XX ст.) /Галина Палієнко //Сіверян. літопис. – 2012. – №5-6. – С.50-55.

944. ПАЛІЄНКО Г.О. Соціальні практики православної церкви у галузі освіти у Чернігівській єпархії (др. пол. XIX – поч. XX ст.): /Галина Палієнко //Література та культура Полісся. – Ніжин, 2012. – вип. 71. – С.254-263.

945. ТАРАСЕНКО О. «Батьки і діти» парафій початку XX ст.: (за матеріалами Чернігівського відділення Православного Палестинського товариства) /Олександр Тарасенко //Шрагівські читання: зб. ст. і матеріалів. – Чернігів, 2012. – вип.2. – С.105-112.

946. ТАРАСЕНКО О. Девіантна поведінка парафіяльного духовенства: (за матеріалами Чернігівської єпархії кінця XVIII – першої пол. XIX ст.) /Олександр Тарасенко //Сіверян. літопис. – 2012. – №5-6. – С.42-49.

947. ЧЕБАНЮК О. Обрядовість старообрядців Чернігівщини: діалог культур /О.Чебанюк //Слов'янські обрії: зб. наук. праць. – К., 2012. – вип.4. – С.251-261.

Календарні і родинні звичаї та обряди рос. старообрядців, які оселилися у с-щах Радуль та Добрянка Ріпкинського р-ну наприкінці XVII – на початку XVIII ст.

ЦЕРКВИ. МОНАСТИРІ. СОБОРИ

948. АРХИПОВА Е.И. Романская архитектурная резьба Борисоглебского собора в Чернигове /Е.Архипова //Матеріальна та духовна культура Південної Русі: матеріали міжнар. польового археол. семінару, присвяченого 100-літтю від дня народження В.Й.Довженка. – К.; Чернігів, 2012. – С.25-35.

949. БЛАКИТНИЙ М. До історії поховань на цвинтарях кафедральних соборів у Чернігові /Максим Блакитний //Чернігівські старожитності. – Чернігів, 2012. – вип.1(4). – С.11-16.

Біограф. відом. про людей, які були поховані біля Спасо-Преображенського і Борисо-Глібського соборів наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст.

950. ВЕРЕЩАГІНА Н. Літургійні комплекси у вівтарних композиціях давніх храмів Києво – Чернігівського ареалу /Надія Верещагіна //Сіверян. літопис. – 2012. – №3-4. – С.37-43.

951. ВЕЧЕРСЬКИЙ В. Дерев'яні храми Чернігово-Сіверщини [ХVІІ – ХVІІІ ст.] /Віктор Вечерський //Чернігівські старожитності. – Чернігів, 2012. – вип.1(4). – С.42-58: іл.

952. ГАПОНЕНКО Д. Ніжинський Благовіщенський монастир (ХVІІІ – початок ХХ ст.): історіографія проблеми /Дмитро Гапоненко //Сіверян. літопис. – 2012. – №1-2. – С.70-75.

953. ЗАБАРНИЙ О. Відроджений з небуття [Ніжинський Свято-Введенський монастир] /Олександр Забарний //Літ. Чернігів. – 2012. – №1. – С.193-196.

954. ЗАБАРНИЙ О. Ніжинський Назарет /Олександр Забарний //Літ. Чернігів. – 2012. – №4. – С.197-199.

Храм Благовіщення Діви Марії, Богородичний Назарет – серце Благовіщенського чоловічого монастиря в Ніжині (кінець 17 – поч. 18 ст.), який нині відроджується.

955. ЗАБАРНИЙ О. Перлина грецької культури [Всесвятський собор у Ніжині] /Олександр Забарний //Літ. Чернігів. – 2012. – №2. – С.195-197.

956. КАРАНДА Я. Відроджений храм у Сокиринцях /Ярослав Каранда //Деснян. правда. – 2012. – 6 верес. – С.2.

Свято-Вознесенський храм УПЦ у Сокиринцях Срібнянського р-ну, збудований 1781 р. коштом поміщика Галагана і зруйнований 1934 р. Наразі відроджений.

957. МУСИЙ О. Замироточила ікона [в Катерининській церкві Чернігова] /Ольга Мусій //Гарт. – 2012. – 12 квіт. – С.3.

958. НИЖНИК Л. Реставрація П'ятницької церкви в Чернігові у 1943-1972 роках і створення музею /Людмила Нижник //Ніжинська старовина. – 2012. – вип.14. – С.27-33.

959. РИГА Д. З історії монастирів Новгород-Сіверської єпархії (1785-1797 рр.) /Данило Рига //Сіверян. літопис. – 2012. – №3-4. – С.30-36.

960. РИГА Д. Порівняльний аналіз відбудови Спасо-Преображенських соборів у Чернігові й Новгороді-Сіверському /Данило Рига //Чернігівські старожитності. – Чернігів, 2012. – вип.1(4). – С.117-120.

961. РИХЛІВСЬКИЙ Пустинно-Микільський монастир – православний монастир, розташований біля смт Понорниця Коропського району //Енциклопедія історії України. – К., 2012. – т.9. – С.208-209.

962. СИТИЙ І. Чернігівське видання «Акафисты с каноны» 1785 р. /Ігор Ситий //Сіверян. літопис. – 2012. – №1-2. – С.57-60.

Книга видана друкарнею Троїцько-Іллінського монастиря.

963. ТРИГУБ О. Тестаменти як джерело з історії земельних володінь Чернігівського Борисоглібського монастиря /Олександр Тригуб //Сіверян. літопис. – 2012. – №1-2. – С.64-69.

964. ХУДОБЕЦЬ К. У Ніжині освячено новий храм [Віри, Надії, Любові та матері їхньої Софії] /Катерина Худобець //Деснянка вільна. – 2012. – 20 груд. – С.2.

965. ЧЕРНІГІВСЬКІ старожитності: зб. наук. пр. Вип.1(4) /редкол.: А.Л.Курданов (голова) та ін. – Чернігів: Десна Поліграф, 2012. – 166 с.: іл. – (НАІЗ «Чернігів стародавній»).

Публ. наук. дослідження, присвячені історії, будівництву, опорядженню Спасо-Преображенського собору м.Чернігова з нагоди 975-річчя першої літописної згадки про величну православну споруду.

966. ЯСЕНЧУК О. Шукайте царство небесне в собі /Олександр Ясенчук ; фото авт. і Д.Іванова //Гарт. – 2012. – 12 лип. – С.12.

Храм Різдва Пресвятої Богородиці с.Блистова Менського р-ну, відновлений 1992 р.

ПЕРСОНАЛІЇ

967. СУШКО Н. Суперечлива постать представника духовного кліру – Симеон Адамович /Наталія Сушко //Ніжинська старовина. – К., 2012. – вип. 13 (16). – С.136-139.

Ніжин. протопіп Симеон Адамович – один із представників укр. духовенства, що служили інтересам Московської держави. Був радником гетьмана Д.Многогрішного і водночас інформатором-доносителем на нього у Москву.

968. ЦИМБАЛЕНКО І. Василь Гордійович Андрієвський (1881-1930) /Грина Цимбаленко //Сіверян. літопис. – 2012. – №1-2. – С.76-83.

Ст. присвячена священику, який служив у церквах Куликівського р-ну. Розстріляний після винесення вироку у справі вигаданої антирад. і контррев. діяльності. Кримінальна справа Андрієвського зберігається в ДАЧО.

969. НАУМЕНКО С. Меркурій Бригинський став Меркурієм Чернігівським /Сергій Науменко //Гарт. – 2012. – 6 груд. – С.12.

Ігумен Меркурій Бригинський (1870-1956), уродженець с. Щаснівка Бобровицького р-ну, став святим для загально церковного шанування.

970. ЦИГАНОК О. Про єдиний взірць давньої української шкільної епічної епіцедії /Ольга Циганок //Сіверян. літопис. – 2012. – №1-2. – С.158-163.

Йдеться про твір, присвячений єпископу Чернігів. і Новгород-Сіверському Амвросію Дубневичу. Міститься у чернігівській поетиці 1749-1750 рр., рукопис якої зберігається в Нац. бібліотеці України ім. В.І.Вернадського. Вперше публ. у перекладі укр. мовою.

971. АДРУГ В. Лаврентій Чернігівський: «Грядуть останні часи. Бісів у пеклі не буде. Всі вони – на землі, в людях...». Пророцтва про останні часи /Віталій Адруг //Деснянка вільна. – 2012. – №2 (6 січ.). – С.4.

Про відомого пророка, схиархімандрита Лаврентія (в миру Лука Овсійович Проскура, 1868-19.01.1950), уродженця с.Карильське Кролевецького пов. (Коропського р-ну) Чернігів. губ. (обл.). У 1993 р. його мощі перенесено до Троїцького собору і прославлено в лику святих у чині преподобного.

972. ТРАВКІНА О. Протоієрей чернігівського Спаського собору Іоанн Левицький /Ольга Травкіна //Чернігівські старожитності. – Чернігів, 2012. – вип.1(4). – С.142-152.

Діяльність протоієрея Спасо-Преображенського собору у Чернігові Іоанна Левицького (1740-1798), який здійснив перші спроби дослідження собору наприкінці XVIII ст. Проаналізовано укладений ним реєстр чернігів. князів, похованих у Чернігові.

973. САПОН В. «Беріть мене, глибини...» /Володимир Сапон //Літ. Чернігів. – 2012. – №2. – С.131-140.

Нарис про життєвий шлях І.Максимовича (1651-10.06.1715) – відомого церковного діяча, поета-мислителя, уродженця Ніжина.

974. ВОЛЕРТ Я. Земельні володіння протопопа чернігівського Спасо-Преображенського собору Миколи Синдаровського та його спадкоємців за матеріалами Генерального слідства про маєтності 1729-1731 рр. /Ярослав Волерт //Чернігівські старожитності. – Чернігів, 2012. – вип.1(4). – С.59-67.

975. ЗОЗУЛЯ С. Початок традиції: в Ніжині та Батурині відбулися II Спаські читання /Сергій Зозуля //Ніжинська старовина. – 2012. – вип. 14. – С.183-186.

Читання присвяч. 115-й річниці від дня народження Ф.Г.Спаського (1897-1979) – церковно-громад. діяча рос. діаспори у Франції, представника славетної ніжинської родини Спаських.

976. БЛАКИТНИЙ М. Стефановський Трифон Андрійович – церковний діяч, публіцист та історик Чернігівщини: (за матеріалами часопису «Черниговские епархиальные известия» /Максим Блакитний //Ніжинська старовина. – 2012. – вип. 14. – С.149-154.

Т.А.Стефановський (1.02.1829-15.12.1909) народився у Носівці, закінчив курс навчання у Чернігів. духовній семінарії, жив і працював в Чернігові.

977. ТАРАСЕНКО О. Листи Чернігівського архієпископа Філарета (Гумілевського) до О.Бодянського /Олександр Тарасенко //Сіверян. літопис. – 2012. – №1-2. – С.84-94.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСІБНИКИ

978. АБРАМ Ісакович Кацнельсон – поет, літературознавець, перекладач: бібліогр. посіб. /Чернігів. міська ЦБС; уклад. О.Дудкіна. – Чернігів, 2012. – 25 с.: іл.

979. АНДРІЙ Антонович Карнабед: біобібліогр. покажч. /Чернігів. ОУНБ ім. В.Г.Короленка, ЧНПУ ім. Т.Г.Шевченка, Чернігів. обл. орг. нац. спілки краєзнавців України; [упоряд. Н.Романчук]. – Чернігів, 2012. – 73 с. – (Сер. «Історики та краєзнавці Чернігівщини»; вип.17).

980. БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВО і бібліографія України: бібліогр. покажч. за I півріччя 2011 року. Вип.83 /упоряд. О.М.Піхур. – К., 2012. – 107 с.

Поз. 229, 539: видання Чернігів. ОУНБ ім. В.Г.Короленка.

981. «БУДЬМО, люди, добримі»: Кузьма Тимофійович Журба: до 90-річчя від дня народження : бібліогр. список /уклад., комп. набір О.Чирик; відп. за вип. Г.Сурніна. – Чернігів, 2012. – 2 с. – (Чернігів. міська ЦБС; сер.: «Літературна Чернігівщина).

982. ВІКТОР Терлецький: до 75-річчя від дня народження: біобібліогр. покажч. /Сумська ОУНБ ім. Н.К.Крупської. – Суми, 2012. – 64 с. – Краєзнавці Сумщини.

В.В.Терлецький (11.08.1936) – лауреат премії ім. І.Огієнка. У покажч. представлені роботи сумського краєзнавця, присвячені Чернігівщині.

983. ВОЛОДИМИР Михайлович Половець: [д-р іст. наук, професор]: біобібліогр. покажч. /ЧНПУ ім. Т.Г.Шевченка; уклад. Н.Ф.Головатенко. – Чернігів: ЧНПУ ім. Т.Г.Шевченко, 2012. – 40 с. – (Наук. спадщ. викладачів ЧНПУ ім. Т.Г.Шевченка).

984. ДУХОВНА скарбниця краю: бібліогр. покажч. Вип.3. /Чернігів. ОУНБ ім. В.Г.Короленка; [упоряд.: Н.В.Романчук, Л.В.Феофілова; ред. Л.В.Феофілова; відп. за вип. І.М.Аліференко]. – Чернігів: Чернігів. ОУНБ ім. В.Г.Короленка, 2012. – 116 с. – (135 років з часу заснування бібліотеки).

985. ЗВЕДЕНИЙ каталог періодичних видань, передплачених бібліотеками м.Чернігова на 2012 рік /уклад. К.А.Герасименко; ред. Н.В.Романчук; відп. за вип. І.М.Аліференко. – Чернігів, 2012. – 62 с.

986. ЗЕМНІ дороги поета: до 75-річчя від дня народження М.П.Турківського: бібліогр. покажч. /Прилуц. центр. район. б-ка; [склали: Т.Печена, Г.Горіла]. – Прилуки, 2012. – 15 с. – (сер. : «Письменники Прилуччини»).

987. ЗНАМЕННІ і пам'ятні дати по Чернігівській області на 2013 рік /Чернігів. ОУНБ ім. В.Г.Короленка; [склад.: Л.В.Студьонова, І.Я.Каганова; відп. за вип. І.М.Аліференко]. – Чернігів, 2012. – 91 с.

988. ЗОЛОТИЙ дзвін імен: біобібліогр. покажч. /уклад.: В.Ільяс; Городнян. ЦРБ. – Городня, 2012. – 100 с.: фото. – (сер.: «Відомі діячі Городнянщини»).

989. «ЗУСТРІЧ зі «Словом»: каталог виставки: до 70-річчя від дня народження Святослава Воїнова /Чернігів. істор. музей ім. В.В.Тарновського; упоряд. С.Воїнов, В.Мудрицька, С.Половнікова. – Чернігів, 2012. – 18 с.

990. ІГОР Михайлович Ситий: (біобібліогр. покажч.) /Чернігів. ОУНБ ім. В.Г.Короленка, ЧІМ ім. В.В.Тарновського, Чернігів. обл. орг. Нац. спілки краєзнавців України; [склад.: С.Л.Лаєвський, Л.П.Линюк; наук. ред. О.Б.Коваленко; ред. І.Я.Каганова; відп. за вип. І.М.Аліференко]. – Чернігів, 2012. – 35 с. – (Сер. «Історики та краєзнавці Чернігівщини»; вип.18).

991. КРАЄЗНАВЧИ бібліографічні посібники бібліотек України 2006-2010: бібліогр. покажч. /упоряд. О.В.Михайлова. – К.: Виниченко, 2012. – 123 с. – (НІБ України).

С.13, 19, 33, 35, 38, 40, 49, 50, 51, 52, 53, 55, 56, 57, 58, 59, 62, 67, 68, 77, 86, 89, 90, 91, 93, 99, 101: Бібліогр. посібники, видані Чернігів. ОУНБ ім. В.Г.Короленка.

992. МИКОЛА Корнійович Бойко: [д-р іст. наук, професор]: біобібліогр. покажч. /ЧНПУ ім. Т.Г.Шевченка; уклад. Н.Ф.Головатенко. – Чернігів: ЧНПУ ім. Т.Г.Шевченка, 2012. – 24 с. – (Наук. спадщина викладачів ЧНПУ ім. Т.Г.Шевченка).

993. МИРОНЕНКО Д. Бібліотечний проект «Історія малих міст України» /Дмитро Мироненко //Краєзнавство. – 2012. – №2. – С.65-68.

Проект видання серії бібліогр. покажч. «Історія малих міст України», до якого залучається і Чернігів. обл.

994. ПОКАЖЧИК змісту часопису «Літературний Чернігів» за 1992-2011 роки /Чернігів. ОУНБ ім. В.Г.Короленка; літ. спілка «Чернігів»; [уклад. К.А.Герасименко та ін.]. – Чернігів, 2012. – 150 с.

995. СКАЗАТИ правду (Голодомор 1932-1933 років на Прилуччині): реком. список літ. /Прилуц. центр. район. б-ка. – Прилуки, 2012. – 8 с.

996. УКРАЇНСЬКІ метабібліографічні посібники (кінець ХІХ – початок ХХІ ст.): наук.-допом. бібліогр. покажч. третього ступеня /М-во культури України, Нац. парлам. б-ка України, Рівнен. держ. гуманіст. ун-т; авт.-уклад. О.Л.Промська; наук. ред. В.О.Кононенко; наук. консультант і авт. вступ. ст. Г.М.Швецова-Водка. – К., 2012. – 120 с.

Поз. 190-193: видання та описи публ. про видавничу діяльність Чернігів. ОУНБ ім. В.Г.Короленка за період 1968-2005 рр.

997. ШЕВЧЕНКО Віктор Миколайович: (до 60-річчя з дня народження): біобібліогр. покажч. наук. праць /Чернігів. держ. ін-т економіки і упр., наук. б-ка; [уклад.: Т.А.Сіденко, О.Д.Кудрявцева]. – Чернігів, 2012. – 37 с. – (сер. покажч. праць науковців ЧДІЕУ).

ДОПОМІЖНІ ПОКАЖЧИКИ

АЛФАВІТНИЙ ПОКАЖЧИК АВТОРІВ І НАЗВ КНИГ ТА СТАТЕЙ

- Аби жило село 382
Абрам Ісакович Кацнельсон – поет, літературознавець... 978
Адаменко М.П. В холодних обіймах зими 880
Адруг А. Графічні знаки Василя Леоненка 750
Адруг А. Перша друкована книга в Чернігові... 171
Адруг В. Еволюція різдвяних та новорічних листівок у ХХ столітті 685
Адруг В. Білоруські фермери «дегустували» нашу картоплю 400
Адруг В. Віктор Кошмал і Валерій Шайгородський... 729
Адруг В. Гросмейстер Тетяна Костюк-Дорнбуш... 511
Адруг В. Лаврентій Чернігівський... 971
Адруг В. Юрій Сбітнев... 65
Адруг-Дараган Г. Брати з наддніпрянського села 60
Акічев Ш.М. Другі Конотопські читання 686
Актуальні проблеми партизансько-підпільного руху в Україні... 279
Альбом партизанської слави українського народу... 280
Амеліна Є., Пілярчук В. Інноваційні послуги сучасних... 654
Андрєєва Л. Академік М.С.Самокиш та українські музеї 753
Андрій Антонович Карнабед 979
Андрійчук Т. Ананій Лебідь 274
Андрійчук Т. Леонід Митькевич 275
Ануфрієв В. Чернігівська солістка підкорила Москву 783
Ануфрієв В. Чернігівські таланти змагалися у виконанні... 756
Анцибор Є. Єдиний фільм жахів у СРСР знімали в Чернігові 785
Археологические исследования в Еврорегионе «Днепр» в 2011 г. 323
Архипова Е.И. Романская архитектурная резьба... 948
Бадалов О.П. Творчість ансамблю пісні і танцю... 757
Балабай В. Костянтин Самбурський 102
Баламут А. Формування місцевих органів влади Чернігівщини... 526
Безручко О. В. Архівна спадщина Олександра Довженка 832
Бельман С. Долг живых 281
Бельман С. Еврейский народ в лицах 734
Бельман С. Еврейский некрополь Чернигова 66

Бельман С. Сергей Нилус 277
Береговий В. Богатирське коріння у Козельці зародилося 499
Береговий В. Дзвінка мелодія спринту 518
Береговий В. Друге паралімпійське «золото» Оксани Зубковської 506
Береговий В. Золоте весло 522
Береговий В. Людина із залізною волею 514
Береговий В. Незрячі грають у футбол 476
Береговий В. Неспокій спортивного серця 504
Береговий В. Олександр Усик 521
Береговий В. П'ятиразова чемпіонка світу 501
Береговий В. Перша Всеросійська Олімпіада 477
Береговий В. Підкорювач гірських вершин 500
Береговий В. Піонер важкої атлетики 517
Береговий В. Правильно розрахував сили 516
Береговий В. «Сніговий барс» гірських вершин 524
Береговий В. Чемпіони і призери прославляли чернігівську землю 478
Береговий В. Чернігівка Марія Буйок привезла з Черкас золоту... 503
Березкіна А. О. За покупками – до пасажу! 393
Березкіна О. Красиви Чернігова на львівській землі 747
Березкіна О. Лікарня №2 святкує 20-річний ювілей 424
Березкіна О. На історичному перехресті з «Машиною часу» 786
Березкіна О. Творці історії міста 173
Березкіна О. Чарівний світ дитячої творчості 810
Березкіна О. Школа, в якій навчають жити 425
Бібліотека «вышла» в люди 655
Бібік Н. Художниці-еврейки та їх твори в колекції... 687
Бібліотека. З історії становлення у м. Щорс 656
Бібліотекознавство і бібліографія України 980
Білич О. Срібнянські ювілеї 553
Блакитний М. Генерал від інфантерії... 57
Блакитний М. До історії поховань на цвинтарях... 235, 949
Блакитний М. З життя Чернігова початку ХХ століття... 174
Блакитний М. Стефановський Трифон Андрійович... 976
Блоха Ю. На «прощу» до «Ганниної Пустині»... 688
Бобик А. «Научить танцевать можно каждого» 771
Богун Л. Первый юбилей госпиталя 426
Богун Л. Современный метод лечения мочекаменной болезни... 427
Божок В.Н. Меченый рейс 881

Бойко В. «Історію українських міст і містечок треба...» 657
Бойко В. «Ми, за фактом, неповносправні...» 527
Бондар О.М. Укріплення літописного Листвена в контексті... 324
Борщ М. Заключний феєрверк! 758
Борщенко В. Малі садиби Ічнянщини 175
Бригинець О. Під високочолим небом 20
Брик О. Завжди вірив у мудрість людства! 918
Брик О.Г. Врятуй життя... 449
Брик О.Г. У зашморзі часу 882
Буденний В.Й. Душі моєї обмолот 883
Буднік В.М. Люблю я... 884
«Будьмо, люди, добрими» 981
Букай Є. Творчий діамант зі Старої Басані 870
Було колись в Україні 282, 605, 904
Буренко В. Провінційне життя та побут дворян... 176
Буренко В. Ця неповторна Качанівка 689
Бурсов Г. Його вбивають. Хто? 932
Бурсов Г. Микола Холодний – поет, актор, біла ворона 933
Бутко С. П'яті Шрагівські читання у Чернігові 600
Бушай В. Без мами і тата, але в теплі та любові... 454
В Чернігові знову знімають... 787
Вайсман Д. Судьба солдата – из хроніки одной семьи 303
Васюта О. Ігор Ольгович і митрополит Костянтин... 157
Вдовенко С.М., Вдовенко Ю.С., Рогова О.В. Транскордонне... 1
Веремєнко Л. П'ємонт Нової Басані 606
Верещагіна Н. Літургійні комплекси у вівтарних... 950
Вертіль О. Місто омріяного Сонця 177
Верхуша В. Пам'яті вчителя 58
Вечерський В. Дерев'яні храми Чернігово-Сіверщини 951
Визначено лауреатів обласної премії імені Михайла Коцюбинського 824
Визначено лауреатів премії імені Буяльського 445
Визначні пам'ятки древнього Любеча 67
Вилегжаніна Т. Українські публічні бібліотеки 658
Відійшов у вічність Станіслав Реп'ях 927
Відкрийте для себе Гетьманську Україну... 68
Відкрито виставку, присвячену 860-річчю від дня народження... 742
Віктор Терлецький 982
Вілкул Т. Хроніка Амартола в Київському літописному зводі 132

Вітаємо колектив Чернігівської міської бібліотеки... 659
Вітковська І. Гордість країни – феномен забуття 49
Вітковська І. Спорт по-чернігівськи 479
Вітковська І. Чернігів 1963-го 178
Вітковська І. Чернігівський хокей 480
Віхи добродієвства 465
Волерт Я. Земельні володіння протопопа чернігівського... 974
Володимир Михайлович Половець 983
Волошок Л. «Для мене нема таємниць у банківській сфері» 365
Волощук О. Сорок чотири дні 885
Воробей Р. Неприхована правда про далеке і близьке минуле 690
Воронко О. Особливості етнововних процесів... 9
Воцевська М. Мій край 104
Впровадження рекомендацій Комітету ООН 2
Гаврик В. Ісак Мазепа 222
Гайдук С. Експерт-алмазник світового рівня... 34
Гайдук С. На його «медичній ниві» тисячі врятованих життів 452
Гайдук С. Олександр Зарецький: «Мрію змагатися до 80-ти років» 505
Гайдук С. Олена Костевич – краща спортсменка... 508
Гайдук С. Ох і гаряче було на рингу! 481
Гайдук С. Першу медаль на Олімпійських іграх у Лондоні... 509
Гайдук С. Срібний успіх чернігівців 483
Гайдук С. Таких, двічі заслужених, у нас в області один... 447
Гайдук С. Тріумф чернігівської школи в Тисовці 482
Гайдук С. Юлія Бригинець: «Ці сльози, емоції, радість...» 502
Гайдук С. Яскраві миттєвості перемог 484
Галета Л. Баран Боря, кролики, мурчаки та білі миші – жителі... 401
Галета Л. Бонжур Шалон-сюр-Саон!... 759
Галета Л. Експорт та імпорт – за новим Митним кодексом... 575
Галета Л. Історичні цінності від митників для музеїв і бібліотек 638
Галета Л. Міжнародний автомобільний пункт пропуску... 576
Галета Л. Море, служба, романтика і... футбол 577
Галета Л. На зв'язку – Ліберія і Конго 578
Галета Л. Носівську райлікарню не впізнати! 428
Галета Л. Перший випуск магістрів 629
Галета Л. Цип-цип-цип, мої курчатка... 402
Гальченко С. «Щирий надійний українець» 860
Гальченко С. Між білим і чорним 865

Гапоненко Д. Ніжинський Благовіщенський монастир 952
Гарбар І. Вічна пам'ять 283
Гарманчук В.О. Каштанові свічі 886
Гармаш О. «Козацькі розваги» 455
Гартман В. «Червона рута» 760
Гейда О. «Біобібліографічний словник видатних уродженців...» 210
Гейда О. Маловідомі факти до біографії Миколи Ілліча Шрага 249
Георгій Вороний 23
Георгій Вороний та його родинне оточення 24
Герасименко Н. Олександр Лазаревський 220
Герасимчук О. Виступи селянства Чернігівської губернії... 179
Герої – освітяни і науковці України 13
Гогун А. Сталинские коммандос 284
Головатенко О. Єгор Бероєв і Дмитро Нагієв... 788
Гольцов В. Світ театру 790
Гончаренко В. Кераміка Олешні та Грабова у зібранні... 811
Гончарук Т.Г. Дем'ян Многогрішний 161
Горбатюк В. «Стоїть гора високая...» 834
Горіла Г. З почуттям обов'язку та вірою 100
Горлач Л. Жив заради добра 850
Горлач Л. Коли не спить душа 789
Горлач Л. Літо майстра 55
Горлач Л. Продовжувач традицій 923
Горленко В. В. Марине 773
Горобець В.М. Старшина Гетьманщини 164
Горобець С.М., Ситий І.М. Ройська сотня 133
Горох М. З історії однієї фотографії... 260
Горох М. З історії телефонізації Чернігівської губернії 386
Гоян Я. «В дитинстві снились чудо-солов'ї» 33
Гребенніков І., Фатюк О. Археологічна розвідка берегів... 325
Григоренко А. 1986: Челленджер, Чернобыль, Черниговская ТЭЦ... 368
Григор'єв І. Товариство «Спартак» 485
Гриценко І. Життєвий шлях та військова діяльність... 51
Грицюк Е.В. Сказки для взрослых 887
Громадські ради на Чернігівщині 528
Громовий П. «Ваша честь» – це справді честь... 567
Громовий П. Головна програма року та її бюджетне наповнення 530
Громовий П. Кандидати в нардепи від Чернігівщини... 545

Громовий П. Огляд замовляли? 554
Громовий П. Перевізник, пасажир, автостанція. 396
Гусейнгулієв О. Коні не тільки катають, а й лікують 486
Гутник Ю. Колекція дукачів... 691
Дегтярьов С.І. Документи про спроби домогтися визнання... 134
Дедович Д. Фінансова криза загальноосвітньої школи... 607
Дем'яненко І.І. Відданість пошуку 601
Демченко С. Жінки і кактуси, або Доля майстра 752
Демченко Т. «Великий терор» 92
Демченко Т. Документ часів боротьби за скасування утисків... 180
Демченко Т. Записи про жертв червоного терору... 261
Демченко Т. Історичне краєзнавство... 93
Демченко Т. Листи Олександра Лотоцького до Іллі Шрага 247
Демченко Т. Матеріали особового фонду Іллі Шрага... 692
Демченко Т. На схилі віку 250
Демченко Т. Софія Русова про революціонерів-народовольців 237
«Десна» відзначила сімдесятиліття... 579
Деснинские древности 326
Деякі козацькі та селянські роди с.Роїще Роїської сотні... 135
Дзюба В. Сосницький сільгосптехнікум 608
Дзюба О. М. Приватне життя козацької старшини XVIII століття 155
Дзюба С. Наш Юлій Романович 712
Дзюба С. Пробіг усю Європу! 512
Дзюба С. Троянці 888
Дивіться, хто пройшов 546
Димич А. Верили. Выстояли. Победили 312
Димич А. Взгляд сквозь три поколения 451
Димич А. Увлекательная завлекаловка 639
Димич А., Полоцкий Д. Рождение «Слова» 717
Димич А., Студёнова Л. «Команда молодости нашей...» 487
Добровольська О. Українці з Канади – жителям Чернігова 466
Довбня В. М. Філософсько-педагогічна спадщина... 22
Довідка 403
Домоцький Б. 20 років «Княжій скарбниці» 812
Домоцький Б. Ветеринарна медицина 404
Домоцький Б. Він українське береже 780
Домоцький Б. Золотий дар Новгород-Сіверського Полісся 345
Домоцький Б. Пам'ятник – від слова пам'ятати 69

Домоцький Б. Панське село Юхнів 105
Домоцький Б. Писанки у заповіднику 821
Домоцький Б. У пошуках раю 398
Домоцький Б. Щоб пам'ятали нащадки 106
Домоцький Б. Останнє плавання «Фламінго» 397
Дорохіна Т. Юрій Пінчук 43
Дорош О. А фініш ще підкоректує 360
Дорош О. Вибори-2012 547
Дорош О. Економіка безпеки праці 456
Дорош О. Історія і сьогодення адмінсуду Чернігівщини 568
Дорош О. Кадри для будівельної сфери. Як їх сьогодні готують? 383
Дорош О. Повернути в село українське село 405
Дорош О. Поглиблення адресності має йти в ногу... 457
Дорош О. Попередні повідомлення про прибуття... 580
Дорош О. Рядок в історію вписали 581
Дорош О. Території семи районів області... 346
Дорош О. Утверджуючи українську державність 555
Дорош О. Що мали в торішньому кошику 361
Дорош О. Щоб не пасти довіку задніх 406
Дорош О. Як будемо жити завтра 531
Дробязко Н. Родове дерево Кочубеїв 107
Дроздова К. І в районній лікарні є аси! 429
Дроздова К. «Лікарі подарували мені друге життя!» 430
Дроздова К. Львовський умілець 822
Дроздова К. Наші танки – найкращі! 582
Дроздова К. «У вас є проблеми? У нас є шляхи їх розв'язання!»... 431
Дроздова К. Усім матерям землі нашої 70
Дроздова К. Цьогоріч на «Київській Русі» 640
Дубиківська-Кальненко Л. Історично-культурний феномен... 833
Дубов В. Генерал М.П.Кирпонос 309
Дубов В. Помилка Наполеона 225
Дуденок Д. «Как я люблю этот город!» 868
Дуденок Д. «Уши отрежу!» 278
Дуденок Д. Царский подарок из США 660
Дух вічного оновлення 495
Духовна скарбниця краю 984
Євреї Левобережної України 181
Економічне і соціальне становище Чернігівської області... 355

Ельба У. «Гоголівка» в Ніжині 641
Епихин В.А. Здравствуй, Чернигов-княже! 889
Еткіна І. Сприйняття селянством Чернігівської губернії ... 252
Еткіна І. Чернігівщина напередодні німецької окупації... 285
Еткіна І., Тіток А. Євреї-судді та засуджені революційним... 251
Євсєєва Т.М. Особливості збереження/порушення православним... 941
Єлісєєва М. Визнання 390
Єлісєєва М. Золота соломка 748
Єлісєєва М. І знову звуки музики... 761
Єлісєєва М. Коляд, коляд, коляда, у віконце загляда 935
Єлісєєва М. «Красою ми перемагаємо, красою ми молимося...» 693
Єлісєєва М. Мистецтво не знає кордонів 743
Єлісєєва М. Руками створена краса 661
Єлісєєва М. Юний чернігівець підкорив Брно 779
Ємельянов В., Коновальчук В. Розвиток агрономії на Ніжинщині... 407
Ємчук О. Федір Ернст та Сергій Маслов 31
Єрмак В. Гончарне коло повертає на круги своя 813
Єрмак В. Пам'ять серця – Україна 50
Єрмак В. Подвижник української ідеї 236
Єсипенко Д. Коли автор і редактор однодумці 839
Єсипенко Д. Повість Бориса Грінченка «Під тихими вербами» 840
Жмака В.М. Прибуткові частини бюджетів міст... 262
Жолтовський П.М. Звіт за відрядження на Чернігівщині... 731
Жук П. Святкуватимемо на державному рівні? 602
Журавльова Т. «Я не признаю никакой диктатуры...» 276
Журавльова Т. З родини Миколи Могилянського 40
Журавльова Т. Матеріали письменника А.Н.Рибакова... 863
З верховин півстоліття 14
З роси і води Вам, професоре! 61
Забарний О. Відроджений з небуття 953
Забарний О. Коли душа висвічує зорі 791
Забарний О. Ніжинський Назарет 954
Забарний О. Перлина грецької культури 955
Забарний О. Під знаком «білої плями» 890
Задорожний О. Редакція, яка має свій Гімн 718
Засць О. Земська меліорація на Чернігівщині... 347
Зайченко В. Гаптарство на Чернігівщині 814
Зайченко В.В. Новобілоуська метрична книга та її персоналії 108

Заповідник «Чернігів стародавній» передали до... 694
Започатковано обласну премію імені Марії Заньковецької 804
Засенко П. Зорепади сивочолого звіздяра 843
Засновано Премію імені Анатолія Погрібного 825
Зведений каталог періодичних видань... 985
Зеленська О. А ми його за голос полюбили... 803
Зеленська О. Зворушливо – про волю і любов 792
Зеленська О. Театральна Шевченкіана 793
Земні дороги поета 986
Знаємо і любимо рідне місто: конкурс дитячої творчості 891
Знаменні і пам'ятні дати по Чернігівській області на 2013 рік 987
Зозуля С. II Міжнародні Спаські читання... 53
Зозуля С. Початок традиції: в Ніжині та Батурині відбулися... 975
Золотий дзвін імен 988
Зоць Т. Дідівці – садиба творчості й добра 36
Зуб В. Гуртом боротися легше 446
Зуб В. Удосконалити медичну допомогу мешканцям області 432
«Зустріч зі «Словом» 989
І бджоли віднесуть його у вічність 408
Іваницька С. Кадети та влада на Чернігівщині... 182
Іваницька С. «Український шістдесятник» Вільям Беренштам... 338
Ігнатенко І. Обґрунтування віртуальної 3D реконструкції... 327
Ігор Михайлович Ситий 990
Іллін О. Проведення парламентських виборів у Чернігові... 548
Ільїн О. Білоруська соціал-демократична громада Чернігівщини 183
Ісаченко М. «У моїй долі був Афганістан» 746
Ісаченко М. Усе життя Петро Тимошенко мріяв стати батьком 319
Ісаченко М. Щорські зустрічі Володимира Конкіна 806
К 120-летию со дня рождення Героя Советского Союза... 310
Кавінська В. Книгозбірня ХХІ століття – яка вона? 662
Казимір В., Коваленко О. Василь Дубровський 273
Капустін К. Археологічні пам'ятки Дніпровського Лівобережжя... 328
Каранда Я. «Магнат» з Великої Дороги 409
Каранда Я. А без води... 391
Каранда Я. Відроджений храм у Сокиринцях 956
Каранда Я. Земляк із французького легіону 246
Каранда Я. На Різдво Пресвятої Богородиці 556
Каранда Я. Повернення з Франції 695

Каранда Я. Позитивна динаміка 540
 Каранда Я. Про інвестиції і зміни на ринку праці 458
 Каранда Я. Про тепло 369
 Каранда Я. Соціальні ініціативи Президента на Чернігівщині 541
 Каранда Я. Таємниці менської «полуторки» 71
 Каранда Я. Тростянець 101
 Каранда Я. Туризм – не лише в перспективі 496
 Каранда Я. У форматі діалогу 542
 Каранда Я., Мусієнко Р., Тищенко М. Загати для «ріки»... 362
 Карась М. Зорієнтована на реформи і соціально спрямована 394
 Карасьов Ю. Ой, Богуне, Богуне... 156
 Карета О.П. «Зоряні війни» з імунодефіцитом 433
 Карнаух А. Наполеона зупинив... українець 226
 Карпенко Л.Г. Переймаю вітри 892
 Карпенко Ю. Успіх юних обдарувань Чернігівщини 762
 Качанівка. Подорож у вічність 72
 Квітницький С. Роман-трилогія з-під пера сільського бібліотекаря 928
 Келембет С. Рюрик – Костянтин Ольгович – загадковий... 170
 Киричок Б. Що в імені твоїм? 109
 Ключко Ю.М., Пустовалов С.Ж. До ювілею С.Я.Ольговського 341
 Книга учета лиц состоявших на особом учете бывших белых... 263
 Коваленко В. Слово про земляка 29
 Коваленко В.П. Вікінги на сході Європи 329
 Коваленко О. Модзалевський – завідувач [Чернігівського] музею ... 714
 Коваленко О. Спасо-Преображенський собор... 224
 Коваленко О. Ювілеї Сіверщини... 3
 Коваленко О., Аскерова Л. «Спецпоселенський проект» М.Хрущова 264
 Коваленко О.Б., Рахно О.Я. Гніздо вільнодумства і гуманності 221
 Коваленко Т. О нашем троллейбусе замолвите слово 399
 Ковалець Я. Зв'язківці попрощалися... з прапором частини 583
 Ковалець Я. І лауреат Чернігівської премії 842
 Ковалець Я. Крізь війну і терни: з історії афганського руху... 184
 Ковалець Я. Куди летять чорнобильські вітри 584
 Ковалець Я. Що стоїть за словом «підвищення»?.. 459
 Коваль В. Полковник Владимир Драгунов – человек... 308
 Коваль Р. Іван Ремболович 233
 Коженювська-Бігун А. Анатолій Мойсієнко 859
 Кожушко Б. Дещо про українське коріння родоводу... 26

Козаченко В. Софія Русова й українська ідея... 557
Козляньський С. Дмитро Митрофанов став дворазовим чемпіоном... 515
Козляньський С. Екс-чернігівець Андрій Ярмоленко став... 525
Козляньський С. Олена Костевич – вдруге володарка Кубка... 510
Козляньський С. Чемпіонат світу з біатлону... 488
Козляньський С. Як чернігівці через Альпи переходили 498
Кокта Г. Побачення з Десною 642
Колосова Н.А. Меценатська діяльність родини Тарновських... 241
Коляда І.А., Кирієнко О.Ю. Михайло Коцюбинський 855
Коляда І.А., Милько В.І. Кирило Розумовський 165
Кононенко В.О. Холодний ангел 893
Конончук І. Ніжинська вища школа та національне... 630
Конончук І.М. Національні проблеми України... 185
Конотопські читання 110
Конявская Е. Черниговские владыки и князья... 942
Корбач І. Не вмирай, моє село 4
Корбач І. Славний син Сіверського краю 59
Коренюк Ю. Фрески кінця ХІ століття в церкві... 73
Короткий опис Малоросії 136
Котельницький Н.А. Громадська та суспільно-політична... 42
Котенко А.Л. До питання про творення українського... 826
Котенко Т. Нарис П.С.Морачевського... 38
Кохан М. Козари 286
Коцюбинська Н. І осередок літературного життя... 696
Кочупалова В., Ключніченко О. Книги України в дзеркалі... 719
Кошмал В. Міністр культури України Михайло Кулиняк... 643
Кошмал В. У Чернігові єдина траса в Україні... 489
Кошмал В. Хвилини насолоди від чернігівського маестро 782
Кравченко О.О. Життя та діяльність партизанського командира... 321
Краєзнавчі бібліографічні посібники бібліотек України... 991
Крачило О.В. Арфи пізньої весни 894
Кривенко В. Погляд крізь тебе 895
Кривошея В.В. Українське козацтво... 137
Кріпак В.В. Службі безпеки України – 20 років 569
Крот В.О., Крот Л.М. Діяльність дрібних сільськогосподарських... 410
Кротова О.О. До 80-річчя Валентини Іванівни Непріної 340
Кудіна В. Чернігів готується до Євро 490
Кужільний І. Прокладав мости до людських сердець 851

- Кузьменко В. Література – його покликання і життя 929
- Кузьменко В. «Оповідати без марнослів'я найкраще деталями...» 827
- Кузьменко Н.М. Вища освіта та педагогічна думка... 631
- Кузьміна Т. І Літня музична академія... 763
- Кулаковський П. Ланові козацькі хоругви на Чернігово-Сіверщині... 138
- Кураш Т. Качанівка в стилі технічного прогресу... 186
- Курданов А.Л. Літописи сіл Чернігівського району... 111
- Курдюк М. Забута Линовиця 112
- Куровський Д.М. Далекі музики 896
- Куценко В. «...І на тім рушничкові оживе все знайоме до болю» 663
- Лавріненко Л.І. Охорона здоров'я на Чернігівщині... 434
- Лаєвський А. Стародубщина другої половини... 139
- Лаєвський С. Між минулим і майбутнім 697
- Лазаренко М. І Льодовий палац, і будинок здоров'я та спорту 491
- Ланько Н. Реалізація ідей Софії Русової на Чернігівщині 238
- Левченко Л. Здивування Майкла Хорша 411
- Лелюк М. Гостини в Бояна 873
- Лемешко Є. Із піснею по життю 664
- Леміжанська О. Підготовка проекту закону про вибори... 253
- Леміш Н.О. Особливості побудови, функціонування... 187
- Леп'явко С. Чернігів 113
- Лесик Л.В. Розвиток пожежної безпеки в містах Гетьманщини... 140
- Леус В. Евакуація 726
- Леус В. Міжнародний літературний проект... 919
- Линюк Л., Лаєвський С. Звіт про роботу Чернігівського... 698
- Лисенко І. Внесок С.Ф.Русової у розвиток освіти на Чернігівщині... 609
- Лисенко О. Деякі аспекти участі сільських активістів... 412
- Литвин К. Етнографічні студії представників духовенства... 342
- Литовченко А.И. Память, обожжённая войной 897
- Література в області розвивається... 874
- Література та культура Полісся 114, 836
- Літошко Т. Магія сивої давнини 5
- Лобанова Н.М. Чернігівські організації допомоги борцям революції 265
- Лобода О. Про актуальні питання роботи Чернігівської міської... 460
- Лозицький В. А лісам рости! 348
- Лозовий О.М. Мала Дівиця 115
- Лугина О.В. Сміт Михайло-Коцюбинське – давньоруське селище... 116
- Лунык Є. Відображення Конотопської битви в листах 141

«Люди-книги», або «Жива бібліотека» 665
Майборода Л. Голокост на Чернігівщині 287
Майборода Л. «Мои впечатления за время пребывания немцев в Чернигове» 288
Майко І. Товариш Ернста Всеволод Зуммер 30
Максимець М. Тривожна тиша... в Лісограді 289
Малімон Н. Волинські роми вшанували свого Кобзаря 852
Мальшко-Березовская Е., Сачивец Г. О чем не молчат газеты 188
Маринчик С. Сівач доброго-вічного 871
Маринчик С. Стежиною поступу 849
Мартиненко К. Чернігів – його добра доля 610
Марченко М. Для рідного села – краплиночки на мапі... 39
Марченко О.П. Документи в порядку? Поїхали! 899
Марченко П. Найкращий друг пенсіонера... 666
Маслова О. Прилуцькій «Рампі» - 60! 794
Маслова О. Фестиваль [театрального мистецтва] «Мрій-Дім» 795
Мастерова В. Час збирати каміння? Чи розкидати?... 254
Матвієнко К. Територіальному центру – 20 років 461
Матвієнко Н. Про світ та людей у ньому 720
Матеріальна та духовна культура Південної Русі 339
Матяш В. Літописець землі Чернігівської 56
Матяш В. Славний син землі чернігівської 867
Машкін О.М. П.А.Столипін та Україна 189
Медвідь П. Від Остерки-Істри до Дніпра-Славути 63
Медвідь П. З Довженкових криниць 28
Мельничук В. Час повертати борги 532
Меркулова В. Фіни назвали Дениса Жданова... 775
Метеорологічній станції в Острі – 90 років 349
Микола Корнійович Бойко 992
Миліч К. Закоханий у слово 922
Мироненко Д. Бібліотечний проект «Історія малих міст України» 993
Мисюра О. Володимиріу Половцю – 75! 632
Мисюра О. Олександр Кониський у спілкуванні з земляками 853
Михайленко В. І в радості, і в горі... 898
Михайлик О.Г. Захищаємо конституційні права і свободи людей 570
Мицик Ю., Тарасенко І. З переказів про Івана Мазепу... 159
Міліціонери Чернігівщини збрали на лікування... 467
Мільська Л.Г. Партизани Добрянського загону 290

Мітеров О. Трудові ресурси селянського господарства... 413
 Моє коріння тут, у цьому краї... 94
 Мойсієнко С. Перлини Сіверського краю 644
 Моренець В. Земляки Миколи Михновського в боротьбі... 255
 Морозов В. Участь дворянства Чернігівської губернії... 190
 Морозова А. Вітчизняна війна 1812 р.... 215
 Морозова А. Документи Держархіву Чернігівської області... 191
 Морозова А. Приватні початкові єврейські училища... 611
 Морозова А. Чернігів і відомий, і невідомий 74
 Морозова А. «... чтоб общество сие могло узнать всех...» 192
 Морозова А. «... Эти знамена не были немymi свидетелями...» 193
 Морозова А.В. З історії комуни... 256
 Москаленко О.Ю. Трансформації у духовній сфері людності... 330
 Моціяк П. Кавказька війна генерала Л.П.Рудановського 234
 Моця О.П. Сіверянщина на зламі I-II тисячоліть н.е. 331
 Мошик І. Джерельна база дослідження діяльності... 633
 Мусієнко Р. Людина та епоха 634
 Мусієнко Р. Порятунк рядового теляти, або Працювати... 414
 Мусієнко Р. Резидент ГРУ на хуторі під Меною 594
 Мусієнко Р. Суддівська мантия – закон і честь 571
 Мусієнко Р. Сяйво людини на тлі сяйва полярного 917
 Мусієнко Р. Талант людяності 730
 Мусієнко Р. У перехресті двох століть 900
 Мусієнко Р. Фельдкур'єр історії 99
 Мусієнко Р., Тищенко М. Струмки і струни Голубих озер 764
 Мусій О. Батьки і дитина разом 462
 Мусій О. Замироточила ікона 957
 Мусій О. Льотчик живий – політ удався 596
 Мусій О. Медтехніка світового рівня на Чернігівщині 370
 Мусій О. На крилах надії 732
 Мусій О. Чернігівці кінця світу не бояться 585
 Мушкетик Ю. По власній колії 924
 На Параолімпійських іграх у Лондоні Чернігівщину... 520
 Назаренко В. Економічна демографія 10
 Назаренко В. Економна економіка Козелеччини 415
 Назаренко В. Залпи на честь героїв 558
 Назаренко В. Зникає вода, хворіють люди... 350
 Назаренко В. Квартирне питання Чернігівщини 384

Назаренко В. «Квітка миру» полонила чернігівців 765
Назаренко В. Коли помре останній гречкосій... 416
Назаренко В. Компанія, яка відроджує село 417
Назаренко В. Леонід Куравльов передав до Чернігова... 699
Назаренко В. Москвичі відкрили в Чернігові... 75
Назаренко В. Трестороння співпраця 363
Назаренко В. Чи має Чернігівщина перспективи...? 418
Назаренко В. Чого чекати від нового цукрового сезону? 371
Назаренко Д. Володимир Бец 18
Назарова З. Меморіал у Корюківці 76
Назви вулиць Чернігова будуть узгоджені... 533
Настрої та поведінка населення Чернігівщини... 266
Науменко В. Будні романтичної служби 586
Науменко В. В обіймах слова 934
Науменко В. «Ганнина Пустинь» Панька Куліша 856
Науменко В. Добридень, рідна школо! 857
Науменко В. Жорна життя, долі, історії 667
Науменко В. З дітей творити людей 612
Науменко В. Коктейль із... вернісажу 745
Науменко В. Ляльки «на подіумі» 815
Науменко В. Маріонетки зі старинних валіз 796
Науменко В. На дружній межі трьох держав 559
Науменко В. Над африканськими просторами 492
Науменко В. Не школа, а палац 613
Науменко В. Ніжні барви «Седнівської осені» 645
Науменко В. Ніхто і ніщо не забуті 560
Науменко В. Одного разу навесні... 797
Науменко В. Підкорювач «п'ятого океану» 599
Науменко В. Сила і зброя кобзаря-лірника 778
Науменко В. Тече ріка, як музика... 772
Науменко В. Хвороби очей лікуємо вдома 435
Науменко В. Чернігівський «Голівуд» 798
Науменко В. Японські віяла та глиняні баранчики 468
Науменко В., Тищенко М. Перші вісім десятиліть 6
Науменко С. Меркурій Бригинський став Меркурієм Чернігівським 969
Національна академія медичних наук України... 436
Наш вернісаж: Саченко Ольга Володимирівна 754
Невтомний збирач духовних скарбів 242

Негода В. Життя в окупованому Чернігові за публікаціями... 291
Немирова А. Городнянський зорепад 614
Непотенко І.В. Чернігів у 1920-х рр... 267
Нестеренко Л. Іванківці в XVII – поч. XX ст.194
Нестеренко Л. Контроль волосних правлінь Чернігівської... 195
Нестор А. Інвестиції + інновації + екологія = очисні споруди... 372
Нижник Л. Реставрація П'ятницької церкви в Чернігові... 958
Николаенко В. Авторьнок Чернигова 395
Николаенко В. Кусочек України на Старом Арбате 646
Ніжинська старовина 117
Нітченко А.Г. Органи місцевого самоврядування... 257
Нові горизонти розвитку підприємництва 356
Носенко О.В. Українська Хатинь 292
Олександрова К. Найкращі серед кращих 493
Олексієнко М.М. Різні долі 901
Олійник О. Мій батько – поет розстріляного Відродження 861
Оляніна С. Парні рельєфи архангелів Гавриїла і Михаїла... 700
Онищенко Н. Апостол живих душ в епоху знецінення моралі 858
Онищенко Н. Гоголь і в Дубліні Гоголь 603
Онищенко Н. Зів'яла троянда 784
Онищенко Н. Лелеча пісня 766
Онищенко Н. Полоністика Чернігівщини 604
Онищенко Н. У поєднанні традицій 721
Онищенко Н. Школа Дорохіна 774
Орешко А. Особливості діалекту с.Роїще Чернігівського району... 936
Освідчення в любові 737
Осташко І. Вони душею відчують Сіверський край 767
Осташко І. Дітей Чернігівщини об'єднало «Звичайне диво» 733
Осташко І. Книжки від олімпійських чемпіонів 668
Осташко І. Мрії збуваються 647
Осташко І. Не заросте дорога до «книжкового храму» 669
Осташко І. Повернення у 41-й... 701
Осташко І. Про Качанівку знають... 77
Осташко І. Про музей УМВС України в Чернігівській області... 715
Осташко І. Рідний край дитячими очима 670
Осташко І. Співочий геній рідного краю 671
Осташко І. Срібну ювілейну монету до 800-річчя... 702
Осташко І. Треба рятувати Ялівщину 561

- Осташко І. У Чернігові вшанували переможниць міського... 562
- Осташко І. У Чернігові підбили підсумки VII-ї щорічної... 469
- Осташко І. Хто автор? 703
- Осташко І. Цьогоріч стихії завдали Чернігівщині збитків... 351
- Осташко І. Чернігівщина – в десятці областей з найвищими... 437
- Осташко І. Як колись і тепер... 572
- Осташко І. Як у Чернігові голосуватимуть люди з інвалідністю? 549
- Осташко О.Я. Сучасні кольори 902
- Остерські весни 828
- Острянюк А., Аскерова Л. Чернігів у XIX – на початку XX ст. 196
- Павленко С. На Чернігівщині знайдено... 142
- Павленко С. «Ой, сестри, не хочу вмирати у неволі...» 317
- Павленко С. Село, де були варяги і Наполеон... 172
- Павленко С. Учасники походу Карла XII... 143
- Павлюк І. Названо лауреатів літературно-мистецької премії... 829
- Палієнко Г. Огляд джерельної бази до вивчення благодійництва... 943
- Палієнко Г.О. Соціальні практики православної церкви у галузі... 944
- Пам'ятати – наш обов'язок 672
- Памятники національного культурного наследія 78
- Панасенко Т.М. Олександр Довженко 845
- Панаско Г. Вже близько 4000 посилок... 387
- Парий А. Валентин Мязь 776
- Парий А. Иван Остренко: «Только трудолюбивый и добрый...» 598
- Парій О. У Чернігові відзначили 185-річчя з дня народження... 673
- Пархоменко Л. «Дружба – Нова» 419
- Пархоменко Л. З Божою іскрою в душі 450
- Пархоменко Л. «Золота рибка» Чернігівщини... 373
- Пархоменко Л. Купив магазин і відкрив у ньому... 98
- Пархоменко Л. Мрія леді Валентини 52
- Пархоменко Л. «Нам вірять, як достойним...» 635
- Пархоменко Л. «У маєї старонце вечная весна...» 648
- Пархоменко Л. Фестивальні скрижалі на грудневого тлі... 799
- Пархоменко Л., Тищенко М. Стартовий майданчик і відправка... 543
- Пенський А., Мотовиловець Л. Бобруйківська родина... 118
- Перелік кандидатів у народні депутати України... 550
- Перші відвідувачі – і перші схвальні відгуки 364
- Петренко В. «Олімпійська книга» – в обласній бібліотеці... 674
- Петренко В. Ракетний катер «Прилуки» – на доковому ремонті 587

- Петренко О. Васючок 243
- Петренко О. Побут малоросійської поміщицької садиби... 197
- Петрик О. Дійсно дешево в аптеках мережі «Бажаємо здоров'я» 438
- Петрушенко М. Україна матиме «Зачаровану Десну» 846
- Петькова З. Похвальна грамота Ольги Дроздової... 615
- Петькова З. Чернігівська чоловіча гімназія в спогадах... 616
- Пиница П.И. Ухожу в кленовые метели 903
- Пиріг П. Петро Конашевич-Сагайдачний 144
- Пирог А. Безкоштовний квиток до «шоколадної країни» 704
- Пирог А. Благодійники з Великобританії... 470
- Пирог А. Днями в обласному центрі відбулося... 439
- Пирог А. «Мамахи», «вояки», «погорільці», «інтелігенти»... 463
- Пирог А. На Чернігівщині з'явився чотиризірковий еко-готель 392
- Пирог А. Писанкарка Тетяна Стадніченко... 823
- Пирог А. «Пожспецмаш» підбиває підсумки і будує нові плани 374
- Пирог А. Про сосницьких вампірів, мамонтів та скарби 705
- Писемко І. Село моє – життя мого колиска! 563
- Підлісний М.Н. Слідами 15-літнього остарбайтера 315
- Повернути молоді книгу 675
- Погорілий І. За Присеймівську землю... 293
- Погуляй М. Новий Білоус, Семеняговка й Велика Вітчизняна... 676
- Погуляй М. Правоохоронці Чернігівської, Брянської та... 573
- Погуляй М. Редакційний «арсенал» поповнився чималою кількістю... 722
- Погуляй М. УкрСиббанк відкриває нові можливості... 366
- Подвербний А. Громадське життя Чернігова на початку I світової... 198
- Позняк О. Славетний символ Приостерського краю 420
- Покажчик змісту часопису «Літературний Чернігів»... 994
- Половець В. Михайло Васильович Красовський 218
- Половнікова С. До витоків садиби «Качанівка»... 217
- Положення про літературно-мистецьку премію... 875
- Положення про постійно діючий Третейський суд 357
- Попик В. Формування вітчизняних ресурсів біографічної... 119
- Поповнення у лавах НСПУ 925
- Попруга В. У небі під Новоросійськом... 304
- Потапенко Г. «За радощі і печалі одержав ордени й медалі» 305
- Потебня В.П. Щоденник моєї душі 906
- Потій Н. Софія Русова про стан земської початкової освіти... 617
- Потребенко А. Батуринаська економія за часів К.Г.Розумовського 145

«Преміальні» чернігівці 706
Пригородська Л. Змітнівське училище в Сосниці 618
Пригородський В.М. Полковник Гавриш. Вірив у зорю щастя 306
Придеснянські джерела 905
Примаков Віталій Маркович 44
Приходько Т. Що ширший вибір має клієнт... 367
Пришиба П. Моє життя 230
Про відзначення державними нагородами України 805, 809
Про відзначення 120-річчя... 844
Про відзначення 150-річчя... 25, 838
Про заходи у зв'язку з 70-ми роковинами Корюківської... 294
Провозін П. Форпост науки 619
Прокопович Петро Іванович 45
«Протокол, или потребность» Менського... 146
Прохоров Д. Виникнення громад караїмів... 199
Птуха Михайло Васильович 47
Радченко Костянтин Федорович 48
Ральченко І. Метаморфози задля мистецтва 707
Рахно О. З оточення І.Л.Шрага 232
Рахно О. Земський лікар А.Г.Розенель 448
Рахно О. Подружжя Олександр та Софія Русови 239
Рахно О., Казимир Ю. М.В.Красовський 219
Рахно О.Я. Земська діяльність графа В.О.Мусіна-Пушкіна 228
Реабілітовані історією 268
Реброва Н., Сердюк Н. Хай не тремтить рука щедрого! 471
Рига Д. З історії монастирів Новгород-Сіверської єпархії 959
Рига Д. Порівняльний аналіз відбудови... 960
Рихлівський Пустинно-Микільський монастир... 961
Різенко О. Обізнаність виборців – основа... 551
Роговцева А. Жінка на все життя 808
Рогоза О. Натхнення від школи мистецтв 768
Родові таємниці Сіверянського краю 120
«Розумовські зустрічі» 166
Романько А. А Сокиринці, земляче, пам'ятаєш? 620
Рубльова Т. В Новый год – с новым именем 708
Руденок В., Новик Т. Археологічні дослідження... 332
Рудич Т.О. Антропологічний склад населення... 333
Рудник А. Пам'яті Дмитра Куровського 921

Рудсук Ю.А. Світліший князь Андрій Кирилович Розумовський... 167
Русанов Ю.А. В пасти Панджшера 588
Русанов Ю.А. Студентське земляцтво Чернігова... 200
Русич Л. Лікар божою милістю 21
Рябчук І. Оберігач музею старожитностей 227
Рябчук І. Опанас Маркович... 223
Савенок В. Михасю Ткачу – 75! 930
Саверська-Лихошва В. Топоніми Варви 121
Савченко В. Розвиток культурно-мистецьких традицій... 649
Савченко Г.А. Хроніка діяльності театральної студії НДУ 800
Саkun Л. Чемпіони народжуються в Чернігові! 513
Самойленко Г. Був у гарячих точках, та найгарячіше... 595
Самойленко Г. Вони допомагають людям 464
Самойленко Г. Знівечене дитинство 295
Самойленко Г. Чи краще в кооперативі, покаже час 421
Самойленко Г.В. Видатний вчений України 831
Самойленко Г.В. Нежинський список второго тома... 835
Самойленко Г.В. Традиційно-побутова культура Ніжина... 650
Самохіна Н. Чернігів за часів губернатора Євгена Андреевського 209
Сапон В. «Беріть мене, глибини...» 973
Сапон В. Два ювілеї 876
Сапон В. Мудрий і добрий 920
Сапон В. «Надія поруч із тривою» 564
Сапон В. Побратими по слову 877
Сапон В. Поет з діарію 866
Сапон В. Той знаменитий шрагівський обід 248
Сапон В., Брик О. «Для відродження українського єврейства...» 723
Сапон В.М., Шевченко В.М. Одісея Юрія Лисянського 37
Сачивец Г. Библиотечные ноу-хау 677
Сачивец Г. Медицина на грани 440
Сачивец Г. На Вал прибыл почтовый дилижанс... 388
Севрюк В. В устье Стрижня построят старинный замок 738
Севрюк В. Непокоренный монитор «Смоленск» 296
Севрюк В. Огромное небо – одно на двоих 597
Севрюк В. Честь имею родине служить 313
Семенов Г. Нагорода за нагородою 727
Семенова М.В. Тенденції освітньо-культурного розвитку... 651
Семенова О. Кустарний шкіряний промисел українців... 343

- Сенченко І. Побачила світ книга «Собор Різдва Богородиці»... 678
- Сергеєва С. Чернігів у роки непу 270
- Сердюк Н. З таємниць роду бджолиного 46
- Сердюк Н. Музична феєрія в палаці Розумовського 769
- Сердюк Н. Наша «Гетьманська столиця» 709
- Сердюк Н. Співець Батуринаського краю 96
- Сергеєва С., Сидоренко О. «Контрреволюційна українська...» 269
- Сидорова В. Лоскуток к лоскутку, стежок к стежку.. 818
- Сидорова В. Олег Посполитак – весёлый клоун... 807
- Сидорова В. Украинский супергерой родился в Чернигове 755
- Сидорова В. Фарс-мажор в драматическом театре 802
- Симоненко Н. Хранитель мезинської перлини 713
- Синельник І. Відкриваємо Чернігів світу 565
- Синельник І. У Чернігові презентовано першу безкоштовну... 389
- Синюк С. Онука святого, дружина філософа... 163
- Ситий І. Чернігівське видання «Акафисты с каноны»... 962
- Ситий Ю. Топографія та структура укріплень... 334
- Ситий Ю., Кондратьєв І. Етапи існування Любецького... 335
- Сіверський В. Чернігівські довгобуди... 385
- Сказати правду 995
- Скальський В. Село Піски у 1917-1918 рр. 258
- Скарбниця української культури 122
- Скоренок С. А.В.Верзилов як засновник Чернігівської української... 212
- Скоренок С. А.В.Верзилов 211
- Слапчук В. Нові лауреати із «Саду...» 878
- Смілик М. Фотографію проніс через все життя... 736
- Собор Різдва Богородиці в Козельці 79
- Сокирко О. Канцелярія та архів Генеральної артилерії... 148
- Сокирко О.Г. Артилерія козацької держави 147
- Сокол С. Карітас вкотре прочинив двері для людського милосердя 472
- Сокол С. Про кіно, мораль, культуру 80
- Сокол С. 113 жителів Чернігівщини стали учасниками проекту... 473
- Сокол С. Чи є ми частина Європи? А, може, Європа – це ми! 679
- Соколов А. «Я – не волшебник, я просто мэр этого города» 534
- Сокольский Я. Еврейское образование... 621
- Сорока Ю. В. Безгетьманя та останній гетьман України 149
- Сотник Н. Біля колиски незалежності... 19
- Сотник Н. Війна та мир Олександра Клименка 735

- Сотник Н. Людина, що повернула Чернігову обличчя 739
- Сотник Н. Права рука Патона 62
- Софія Русова. З маловідомого і невідомого... 240
- Спасский Ф. Предання города Нежина 123
- Список осіб, які підлягали виселенню згідно Указу... 271
- Сповнена творчих сил 103
- Старий Седнів у творах художників XIX ст. 124
- Старовойтенко І. Чернігів та Чернігівщина у віддзеркаленні... 201
- Стасенко І.О. Минуле і сучасне села Привільне 125
- Стасенко С. Олександр Деко відзначив 85-річний ювілей 841
- Стежеринський А. Два срібла Альони Кисельової 507
- Стежеринський А. Прийшов час вирішувати долю ТЕЦ 375
- Стежеринський А. «ЧеЗаРа» замість ВАТ стає ПАТ... 376
- Стежеринський А. «ЧеЗаРа» зустрічає свій ювілей з надією 377
- Стогін В. Надія Галковська пройшлася «Козацькими шляхами» 680
- Страшко Є., Шпитяк В. Фінансово-господарське забезпечення... 297
- Стрикун Т. Вишита елегія Валентини Котлобулатової 820
- Студьонова Л. Губернатор О.К.Анастасьєв... 207
- Студьонова Л. Нашадок Слабинського сотника 216
- Сугоняко М. На гостини до князя Ігоря 710
- Сучасні письменники України 915, 916
- Сушко М.Ф. Дудів одуд над болотом 907
- Сушко Н. Суперечлива постать представника духовного кліру... 967
- Таранушенко С.А. Постройки українського полесья 81
- Тарасенко О. «Батьки і діти» парафій початку XX ст. 945
- Тарасенко О. Девіантна поведінка парафіяльного духовенства 946
- Тарасенко О. Листи Чернігівського архієпископа Філарета... 977
- Терещенко В. В гостях – як удома 931
- Терещенко М. Перший олігарх. Михайло Іванович Терещенко 245
- Терещенко М. Честь і вірність – гасло родини Паскевичів 229
- Терещенко О. Прогулянки з привидами 907а
- Тканко В. За крок до сенсації 82
- Ткач М. Зерна слова 908
- Ткач М. Названо лауреатів Чернігівської обласної... 879
- Ткач М. Українець за океаном 231
- Ткач М. Шлях у двадцять років 724
- Ткаченко В. 90-річний годинкар 322
- Ткаченко В. «Залізна леді» з Лосинівки 314

Ткаченко В. Ічня «дивиться» в майбутнє 378
Ткаченко В. Ічнянський будинок-музей 716
Ткаченко В. «Менська Остреч» – найкраща 379
Ткаченко В. Нова «птиця» у прикордонному загоні... 589
Товстоляк Н. Повсякденне життя мешканців качанівської садиби... 202
Товстоляк Н.М. До історії Качанівського палацу... 83
Токов І. Північ – не тихий кордон 590
Толока 909
Толочко П.П. В.И.Довженок – археолог и историк 27
Тонких Н. Твори Анатолія Івановича Колошина... 819
Тосенко Ю. Чернігівець... 519
Тоцька Ж.В. Розвиток історичного краєзнавства... 95
Травкіна О. Протоієрей чернігівського Спаського собору... 972
Тригуб О. Тестаменти як джерело... 963
Трикашна Л. Німецький окупаційний режим на Чернігівщині 298
Трудом і звитягою освячені 126
Турківський М.П. Батьківська хата 910
Турківський М.П. Сузір'я Катерини Білокур 911
Тютькало І. Дніпровське 127
Тютькало І. Рогоща 128
Тютькало І. Седнівські обереги... 129
Тютькало І. Стольне – застольне 130
Тютюнник Є. Дитинець приросте скульптурами 84
Тютюнник Є. Сучасники називають... 85
Тютюнник Є. У кишеню не покладеш 86
У бібліотеці – «Кабінет для творчості» 681
У мерехтінні найдорожчих лиць 854
У пошуках поховання князя Ігоря... 158
У Росії планують видати всі щоденники Довженка 847
У Чернігові відкрито першу КОСМО – аптеку 441
У Чернігові намітився демографічний позитив 11
Угода про співпрацю Чернігівської обласної державної... 529
Український з'їзд у Чернігові (8-10 червня 1917 р.) 259
Українські метабібліографічні посібники 996
Фальчевський О. «Зі збіркою, Михайле Никифоровичу...» 926
Фальчевський О. Скільки б літ не було ліцею... 622
Федосенко Н. Чернігівському пологовому будинку... 442
Федосенко Н., Мартиненко К. Китайські журналісти відвідали... 725

Філософія освіти і педагогіка 623
Фомічов А. «Бородатий партизан Артазей» 301
Фомічов А. «Захисник Петрова града» 213
Фомічов А. Розсекречений Колосков 32
Формоутворення культурно-побутового середовища... 87
Фурса В.М. Славні імена Носівщини 15
Харченко О. Дипломатичний етикет гетьманського Батурина... 150
Хемлин М.М. Дознаватель 869
Хенрікссон Х. «У жилах багатьох шведів тече українська кров...» 151
Ходарченко Н. Культурно-рекреаційні об'єкти в структурі... 740
Хоменко О. Спомини при книзі голосів 862
Храм, де формується душа 624
Хроніка подій УБА 682
Худобець К. Ніжинська «Калинонька» підкорила болгарські серця 937
Худобець К. У Ніжині освячено новий храм 964
Худобець М. Чернігівський сибіряк 64
Цапко Ю. Батуринський період життя Андрія Розумовського 168
ЦВК повідомляє 552
Церковняк-Городецька О. Родина Косачів... 35
Циганок О. Про єдиний взірць давньої української шкільної... 970
Цимбаленко І. Василь Гордійович Андрієвський 968
Ципляк Н.О. Чернігівська духовна семінарія... 625
Чайка Х. Завершився другий етап змагань з лижних перегонів 494
Чайка Х. «Зустріч зі «Словом»... 711
Чайка Х. Сергій Гайдук – переможець Всеукраїнського конкурсу... 728
Чайка Х. Сергій Шурута – переможець «Скіфського берега» 523
Чайка Х. У нашому регіоні стали більше... 12
Чебанюк О. Обрядовість старообрядців Чернігівщини 947
Чеберда О.Д. Зерна любові 912
Чепуль О. Архітектурні споруди качанівської садиби... 741
Чепурний В.Ф. В осім барку! 913
Через роки та відстані 574
Черненко О. У золотому світлі пекторалі 336
Чернігів другий у рейтингу журналу «Фокус»... 443
Чернігівський «Ясен» – одне з кращих підприємств СНД 380
Чернігівський колегіум 88, 626
Чернігівські старожитності 965
Чернігівській губернії – 210 років 7

Чернігівській області – 80 років 8
Чернігівщина в цифрах у 2011 році 358
Чернігівщина. 1932-1933. Пошук... Память... 272
Чернігівщина – в четвірці кращих регіонів України... 422
Чернігівщина: здобутки, рубежі і плани: тези звіту голови... 359
Чернобров И.В. Первые санитарно-гигиенические обследования... 444
Чижова О. Вісімнадцята сесія: громадські організації... 535
Чижова О. «Майбутнє Чернігова» творитимуть самі чернігівці 536
Чижова О. Американські школярі навчалися в Чернігові 627
Чижова О. Геннадій Єршов: український скульптор... 749
Чижова О. Олександр Соколов... 537
Чижова О. Шістнадцята сесія: під ялинку – бюджет на 2012-й 538
Чикало І. Боротьба зі «шкідництвом» у сільському... 423
Чирва А. Іржа на статусі 89
Чотири напрями, і всі важливі 544
Чугаєва І. Мстислав Володимирович в усній традиції 162
Чугаєва І.К. Чернігівське літописання XI-XIII ст. 152
Чумак Т., Шевченко В. Літератори Ічнянщини 16, 830
Чухліб Т.В. Гетьмани України-Русі 153
Чухно В. Основні етапи життя та наукової діяльності... 41
Шакун Н. Пам'яті чернігівського любомудра 636
Шаповал І. Науковий подвиг Степанця 54
Шара Л. Чернігівське реальне училище 628
Шариков Д.І. Граф Олексій Кирилович Розумовський 169
Шевель А. Що п'ємо – так і живемо 352
Шевченко А. «Пряля» вже 40 років із піснею... 344
Шевченко Б.В. Качанівка, душі спочинок 90
Шевченко Б.В. Тростянець 91
Шевченко В. «Все місто говорить про ваші...» 17
Шевченко В. До характеристики категорій земельних власників... 203
Шевченко В. «Листи з Чернігівщини» І.Шрага... 208
Шевченко В. Соня Грін 837
Шевченко В.М. Перерозподіл земельного фонду в 1861 р... 204
Шевченко Віктор Миколайович 997
Шевченко М. Ю. Партизанський фотолітопис Якова Давидзона 307
Шевченко Т. Постать В.В.Тарновського-молодшого... 244
Шевченко Т. Ціна на молоко... 381
Шило О. З вірою в добро 474

Шило О. Митець з поліською душею 751
Шило О. Митний... Еверест 591
Шило О. Реальна лінія кордону 592
Шило О. Реформа чи мильна бульбашка? 539
Шило О. Стрижень – річка невеличка 353
Шило О. Що буде з Ялівщиною? 354
Школоберда М. Славний початок. Безславний кінець? 299
Шкуліпа А. Оксані сніться не царицині черевички... 777
Шляхами Тараса Шевченка. Чернігівщина 872
Шматок З. Віщий сон онуки кулеметника... 311
Шматок З. Диктант у бібліотеці... 683
Шматок З. На Корюківщині міг бути... 320
Шматок З. Підніміть голову і подивіться... 318
Шматок З. Як Вас звати, лікарю Безродний? 302
Шрагівські читання 205
Шульга О. Відродимо пам'ять про минуле 214
Шуміло С. Оповідання про Миколу Святошу... 160
Щербань О., Щербань А. Хабанський вплив на гончарство... 816
Щербина С.В. Кравецькі та ткацькі цехи... 154
Щербонос В. Австрійські новинки та сюрприз... 566
Щербонос В. «Деснянська палітра» 744
Щербонос В. З ім'ям Шолом-Алейхема 652
Щербонос В. З концертами навзаєм 653
Щербонос В. Завзята послідовниця Полевика 938
Щербонос В. І знову голос «Горлиці» лунає 939
Щербонос В. І музика палка, що ніжно серце тисне... 770
Щербонос В. Побачити, захопитися, долучитися... 817
Щербонос В. Фестиваль «Поліське коло» 940
Щербонос В. Це диво, що наймення йому – цирк... 801
Щорсівщина 497
Энтин В. Грустний юбилей 300
Юрков И. Стихотворения и поэмы 914
Якубец В.Д. Наша Семеняговка 131
Яновський О. Іван Драч... 848
Яновський О. Народний Куровський 475
Яновський О. Невідомий переможець 316
Яновський О. «Опис землі Козелецької» 684
Яновський О. Примадонна, що співає для Бога 781

- Яновський О. Світлана Абдразакова... 593
Яновський О. Стипендії від Президента 637
Ясенчук О. Шукайте царство небесне в собі 966
Ясновська Л. Дослідження пам'яток IX-XIII ст. на Чернігівщині... 337
Ясновська Л. Участь чернігівців у підготовці... 206
Ясновська Л.В. Ю.С.Виноградський – дослідник... 97
Ященко В. Дах над планетою вже їде 453

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК (персоналії)

- Абдразакова С. 593
Абліцов В. 14
Авер'янов О.В. 374
Адаменко М. 917
Адамович С. 967
Аліференко І.М. 984, 985, 987, 990
Амартол Г. 132
Анастасьєв О.К. 207, 208
Андрєєвський С. 209
Андрієвський В.Г. 968
Андрійцев В. 499
Антипець В.П. 623
Антоненко П.Я. 720, 825
Артамонов М. 594
Артозєєв Г.С. 301
Архипов А. 67
Астаф'єв О.Г. 831
Ашихміна Д.І. 358
Баженов Т.О. 818
Бакіров А. 802
Бакуринські 254
Баскіна Т. 726
Батюк Я.П. 13
Безбородьки 17, 155
Безродний Г.М. 302
Бельман С. 181
Береженко Д.З. 285
Бережний В. 738
Беренштам В.Л. 338
Бероєв Є. 788
Бетховен 167
Бец В.О. 18
Бібік І.І. 811
Білецький Є.А. 500
Білозерський В. 826
Білозерський М.М. 159
Білозерські 688
Білокур К. 911
Бланк М.І. 303
Бобик О. 771
Бовгиря А. 136
Богун І.Ф. 156
Богун Л. 534
Бодяньський О.М. 119, 155
Бойко В. Г. 610
Бойко В.М. 259, 657
Бойко В.Ф. 19
Бойко М.К. 623, 992
Бойкова А. 501
Большаков Л. 14
Бондаренко В.М. 96
Бондарчук С. 13
Борщ Р. 772
Борщ Ю. 746
Бочков Д.П. 210
Брагіда Е.М. 803
Бригинець Ю. 502
Бригинський М. 969
Бугров Д. 745
Буйок М. 503
Буленко Ф.І. 304
Буренко В.Б. 87
Буров С.Ю. 2
Буряк Л.І. 279
Бутко С.В. 205, 279
Буяльський І.В. 445
Ванжула О. 79
Василюк Л.В. 280

Вахненко О.М. 21
Вашенко Г.Г. 22
Вдовенко Ю.С. 1
Велігорський В.С. 305
Верзилов А.В. 211, 212
Виноградський Ю.С. 97
Вирва В. 590
Вілевський Р. 734
Вітгенштейн П.Х. 213
Вовк С. 767
Воїнов С. 711, 989
Воробей Р.Б. 7, 259
Вороний Г.Ф. 23, 24
Вороний М.К. 833
Вороний М.М. 833
Вощевські 104
Вульф Г.Ф. 25, 26
Гаврись І.І. 7, 8
Гавриш А.Ю. 306
Гай А. 915, 916
Гайдук С. 727, 728
Галаган Г. 155, 620
Галагани 164, 956
Галковська Н. 780
Гальонка О.А. 623
Гамалія І. 155
Гамалія С. 155
Ганна Барвінок 826
Гарманчук В.О. 886
Ге М. 703
Герасименко К.А. 985, 994
Глазовой А. 78
Глібов Л.І. 673, 834
Гоголь М. 603, 834
Головатенко Н.Ф. 992
Гончар І. 833
Горленко В.П. 119
Гортинські 74
Гребінка Є. 836
Грицюк-Загребля О. 747
Грищенко В. 667
Грін С. 837
Грінченко Б.Д. 838, 839
Гулий М.Ф. 13
Гумілевський (Філарет) 977
Дабижа, князь 214
Давид Святославич, князь 160
Давидзон Я. Б. 307
Давидова Н. 668
Даниленко М.А. 408
Дахно Ю. 98
Даценко В. 682
де Бальмени 112
де Ля Фліз Д.П. 215
де Нуає П. 141
Деко О. 841
Демченко Т.П. 205, 259
Дем'яненко І.І. 601
Денисенки 813
Денисенко П. 504
Дериземля А. 498
Дерябін Ф.П. 318
Джус О.В. 240
Дзюба Є. 13
Дзюба С. 879, 919
Дзюба Т. 829, 919
Дімаров А. 842
Добриця О. 99
Добрянський В.В. 567
Довгаль О. 76
Довгий О.П. 843
Довженко О. 832, 844-847
Довженок В.Й. 27, 339
Домонтович М.О. 216
Дорохін В. 774
Дорошенко М. 748

Доценко А. 79
Драгунов В.Д. 308
Драч І. 848
Дроздов Й.Г. 615
Дроздова О. 615
Дубневич А. 970
Дубровський В.В. 273
Дунін-Борковський В. 155
Дуніни-Борковські 164
Ельба У. 864
Ернст Ф. 30, 31
Євса А.І. 849
Єрмак В. 557
Єршов Г. 749
Жданов Д. 775
Жолтовський П.М. 731
Жук М. 275
Журавські 164
Журба К.Т. 877, 920, 981
Забашта Л.В. 875
Забіла І.П. 155
Забіли 164
Заньковецька М.К. 804
Зарецький О. 505
Збанацький Ю.О. 13
Зеленська О.Д. 805
Земна Н. П. 28
Зеров М. 275
Зуб В.О. 446
Зубковська О. 506
Зубок М.І. 29
Зуммер В.М. 30
Івашина А. 657
Ігор Ольгович, князь 75, 157, 158
Ільяс В. 988
Кава В.І. 850
Каганова І.Я. 660, 987, 990
Казіміров Д. 146
Калетнік І. 580
Каранда Я. 485
Карась М. 394
Карл XII 143
Карнабед А.А. 979
Катерина II 149
Кацнельсон А.І. 978
Качуровський І. 14
Кезля В. 851
Кийкова С. 79
Кирпонос М.П. 309, 310
Кисельова А. 507
Кіріч А.Д. 595
Клименко О.П. 735
Клички 473
Клюй Є. 311
Коваленко Л. 14
Коваленко О. 266
Коваленко О.Б. 67, 117, 122,
124, 205, 268, 990
Коваленко О.О. 67
Коваль Р. 255
Ковпак С. 284
Ковтун В. 14
Козар Т.В. 358
Козимиренко М. 852
Колосков О.І. 32
Колосков Ю.О. 32
Колосова Н. 241
Колошин А.І. 819
Конашевич П.Ф. 282
Конашевич-Сагайдачний П. 144
Кониський Г. 155
Кониський О.Я. 853
Конкін В. 806
Кононенко В.О. 893, 996
Кононенко П.П. 33
Коптіль В.І. 34

Корнієнко О. 745
Коробка І. 596
Коробка О. 668
Коробко О.Є. 311
Коровай І.А. 13
Коропатник М.М. 623
Косачі 35
Костевич О. 508, 509, 510
Костенко Н.М. 13
Костомаров М.І. 36, 119
Костюк-Дорнбуш Т. 511
Костюченко В. 14
Костянов Г.І. 512
Костянтин Ольгович, князь 170
Костянтин, митрополіт 157
Котлобулатова В. 820
Коцюбинська М.Х. 14, 854
Коцюбинський І.Ю. 205
Коцюбинський М.М. 14, 274, 712, 854, 855
Коцюбинський Ю.Р. 712
Коченовські 217
Кочубеї 107
Кошмал В. 436, 729
Красовський М.В. 218, 219
Красовський О. 477
Кудрявцева О.Д. 997
Кузнецов Т.М. 584
Кузьменко В. 513, 879, 908
Кулиняк М. 643
Куліш П. 826, 856
Куравльов Л. 699
Курас Г.М. 660
Курданов А. 88
Куриленко В.Є. 713
Куриленко М.І. 100
Курило О. 915, 916
Куровський Д. 877, 921
Куровський І. 475
Куса Л.А. 95
Кучма Л. 637
Лаєвський С.Л. 122, 872, 990
Лазаревський О.М. 119, 155, 194, 220
Лашкевич І. 155
Лебідь А.Д. 274
Левицький І. 972
Лелюк М. 922
Лемеш Н. 668
Лемещенко В. 938
Леоненко В.Ф. 750
Леся Українка 35
Лизогуб Ф. 253
Лизогуб Я. 155
Лизогуби 164
Линюк Л.П. 122, 990
Липкина И. 181
Лисенко О.В. 268
Лисянський Ю.Ф. 37
Литовченко А.І. 897
Ліндфорси-Русови 221, 813
Ліпсніс В. 514
Лобанова Н.М. 8
Лопата В. 14
Лопата О.А. 279
Лотоцький О.Г. 247
Луганець М. 486
Мазепа І. 159
Мазепа І.П. 222
Макаренко М.В. 39
Максимець М. 857
Максимович І. 973
Максимович М.О. 119
Малишко А.С. 663
Маляренко Р. 101
Мануйлович М.Ю. 120

Маняк В. 14
Маринчик С.Г. 924
Маркович О. 155
Маркович О.В. 223
Масленнікова М.Ф. 312
Маслов С. 31
Маслова О. 229
Мельник В.Ф. 597
Мельник М. 822
Мельник О. 664
Миклашевські 155
Микола Святоша 160
Миліч К. 601
Милорадович А.С. 226
Милорадович Г.А. 67
Милорадович Г.О. 119, 224
Милорадович М.А. 225, 226
Милорадовичі 155
Мироненко В. 742
Митрофанов Д. 515
Митькевич Л.І. 275
Михаїл III, імператор 132
Михайленко В. 905
Михайлик О.Г. 570
Михайло Всеволодович, князь 163
Михайлова О.В. 991
Михед П.В. 858
Михновський М. 255
Многогрішний Д. 161, 967
Могілянська С.М. 276
Могілянський М.М. 40
Модзалевський В.Л. 155, 227, 714
Мойсієнко А. 859
Мокросноп Н.П. 95, 497, 656
Морачевський П.С. 38
Москаленко А.І. 564
Мстислав Володимирович, князь 162
Мудрицька В. 181, 989
Музиченко І.І. 730
Мусієнко Р. 336, 433, 453, 925
Мусін-Пушкін В.О. 228
Мязь В.О. 776
Нагачевська З.І. 240
Нагієв Д. 788
Наполеон 172, 225, 226
Наталушко В. 751
Недашківська Р. 795
Неплюєв М.М. 177
Нестеренко (Кривець) О. 777
Нечепа В. 14, 778
Непріна В.І. 340
Нілус С.О. 277
Овчаренко І. 779
Огієнко В.І. 279
Одарченко П.В. 860
Олійник А.А. 861
Ольга Романівна, княгиня 163
Ольговський С.Я. 341
Осипова Н.Л. 104
Остапенко А. 516
Остренко І.А. 598
Острячко В.С. 313
Павленко К.В. 477, 517
Павленко С. 151
Палій С. 159
Пантюхов І.І. 41
Пархоменко Л. 3, 365, 446, 808
Пархоменко Т. 671
Паскевич І.Ф. 229
Пашков В. 780
Перепелиця О. 153
Петренко В.Г. 13
Петренко Г.П. 90
Петренко О. 492
Петрик Н.Д. 314
Петро І 149

Петровський В.В. 518
Петрункевич І.І. 42
Пилявець Р.І. 279
Пінчук Ю.А. 43
Плющ І. 829
Повозник Л.О. 904
Погрібний А.Г. 862
Подкур Р.Ю. 268
Полетика Г.А. 155
Половець В. 632, 983
Половнікова С.О. 124, 989
Полонський М. 606
Полуботки 164
Полуботок П. 155
Полуда М. 409
Поляк С. 829
Пономарьов С.І. 119
Попудренко М.М. 307
Посохов С.І. 117
Посполітак О. 807
Посьмашна Л.М. 67
Потапко П.І. 447
Потапов М.І. 316
Потьомкін А.П. 282, 605, 904
Прают Чан-О-Ча 582
Прима А. 498
Примаков В. М. 44
Присяжнюк М. 405
Пришиба П.В. 231
Прокопович П. І. 45, 46
Прокопюк М. 752
Промська О.Лі. 996
Проскура Л.О. 971
Птиця О.Г. 589
Птуха М.В. 47
Радченко К.Ф. 48
Радченко О.М. 355
Раппопорт Й.А. 49
Рашевський І.Г. 232
Ребенко М.Н. 926
Ревуцький Л. 14
Ремболович І.С. 233
Ремезов О. 519
Реп'ях С. 927
Рибаков А.Н. 863
Рибаков Б.О. 335
Риженко П.С. 149
Рогова О.В. 1
Роговець Л.В. 781
Роговцева А.М. 808
Розенель А.Г. 448
Розумовська Н. 164
Розумовський А.К. 167-169
Розумовський К.Г. 134, 145,
148, 149, 165, 167, 168
Розумовські 155, 164
Романчук Н.В. 984, 985
Романюк М.М. 449, 450
Рудановський Л.П. 234
Рудановський Л.Я. 616
Рудов М.П. 235
Рум'янцев-Задунайський П.О.
83
Русанов Ю.А. 588
Русов М.О. 236
Русов О. 236, 239
Русова С.Ф. 50, 236, 237, 238,
239, 240, 557, 609, 617, 623
Рябчук І.М. 7, 8
Савченко М.Ф. 715
Савченко-Більський В.О. 51
Савченко-Більський О. 685
Сай О.А. 13
Самбурський К. 102
Самойленко Г.В. 114, 836
Самойленко О.Г. 272

Самойлович І. 150
Самокиш М.С. 753
Сапон В. 909, 912
Саранчов О. 685
Саченко О. 754, 824
Сачивець Г. 771
Сбітнев Ю. 65, 742
Свечин О. 253
Свириденко А. 376
Світловська Л.В. 279
Селезньов Г.Г. 605
Семенов С. 498
Сердюк С.М. 599, 824
Симоненко О.О. 809
Синдаровський М. 974
Синельник О. 755
Сита Г.М. 24
Ситий І. 146, 990
Сіденко Т.А. 997
Сікальчук О. 577
Скок А. 520
Скоропадські 155
Скулінг-Коростовець В. 52
Смаль А.К. 317
Смілик М.М. 736
Смоличев Г.П. 941
Смолій В.А. 155
Соколенко О.Г. 280
Соколов О.В. 534, 536, 537, 565
Спаський І.Г. 53
Спаський С.О. 318
Спаський Ф.Г. 123, 975
Спаські 975
Ставровецький К.Т. 171
Стадніченко Т. 823
Степаненко О. 864
Степанець О.І. 54
Стефановський Т.А. 976
Стороженко М.М. 134
Стороженко О.П. 119
Стратілат М.І. 55
Студьонова Л.В. 103, 987
Сукач М. 763
Сулима І.М. 172
Сурніна Г. 981
Суховерський А. 928
Суярко В. 13
Тагієв С. 571
Таранушенко С.А. 81
Тарновський В.В. 242-244
Тарновські 241, 474
Терещенко М. 716
Терещенко М.І. 245
Терлецький В.В. 982
Тимошенко П.Л. 319
Тинченко Я. 263
Титова О.М. 117
Тичина П.Г. 14, 865, 866
Тищенко М. 6, 737
Тищенко П.Л. 320
Тканко В.М. 279
Ткач Мик. 56, 931
Ткач Михась 829, 867, 876, 909, 930
Ткаченко Н. 879
Ткачук А. 782
Товстоліси 254
Токов І. 590
Толкачова О.О. 279
Толочко П.П. 339
Томок М. 657
Травкіна О. 88
Тремба В.Я. 246
Трикашна Л.М. 279
Троцький В.М. 57
Троцький П. 57

Тудель М.В. 58
Турківський М.П. 986
Тютюнник Є. 82
Удод О. 136
Усик О. 521
Устименко В.Є. 59
Фаль В.П. 451
Федоров О. 284, 307
Феофілова Л.В. 984
Філін С. 783
Хазан М.М. 868
Ханенки 155
Хемлін М.М. 869
Хіміч А.І. 522
Холодний М. 932, 933
Холостенко М.В. 739
Хоменко В.М. 531, 542, 544
Хорош М. 411
Хрикіна С.Є. 914
Хрущов М. 264
Худяшов Р. 824
Хюрт Р. 743
Цветаєва М. 773
Чеван А. 181
Череп-Пероганич Т.П. 870
Черінько І.П. 60
Черінько М.П. 60
Чернега Д.Ф. 61
Черненко О. 336
Черниш А. 745
Чех О. 492
Чирик О. 981
Чумак Т. 103, 837
Шайгородський В. 729
Шамбон М.В. 695
Швець В. К. 272
Швидченко А.І. 452
Шевченко В. 16, 103
Шевченко В.І. 636
Шевченко В.М. 37, 997
Шевченко С. 824, 871
Шевченко Т. 872
Шекун-Коломийченко М. 784
Шидловський А.К. 62
Шикун Ю. 585
Шкарлет С. 635
Шкурат О. 879
Шмідт Д.А. 278
Шостак А.В. 63
Шпілевський О. 580
Шраг І.Л. 180, 205, 208, 210,
232, 247, 248, 249, 250, 600, 692
Шраг М.Л. 249
Штепа М.І. 634
Шукаєв М.І. 321
Шурута С. 523
Щербонос В. 934
Юрков І.В. 914
Юхименко С. 414
Юхін І.В. 524
Ягодовський К. 685
Яковенко В. 879
Яковенко П.В. 13
Яковлев М.К. 64
Ярмоленко А. 525
Яроцький М.Я. 322

ГЕОГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК

- с.Авдіївка Куликівського р-ну 825
Алжир 595
Америка 77, 715
Англія 715
с.Андріївка Коропського р-ну 285
с.Атюша Коропського р-ну 772
Афганістан 184, 588, 595,
с.Бакаївка Ічнянського р-ну 409
Батурин 5, 53, 68, 92, 107, 110, 136, 147, 148, 150, 323, 527, 686, 691, 709,
769
Бахмацький р-н 293, 920,
с.Безуглівка Ніжинського р-ну 409
с-ще Березна Менського р-ну 3
Берлін (Німеччина) 243
Білорусь 505
с.Блистова Менського р-ну 966
с.Бобруйки Козелецького р-ну 118
с.Богданівка Прилуцького р-ну 22
Болгарія 556, 937,
Борзна 136, 322, 829, 861
с.Борсуків Козелецького р-ну 13
Брянськ (Росія) 653, 658
Брянська обл. 323, 573
с.Бурівка Городнянського р-ну 859
Варва 121, 446,
Варвинський р-н 419
с.Велика Дорога Ніжинського р-ну 409
Великобританія 470
с.Веприк Бобровицького р-ну 62
с.Вертіївка Ніжинського р-ну 274, 310, 902
с.Вишеньки Коропського р-ну 816
с.Вільшана Ічнянського р-ну 624
хут.Воздвиженський Глухівського пов. Чернігів. губ. 177
Волинь 448
с.Волосківці Менського р-ну 57, 671

с.Вороб'івка Новгород-Сіверського р-ну 299, 445
с.Галиця Ніжинського р-ну 104
Гданськ (Польща) 749
Гельсінкі (Фінляндія) 775
Глухів 110, 148, 167, 168, 256
Глухівщина 245
с.Гоголеве Остерського пов. Чернігів. губ. 219
с.Голубичі Ріпкинського р-ну 904
с.Голубівка Прилуцького р-ну 928
Гомель (Білорусь) 658
Гомельська обл. 323, 495, 573
Гонконг (Китай) 501
с-ще Гончарівське Чернігівського р-ну 582
с.Городище Менського р-ну 843
Городня 233, 281
Городнянський р-н 421
с.Грабів Ічнянського р-ну 871
с.Грабівка Ріпкинського р-ну 811
Греція 513
с.Гужівка Ічнянського р-ну 102
с.Держанівка Носівського р-ну 881
р.Десна 71
с-ще Десна Козелецького р-ну 579
с.Дідівці Прилуцького р-ну 36
с.Дмитрівка Бахмацького р-ну 109
с.Дніпровське Чернігівського р-ну 60, 127
с-ще Добрянка Ріпкинського р-ну 290, 947
Дойчландберг (Австрія) 516
с.Дорогинка Ічнянського р-ну 409
Дрогобич 747
Дублін (Ірландія) 603
Естонія 715
м.Єлець (Росія) 314
с.Єліне Щорського р-ну 289
Житомирська обл. 495
с.Жовтневе Коропського р-ну 126
с.Жукля Корюківського р-ну 59
с.Журавка Варвинського р-ну 24

с.Забарівка Корюківського р-ну 400
с.Загребелля Сосницького р-ну 917
с.Заньки Ніжинського р-ну 804
с.Іваниця Ічнянського р-ну 849
с.Іванківці Срібнянського р-ну 194
Ізраїль 715, 841
с.Іржавець Ічнянського р-ну 14
Ічня 31, 136, 378, 452, 716, 837, 924
Ічнянщина 5, 16, 175, 409, 830
Канада 466, 548
Каракалпакія (Узбекистан) 276
с.Карильське Коропського р-ну 933
Катеринославська губ. 444
с.Качанівка Ічнянського р-ну 72, 77, 83, 90, 186, 197, 202, 217, 243, 689
Київ 4, 43, 48, 110, 338, 465, 529, 659, 824, 846, 870
Київська обл. 343, 495
Київський полк 154
с.Киїнка Чернігівського р-ну 318, 785
Китай 77, 635
с.Клубівка Ріпкинського р-ну 298
с.Ковпита Чернігівського р-ну 111, 597
с.Ковчин Куликівського р-ну 212
с.Козари Носівського р-ну 279, 286
Козелець 63, 79, 89, 136, 464, 499, 527, 678, 679, 963
Козелецький р-н 329, 415, 579
Козелеччина 5, 684
с.Комарівка Борзнянського р-ну 54
Конго 578
Конотоп 110, 141,
Контіолахті (Фінляндія) 502
Короп 148, 527,
Корюківка 76, 279, 292, 294, 320, 560, 575, 762, 881
с.Крехаїв Козелецького р-ну 28
с.Кривonosівка Новгород-Сіверського пов. (нині с. Середино-Будського р-ну Сумської обл.) 41
Кролевецький пов. 199
с.Кропивна Стародубського пов. Чернігів. губ. 27, 339
с.Кропивне Ніжинського р-ну 19

с.Крути Ніжинського р-ну 558
Куликівка 904
Куликівський р-н 968
Куп'янськ Харківської обл. 589
с.Курилівка Коропського р-ну 713
с-ще Ладан Прилуцького р-ну 374
с.Ладинка Чернігівського р-ну 296
с.Ларинівка Новгород-Сіверського р-ну 319
с.Лемеші Козелецького р-ну 165
Ленінград (Росія) 276
Ленінградська обл. 40
с.Леніівка (Сахнівка) Менського р-ну 56, 867
с-ще Линовиця Прилуцького р-ну 112
Ліберія 578, 599
Лівобережна Україна 110
Лондон (Великобританія) 506, 509, 520
с-ще Лосинівка Ніжинського р-ну 306, 314
Луганщина 889
с.Лукашівка Чернігівського р-ну 926
Львів 249
Львівська обл. 495
с.Льгів Чернігівського р-ну 822
с-ще Любеч Ріпкинського р-ну 67, 323, 333, 335, 504, 640
с.Макіївка Варвинського р-ну 522
с.Макіївка Носівського р-ну 55
с-ще Мала Дівиця Прилуцького р-ну 115
с.Малий Листвен Ріпкинського р-ну 323
Малоросія 136
с.Марківці Бобровицького району 33, 563
с.Матіївка Бахмацького р-ну 96
с.Машеве Семенівського р-ну 301
Мглинський пов. 199
с.Мезин Коропського р-ну 14
Мена 21, 506, 801
Менщина 931
Миколаївка Борзнянського р-ну 61
Миколаївська обл. 495
Мінськ (Білорусь) 565

с.Митченки Бахмацького р-ну 45, 46
с-ще Михайло-Коцюбинське Чернігівського р-ну 116, 824
Могильовська обл. (Білорусь) 495
с.Москалі Чернігівського р-ну 98
Москва 26, 646, 703, 869, 967
хут.Мотронівка Борзнянського р-ну 688
с.Мочалище Бобровицького р-ну 825, 862
с.Мрин Носівського р-ну 234
с.Мутичів Ріпкинського р-ну 20
Ніжин 13, 14, 25, 26, 37, 92, 110, 123, 136, 140, 149, 199, 213, 234, 262,
364, 455, 514, 527, 641, 650, 686, 753, 762, 777, 788, 791, 831, 860, 895,
952, 953, 954, 955, 964, 973, 975
Ніжинський полк 136, 147, 148, 154
Ніжинщина 117, 321, 407, 409
Німеччина 222, 317, 319, 736
с.Нова Басань Бобровицького р-ну 13, 14, 606
Новгород-Сіверська єпархія 959
Новгород-Сіверське намісництво 134
Новгород-Сіверський 69, 136, 397, 495, 619, 642, 679, 710, 739, 780, 819,
821, 960
Новгород-Сіверський пов. 199
Новгород-Сіверський р-н 323, 404, 812
Новгород-Сіверщина 106, 345, 816
с.Новий Білоус Чернігівського р-ну 108, 676
с.Нові Яриловичі Ріпкинського р-ну 576, 580
Новозибківський пов. Чернігівської губ. 199
Носівка 13, 14, 136, 228, 428, 778
Носівщина 15
Об'єднані Арабські Емірати 77
с.Озеряни Бобровицького р-ну 219
с.Озеряни Варвинського р-ну 283
с.Олександрівка Чернігівського р-ну 472
с.Олешня Ріпкинського р-ну 50, 221, 236, 240, 764, 811, 813
с.Олишівка Чернігівського р-ну 51, 344
Оренбург (Росія) 14
с.Орлівка Куликівського р-ну 282
м.Остер Козелецького р-ну 18, 30, 47, 73, 136, 323, 349, 527, 933
Остерський пов. 199

Остерщина 13
с.Охінки Прилуцького р-ну 39
с.Павлівка Чернігівського р-ну 785
Париж (Франція) 123
с.Пересаж Ріпкинського р-ну 52, 323
с.Переходівка Ніжинського р-ну 853
с.Петрівка Щорського р-ну 315
Південно-Африканська Республіка 492
с.Пізнопали Ріпкинського р-ну 298
с.Піски Бобровицького р-ну 258, 865
с.Поділ Срібнянського р-ну 850
Полтава 140
Полтавська губ. 444
Полтавська область 262, 343
с.Полуботки Чернігів. р-ну 486
Польща 556
с-ще Понорниця Коропського р-ну 961
Прага (Чехія) 240
с.Привільне Щорського р-ну 125
Прилуки 100, 136, 140, 255, 262, 278, 300, 373, 405, 474, 527, 599, 795, 875
Прилуцький пов. 255
Прилуцький полк 136
р. Стрижень 353, 738
с-ще Радуль Ріпкинського р-ну 947
с.Радьківка Прилуцького р-ну 700
с.Рейментарівка Корюківського р-ну 311
с.Риботин Коропського р-ну 521
с.Рогощі Чернігівського р-ну 128, 172
с.Рожнівка Ічнянського р-ну 605
с.Роїще Чернігівського р-ну 133, 135, 936
Ромни Сумської обл. 110
Росія 556
м.Рупольдінг (Німеччина) 488
м.Саки (Крим) 523
Санкт-Петербург (Росія) 40
Севастополь 319
с-ще Седнів Чернігівського р-ну 81, 124, 129, 600, 613, 645, 785

Семенівка 44, 679
с.Семенягівка Чернігівського р-ну 131, 676
с.Сеньківка Городнянського р-ну 559, 592
с.Сибереж Ріпкинського р-ну 851
Симферополь 521
с.Скитьки Ріпкинського р-ну 893
с.Слобода Чернігів. р-ну 34
с.Смолянка Куликівського р-ну 317
с.Снов'янка Чернігівського р-ну 392
с.Сокиринці Срібнянського р-ну 58, 553, 620, 649, 956
Соловки 274
Сосницький пов. 616
Сосниця 97, 618, 886, 917
Срібне 429
Срібнянський р-н 941
с.Стара Басань Бобровицького р-ну 870
с.Старий Білоус Чернігівського р-ну 275
с.Старі Боровичі Щорського р-ну 857
Стародуб 136
Стародубський полк 136, 147, 148, 154
Стародубщина 139
с.Стольне Менського р-ну 130
с.Суличівка Ріпкинського р-ну 29, 752
Суми 110
Сумська область 262
Сумщина 330
Суразький повіт 199
США 273, 837, 860
Таїланд 582
с.Талалаївка Ніжинського р-ну 409
Талалаївський р-н 864
Тисовець Сколівського р-ну Львівської обл. 482
Токіо (Японія) 522
Томськ (Росія) 64
с-ще Тростянець Ічнянського р-ну 101
Трубчевськ (Росія) 873
с.Тупичів Городнянського р-ну 305
с-ще Угли Семенівського р-ну 398

с. Углова Рудня Ріпкинського р-ну 304
Україна 42, 736
Уфа (Росія)
Франція 51, 246, 511, 695, 759, 975
Харків 46
Харківська губ. 444
Хохфільцен (Австрія) 498
с. Чемер Козелецького р-ну 231
Черкаси 503, 704
Чернігів 11, 14, 32, 34, 40, 43, 49, 64-66, 70, 74, 80, 82, 84, 86, 110, 113, 136, 140, 157, 173, 188, 196, 198-201, 209, 212, 220, 223, 225, 227, 232, 235, 249, 250, 251, 259, 261, 267, 270, 273, 275, 277, 288, 291, 303, 323, 327, 332-334, 336, 341, 353, 368, 385, 388, 389, 397, 399, 424, 427, 441, 443, 448, 461, 466, 469, 505, 511, 512, 514, 517-519, 524, 535, 536, 549, 555, 562, 565-568, 581, 610, 627, 648, 654, 695, 699, 701, 702, 704, 732, 733, 735, 739, 740, 749, 753, 754, 759, 761-763, 768, 770, 771, 773, 779, 785, 787, 807, 808, 815, 817, 818, 823, 824, 829, 833, 839, 841, 852, 854, 863, 869, 878, 887, 889, 899, 901, 903, 914, 925, 940, 948, 949, 957, 958, 960, 962, 965, 975
Чернігівська губернія 3, 6, 7, 179, 187-189, 191, 192, 195, 199, 203, 204, 245, 250, 252, 386, 410, 413, 444, 617, 621
Чернігівська єпархія 943, 944, 946
Чернігівська область 2, 3, 6, 8-10, 78, 262, 280, 323, 328, 343, 358, 491, 495, 529, 547, 550, 551, 555, 556, 571, 573, 993
Чернігівське намісництво 134
Чернігівський полк 136, 137, 147, 154
Чернігівський р-н 323, 421
Чернігівщина 35, 81, 92, 95, 119, 142, 181, 183, 201, 215, 238, 255, 263, 265, 266, 272, 279, 287, 298, 316, 330, 337, 338, 340, 346, 347, 350-352, 356, 359, 362, 371, 381, 382, 384, 402, 403, 416, 417, 422, 423, 434, 437, 463, 470, 471, 473, 475, 487, 520, 527, 541, 545, 546, 552, 568, 607, 639, 644, 651, 731, 757, 758, 762, 814, 816, 872, 907a, 915, 916, 947, 976, 982
Чернігово-Сіверщина 951
Чехія 556
Чехословаччина 321
Швеція 151
с. Шестовиця Чернігівського р-ну 38, 329, 939
с. Шиловичі Ічнянського р-ну 13

с.Шняківка Ніжинського р-ну 38
с.Щаснівка Бобровицького р-ну 969
Щорс 14, 269, 319, 656, 806, 863
Щорсівщина 94
с.Щуча Гребля Бахмацького р-ну 109
с.Юхнове Новгород-Сіверського р-ну 105
Якутія (Росія) 34
Ярославль 914

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ НАЗВ ПЕРІОДИЧНИХ ВИДАНЬ

- Вісн. Держ. акад. керівних кадрів культури і мистецтв – Вісник Державної академії керівних кадрів культури і мистецтв (Київ)
Вісн. Кн. палати – Вісник Книжкової палати (Київ)
Воен.-истор. архив – Военно-исторический архив (Москва)
Главная/Любимая чернигов. газ. – Главная/Любимая черниговская газета (Чернигов)
Дем. Україна – Демократична Україна (Київ)
Деснян. правда – Деснянська правда (Чернігів)
Київ. старовина – Київська старовина (Київ)
Літ. Україна – Літературна Україна (Київ)
Літ. Чернігів – Літературний Чернігів
Сіверян. літопис – Сіверянський літопис (Чернігів)
Укр. істор. журн. – Український історичний журнал (Київ)
Укр. літ. газ. – Українська літературна газета (Київ)
Уряд. кур'єр – Урядовий кур'єр (Київ)
Чернігів. відом. – Чернігівські відомості

ЗМІСТ

ОБЛАСТЬ У ЦІЛОМУ.....	3
ДЕМОГРАФІЯ.....	4
ВИДАТНІ ДІЯЧІ І ОБЛАСТЬ. ВИДАТНІ УРОДЖЕНЦІ ОБЛАСТІ.....	4
ПАМ'ЯТКИ ІСТОРІЇ ТА КУЛЬТУРИ.....	13
КРАЄЗНАВСТВО.....	16
ІСТОРІЯ ОБЛАСТІ. АРХЕОЛОГІЯ. ЕТНОГРАФІЯ.....	18
ІСТОРІЯ.....	18
IX – XVIII ст.....	21
XIX – XX ст.....	27
1917-1920 рр.....	38
1921-1940 рр.....	39
1941-1945 рр.....	42
АРХЕОЛОГІЯ.....	49
ЕТНОГРАФІЯ.....	52
ПРИРОДА І ПРИРОДНІ РЕСУРСИ ОБЛАСТІ.....	52
НАРОДНЕ ГОСПОДАРСТВО.....	53
ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ ЕКОНОМІКИ.....	54
ФІНАНСОВА І БАНКІВСЬКА СИСТЕМИ ОБЛАСТІ.....	54
ПРОМИСЛОВІСТЬ.....	55
БУДІВНИЦТВО.....	57
ЗВ'ЯЗОК.....	57
КОМУНАЛЬНЕ ГОСПОДАРСТВО.....	58
ТОРГІВЛЯ.....	58

ТРАНСПОРТ.....	59
СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО.....	59
ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я. МЕДИЧНІ УСТАНОВИ.....	62
СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ НАСЕЛЕННЯ.....	65
БЛАГОДІЙНІСТЬ.....	67
ФІЗКУЛЬТУРА І СПОРТ. ТУРИЗМ.....	68
ТУРИЗМ.....	71
ДЕРЖАВНА ВЛАДА ТА УПРАВЛІННЯ.....	75
ОБЛАСНА РАДА НАРОДНИХ ДЕПУТАТІВ.....	75
ЧЕРНІГІВСЬКА МІСЬКА РАДА.....	76
ОБЛДЕРЖАДМІНІСТРАЦІЯ.....	77
ВИБОРИ ДО ВЕРХОВНОЇ РАДИ.....	77
СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНЕ ЖИТТЯ.....	78
ОХОРОНА ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ.....	80
ВІЙСЬКОВА СПРАВА.....	81
НАУКА І ОСВІТА В ОБЛАСТІ.....	84
НАУКА.....	84
ОСВІТА.....	85
ВИЩА ОСВІТА.....	88
КУЛЬТУРНЕ І МИСТЕЦЬКЕ ЖИТТЯ ОБЛАСТІ.....	89
БІБЛІОТЕЧНА СПРАВА.....	91
МУЗЕЇ. МУЗЕЙНА СПРАВА. АРХІВИ.....	95
ЗАСОБИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ.....	99
РОЗВИТОК МИСТЕЦТВА В ОБЛАСТІ.....	101
АРХІТЕКТУРА.....	102

ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО. СКУЛЬПТУРА.....	103
МУЗИЧНЕ ЖИТТЯ.....	104
ТЕАТР. КІНОМИСТЕЦТВО.....	108
НАРОДНО-ПРИКЛАДНЕ МИСТЕЦТВО.....	111
ЛІТЕРАТУРНА ЧЕРНІГІВЩИНА.....	113
ЧЕРНІГІВСЬКА ПИСЬМЕННИЦЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ.....	120
ТВОРИ ЛІТЕРАТОРІВ ЧЕРНІГІВЩИНИ.....	121
ФОЛЬКЛОР.....	126
РЕЛІГІЯ. ДІЯЛЬНІСТЬ ЦЕРКВИ.....	127
ЦЕРКВИ. МОНАСТИРІ. СОБОРИ.....	128
БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСІБНИКИ.....	131
ДОПОМІЖНІ ПОКАЖЧИКИ.....	135
АЛФАВІТНИЙ ПОКАЖЧИК АВТОРІВ І НАЗВ КНИГ ТА СТАТЕЙ.....	135
ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК (персоналії).....	162
ГЕОГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК.....	170
СПИСОК СКОРОЧЕНЬ НАЗВ ПЕРІОДИЧНИХ ВИДАНЬ..	179

